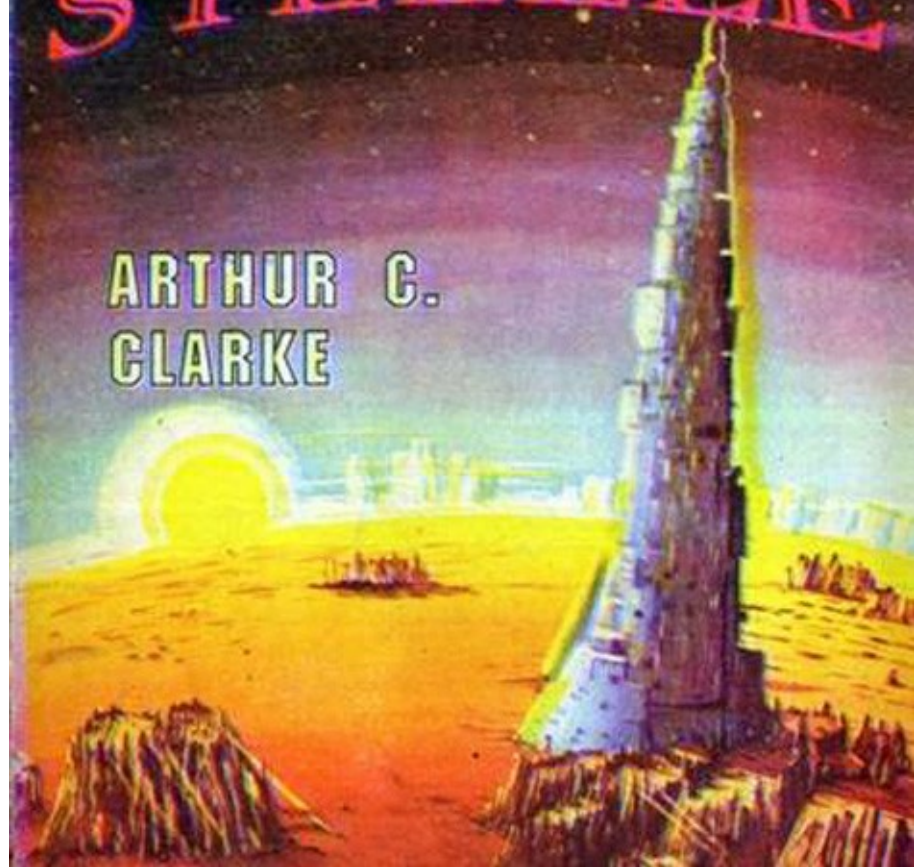

ORASUL ȘI STELELE

ARTHUR C.
CLARKE

Orașul stătea precum un giuvaer strălucitor pe pieptul deșertului. Cândva cunoscuse tot felul de schimbări și transformări, însă acum Timpul trecea pe lângă el fără să-l atingă. Noapțile și zilele goneau peste chipul pustiului, dar pe străzile Diasparului era veșnic după-amiază, iar seara nu pogora nicicând. Noapțile lungi ale iernii puteau bruma nisipul, înghețând ultimele picături din aerul rarefiat al Pământului – totuși orașul nu cunoștea nici arșița, nici gerul. Nu avea niciun contact cu lumea din exteriorul lui; era un univers închis în sine.

Oamenii clădiseră și până atunci orașe, dar niciodată unul ca acesta. Unele duraseră veacuri, altele milenii, înainte ca timpul să le șteargă până și numele. Singur Diaspar sfidase Eternitatea, apărându-se împotriva eroziunii lente a epocilor, împotriva năruirii și a ruginii.

De la ridicarea lui, oceanele Pământului dispăruseră, iar deșertul cuprinsese întregul glob. Vântul și ploaia prefăcuseră în pulbere ultimii munți, iar planeta se dovedise prea istovită să nască alții. Orașului îi era indiferent; Pământul însuși se putea descompune, Diaspar avea să continue să-i protejeze pe urmașii făuritorilor săi, purtându-i, pe ei și avuțiile lor, în siguranță pe fluviul Timpului.

Populația orașului uitase multe, dar nu știa că le uitase. Se integra în mediu tot atât de perfect cât și acesta se potrivea cu ea – deoarece așa fuseseră gândiți: unul pentru celălalt. Nu o interesa ce se găsește dincolo de zidurile orașului, era ceva ce fusese alungat din mințile locuitorilor. Diaspar reprezenta tot ceea ce exista, tot ceea ce le trebuia, tot ceea ce puteau să-și imagineze. Pentru ei nu însemna nimic faptul că, odată, Omul stăpânise stelele.

Totuși, uneori, miturile străvechi se înălțau din străfunduri pentru a-i bântui, și atunci se foiau neliniștiți, amintindu-și legendele Imperiului, vremea când Diaspar era tânăr și își trăgea sângele vieții din negustorie cu sistemele multor sori. Locuitorii orașului nu doreau întoarcerea acelor zile de demult; se mulțumeau cu nesfârșită lor toamnă. Gloria Imperiului aparținea trecutului și-i putea rămâne acestuia – căci ei își aminteau sfârșitul, iar la gândul Invadatorilor parcă însuși gerul spațiului le pătrundea în oase.

Atunci se întorceau cu și mai multă bucurie spre viața și căldura orașului, spre lunga eră de aur cu începutul ei deja uitat,

și al cărei sfârșit părea încă teribil de îndepărtat. Și alți oameni visaseră o asemenea epocă, dar singuri contemporanii Diasparului o dobândiseră.

Trăiseră în același oraș, călcaseră pe aceleași miraculos de neschimbate străzi, în vreme ce pe lângă ei se scursese mai mult de un miliard de ani.

Unu

Avuseseră nevoie de multe ore până să răzbească afară din Grotă Viermilor Albi. Dealtfel, nici acum nu puteau fi siguri că unii din monștrii aceia lăptoși nu-i urmăreau încă. Energia armelor era pe terminate. Înaintea lor, săgeata de lumină plutitoare, călăuză misterioasă prin labirinturile Muntelui de Cleștar, continua să le facă semn. Nu aveau de ales; trebuiau să o urmeze deși, așa cum se întâmplase de atâtea ori, îi putea conduce către primejdii și mai înspăimântătoare.

Alvin privi îndărăt, căutându-și din priviri tovarășii. Alystra îl urma cea mai îndeaproape, purtând sfera de lumină rece, însă veșnic arzătoare, ce le dezvăluise de la începutul aventurii lor atâtea orori, dar și minunății. Razele albicioase se revărsau pe coridorul îngust, reflectate de pereții scânteietori; cât timp sfera avea energie, drumul și mai ales orice pericol rămâneau vizibile. Dar, Alvin știa prea bine, în grotile acelea primejdiile mai mari nu erau câtuși de puțin cele vizibile.

În spatele Alystreii, împovărați de greutatea proiectoarelor, veneau Narrillian și Floramus. Pentru o clipă, Alvin se întrebă de ce proiectoarele erau atât de grele, căci ar fi fost așa de simplu să fie înzestrate cu neutralizatori gravitaționali, întotdeauna își punea asemenea întrebări, chiar și în mijlocul celor mai extraordinare aventuri. Când astfel de gânduri îi fulgerau prin minte, i se părea că structura realității tremura un scurt moment, și că în spatele lumii simțurilor se întrezărea imaginea unuia alt univers, cu totul diferit...

Coridorul se termina printr-un perete orb. Oare săgeata îi trădase din nou? Nu, roca începu să se năruie. Prin perete apărură lance rotitoare de metal, care creșteră rapid, transformându-se într-o foreză gigantică. Alvin și prietenii săi se retraseră, așteptând ca mașinăria să pătrundă în grotă. Cu un scrâșnet asurzitor – ce cu siguranță răsunase în toate taințele Muntelui,

deșteptându-i progeniturile de coșmar! – scos de frecarea metalului pe piatră, foreza străpunse peretele și se opri lângă ei. O ușă masivă se deschise și Callistron îi zori să intre în aparat. (De ce tocmai Callistron? Ce caută el aici? se întrebă Alvin.) Peste o clipă se aflau în siguranță, iar vehiculul țâșnea înainte prin adâncurile Pământului.

Aventura se terminase. În curând, așa cum se întâmpla întotdeauna, aveau să fie iarăși acasă, lăsând în urmă minunile, spaimile și ambițiile, obosiți și plini de mulțumire.

Din înclinarea podelei, Alvin își dădu seama că foreza cobora. Callistron știa probabil ce trebuia făcut; acela era drumul spre casă. Totuși îi părea rău...

— Callistron, spuse brusc, de ce nu urcăm? Nimeni nu știe cum arată în fapt Muntele de Cleștar. Ar fi minunat dacă am putea ieși undeva, pe o coastă, de unde să privim cerul și ținutul din jur. Am stat destul sub pământ.

Rostind cuvintele, realizează cumva că nu procesase bine. Alystra țipă înăbușit, interiorul forezei tremură precum o imagine văzută prin pânda apei, iar dincolo de pereții metalici din jur, Alvin întrezări din nou celălalt univers. Cele două lumi păreau a se afla în contradicție; predomina întâi una, apoi cealaltă, și pe neașteptate dispărură amândouă. Se simți o senzație de sfâșiere; visul luă sfârșit. Tânărul se trezi înapoi în Diaspar, în odaia familiară, plutind la o jumătate de metru deasupra dușumelei, susținut de câmpul gravitațional.

Redevenise el însuși. *Aceasta* era realitatea – și știa cu exactitate ce urma să se întâmple în continuare.

Alystra apăru prima. Mai degrabă neliniștită decât iritată, deoarece dintre toți, ea îl iubea.

— Oh, Alvin! se plânse privindu-i de pe peretele unde părea să se fi materializat. O aventură așa de frumoasă! De ce a trebuit s-o strici?

— Îmi pare rău. N-am vrut... Pur și simplu am crezut c-ar fi o idee bună...

Fu întrerupt de sosirea simultană a lui Callistron și Floramus.

— Ascultă, Alvin, început cel dintâi. Este a treia oară că întrerupi o saga. Ieri ai stricat totul, dorind să ieși din Valea Curcubeelor. Cu o zi înainte s-a întâmplat la fel, când ai încercat să ajungi înapoi la Origine, pe pista temporală pe care tocmai o

exploram. Dacă nu respecti regulile, n-ai decât să călătorești singur!

Dispăru furios, luându-i și pe Floramus cu el. Narrillian nu se arăta niciodată; probabil era prea scârbit de întreaga istorie. Rămăsese doar imaginea Alostrei, cu o privire întristată.

Alvin înclina câmpul gravitațional, se sculă în picioare și pași către masa pe care o materializase. Pe ea apăruse o tavă cu fructe exotice. Nu ceea ce intenționase, dar în confuzia lui gândurile i-o luaseră razna. Nedorind să se trădeze, apucă fructul cu aspectul cel mai inofensiv și-l gustă cu prudență.

— Bun, zise în cele din urmă Alostrea, ce-ai de gând să faci?

— Asta-i! mormăi Alvin posac. Eu unul cred că regulile sunt stupide. Și în plus, cum să le țin minte atunci când trăiesc o saga? Pur și simplu, mă comport în modul ce mie îmi pare mai normal. *Tu* n-ai fi vrut să vezi muntele?

Alostrea îl privi cu ochi măriți de groază.

— Asta ar însemna să ieși afară!

Alvin știa că era zadarnic să discute. Se izbise iarăși de bariera ce îl despărțea de toți din lumea sa, condamându-l poate la o viață lipsită de orice mulțumire. El dorea permanent să evadeze afară, atât în realitatea de zi cu zi, cât și în vis. Totuși, pentru ceilalți locuitori ai Diasparului, „afară” avea semnificația unui coșmar căruia nu-i puteau face față. Pe cât posibil, evitau să vorbească despre el. Reprezenta ceva necurat și rău, dar nici Jeserac, propriul său tutore, nu voia să-i destăinuie motivul.

Fata continua să-l privească cu ochi uimiți, însă plini de dragoste.

— Ești nefericit, Alvin. În Diaspar, nimeni nu are voie să fie nefericit. Vreau să vin să stăm de vorbă.

Tânărul clătină nepoliticos din cap. Știa unde avea să ducă *asa ceva*, iar în prezent nu simțea decât dorința de a fi singur. De două ori dezamăgită, Alostrea dispăru.

Un oraș cu douăzeci de milioane de locuitori și nu exista nimeni cu care să poată discuta cu adevărat. În felul lor, Eriston și Etania țineau la el, dar acum, când responsabilitatea li se apropia de sfârșit, se mulțumeau să-l lase să-și aleagă singur modul de viață și distracțiile. În ultimii ani, pe măsură ce abaterile lui de la comportamentul obișnuit deveniseră tot mai evidente, tânărul Alvin simțise adesea nemulțumirea părinților.

Nu față de el, poate că s-ar fi împotrivit unui astfel de sentiment, ci față de neșansa care-i desemnase tocmai pe ei, dintre milioanele de locuitori ai orașului, să-l întâlnească pe Alvin când acesta ieșise din Palatul Creației, cu douăzeci de ani în urmă.

Douăzeci de ani. Își amintea cel dintâi moment și primele cuvinte auzite vreodată: „Bun venit, Alvin. Eu sunt Eriston, tatăl tău desemnat. Iar mama ta este Etania.” Cuvintele nu însemnaseră nimic atunci, însă mintea lui le înregistrase fără greșală. Își aducea aminte cum își privise propriul trup; crescuse cu patru-cinci centimetri de atunci, dar de schimbat se schimbase foarte puțin. Apăruse pe lume complet dezvoltat și, exceptând statura, nu avea să arate altfel când va părăsi lumea, într-o mie de ani.

Înainte de acea primă imagine nu exista nimic. Poate că într-o bună zi, golul se va umple, însă gândul era mult prea îndepărtat pentru a-l afecta emoțional.

Reveni la obsedantul mister al nașterii sale. Lui Alvin nu i se părea ciudat să fi fost creat, instantaneu, de puterile și forțele care materializau toate celelalte obiecte din viața zilnică. Nu, nu *acesta* reprezenta misterul. Enigma pe care nu izbutise s-o rezolve și pe care nimeni nu putea să i-o explice, era unicitatea lui.

Unicitatea, un cuvânt ciudat și trist, un sentiment ciudat și trist. Când îl foloseau la adresa sa – așa cum auzise deseori, în clipele în care nimeni cu bănuia că el ascultă – părea să implice un sens răuvoitor, amenințând nu doar propria lui fericire.

Părinții, tutorele, cunoscuții încercaseră să-l protejeze în fața adevărului, dorind parcă să apere inocența lungii sale copilării. Curând, duplicitatea urma să ia sfârșit; peste câteva zile avea să devină cetățean cu drepturi depline al Diasparului, și nimic din ceea ce dorea să afle nu i s-ar mai fi putut ascunde.

De ce, de pildă, nu-și găsea locul în saga? Dintre miile de distracții ale orașului, ele erau cele mai populare. Intrând într-o saga, nu te transformai într-un simplu observator, precum în primitivele spectacole ale epocilor îndepărtate, pe unde Alvin scotocise dealtminteri de câteva ori. Deveniai un participant activ, capabil să-ți folosești – ori așa ți se părea – inițiativa personală. Evenimentele și scenele ce alcătuiau materia primă a aventurilor fuseseră concepute demult, de artiști uitați, însă

exista suficienta flexibilitate pentru a permite fluctuații importante. Pătrundeai în aceste lumi imaginare alături de prieteni, căutând senzații inexistente în Diaspar, și atâta vreme cât visul se derula, nu aveai cum să-l deosebești de realitate. În definitiv, cine putea să fie sigur că Diaspar însuși nu era doar vis?

Nimeni n-ar fi putut parcurge vreodată toate povestirile concepute și înregistrate de la întemeierea orașului. Ele vizau totalitatea sentimentelor și stărilor sufletești și conțineau o varietate infinită de subtilități. Unele, apreciate în special de tineri, conțineau simple întâmplări dramatice, cu aventuri și descoperiri tulburătoare. Altele explorau psihologia minții, în timp ce altele câteva ofereau exerciții de logică sau matematică, spre deliciul unor creiere mai rafinate.

Deși părea să-i mulțumească pe semenii săi, orice saga îi lăsa lui Alvin o senzație de incomplet. Cu toate detaliile și surprizele lor, cu toate decorurile și temele variate, le lipsea ceva.

Aventurile, hotărâse el, nu duceau nicăieri. Întotdeauna erau proiectate pe o pânză îngustă, iar nu într-o panoramă grandioasă, nu peisajele vaste după care tânjea sufletul său. Mai mult chiar, niciodată nu se făceau nici măcar aluzii la imensitățile unde se desfășuraseră în fapt viețile străbunilor – vidul dintre stele și planete. Autorii aventurilor suferiseră de aceeași stranie fobie înrădăcinată în toți locuitorii Diasparului. Toate povestirile trebuiau să se desfășoare în locuri închise, în grote subterane sau în văi mici, înconjurate de munți ce ascundeau restul lumii.

O singură explicație era posibilă. Demult, poate înainte de fondarea Diasparului, se petrecuse ceva ce nu numai că potolise curiozitatea și ambiția Omului, dar îl și alungase dintre stele, ca să se ghemuiască, căutându-și adăpost, în micul univers închis al ultimului oraș de pe Pământ. Omul renunțase la Univers și revenise în uterul artificial al Diasparului. Pierise pornirea înflăcărată, nestăvilită, care-l mânase cândva prin Galaxie și către insulele încețoșate de dincolo de ea. De nenumărați eoni, nicio navă nu mai pătrunsese în Sistemul Solar. Poate că acolo, departe, printre stele, urmașii Omului continuau să clădească imperii și să distrugă sori, dar Pământul n-o știa și nici nu era interesat s-o afle.

Pământul, nu. Însă pe Alvin, da.

Doi

Odaia era întunecată toată, cu excepția unui perete luminos, unde volburile de culori înfloreau și se retrăgeau, căci Alvin se lupta cu propriile-i fantezii. O parte a tabloului îl mulțumea; se îndrăgostise de pantele avântate ale munților țâșnind din ocean. Liniile curbe, ascendente, sugerau forță și mândrie. Le studiase îndelung, apoi le introdusese în memoria vizualizatorului, unde aveau să fie păstrate în timp ce el experimenta cu restul peisajului. Ceva îi scăpa totuși, deși nu știa ce anume. Încercase, iarăși și iarăși, să completeze spațiile goale, instrumentul citindu-i desenele din minte și materializându-le pe perete. Zadarnic. Contururile erau încețoșate și nesigure, culorile mohorâte și sumbre. Dacă artistul nu-și cunoștea țelul, nici cea mai miraculoasă unealtă nu-l putea ajuta să îl găsească.

Alvin își anulă mâzgălelile nesatisfăcătoare și privi posac dreptunghiul pe trei sferturi alb, pe care se străduise să-l umple cu frumusețe. Mânat de un impuls, dublă dimensiunile porțiunii realizate și o deplasă în mijlocul ecranului. Nu, era o rezolvare facilă, iar compoziția nu se echilibra. Mai rău decât atât, modificarea scării dezvăluia defectele construcției, lipsa de siguranță a liniilor atât de hotărâte la o primă vedere. Trebuia s-o ia de la început. „Ștergere completă”, comandă mașinii. Albastrul oceanului se decoloră, munții se destrămară precum ceața, până ce rămase numai zidul gol. Parcă nici nu existaseră vreodată, parcă se pierduseră în uitarea aceea care absorbise mările și munții Pământului cu ere înainte de apariția lui Alvin.

Lumina reveni scaldând camera, și dreptunghiul pe care Alvin își proiectase fanteziile se contopi cu restul încăperii, dispărând în pereți. Erau însă pereți? Pentru cel ce până atunci nu mai văzuse un asemenea loc, încăperea arăta într-adevăr aparte. Lipseau orice elemente distinctive, orice mobilier, încât lăsa impresia că Alvin ședea în centrul unei sfere. Nu se vedeau liniile ce separau pereții de podea sau de plafon. Ochiul nu se focaliza asupra detaliilor; dacă te bizuiai numai pe văz, spațiul ce-l cuprindea pe Alvin putea la fel de ușor să aibă diametrul de trei metri sau de trei kilometri. Ar fi fost dificil să rezisti tentației de a înainta cu brațele întinse, să descoperi limitele fizice ale extraordinarului loc.

Totuși, camere identice constituiseră „un cămin” pentru majoritatea membrilor speciei umane, pe cea mai mare parte a duratei istoriei sale. Era suficient ca Alvin să formuleze gândul corespunzător, pentru ca zidurile să devină ferestre, deschizându-se asupra oricărei părți din oraș unde ar fi vrut el. O altă dorință și mașinării niciodată vizibile umpleau încăperea cu imaginile proiectate ale pieselor de mobilier visate. Întrebarea dacă erau sau nu „reale” preocupase puțini indivizi ai ultimului miliard de ani. Cu siguranță că nu se dovedeau mai puțin reale decât celălalt mare impostor, materia solidă, iar în plus, când încetau să mai fie necesare, puteau fi returnate în lumea fantomă a Băncilor Memoriei. Aidoma tuturor obiectelor din Diaspar, nu se uzau niciodată și nici nu se modificau, dispărând doar dacă matricile corespunzătoare ar fi fost intenționat anulate printr-un act de voință.

Alvin își reconstruise parțial camera, când în ureche îi răsună un clinchet persistent. Formulă mental codul de acces și peretele pe care pictase se destrămă. După cum se așteptase, erau părinții lui, înapoia cărora se zărea Jeserac. Prezența tutorelui îi semnală că nu era vorba de o reuniune familială obișnuită – însă el știa deja aceasta.

Iluzia era perfectă și nu se risipi nici când Eriston începu să vorbească. De fapt, cei trei se aflau la distanță de kilometri unii de ceilalți, dar constructorii orașului cuceriseră spațiul tot atât de complet pe cât subjugaseră timpul. Alvin nu știa nici măcar unde locuiau părinții săi, între numeroasele turnuri și labirinturi întortocheate ale Diasparului. Amândoi își schimbaseră reședința de când el fusese pentru ultima dată, fizic, lângă ei.

— Alvin, au trecut douăzeci de ani de când mama ta și cu mine te-am întâlnit întâia oară. Știi ce înseamnă asta. Relația noastră i-a sfârșit acum. Ești liber să faci orice dorești.

În glasul bărbatului se simțea o urmă, dar numai o urmă, de tristețe. Mult mai vizibilă era ușurarea, de parcă Eriston ar fi fost mulțumit că o stare de lucruri prezentă de mai multă vreme căpăta acum recunoașterea legală. Alvin își anticipase cu mulți ani privilegiile.

— Înțeleg, răspunse el. Vă mulțumesc pentru grija purtată; vă voi ține minte în toate viețile mele. Așa suna răspunsul protocolar, îl auzise de atâtea ori încât pentru el își pierduse orice înțeles: o simplă înșiruire de sunete lipsite de semnificație.

Însă, dacă te aplecai peste expresie, „toate viețile mele” constituia o formulare ciudată. Știa cu aproximație ce însemna, dar acum sosise momentul să afle cu exactitate. În Diaspar existau multe lucruri pe care nu le pricepuse și pe care trebuia să le învețe în secolele ce-i stăteau de-acuma înaintea.

Pentru o clipă se păru că Etania intenționa să vorbească. Ridicase un braț, modificând irizațiile veșmântului subțire precum pânza de păianjen, apoi îl lăsase să cadă. Se întorsese neajutorată spre Jeserac, iar pentru prima oară, Alvin realizează că părinții săi erau îngrijorați. Memoria lui derulă rapid evenimentele ultimelor săptămâni. Nu, nimic din ultima perioadă nu justifica ezitarea lor, aerul de vagă neliniște ce o înconjura atât pe Etania cât și pe Eriston.

Jeserac părea însă stăpân pe situație. Privi întrebător către Eriston și Etania, se convinse că nu mai aveau nimic de adăugat și se lansă în discursul pe care Alvin îl așteptase atât.

— Alvin, începu el, vreme de douăzeci de ani mi-ai fost elev. *Am făcut* tot ce mi-a stat în putință să te învăț căile Orașului și să te conduc spre moștenirea ce îți aparține. Mi-ai pus multe întrebări și nu la toate ți-am răspuns. Unele lucruri nu erai pregătit să le afli, iar pe altele nu le cunoșteam nici eu. În prezent pruncia ta a luat sfârșit, deși copilăria îți este abia la început. Datoria mea este să continui să te călăuzesc, dacă îmi soliciți ajutorul. Peste două sute de ani, s-ar putea să începi să știi câte ceva despre acest Oraș, despre istoria lui. Chiar și eu, care mă apropii de sfârșitul acestei vieți, am văzut mai puțin de un sfert din Diaspar și probabil nicio singură miime din comorile sale.

Toate aceste lucruri Alvin le cunoștea, dar n-avea cum să-l grăbească pe Jeserac. Bărbatul îl privea apăsător de peste prăpastia veacurilor, și cuvintele sale aveau greutatea înțelepciunii incalculabile dobândite în decursul unei vieți îndelungate, petrecută printre oameni și mașini.

— Spune-mi, Alvin, urmă el, te-ai întrebător vreodată *unde* ai fost înainte de a te naște, înainte de a te pomeni în fața Etaniei și a lui Eriston, în Palatul Creației?

— Cred că nicăieri. N-am fost altceva decât un tipar în memoria orașului, așteptând să fiu creat... așa.

O canapea joasă scânteie, materializându-se lângă Alvin. Tânărul se așază și-l ascultă pe Jeserac.

— Ai bineînțeles dreptate, continuă acesta. Dar ce mi-ai spus nu-i decât o parte a răspunsului – ba chiar o parte destul de mică! Până acum n-ai întâlnit decât tineri de vârsta ta, care nu cunoșteau adevărul. În curând, ei își vor reaminti, dar nu și tu. De aceea trebuie să te pregătești să înfrunți realitatea.

De peste un miliard de ani, specia umană viețuiește în acest oraș. El a reprezentat lumea noastră după prăbușirea Imperiului Galactic și apariția Invadatorilor din stele. Dincolo de zidurile Diasparului nu se află nimic altceva decât pustiul amintit în legende.

Cunoaștem puține lucruri legate de înaintașii noștri. Știm doar că erau ființe cu viața foarte scurtă și că, oricât de ciudat ar părea, se reproduceau fără ajutorul unităților de memorie sau al organizatoarelor de materie. Într-un proces complex și aparent necontrolabil, tiparele cheie ale fiecărui individ erau păstrate în structuri celulare microscopice, create în interiorul corpului. Dacă te interesează, biologii îți pot furniza mai multe amănunte, însă metoda nu are importanță practică și a fost abandonată în zorii istoriei.

Aidoma oricărui lucru, o ființă omenească e definită prin structura ei, printr-un tipar. Tiparul unui om, sau mai degrabă matricea ce precizează intelectul unui om, este incredibil de complexă. Cu toate acestea, Natura l-a înghesuit într-o celulă minusculă, mult prea mică pentru a fi zărită cu ochiul liber.

Ceea ce poate face Natura, poate face și Omul, dar în felul lui. Noi nu știm cât a durat. Poate un milion de ani, dar ce înseamnă un milion de ani?! În cele din urmă, anticii au învățat să analizeze și să stocheze informațiile definitorii pentru orice ființă umană, să utilizeze aceste informații ca să re-creeze originalul, la fel cum tu ai creat această canapea. Știu că lucrurile astea te interesează, Alvin, dar nu-ți pot spune cu exactitate cum anume se produc. Modul de stocare al informațiilor n-are importanță; ceea ce contează sunt datele în sine. Ele pot fi cuvinte scrise pe hârtie, câmpuri magnetice variabile, ori configurații de sarcini electrice. Pe lângă aceste metode s-au folosit încă multe altele. Ajunge să spun că, de mult timp, oamenii au devenit capabili să se stocheze pe ei înșiși; ca să fiu mai precis, să stocheze tiparele imateriale cu ajutorul cărora pot fi rechemati la viață.

Multe din astea le cunoști deja. Astfel, strămoșii noștri ne-au oferit o nemurire virtuală, evitând totuși problemele ridicate de anularea morții. O mie de ani într-un corp e îndeajuns pentru oricine. La sfârșitul perioadei mintea este îmbâcsită de amintiri și tânjește după odihnă... ori după un nou început.

Peste puțin, Alvin, mă voi pregăti să părăsesc această viață. Îmi voi rememora amintirile, anulându-le pe cele pe care nu doresc să le păstrez. Apoi voi intra în Palatul Creației, însă printr-o ușă pe care tu n-ai văzut-o niciodată. Corpul meu bătrân va înceta să mai existe, tot așa și conștiința. Din Jeserac va rămâne numai o galaxie de electroni înghețați în inima unui cristal.

Voi dormi, fără de vise. După care într-o bună zi, poate peste o sută de mii de ani, mă voi deștepta într-o eră nouă și-i voi întâlni pe cei aleși să-mi fie părinți. Ei se vor îngriji de mine, așa cum Eriston și Etania s-au ocupat de tine, deoarece la început nu voi ști nimic despre Diaspar, nu-mi voi aminti nimic din vechea existență. Amintirile vor reveni treptat și pe ele mă voi bizui în momentul în care voi înainta în noul ciclu existențial.

Așa arată tiparul vieților noastre, Alvin. Cu toții am mai fost aici de multe, multe ori, deși intervalele de non-existență variază după reguli aparent aleatoare, iar populația nu se repetă niciodată într-o structură dată. Noul Jeserac va avea alți prieteni, interese noi și diferite; totuși vechiul Jeserac – atât din el cât voi dori să păstrez – va continua să existe.

Și asta nu e totul. În orice clipă pe străzile orașului trăiesc și umblă doar o sutime din cetățenii Diasparului. Majoritatea se găsesc în Băncile Memoriei, așteptând un semnal care să-i recheme pe scenă. Ne bucurăm de continuitate, dar și de transformare, de nemurire, dar nu și de stagnare.

Îmi dau seama ce întrebare îți pui. Vrei să știi când îți vei aminti viețile anterioare, așa cum fac deja prietenii tăi.

Asemenea amintiri nu există, deoarece *tu* ești unic. Am încercat să-ți ascundem adevărul cât mai multă vreme, ca nicio umbră să nu-ți tulbure copilăria – deși, cred că ai ghicit câte ceva. Noi înșine nu am bănuțat nimic până în urmă cu cinci ani, dar în prezent nu mai este nicio îndoială.

Tu, Alvin, reprezinți un fenomen repetat în Diaspar doar de câteva ori de la întemeiere. Poate că, în toată această perioadă ai zăcut dormind în Băncile Memoriei, sau poate că ai fost creat

doar cu numai douăzeci de ani în urmă printr-o permutare întâmplătoare. Poate că ai fost prevăzut încă de la început de către făuritorii orașului, ori poate că ești un accident al vremurilor noastre.

Nu știm. Tot ceea ce știm este atât: tu, Alvin, ești singurul din întreaga specie umană care nu a mai trăit vreodată. Concret, ești primul copil *născut* pe Pământ în ultimele zece milioane de ani.

Trei

După ce Jeserac și părinții lui dispărură, Alvin rămase mult vreme nemișcat, străduindu-se să-și golească mintea de orice gând. Izolă total odaia în jurul lui, ca nimeni să nu-i întrerupă transa.

Nu dormea; somnul reprezenta pentru el o stare necunoscută, căci somnul aparținea unei lumi cu nopți și zile, iar în Diaspar nu exista noapte. Transa se asemena cel mai mult cu acea stare uitată și, cu toate că nu era esențială pentru el, știa că avea să-l ajute să-și relaxeze mintea.

Aflase puține noutăți. De mult bănuia cele relatate de Jeserac, însă una e să bănuiești, și cu totul altceva să ți se confirme dincolo de orice posibilitate de respingere.

Urmau să-i afecteze aceste adevăruri viața, și dacă da, în ce mod? N-avea cum să fie sigur, iar incertitudinea reprezenta o senzație inedită pentru el. Poale că n-avea să fie nicio diferență; dacă nu se va adapta complet Diasparului în această viață, o va face în următoarea... ori în alta.

Numai că formulând acest gând, mintea lui Alvin îl analiză și îl respinse. Diasparul era poate suficient pentru alții, dar nu și pentru el. Nu se îndoia că ar ar fi putut trăi o mie de vieți fără a-i epuiza minunile, experiențele pe care era capabil să ie ofere. Putea face asemenea lucruri... dar cu ele singure nu avea să fie mulțumit niciodată.

Rămânea de găsit răspuns la o singură problemă: ce era de făcut?

Întrebarea îl smulse din reverie. De ce să stea acolo, într-o asemenea stare de tulburare, când în oraș se găsea un loc unde își putea afla o oarecare liniște sufletească?

Pâlpâind, o porțiune din perete dispăru. Tânărul păși în coridor, iar moleculele polarizate îi mângâiară chipul precum adierea unei brize. Existau mai multe moduri de transport, dar

Alvin preferă să meargă pe jos. Camera lui se situa în apropierea nivelului principal al Orașului. Un culoar scurt îl conduse pe o rampă spiralată, coborând în stradă. Ignoră calea mobilă și rămase pe trotuarul îngust – o veritabilă extravaganță, întrucât trebuia să parcurgă câțiva kilometri buni. Însă Alvin aprecia efortul fizic, îi anestezia creierul. În plus, erau atâtea de văzut, încât era păcat să gonești pe lângă cele mai recente minuni ale Diasparului, cu o eternitate înainte de trăit.

Obiceiul artiștilor din oraș – și în Diaspar toți erau artiști, într-un moment sau altul – le cerea să-și etaleze lucrările de-a lungul căilor mobile, astfel încât trecătorii să le poată admira. În acest fel, în numai câteva zile, întreaga populație examina creațiile merituoase, exprimându-și deschis părerile. Verdictul, înregistrat automat de către selectorii de opinie, pe care nimeni nu izbutise vreodată să-i înșele sau corupe – și fuseseră nu puține încercări – hotăra soarta lucrării. Dacă voturile favorabile erau în număr suficient de mare, matricea ei intra în memoria orașului, astfel ca oricine și oricând să poată obține o reproducere absolut identică a operei de artă.

Piese mai puțin apreciate aveau soarta tuturor lucrărilor fără aprobare publică. Erau fie dizolvate în elementele de bază, fie sfârșeau în locuințele prietenilor artiștilor.

În drumul său, Alvin zări un singur *objet d'art* care să-l atragă, creat din lumină pură, aducând vag cu o floare îmbobocită. Crescând lent dintr-un minuscul miez de culoare, se dezvolta în spirale complexe, franjurate, apoi se prăbușea brusc și își reîncepea ciclul. Dar nu exact în același mod, întrucât nu existau două reluări perfect identice. Alvin privi mai multe astfel de cicluri, sesizând de fiecare dată diferențe subtile și nedefinite, deși modelul de bază rămânea neschimbat.

Știa de ce îi plăcea tocmai acea sculptura intangibilă. Ritmul ei de expansiune îi oferea o impresie de spațialitate, de evadare chiar. Probabil din același motiv, nu avea să atragă pe mulți din concitadinii săi. Își însemnă numele artistului și hotărî să-l caute cu prima ocazie.

Toate drumurile, atât cele mobile cât și celelalte, se sfârșeau în parcul ce alcătuia inima verde a orașului. Aici, într-un spațiu circular cu diametrul de peste cinci kilometri, se afla amintirea a ceea ce fusese Pământul în zilele dinainte ca pustiul să înghită totul, cu excepția Diasparului. Mai întâi apărea o bandă lată de

iarbă, după aceea arbuștii scunzi, crescând tot mai groși pe măsură ce înaintai sub umbra lor. În același timp, terenul cobora într-o pantă lină, astfel că, în cele din urmă, atunci când ieșeau din păduricea îngustă, priveliștea orașului dispărea, ascunsă de paravanul copacilor.

Apa curgătoare din fața lui Alvin se numea, simplu, Râul. Nu avea și nici nu-i trebuia un alt nume. Din loc în loc îl traversau poduri înguste. Curgea în jurul parcului într-un cerc complet, închis, întrerupt de bazine ocazionale. Faptul că un râu atât de iute revenea la propriul izvor, după un parcurs de mai puțin de zece kilometri, nu-l frapase niciodată pe Alvin, deși reprezenta ceva neobișnuit. Nu s-ar fi gândit deloc la acest subiect, nici dacă Râul ar fi curs în susul pantei. În Diaspar existau lucruri cu mult mai stranii.

Vreo duzină de tineri înotau într-un bazin și Alvin se opri să-l privească. Pe cei mai mulți îi cunoștea din vedere, dacă nu după nume, iar pentru o clipă fu ispitit să li se alăture. Taina din suflet îl opri însă, și se mulțumi cu rolul de spectator.

Din punct de vedere fizic, nu se putea spune care din tineri ieșise anul acela din Palatul Creației și care trăia în Diaspar de atâta timp cât Alvin. Deși erau vizibile destule deosebiri în privința înălțimii și a greutateii, ele nu se corelau câtuși de puțin cu vârsta. Pur și simplu, oamenii se nășteau așa și, cu toate că, în general, persoanele mai înalte erau mai vârstnice, nu era o regulă strictă.

Mai ușor te ghidai după figură. Unii „nou-născuți” erau mai înalți decât Alvin, însă aveau o expresie lipsită de maturitate, plină de surpriză și uimire față de lumea în care se găseau, ceea ce îi trăda imediat. Era tulburător gândul că, dormitând neatinse în mințile lor, existau nenumărate imagini ale vieților trecute, pe care curând aveau să și le amintească. Alvin îi invidia, cu toate că nu era convins că avea de ce. Prima viață reprezenta un dar prețios ce nu se repeta. Era minunat să privești lumea întâia oară, în prospețimea zorilor. Cât de bine ar fi fost să existe și alții asemeni lui, cărora să le poată împărtăși gândurile și simțămintele!

Fizic vorbind, el era turnat în aceleași forme ca și cei din apă. Corpul omenesc nu se schimbese în miliardul de ani scurs de la întemeierea Diasparului, deoarece tiparul de bază fusese fixat pentru vecie în Băncile de Memorie ale orașului. Se

modificase însă, destul de substanțial, față de primitiva formă inițială. Cele mai multe schimbări erau interne, invizibile ochiului. În lunga lui istorie, Omul se reclădise de mai multe ori în strădania de a termina cu bolile, o dată pentru totdeauna.

Dispăruseră accesoriile inutile, unghiile și dinții. Părul creștea numai pe cap, pe trup nu mai rămăsese nicio urmă. Modificarea cea mai surprinzătoare, probabil, pentru cineva din Epoca Zorilor, ar fi constituit-o lipsa ombilicului. Inexplicabila lui absență i-ar fi oferit destule motive de speculație, iar la prima vedere ar fi fost de asemeni uluit de problema deosebirii dintre femeie și bărbat. Poate s-ar fi simțit chiar tentat să presupună că nu mai exista nicio deosebire, ceea ce ar fi însemnat o gravă eroare. În circumstanțe corespunzătoare, nu apărea nicio îndoială asupra bărbăției oricărui reprezentant al sexului masculin din Diaspar. Pur și simplu, aparatul său genital devenise acum mult mai compactizat când nu se folosea; poziționarea internă fusese îmbunătățită față de soluția inițială a Naturii, lipsită de eleganță și chiar expusă riscurilor.

Și era tot adevărat că reproducerea nu mai constituia doar grija trupului, fiind o chestiune mult prea importantă pentru a fi lăsată pe seama șansei, a zarurilor numiți cromozomi. Dar, deși procreația și nașterea nu mai dăinuiau nici măcar în amintire, activitatea sexuală nu fusese abandonată. Dealtfel și în timpurile străvechi, nici unu la sută din raporturile sexuale nu urmăreau neapărat reproducerea. Disparația motivației pentru acel biet procent schimbare configurația societății umane și înțelesul unor cuvinte precum „mamă” și „tată” – însă dorința persistase, chiar dacă în prezent satisfacerea ei nu avea un țel mai profund decât satisfacerea oricărei alte plăceri a simțurilor.

Alvin își părăsi contemporanii vioi și înaintă spre centrul parcului. Aici se conturau poteci abia vizibile, întretăindu-se printre tufișuri scunde și, ocazional, afundându-se în râpe înguste, printre bolovani uriași acoperiți de licheni. La un moment dat, întâlni o micuță mașinărie poliedrică, nu mai mare decât un cap omenesc, plutind printre ramurile unui copac. Nimeni nu știa câte tipuri de roboți se numărau în Diaspar: aceștia se fereau de oameni, rezolvându-și sarcinile atât de eficient încât era neobișnuit să observi vreunul.

Treptat, terenul începu să urce; Alvin se apropia de colina situată exact în mijlocul parcului și, prin urmare, al orașului.

Obstacole erau mai puține, se zărea perfect vârful delușorului cu clădirea simplă înălțată acolo. Când ajunse lângă ea, gâfâia. Se rezemă de una din coloanele roz-trandafirii să-și tragă răsuflarea și să privească drumul străbătut.

Există anumite forme de arhitectură ce nu simt nevoia să se schimbe niciodată, deoarece au atins deja perfecțiunea. Mausoleul lui Yarlan Zey ar fi putut foarte bine să fie clădit de constructorii de temple ai primelor civilizații umane, deși lor le-ar fi fost imposibil să-și imagineze materialul său de bază. Acoperișul se deschidea spre cer, iar singura încăpere era pardosită cu dale mari, care doar la prima vedere semănau cu piatra naturală. Pe parcursul multor ere geologice tălpile omenеști traversaseră în toate direcțiile podeaua aceea, fără să lase urme în materialul ei incredibil de rezistent.

Creatorul marelui parc – și constructorul Diasparului, se spunea – ședea cu ochii puțin plecați, examinând parcă planurile întinse pe genunchii săi. Chipul său afișa o expresie ciudat evazivă, care derutase lumea timp de multe generații. Unii o neglijau, socotind-o o toană a artistului, alții aveau impresia că Yarlan Zey zâmbea ironic.

Întreaga clădire era o enigmă, întrucât în arhivele orașului nu se afla absolut nicio referire cu privire la ea. Alvin nu știa prea bine ce înseamnă cuvântul „mausoleu”; probabil Jeserac l-ar fi putut lămuri, căci acesta obișnuia să culeagă termeni arhaici, presărându-i în conversații, spre deruta interlocutorilor.

Din punctul central, Alvin își putea înălța privirea peste paravanul de arbori până în oraș. Cele mai apropiate clădiri se găseau la vreo trei kilometri depărtare, alcătuind o centură scundă în jurul parcului. Înapoia lor, rând după rând și tot mai înalte, se ridicau turnurile și terasele din corpul principal al orașului. Se întindeau kilometru după kilometru, înălțându-se încet spre cer, tot mai complexe și monumentale. Diaspar fusese plănuir ca o entitate, ca o mașină impresionantă. Cu toate acestea, chiar dacă aspectul exterior copleșea prin complexitate, abia sugera minunile ascunse ale tehnologiei fără de care aceste construcții grandioase n-ar fi fost decât niște cavouri.

Tânărul privi spre limitele lumii sale. La douăzeci-treizeci de kilometri depărtare, cu detaliile pierzându-se în distanță, se aflau zidurile orașului, pe care acoperișul cerului lăsa impresia

că se reazămă. Dincolo de ele nu mai exista nimic... doar pustietatea sfâșietoare a deșertului, unde un om înnebunea atât de repede.

Atunci, de ce oare pustiul de afară îl atrăgea ca pe nimeni altul dintre cei pe care-i cunoștea? Alvin nu știa. Se uita la turnurile colorate, la meterezele cuprinzând ceea ce constituia în prezent întreaga proprietate a omenirii, căutând parcă un răspuns.

Nu-l descoperi. Dar în clipa aceea, cu inima tânjind după inaccessibil, luă o hotărâre.

Știa ce va face în decursul acelei vieți.

Patru

Jeserac nu i-a fost de mare ajutor, dar nici nu s-a arătat indiferent, așa cum se așteptase Alvin. Îi mai fuseseră puse astfel de întrebări în lunga-i carieră de tutore și nu credea că cineva, fie el chiar unic precum Alvin, l-ar fi putut surprinde ridicând probleme insolubile.

Era adevărat că tânărul începuse să prezinte anumite extravagante în comportament, care ar fi îndreptățit, în cele din urmă, o corecție. Nu se implica pe deplin, cum era normal, în extrem de complicata viață socială a orașului, ori în lumile imaginare ale prietenilor săi. Nu arăta un interes deosebit nici față de domeniile mai elevate ale gândirii, cu toate că la vârsta lui, nu surprindea. Mult mai curioasă părea dezordinea vieții sale amoroase; o legătură relativ stabilă nu era de așteptat din partea lui cel puțin vreme de încă un secol, dar efemeritatea legăturilor sale devenise totuși celebră. Pe de altă parte, atât cât durau, se dovedeau extrem de intense. Alvin lăsa impresia că nu e capabil să rezolve simultan mai multe probleme. Da, existau ocazii când se alătura cu tot sufletul jocurilor erotice ale tovarășilor săi, când dispărea cu o parteneră timp de câteva zile. În schimb, după ce starea respectivă trecea, urmau perioade lungi în care manifesta un dezinteres total față de ce ar fi trebuit să reprezinte o ocupație majoră la vârsta lui. Probabil că nu era bine pentru el, și cu siguranță nici pentru iubitele-i abandonate, care rățăceau deznădăjduite prin oraș, având nevoie de un timp lung să-și găsească consolarea. Jeserac observase că Alystra ajunsese în prezent într-o astfel de perioadă.

Nu din cauză că Alvin ar fi fost crud, ori lipsit de considerație, în dragoste, ca și în orice alt domeniu, Alvin părea că este în căutarea unui ideal pe care nu-l găsea în Diaspar.

Dar aceste lucruri nu-l îngrijorau pe Jeserac. Era de așteptat ca un Unic să se comporte altfel decât ceilalți, și cu timpul, Alvin ar fi urmat să se conformeze tiparului general de locuitor al Orașului. Niciun individ, oricât de excentric sau de sclipitor, nu putea afecta enorma inerție a unei societăți rămasă practic neschimbată de peste un miliard de ani. Jeserac nu se număra printre adepții fanatici ai stabilității însă, pur și simplu nu era în stare să-și imagineze altceva. Lui Alvin îi spusese:

— Problema care te frământă este foarte veche. Te-ar surprinde câți inși iau lumea de-a gata și nu își pun niciodată întrebări. Adevărat, odată rasa umană ocupa un spațiu infinit mai mare decât acest oraș. Ai văzut câte ceva din felul în care arăta Pământul înainte de extinderea pustiurilor și a dispariției oceanelor. Înregistrările pe care le urmărești cu atâta plăcere sunt cele mai vechi din posesia noastră; sunt singurele care prezintă Pământul așa cum a fost înainte de Invadatori. Presupun că nu le-au văzut mulți; spațiile deschise, nemărginite, nu pot fi suportate de către noi.

Și desigur, chiar Pământul era doar un grăunte de nisip în Imperiul Galactic. Hăurile dintre stele ne par un coșmar pe care nimeni întreg la minte nu va încerca să și-l imagineze. Strămoșii noștri le-au traversat în zorii istoriei, când au pornit să întemeieze Imperiul. Le-au străbătut iarăși, pentru ultima dată, atunci când Invadatorii i-au alungat înapoi pe Pământ.

Legenda spune – și nu-i decât o legendă – că oamenii au încheiat un pact cu Invadatorii. Aceștia puteau lua în stăpânire Universul, dacă țineau atât de mult, iar noi urmam să ne mulțumim cu planeta noastră și cu nemurirea.

Am respectat pactul și am uitat visele deșarte ale copilăriei civilizației, tot așa cum le vei uita și tu, Alvin. Cei care au construit orașul și au gândit această societate erau stăpâni nu numai ai spiritului, ci și ai materiei. În interiorul acestor ziduri, ei au pus tot ceea ce poate fi de trebuință vreodată rasei umane – și s-au asigurat că noi nu vom mai ieși niciodată de aici.

Ah, barierele fizice sunt cele mai puțin importante. Poate că există căi de ieșire din oraș, dar nu cred că vei ajunge prea departe „afară”, chiar dacă le găsești. Iar dacă o să reușești în

Încercarea ta, la ce bun? Trupul nu-ți va rezista mult în deșert, acolo unde orașul nu te mai hrănește sau apără.

— Dacă există măcar o cale de ieșire din oraș, rosti încet Alvin, atunci ce mă poate opri să plec?

— Asta-i o întrebare prostească! Cred că știi deja răspunsul.

Jeserac avea dreptate, dar nu în modul în care bănuia el.

Alvin știa - ori mai degrabă ghicise. Prietenii îi oferiseră răspunsul, atât în viața reală cât și în aventurile visate împreună. Ei nu vor părăsi niciodată Diasparul. Jeserac nu cunoștea însă că acea constrângere ce le stăpânea lor viețile nu avea nicio putere asupra lui Alvin. Tânărul nu știa dacă unicitatea i se datora unui accident, sau unui plan străvechi, dar în mod limpede lipsa constrângerii mentale constituia unul din rezultate. Se întreba câte altele mai avea de descoperit.

În Diaspar nimeni nu se grăbea niciodată și nici Alvin nu încălca adesea această regulă tacit respectată. Analiză problema cu atenție vreme de câteva săptămâni, și petrecu mult timp scotocind cele mai vechi documente din istoria orașului. Zăcea ore în șir, susținut de brațele nevăzute ale câmpului antigravitațional, în timp ce proiectorul hipnon îi deschidea mintea spre trecut. Când înregistrarea lua sfârșit, aparatul dispărea - dar Alvin continua să privească în gol, până revenea de departe să reîntâlnească realitatea. Vedeă într-una nesfârșiții kilometri de apă albastră, mai întinsă decât însuși uscatul, rostogolindu-și valurile pe țărmuri aurii, în urechi îi răsună vuietul talazurilor amuțite de un miliard de ani, își reamintea încontinuu pădurile, și câmpiile, și animalele ciudate care împărțiseră cândva cu Omul lumea.

Existau puține înregistrări atât de vechi; în general se accepta, deși nu se cunoștea motivul cu precizie, că toate mărturiile din epocile revolute se pierduseră cândva, între sosirea Invadatorilor și construirea Diasparului. Atât de completă fusese dispariția lor, încât ipoteza unui simplu accident era puțin credibilă. Omenirea își pierduse trecutul, cu excepția câtorva cronici, probabil pe de-a-ntregul imagine, înainte de Diaspar fusese, simplu, Epoca Zorilor. În acea perioadă se contopeau primii oameni care îmblânziseră focul, dar și cei care eliberaseră energia atomică, cei capabili să cioplească o canoe din bușteni, dar și cei dintâi ce ajunseseră la

stele. Dincolo de acest pustiu temporal, cu toții se numeau contemporani.

Alvin intenționase să parcurgă drumul singur, dar în Diaspar a fi singur nu era întotdeauna un lucru ușor. Abia își părăsise locuința când o întâlni pe Alystra, iar ea nici nu încercă să-l facă să creadă că prezența i se datora întâmplării.

Tânărul nu realizase niciodată că Alystra era frumoasă, întrucât nu văzuse urâtenie omenească. Atunci când e universală, frumusețea își pierde puterea de a înfiora inimile, și doar absența ei mai poate produce o reacție emoțională.

Pentru o clipă, Alvin fu nemulțumit de întâlnire, în pofida amintirilor încărcate de pasiune. Era prea tânăr și încrezător în sine ca să simtă nevoia unei relații de durată, deși mai târziu s-ar fi putut să constate că înfiriparea unei astfel de relații nu mai e la fel de ușoară. Chiar în clipele cele mai intime, bariera unicității îl separa de iubirile sale. Cu toate că trupul îi era perfect dezvoltat, sentimental era încă un copil și avea să rămână astfel câteva decenii, în vreme ce, unul câte unul, prietenii săi aveau să-și recheme amintirile vieților trecute, lăsându-l pe el în urmă. Mai văzuse întâmplându-se acest lucru și devenise precaut în a se dăruia fără rezerve oricui. Până și Alystra, acum atât de naivă și de nepricepută, urma să devină în curând un complex de aduceri aminte și de aptitudini, dincolo de ce și-ar fi putut el închipui.

Ușoara nemulțumire i se risipi însă aproape imediat. Nu exista niciun motiv ca Alystra să nu-l însoțească, dacă ar fi dorit-o. El nu era egoist și nu intenționa să păstreze numai pentru sine noua experiență, aidoma unui avar. Ba chiar ar fi avut multe de învățat urmărind reacțiile fetei.

În mod cu totul neobișnuit, ea nu-i puse nicio întrebare în vreme ce se îndepărtau de centrul aglomerat al orașului, folosind calea expres. Împreună, se îndreptară către secțiunea centrală de viteză maximă, fără a se opri să privească miracolul de sub picioarele lor. Un inginer din alte vremuri ar fi înnebunit încet-încet, încercând să priceapă cum era fixată pe margini o șosea aparent solidă, în timp ce spre centru se deplasa cu o viteză tot mai mare. Dar pentru Alvin și Alystra, materiale cu proprietățile solidelor într-o direcție și cu cele ale lichidelor în alta erau absolut normale.

În jurul lor, clădirile se înălțau tot mai sus, de parca orașul își întărea bastioanele împotriva lumii exterioare. Cât de ciudat ar fi, se gândi Alvin, dacă pereții aceștia uriași ar deveni transparentți ca sticla, permițându-ți să privești viața dinapoia lor. Răspândiți pe întreg spațiul din jur trăiau prieteni sau cunoscuți, prieteni pe care urma să-i cunoască într-o bună zi, străini pe care n-avea să-i întâlnească niciodată – însă aceștia probabil în număr foarte mic. Cei mai mulți posedau locuințe personale, fără să fie singuri. Era suficient să-și exprime dorința și puteau ajunge, nu fizic, desigur, în prezența oricărei persoane dorite. Nu se plictiseau deoarece aveau acces la tot ceea ce se realizase pe tărâmurile imaginației sau ale realității, începând cu zilele întemeierii orașului. Pentru indivizi cu mințile astfel alcătuite, existența satisfăcea pe deplin. Faptul că în același timp ca se dovedea absolut inutilă, nu părea să-i afecteze, lucru pe care Alvin nu-l înțelegea.

Pe măsură ce se îndepărtau de centrul orașului, Alvin și Alystra întâlneau tot mai puțini oameni, iar când se opriră lângă o platformă lungă din marmură viu colorată, în jurul lor nu se mai zărea nimeni. Trecură peste vârtejul înghețat de materie, acolo unde substanța căilor mobile revenea la origine, și ajunseră în fața unui perete unde se deschideau tunele puternic luminate. Fără să ezite, Alvin alegea unul și pași înăuntru, Alystra urmându-l îndeaproape. Câmpul peristaltic îi învălui imediat și-i propulsă înainte, așezați confortabil și admirând împrejurimile.

Nu li se mai părea că se găsesc într-un coridor subteran. Arta care utilizase drept fundal întregul Diaspar era prezentă din plin și aici; deasupra lor, cerurile păreau deschise adierilor paradisului. De jur împrejur, turnuri sclipeau sub razele soarelui. Nu era orașul știut de Alvin, ci Diasparul unei alte epoci, mult mai vechi. Deși majoritatea marilor clădiri le erau familiare, existau diferențe subtile ce le sporeau interesul. Lui Alvin i-ar fi plăcut să zăbovească, dar nu descoperise niciodată modalitatea de a încetini drumul prin tunel.

Foarte repede ajunseră într-o sală ovală, cu ferestre de jur împrejur. Prin ele se întrezăreau imagini ademenitoare ale unor spații vaste, sclipind de flori multicolore. În Diaspar continuau să se afle grădini, însă cele de față nu existaseră decât în mintea artistului care le crease. Cu siguranță, în prezent nu se mai vedeau asemenea flori nicăieri în Diaspar.

Alystra fu fermecată de frumusețea lor, convinsă că doar pentru ele o adusese Alvin acolo. Tânărul o privi o vreme alergând fericită de la o fereastră la alta, bucurându-se de fiecare nouă descoperire. În clădirile pe jumătate părăsite, situate la periferia Diasparului, se găseau sute de astfel de locuri, menținute în perfectă stare de energii ascunse. Într-o bună zi, era posibil ca viața să curgă iarăși prin tulpinile florilor, dar până atunci, străvechea grădină rămânea o taină cunoscută numai lor.

— Mai avem de mers, rosti în cele din urmă Alvin. Acesta e doar începutul.

Păși printr-o fereastră și iluzia se spulberă. Înapoia geamurilor, nu se afla o grădină, ci un coridor circular, ascendent. O vedea pe Alystra la câțiva metri depărtare, însă știa că ea nu-l putea zări. Totuși, fata nu ezită și peste o clipă i se alătură pe coridor.

Sub tălpile lor, podeaua începu să înainteze lent, parcă doritoare să-i conducă către țintă. Din inerție mai făcură câțiva pași, apoi viteza deveni atât de mare încât fu inutil să-și irosească forțele.

Coridorul urca; după treizeci de metri coti la nouăzeci de grade, deși numai logica îi determină să creadă asta. Pentru simțuri, se deplasau în lungul unui coridor perfect drept. Faptul că, în realitate se mișcau în susul unui puț vertical, la o înălțime de o mie de metri, nu-i tulbura câtuși de puțin, deoarece nu puteau concepe o defecțiune la nivelul câmpului polarizator.

Brusc, tunelul reîncepu să „coboare”, până descrie din nou un unghi drept. Mișcarea podelei se încetini imperceptibil, apoi se opri la capătul unei săli lungi, cu pereții îmbrăcați în oglinzi, și Alvin știa că i-ar fi fost imposibil s-o grăbească pe Alystra. Nu era vorba doar de acele câteva caracteristici feminine rămase neschimbate de pe vremea Evei, dar nimeni n-ar fi rezistat fascinației locului. Din câte cunoștea Alvin, în întreg Diasparul nu se mai afla ceva asemănător. Dintr-un capriciu al artistului, numai câteva oglinzi reflectau scena așa cum era în realitate – și chiar acelea, Alvin era convins, își schimbau permanent poziția. Desigur, și restul reflectau *ceva*, însă era tulburător să treci printre peisaje fantastice, în continuă modificare.

Uneori, în lumea de oglinzi se iveau oameni și, nu o singură dată, Alvin recunoscuse unele chipuri. Înțelesese prea bine că

nu erau persoane pe care le cunoscuse personal. Prin intermediul necunoscutului artist, el privise în trecut, zăbind încarnările anterioare ale celor ce umblau astăzi prin oraș. Se întristă, amintindu-și de propria lui unicitate, gândind că, indiferent cât de mult ar fi așteptat în fața scenelor schimbătoare, niciodată nu avea să întâlnească un ecou al propriei persoane.

— Știi unde ne găsim? o întrebă pe Alystra, după ce trecură de oglinzi.

Fata clătină din cap.

— Cred că pe la marginea orașului. Am mers destul de mult, dar nu sunt sigură cât anume.

— Ne găsim în Turnul lui Loranne, spuse Alvin. Este unul dintre cele mai înalte puncte din Diaspar. Vino să-ți arăt.

O prinse de mână și o scoase din sală. Ieșirile nu erau vizibile, însă în anumite puncte desenele pardoselii indicau prezența unor coridoare laterale. Apropiindu-te de oglinzi în locurile respective, reflexiile păreau să se contopească într-o cascadă de lumină și traversai pragul unui alt coridor. Alystra pierduse șirul ochurilor făcute; în cele din urmă ieșiră într-un tunel lung, perfect rectiliniu, unde sufla un curent rece de aer. Tunelul se întindea orizontal pe sute de metri în ambele direcții, iar capetele îndepărtate se întrezăreau ca niște cerculețe luminoase.

— Nu-mi place aici, se plânse Alystra. E frig.

Probabil nu simțise niciodată până atunci frigul, iar Alvin se simți oarecum vinovat. Trebuia să-i fi spus să-și ia o mantie, una cât mai bună, deoarece în Diaspar veșmintele erau pur ornamentale și de-a dreptul inutile ca protecție.

Pentru că era exclusiv vina lui, își scoase propria capă și i-o întinse fără un cuvânt. Gestul nu conținea nicio urmă de curtoazie. Egalitatea sexelor se realizase cu adevărat de prea multă vreme ca asemenea galanterii să mai supraviețuiască. Dacă situația ar fi fost inversă, Alystra i-ar fi oferit haina ei, iar el ar fi acceptat-o cu aceeași ușurință.

Mersul cu vântul în spate nu era de fapt neplăcut. Curând ajunseră la capătul tunelului. Un perete de stâncă decupat în unghiuri larg deschise le oprea înaintarea; la urma urmei, se găseau pe marginea unei prăpăstii. Uriașa conductă de ventilație se deschidea în zidul vertical al turnului, iar până jos

erau cel puțin trei sute de metri. Se aflau sus pe meterezele orașului. Diasparul se întindea la picioarele lor, așa cum puțini îl văzuseră vreodată.

Panorama reprezenta reversul celei contemplate de Alvin în centrul parcului. Privea în jos, către valurile concentrice de piatră și metal ce coborau în terase late de aproape doi kilometri spre inima orașului. Departe, parțial ascunse îndărătul turnurilor, distingea pajiștile, copacii și râul circular. Iar mai departe, bastioanele Diasparului se ridicau iarăși către cer.

Lângă ei, Alystra privea încântată, dar fără uimire. Văzuse orașul de nenumărate ori până atunci, din alte puncte, aproape la fel de bine situate și în condiții mult mai confortabile.

— Aceasta este lumea noastră... și atât, rosti Alvin. Acum vreau să-ți arăt altceva.

Se întoarse cu spatele spre zidul perforat și porni către îndepărtatul cerc de lumină de la celălalt capăt al tunelului. Simțea tăișul vântului pe trupul său înveșmântat sumar, totuși asta nu-l jena câtuși de puțin.

Nu înaintase prea mult, când își dădu seama că Alystra nu-i urma. Fata rămăsese privind, cu mantia lipită de trup din cauza curentului, cu o mână pe jumătate ridicată spre gură. Alvin îi zări buzele mișcându-i-se, însă cuvintele nu ajungeau până la el. La început o privi surprins, apoi cu o nemulțumire nu lipsită de milă. Spusele lui Jeserac erau adevărate. Fata nu-l putea însoți. Înțelesese ce era îndepărtatul cerc luminos pe unde vântul sufla veșnic în Diaspar. În spatele Alostrei se afla lumea cunoscută, plină de minuni însă lipsită de surprize, plutind precum o bulă scânteietoare, perfect etanșă, pe fluviul timpului. Înaintea ei, la distanță de numai câțiva pași, se întindea pustiul sălbatic, lumea deșertului, lumea Invadatorilor.

Alvin reveni lângă ea și fu surprins să o vadă tremurând.

— De ce ți-e frică? o întrebă. Suntem în siguranță aici, în Diaspar. Ai privit pe fereastra dinapoi – sunt convins că o să poți privi și prin cea din față!

Alystra îl fixa ca și cum ar fi văzut un monstru ciudat. După criteriile ei, asta și era Alvin.

— Nu sunt în stare, șopti în cele din urmă fata. Numai gândindu-mă și îmi îngheață sângele în vine. Alvin, nu merge mai departe!

— Dar e absurd! insistă nemilos tânărul. Ce rău ți s-ar putea întâmpla dacă mergi până la capătul coridorului și privești afară? E într-adevăr un peisaj straniu, un pustiu deprimant, dar nu-i nimic îngrozitor acolo. De fapt, cu cât am privit mai mult, cu atât mai frumoasă mi se—

Alystra nu rămase să-l audă terminând. Se răsuci pe călcâie și fugi în josul rampei lungi care îi urcase prin tunel. Alvin nu încercă să o oprească; era o impolitețe să-ți impui punctul de vedere unei alte persoane. În plus, realiza că strădania i s-ar fi dovedit absolut inutilă. Știa că Alystra nu avea să se mai oprească până ce nu ajungea printre obișnuiții ei. Nu exista primejdia ca fata să se rătăcească printre culoarele orașului. Instinctul orientării prin cele mai complexe labirinturi era numai unul dintre numeroasele lucruri pe care Omul le învățase de când începuse să trăiască în orașe, după exemplul de mult dispărutului șobolan, silit să dobândească aptitudini similare, atunci când părăsise câmpiile, alăturându-se oamenilor.

Alvin așteptă o clipă, sperând poate ca Alystra să revină. Reacția ei nu-l surprinsese, ci doar violența și iraționalismul ei. Pe de altă parte, deși îi părea cu adevărat rău că Alystra plecase, nu se putea opri să nu gândească ce bine ar fi fost dacă fata i-ar fi lăsat mantia.

Nu era numai frigul, mai se adăuga și dificultatea de a avansa împotriva curentului de aer, șuierând prin plămânii orașului. Tânărul lupta atât cu vântul, cât și cu o forță ce venea din spatele acestuia. Abia când ajunsese la zăbrelele de piatră și-și încleștă brațele în jurul lor, își permise să se relaxeze. Orificiile decupate nu-l lăsau decât să-și strecoare capul, dar și așa vederea îi era parțial blocată, deoarece intrarea conductei se adâncea ușor în perete.

Totuși, vedea îndeajuns. La câteva mii de metri dedesubt, lumina soarelui părăsea deșertul. Razele aproape orizontale pătrundeau prin deschizături, proiectând în tunel desene stranii, în galben și negru. Alvin puse mâna streășină la ochi și privi în jos, spre ținutul pe care niciun om nu mai călcase vreme de milenii.

Se uita la un ocean de-a pururi înghețat. Kilometru după kilometru, dunele de nisip ondulau spre vest, cu orizonturile distorsionate de unghiul razelor solare. Ici-colo, capriciile vântului formaseră în nisip vârtejuri și făgașe într-atât de

ciudate, încât uneori îți venea greu să crezi că niciuna din acele sculpturi nu era opera unei ființe raționale. La mare depărtare, atât de departe încât Alvin nu avea cum să aprecieze distanța, se zărea un lanț de coline, cu siluete rotunjite. Tânărul rămase dezamăgit; ar fi dorit nespun să vadă munții semeți ai înregistrărilor străvechi și ai propriilor lui vise.

Soarele poposise pe coamele dealurilor, cu lumina îndulcită și împurpurată de sutele de kilometri de atmosferă pe care îi traversau razele. Pe discul lui se observau două pete negre. Din cercetările sale, Alvin aflate despre existența lor, însă acum era surprins că le distingea cu atâta ușurință. Semănau mult cu o pereche de ochi, privindu-l pe el, cel ghemuit la o fereastră, cu vântul suierându-i neîncetat pe la urechi.

Nu exista amurg. Odată cu dispariția soarelui, petele de umbră întinse între dunele de nisip se contopiră brusc într-un vast ocean de întuneric. Culorile se destrămară pe cer, auriul și roșul cald se topiră, lăsând în urmă un albastru antarctic, unde negrul se accentua tot mai mult. Alvin aștepta acel moment ce taie respirația, pe care, din toată omenirea, el singur îl cunoscuse – licărul de viață al primei stele. Trecuseră multe săptămâni de la ultima lui venire aici și știa că între timp configurația cerului de noapte se modificase. Cu toate acestea, nu fu pregătit pentru spectacolul celor Șapte Sori.

Nu puteau purta al nune, iar acesta îi venise nechemat pe buze. Formau un grup mic pe geana de lumină a apusului, foarte compact și uluitor de simetric. Șase aștri erau dispuși într-o elipsă ușor turtită, dar Alvin era convins că alcătuiau de fapt un cerc perfect, ușor înclinat către punctul său de observație. Fiecare stea avea altă culoare: roșu, albastru, auriu și verde, celelalte nuanțe îi scăpau. Exact în mijlocul formațiunii se găsea un alt astru, alb, cel mai strălucitor de pe întreg cerul vizibil. Întreaga structură semăna cu o bijuterie. Părea incredibil și mai presus de orice flexibilitate a legilor șansei ca Natura să fi realizat vreodată o configurație de o atât de perfectă frumusețe.

Pe măsură ce ochii i se acomodau cu întunericul, Alvin distingea uriașul vâl cețos, cândva numit Calea Lactee. Se întindea de la zenit până jos, spre orizont, iar cei Șapte Sori se încâlceau în faldurile sale. Treptat se iveau și celelalte stele, parca pentru a-i sfida, iar grupările lor aleatoare sporeau și mai mult enigma acelei simetrii perfecte. Era ca și cum o forță

necunoscută se opusese dezordinii universale, gravându-și semnul printre corpurile cerești.

De zece ori se rotise Galaxia în jurul propriei axe de când Omul pășise pentru întâia dată pe suprafața Pământului. Conform etaloanelor sale, asta nu însemna decât o clipă. Totuși, în acea scurtă perioadă se schimbase mult mai mult decât ar fi fost normal. Uriașii sori, care străluciseră cândva cu atâta înverșunare în măreția tinereții lor, tremurau acum, topindu-se în așteptarea sfârșitului. Însă Alvin nu văzuse niciodată cerul în străvechea lui minunăție și nu realiza ceea ce pierduse.

Frigul strecurat în oase îl alungă înapoi spre oraș. Se desprinsese de lângă zid, masându-și membrele, să-și pună iarăși sângele în mișcare. În fața lui, către celălalt capăt al tunelului, lumina Diasparului era atât de strălucitoare, încât pentru o scurtă clipă fu nevoit să-și ferească ochii. În exteriorul orașului existau asemenea fenomene precum ziua și noaptea, dar în interior nu era decât o nesfârșită zi. Pe măsură ce soarele cobora pe cerul de deasupra, Diasparul se umplea de strălucire, și nimeni nu observa momentul dispariției luminii naturale. Oamenii alungaseră întunericul din orașe, încă dinainte de a fi pierdut nevoia somnului. Singura noapte ce se pogora în Diaspar o constituia o întunecare rară și imprevizibilă, ce se abătea uneori asupra parcului, pe care-l transforma într-un loc al mistereleor.

Alvin o luă înapoi, mergând încet prin sala oglinzilor, obsedat în continuare de noapte și stele. Se simțea însuflețit de viață și în același timp, deprimat. Avea impresia că nu există nicio cale de evadare în pustietatea aceea enormă, mai mult, că nu exista motivație rațională pentru a o face. Jeserac afirmase că un om nu ar fi rezistat în deșert, iar Alvin îl credea. Poate că într-o bună zi va descoperi o cale ca să părăsească Diasparul, însă dacă o va face, știa că trebuie să revină repede la adăpostul zidurilor. Deșertul putea fi un joc amuzant, dar nu mai mult, un joc unde nu avea niciun coechipier, și care nici nu urma să-i ofere ceva deosebit. Merita să-l joace doar în cazul în care i-ar fi potolit sufletul însetat.

Lipsit parcă de dorința revenirii în lumea familiară, Alvin întârzie printre reflexiile trecutului. Rămase în fața uneia dintre oglinzile mari și privi scenele din adâncurile ei.

Mecanismul care producea imaginile era controlat de însăși prezența lui și, într-o anumită măsură, de gândurile sale. Oglinzile erau întotdeauna goale când pătrundea în sală, populându-se de îndată ce se apropia de ele.

Tânărul avea senzația că se găsește într-o uriașă piață deschisă, pe care n-o văzuse niciodată în realitate, piață ce se găsea probabil undeva în Diaspar. Era neobișnuit de ticsită, pentru că în ea se desfășura un soi de întrunire publică. Pe o estradă înaltă, doi bărbați se contraziceau politicoși, în vreme ce susținătorii lor, de jur împrejur, interveneau cu vehemență. Tăcerea totală sporea farmecul scenei, căci imaginația lucra imediat, suplinind absența sunetului. Oare ce dezbăteau? se întrebă Alvin. Poate că nu reprezenta o scenă reală din trecut, ci doar un episod imaginar. Echilibrul desăvârșit al spectatorilor, gesturile ușor ceremonioase ale vorbitorilor, toate păreau prea perfecte pentru a fi reale.

Studia chipurile din mulțime, căutând măcar unul familiar, dar nu recunoștea pe nimeni. Poate însă că privea viitori prieteni ce urma să-i întâlnească peste secole abia. Câte configurații ale fizionomiei umane se numărau acolo? Un număr enorm, totuși finit, mai ales după ce variațiile inestetice fuseseră eliminate.

Oamenii din lumea oglinzii își continuau controversa de mult uitată, ignorând imaginea lui Alvin nemișcată printre ei. Uneori îi venea greu să creadă că el însuși nu aparținea acelei scene, întrucât iluzia era desăvârșită. Când una din persoanele virtuale se mișca înapoia lui Alvin, ea dispărea din vedere, așa cum s-ar fi întâmplat în mod normal, iar când o alta îi trecea prin față, el era cel acoperit.

Se pregătea să plece, când remarcă un bărbat ciudat înveșmântat, situat lângă grupul principal. Gesturile și hainele, în fapt întreaga lui înfățișare părea nelalocul ei în adunare. Deranja ansamblul și, aidoma lui Alvin, constituia un anacronism.

De fapt, era cu mult mai mult. Era real și îl privea pe tânăr cu un surâs ușor amuzat.

Cinci

În scurta-i viață, Alvin nu întâlnise nici a mia parte din locuitorii Diasparului. De aceea, nu fu surprins să nu-l știe pe omul dinaintea lui. Îl uimea însă faptul că întâlnea pe cineva

acolo, în turnul părăsit, atât de aproape de hotarul cu necunoscutul.

Se răsuci cu spatele către oglindă și îl fixă pe intrus. Înainte de a apuca să spună ceva, străinul i se adresă:

— Presupun că ești Alvin. Când am descoperit că cineva vizitează locul acesta, am bănuir că tu trebuie să fii.

În mod vădit, remarcă nu se dorea ofensatoare, ci era o simplă constatare. Alvin o acceptă ca atare. Nu-l mira faptul că fusese recunoscut; îi plăcea sau nu, unicitatea și potențialul încă nedezvăluit al acesteia îl făcuseră cunoscut tuturor.

— Eu sunt Khedron, continuă străinul, de parcă astfel explica totul. Mi se mai spune Bufonul.

Alvin tăcu, iar Khedron înălță din umeri cu o resemnare ironică.

— Ah, asta-i gloria! Ești tânăr și în experiența ta de până acum nu s-au strecurat bufonerii. Ți iert ignoranța.

Bărbatul avea un aer neobișnuit de vioi. Alvin își chinua creierii, străduindu-se să găsească înțelesul bizarului termen „bufon”; cuvântul îi suna familiar, dar nu-l putea identifica, în complexa structură socială a orașului existau multe asemenea denumiri și-ți trebuia cel puțin o viață să le înveți pe toate.

— Vii deseori aici? Întrebă el, puțin gelos. Ajunsese să privească Turnul lui Loranne ca pe un fel de proprietate personală și se simțea ușor nemulțumit că minunile de acolo erau cunoscute și altora. Oare Khedron privise vreodată deșertul, văzuse stelele coborând spre vest?

— Nu, zise omul parcă răspunzându-i gândurilor nerostite. N-am mai fost pe aici, însă îmi place să aflu ce întâmplări neobișnuite se petrec în oraș, și a trecut foarte multă vreme de când cineva a mai urcat în Turnul lui Loranne.

Alvin se întrebă de unde știa Khedron de vizitele sale anterioare, dar își alungă iute gândul. Diasparul era ticsit de ochi, urechi și de alte organe de simț cu mult mai subtile decât acestea, informându-l în permanență de tot ceea ce se întâmpla în interiorul său. Oricine se arăta suficient de interesat putea, neîndoielnic, să găsească o modalitate de a accesa informațiile privitoare la locuitori.

— Chiar dacă-i neobișnuit ca oamenii să vină aici, vorbe el, continuând să ocolească subiectul principal, de ce treaba asta te-ar interesa?

— Păi, în Diaspar neobișnuitul reprezintă privilegiul meu, răspunse Khedron. Te-am remarcat de multă vreme. Știam că ne vom întâlni odată. Din punctul meu de vedere, și eu sunt un unicat. O, nu așa ca tine, asta nu e prima mea viață. De o mie de ori am ieșit din Palatul Creației, dar cândva, demult, am fost ales să fiu Bufon și în Diaspar nu pot exista doi în același timp. Cei mai mulți consideră că și unul e prea mult...

Tonul ironic al individului continua să-l deruteze pe Alvin. Nu era prea politicos să pui întrebări personale însă, la urma urmei, Khedron abordase cel dintâi subiectul.

— Îmi cer scuze pentru ignoranță, dar ce este un bufon și ce face el?

— Ai întrebat „ce”, constată Khedron, așa că voi începe spunându-ți „de ce”. Deși o poveste lungă, cred că te va interesa.

— Mă interesează totul, răspunse Alvin hotărât.

— Perfect. Oamenii - dacă au fost oameni, fapt de care uneori eu unul mă îndoiesc - oamenii care au conceput Diasparul au avut de rezolvat o problemă deosebit de complexă. Diaspar nu e numai o mașină, ci și un organism viu, nemuritor. Noi suntem atât de obișnuiți cu societatea în mijlocul căreia trăim, încât nu înțelegem cât de ciudată ar părea ea strămoșilor noștri. Avem la dispoziție o lume micuță, închisă, ce nu se modifică niciodată decât în privința unor aspecte minore, și care rămâne totuși stabilă, epocă după epocă. A dăinuit, probabil, mai mult decât tot restul istoriei umane - însă în istoria *aceea* au fost, așa se crede, mii de culturi și civilizații distincte ce au apărut, au înflorit și s-au stins apoi. Cum a dobândit Diasparul extraordinara lui stabilitate?

Alvin rămase surprins că cineva întreba un lucru atât de simplu, iar speranțele lui de a afla noutăți începură să se destrame.

— Prin Băncile Memoriei, cu siguranță. Diasparul este locuit mereu de aceeași oameni, deși repartiția lor pe epoci se schimbă pe măsură ce trupurile le sunt create sau distruse.

— Asta-i doar o părțică a răspunsului, clătină din cap Khedron. Cu exact aceiași oameni, poți crea multe tipuri diferite de societăți. Nu-mi pot demonstra afirmația și nici indicii evidente n-am, dar cred că este adevărată. Creatorii orașului nu i-au impus doar populația; ei au stabilit legile care ne

guvernează comportamentul. Noi de abia sesizăm prezența acestor legi, însă le respectăm. Diaspar este o societate încremenită, incapabilă să se schimbe, evoluând între limite restrânse. Pe lângă tiparele corpurilor și personalităților noastre, Băncile Memoriei stochează multe alte lucruri. Ele conțin însăși imaginea orașului, protejându-i fiecă atom de transformările pe care le aduce timpul. Privește pardoseala de aici; datează de milioane de ani, au călcat-o nenumărate tălpi. Vezi vreun semn de uzură? Materialele neprotejate, oricât de rezistente, ar fi fost de mult distruse. Dar atâta vreme cât există energie pentru funcționarea Băncilor Memoriei, atâta vreme cât matricile conținute în ele mai controlează configurația orașului, structura fizică a Diasparului nu se va modifica.

— Însă au fost *unele* modificări, protestă Alvin. De la fondarea orașului s-au demolat multe clădiri, și s-au construit altele noi.

— Bineînțeles, dar numai eliminând informațiile stocate în Bănci și programând apoi alte configurații. Oricum, am pomenit de asta doar ca un exemplu al modului în care orașul se autopăstrează din punct de vedere fizic. Ceea ce vreau să subliniez este că, în mod similar, în Diaspar se găsesc mașini ce mențin structura socială. Ele urmăresc orice modificări, corectându-le înainte de a se amplifica. Cum o fac? Nu știu... Poate selectându-i pe cei ce ies din Palatul Creației, poate acționând asupra tiparelor personalităților noastre. Credem că avem libertatea voinței, dar putem fi oare siguri?

Oricum, problema a fost rezolvată. Diaspar a supraviețuit și a traversat în siguranță epocile, aidoma unei nave uriașe, având drept încărcătură ceea ce mai rămăsese din specia umană. Reprezintă o realizare excepțională a ingineriei sociale, deșt întrebarea dacă merita dusă la capăt rămâne încă fără de răspuns.

În mod cert, stabilitatea nu e suficientă. Duce prea ușor la stagnare și de aici la decadentă. Întemeietorii orașului au avut extrem de multă grijă s-o evite, chiar dacă aceste clădiri abandonate sugerează că nu au reușit pe de-a-ntregul. Eu, Khedron Bufonul, fac parte din acest plan. Poate că sunt o rotiță foarte mică. Mie îmi place să cred altceva, dar iarăși, nu pot să fiu sigur.

— Și care crezi că este rolul tău? Întrebă Alvin, în continuare derutat, simțind cum îl cuprinde exasperarea.

— Să zicem că eu introduc în oraș anumite cantități, prestabilite, de dezordine. A-ți explica acțiunile mele ar însemna să le anulez eficiența. Judecă-mă după faptele mele, chiar dacă puține, și nu după vorbe.

Alvin nu mai întâlnise niciodată un individ de genul lui Khedron. Bufonul avea o reală personalitate, ridicându-se cu mult deasupra nivelului general de uniformitate, caracteristic Diasparului. Cu toate că nu păreau să existe șanse de a descoperi ce sarcini avea și cum le îndeplinea, chestiunea era de importanță minoră. Important, așa simțea Alvin, era că apăruse cineva cu care să discute (atunci când acesta se întrerupea din monolog) și care ar fi fost în stare să-i ofere răspunsuri la problemele ce-l frământau de atâta timp.

Coborâra împreună prin coridoarele Turnului lui Loranne, ieșind lângă calea mobilă. Abia atunci, tânărul realizează că Bufonul nu-l întrebase nici măcar o dată ce făcea acolo, la hotarul cu exteriorul. Bănuia că bărbatul știe, că e interesat, dar nu surprins. Ceva îi spunea că ar fi fost extrem de greu să-l surprindă pe Khedron.

Schimbară între ei numerele de indexare, să se poată vizita oricând. Alvin ar fi vrut să rămână cât mai mult în compania lui Khedron, deși presupunea că tovărășia acestuia s-ar fi dovedit epuizantă. Totuși, înainte de a se reîntâlni, intenționa să afle ce-i puteau spune prietenii, și mai cu seamă Jeserac, despre Khedron.

— Pe data viitoare, rosti străinul și dispăru brusc. Alvin se simți ușor iritat. Când te întâlneai cu cineva și te aflai sub formă de proiecție, politețea îți cerea să anunți acest fapt încă de la început. În caz contrar, l-ai fi putut pune pe interlocutor într-o situație jenantă. Probabil Khedron stătuse tot timpul liniștit acasă... oriunde ar fi fost aceasta. Numărul comunicat lui Alvin asigura transmiterea oricărui mesaj, dar nu-i dezvăluia poziția. Cel puțin așa se obișnuia. Puteai dezvălui oricui numărul de indexare, însă adresa o rezervai doar pentru prieteni.

Revenind spre centrul orașului, Alvin reflectă la tot ceea ce îi spusese Khedron despre Diaspar și despre organizarea socială a orașului. Ciudat că nu mai întâlnise pe nimeni nemulțumit de modul lor de viață. Diaspar și locuitorii lui fuseseră prevăzuți ca

parte a unui plan mult mai întins; laolaltă formau o simbioză perfectă. În decursul îndelungatelor vieți, oamenii nu se plictiseau. Lumea lor era minusculă după standardele epocilor străvechi, dar complexitatea ei copleșea, iar abundența minunilor și bogățiilor depășea orice închipuire. Aici, în Diaspar, Omul adunase toate roadele geniului său, tot ceea ce fusese salvat de la ruină din trecut. Se spunea că toate orașele care existaseră vreodată dăruiseră câte ceva Diasparului. Înainte de apariția Invadatorilor, numele său fusese cunoscut pretutindeni pe lumile cucerite de om. În înălțarea lui se împletise întreg talentul, întreaga artă a Imperiului. Când vârsta de aur se apropiase de sfârșit, oameni de geniu remodelaseră orașul, oferindu-i mașinilor ce-l făcuseră nemuritor. Oricât de multe s-ar fi uitat, Diaspar avea să dăinuie și să poarte urmașii Omului, în siguranță, pe fluviul timpului.

Aceștia obținuseră nemurirea și se mulțumeau cu atât. Existau un milion de lucruri care să le ocupe viețile, între momentul când pășeau peste pragul Palatului Creației și acela în care, cu trupurile puțin îmbătrânite, se întorceau în Băncile Memoriei. Într-o lume unde bărbații și femeile posedau o inteligență altădată marca geniului, nu se putea vorbi de pericolul plictiselii. Plăcerile conversației și disputei, ceremonialurile rafinate ale contactelor sociale - toate se dovedeau suficiente să ocupe o parte importantă a vieții. Se adăugau după aceea marile dezbateri publice, la care întregul oraș participa cu pasiune, în vreme ce mințile sale cele mai ascuțite se înfruntau, ori se asociau în escaladarea piscurilor de necucerit ale filosofiei, dar a căror provocare continua să ademenească.

Nici unui individ nu-i lipseau preocupările intelectuale. Eriston, de pildă, petrecea multă vreme în dialoguri îndelungate cu Computerul Central, care practic conducea orașul și dispunea de capacitatea de a întreține nenumărate convorbiri simultane cu cei dornici să-i înfrunte intelectul. De trei sute de ani, Eriston încerca să construiască paradoxuri logice pe care mașina să nu fie în stare să le soluționeze. Și nu se aștepta să înregistreze un progres notabil înainte de scurgerea câtorva vieți.

Interesele Etaniei erau de o natură diferită, ținând de estetică. Proiecta și executa, cu ajutorul organizatoarelor de materie, structuri tridimensionale, întrepătrunse, de o

complexitate atât de rafinată, încât deveneau în final adevărate probleme topologice. Lucrările ei se admirau în tot Diasparul, iar unele configurații fuseseră încorporate în podelele marilor săli coregrafice, unde se utilizau ca bază în conceperea unor dansuri noi.

Asemenea îndeletniciri ar fi putut pare poate seci pentru cei lipsiți de capacitatea de-a le aprecia subtilitatea. În Diaspar însă, nu se afla nimeni incapabil să înțeleagă ceea ce încercau să facă Eriston și Etania, și care să nu aibă și el o preocupare personală la fel de pasionantă.

Atletismul și alte sporturi, inclusiv cele născute prin controlul gravitației, încântau primele secole ale tinereții. În privința aventurilor și exercițiilor fanteziei, poveștile saga asigurau satisfacerea tuturor dorințelor. Ele reprezentau produsul final al aspirației către realism, satisfăcută atunci când oamenii reproduseseră imaginile în mișcare și înregistraseră sunetele, utilizând apoi tehnicile respective pentru a pune în scenă episoade din realitate sau imaginație. În saga, iluziile erau totale, deoarece impresiile senzitive se produceau direct în creier, anulând orice senzații contradictorii. Spectatorul absorbit se decupla de realitate pe durata aventurii, avea impresia că trăiește într-un vis și că totuși este treaz.

Într-o lume a ordinii și a stabilității care nu-și modificase orientarea generală de un miliard de ani, nu era surprinzător să apară un interes major pentru jocurile de noroc. Omenirea fusese întotdeauna fascinată de misterul rostogolirii zarurilor, de întoarcerea unei cărți de joc, de învârtirea ruletei. La capătul inferior, interesul respectiv se baza pe simpla dorință de câștig, da. Aceasta reprezenta un sentiment fără acoperire într-o lume unde fiecare putea deține ceea ce vrea, în limitele rezonabilului. Însă și când motivație a câștigului a fost anihilată, a rămas simpla fascinație a șansei, seducând și mințile cele mai sofisticate. Mașinile cu o funcționare absolut aleatoare – evenimente al căror final nu putea fi prezis nicicând, indiferent de informațiile avute – ofereau plăceri egale filosofului sau simplului jucător.

Iar deasupra, accesibile tuturor, rămăseseră universurile întrepătrunse ale iubirii și artei. Întrepătrunse, deoarece iubirea fără artă duce la diminuarea dorinței, iar arta nu poate fi gustată dacă nu este contemplată cu iubire.

Oamenii căutaseră frumusețea în multe forme – în șiruri de sunete, în rânduri scrise pe hârtie, în suprafețe de piatră, în mișcările trupului omenesc, în culori dispuse în spațiu. Toate acestea continuau să supraviețuiască în Diaspar, iar în decursul epocilor li se adăugaseră altele. Nimeni nu era încă sigur dacă fuseseră descoperite toate posibilitățile Artei, ori dacă ea avea un sens și în afara minții omenești.

Dar același lucru se putea spune și despre iubire.

Șase

Jeserac stătea nemișcat în mijlocul unui vârtej de cifre. În fața lui defilau primele o mie de numere prime transpuse în sistemul binar. Se perindau interminabile șiruri de 0 și 1, aducându-i înaintea ochilor seria completă a numerelor fără alți divizori decât unitatea și ele însele. Numerele prime se bucurau de o vrajă aparte, care absorbise dintotdeauna Omul, și continuau să îl farmece în prezent.

Jeserac nu era matematician, deși uneori îi plăcea să creadă acest lucru. Tot ce putea face era să caute printre numere, urmărind o relație specială, o regulă pe care indivizi mai capabili ar fi dezvoltat-o într-o lege generală. El unul ar fi fost în stare să descopere cum se comportă numerele, însă nu să și explice motivul acelei anume comportări. Plăcerea lui consta în a-și croi drum prin jungla aritmetică, descoperind uneori minuni pe care chiar exploratori mai pricepuți nu le observaseră.

Afișă matricea cu numere întregi și puse computerul să deplaseze numerele prime ca pe niște mărgelile aranjate în intersecțiile unei rețele. Făcuse lucrul acela de cel puțin o sută de ori și nicio singură dată nu aflase nimic nou. Continua totuși să-l obsedeze modul lor de răspândire în șirul numerelor întregi, aparent lipsit de logică. Știa că unele reguli ale distribuției fuseseră deja descoperite, dar nu-și pierdea speranța că avea să mai găsească altele.

De întrerupere n-avu cum să se plângă. Dacă ar fi ținut să nu fie tulburat, și-ar fi programat corespunzător contactorul.

Când soneria îi țiu blând la ureche, peretele de numere tremură, cifrele se contopiră și Jeserac reveni în lumea reală.

Îl recunoscă imediat pe Khedron. Nu fu teribil de încântat; nu-i plăcea să fie perturbat în însuși modul său de viață, iar Khedron reprezenta tocmai imprevizibilul. Îl întâmpină totuși cu destulă politețe, ascunzându-și îngrijorarea.

În Diaspar, când doi locuitori se întâlneau întâia, sau chiar a suta oară, obiceiul cerea ca aproape o oră să fie petrecută în schimburi de amabilități, înainte de a trece la problemele propriu-zise, *dacă* acestea existau. Khedron îl jigni pe Jeserac, galopând prin ritual în numai cincisprezece minute, după care rosti brusc:

— Vreau să-ți vorbesc despre Alvin. Din câte știi ești tutorele lui...

— Da, încuviință Jeserac. Îl văd de câteva ori pe săptămână, ori mai precis de câte ori dorește el.

— Ai spune că e un elev capabil?

Jeserac căzu pe gânduri; nu-i venea ușor să răspundă. Relația elev-tutore era extrem de importantă și reprezenta, într-adevăr, unul din fundamentele vieții în Diaspar. În medie, câte zece mii de persoane apăreau anual în oraș. Memoriile lor se găseau încă în stare latentă și pe parcursul primilor douăzeci de ani, tot ceea ce îi înconjura li se părea nou și ciudat. Trebuiau să fie învățați cum să folosească puzderia de mașini și automate din ansamblul vieții cotidiene, să învețe cum să se descurce în cea mai complexă societate creată vreodată de Om.

O parte a acestei educații provenea de la cuplurile alese ca părinți. Alegerea se făcea prin tragere la sorți, iar îndatoririle nu erau împovărătoare. Eriston și litania îi dedicaseră lui Alvin o treime din timpul lor, îndeplinind corect ceea ce se aștepta din partea lor.

Sarcinile lui Jeserac se restrângeau la aspectele mai formale ale educației tânărului; se presupunea că părinții îl vor învăța cum să se comporte în societate, introducându-l într-un cerc de prieteni de aceeași vârstă. Ei erau răspunzători pentru caracterul lui Alvin, iar Jeserac pentru dezvoltarea intelectuală a acestuia.

— Îmi este destul de dificil să îți răspund la întrebare, replică într-un târziu Jeserac. Cu certitudine, în privința inteligenței sale nu există nicio îndoială și totuși, multe din lucrurile care ar trebui să-l preocupe par să-i fie absolut indiferente. Pe de altă parte, dovedește o curiozitate morbidă față de subiecte pe care noi nu obișnuim să le discutăm.

— De pildă, lumea din exteriorul Diasparului?

— Da... De unde știi?

Khedron ezită o clipă, întrebându-se cât anume să îi spună. Știa că Jeserac avea suflet bun și că era bine intenționat, dar mai știa că el respecta aceleași tabuuri ca toți ceilalți, cu excepția lui Alvin și a lui Khedron.

— Am bănuît, răspunse în final.

Jeserac se instalează mai comod în fotoliul materializat. Situația devenise interesantă și voia s-o analizeze cât mai amănunțit. Nu putea afla prea multe, dacă Khedron s-ar fi dovedit reticent în a colabora.

Ar fi trebuit să se gândească la faptul că, într-o bună zi, Alvin avea să-l întâlnească pe Bufon și că de aici vor rezulta consecințe imprevizibile. În afară de Alvin, Khedron reprezenta singurul individ din oraș care putea fi numit excentric – dar această particularitate îi fusese plănuită și dăruită conștient de către întemeietorii Diasparului. Cu multă vreme în urmă se constata că, în absența infrafracțiunilor, ori a dezordinii sociale, o Utopie ar fi devenit destul de repede insuportabil de plictisitoare. Dată fiind natura lucrurilor, nu se putea garanta menținerea entropiei sociale la un nivel optim. Iar dacă erau legiferate și programate infrafracțiunile, atunci încetau să mai fie infrafracțiuni.

Soluția o constituia Bufonul, o idee naivă la prima vedere, dar în fapt profundă și subtilă. În toată istoria Diasparului erau mai puțin de două sute de persoane a căror moștenire mentală îi recomanda pentru acest rol aparte. Ei dețineau anumite privilegii ce-i protejau de consecințele acțiunilor lor, deși se număraseră Bufoni ce depășiseră măsura și plățiseră prin singura pedeapsă posibilă în Diaspar: aceea de a fi exilați în viitor, înainte de sfârșitul actualei încarnări.

În rare și imprevizibile ocazii, Bufonul răsturna orașul cu susu-n jos, prin feste gigantice, glume extrem de complexe, atacuri elaborate împotriva unei credințe la modă, ori a unui mod de viață. Denumirea de „Bufon” se potrivea ca o mănăușă. Cândva existaseră indivizi cu sarcini similare, acționând cam în aceleași limite... Pe vremurile regilor și a ale curților regale.

— Cel mai bine ar fi să vorbim deschis unul cu celălalt, propuse Jeserac. Amândoi știm că Alvin este un Unic, că nu a mai trăit o altă viață în Diaspar. Poate că tu ghicești mai bine decât mine implicațiile acestui adevăr. Eu mă îndoiesc că în oraș pot avea loc evenimente neprevăzute, prin urmare apariția lui

Alvin trebuie să aibă un scop anume. Dacă îşi va atinge acest scop, necunoscut mie, nu ştiu. Nu ştiu nici dacă este un scop bun sau rău, nici măcar nu-mi imaginez despre ce ar putea fi vorba.

— Dacă e legat de exteriorul oraşului?

Jeserac zâmbi răbdător. Bufonul glumea, aşa cum era de aşteptat din partea lui.

— I-am spus ce se află acolo; ştie că în exteriorul Diasparului nu se găseşte decât deşertul. Du-l să vadă, poate că *tu* cunoşti o cale de ieşire. E posibil ca după aceea să se lecuiască de această ciudăţenie.

— Cred că a privit deja realitatea de afară, şopti Khedron, dar numai pentru sine.

— Eu unul cred că Alvin este fericit, reluă Jeserac. Nu are nicio legătură stabilă şi e greu de crezut că ar putea să aibă, atâta vreme cât suferă de această obsesie. Însă la urma urmelor, este încă foarte tânăr! Va depăşi faza actuală şi se va integra în viaţa normală a oraşului.

Jeserac vorbea parcă pentru a se convinge pe sine însuşi, iar Khedron se întrebă dacă îşi credea propriile cuvinte.

— Spune-mi, Jeserac, interveni el brusc, Alvin cunoaşte faptul că nu e cel dintâi Unic?

Jeserac îl privi surprins, apoi rosti cu o uşoară urmă de sfidare:

— Trebuia să fi bănuیت că *tu* ştii cel mai bine. Câţi Unici a numărat întreaga istorie a Diasparului?

— Paisprezece, răspunse fără şovăială Khedron. Exceptându-l pe el.

— Ai informaţii mai precise decât aş putea obţine eu, constată cu tristeţe Jeserac. Îmi poţi spune ce s-a întâmplat cu ceilalţi?

— Au dispărut.

— Mulţumesc, asta o ştiam deja. E motivul pentru care i-am povestit băiatului cât mai puţine despre predecesorii săi; în starea lui prezentă nu i-ar fi de mare ajutor. Mă pot bizui pe discreţia ta?

— Deocamdată, da. Vreau să-l studiez şi eu, tainele m-au atras dintotdeauna, iar în Diaspar misterele nu sunt în număr mare. Poate că Soarta va aranja o festă, pe lângă care toate

eforturile mele să pară extrem de modeste. Și dacă se va întâmpla așa, vreau să mă asigur că voi asista la deznodământ.

— Îți place să vorbești în enigme, îi reproșă Jeserac. Concret, ce anume anticipezi?

— Nu consider că bănuielile mele ar fi mai corecte decât ale tale. Totuși, presupun că nici eu, nici tu, nici altcineva din Diaspar nu-l va opri pe Alvin atunci când el va decide ce să facă. Ne așteaptă câteva secole foarte interesante!

Multă vreme după ce imaginea lui Khedron dispăruse, Jeserac rămase nemișcat, fără a se mai apleca spre matematică. Îl apăsă o presimțire, un sentiment pe care nu-l mai încercase până atunci. Pentru o fracțiune de secundă se întrebă dacă n-ar fi trebuit să solicite o audiență înaintea Consiliului, dar nu însemnă să stârnească o zarvă ridicolă, lipsită de orice temeii real? Poate că întreaga afacere nu era decât o glumă stranie și complicată a lui Khedron, deși nu-și închipuia de ce fusese ales tocmai el drept cal de bătaie.

Analiză faptele cu atenție, din toate perspectivele posibile.

Probabil cea mai potrivită atitudine era să aștepte și să vadă ce va fi.

Alvin nu pierdu timpul. Află despre Khedron tot ceea ce se putea. Ca de obicei, Jeserac constitui principala lui sursă de informații. Tutorele îi relatează în linii mari discuția cu Khedron, adăugând și puținul cunoscut de el. În măsura în care așa ceva era posibil în Diaspar, Bufonul era un singuratic: nimeni nu știa unde locuia, nici alte amănunte despre modul lui de viață. Ultima lui farsă fusese mai degrabă o glumă de copil neastâmpărat, ducând la o paralizie generală a căilor mobile. Asta se întâmplase cu cincizeci de ani în urmă. Cu o sută de ani mai înainte, crease un soi de dragon cu un comportament extrem de scandalos, ce bântuise prin oraș consumând toate exemplarele existente ale lucrărilor celui mai popular sculptor. Artistul însuși, alarmat în clipa când dieta unică a animalului devenise evidentă, își făcuse urma pierdută, și nu se mai ivise decât după ce monstru! dispăruse, la fel de misterios precum apăruse.

Din aceste relatări, un lucru reieșea cu limpezime: Khedron cunoștea foarte bine mașinile și energiile ce conduceau orașul, le putea supune voinței sale într-un mod pe care nimeni altul nu

mai reușise să-l imite. Probabil că exista un control superior de siguranță, capabil să oprească un Bufon prea ambițios din a pricinui stricăciuni permanente și ireparabile în structura complexă a Diasparului.

Alvin înregistră informațiile, dar nu încercă să-l contacteze pe Khedron. Deși avea multe întrebări, independența lui încăpățânată – poate singura trăsătură cu adevărat unică printre calitățile sale – îl determinase să descopere cât mai multe de unul singur. Declanșase o acțiune ce ar fi putut să-l preocupe ani de zile, însă atâta vreme cât simțea că înaintează către țintă, se simțea fericit.

Aidoma unui explorator din vechime în căutarea unui ținut necunoscut, ci începuse cercetarea sistematică a Diasparului. Petrecea zile și săptămâni rătăcind prin turnurile de la marginea orașului, în speranța că undeva va descoperi o trecere spre lumea din exterior. Pe parcursul cercetărilor găsi multe guri de aerisire, deschizându-se sus deasupra deșertului, însă toate zăbrelite. Dar chiar dacă nu ar fost închise, înălțimea de aproape doi kilometri constituia un impediment decisiv pentru o încercare de evadare.

Nu descoperi nicio ieșire, deși exploră o mie de coridoare și zece mii de săli pustii. Clădirile investigate se aflau în perfecta și imaculata stare pe care locuitorii Diasparului se obișnuiseră s-o accepte ca făcând parte din ordinea firească a lucrurilor. Uneori, Alvin întâlnea câte un robot în control, întotdeauna îl supunea tirului întrebărilor, însă nu afla nimic, deoarece mașinile întâlnite nu erau programate să răspundă gândurilor sau vorbelor umane. Deși conștiente de prezența lui, plutind politicoase într-o parte, ele refuzau să se angajeze în discuții.

Treceau zile întregi în care Alvin nu vedea nicio ființă omenească. Dacă se simțea înfometat, intra într-un apartament și comanda o masă. Aparată miraculoasă, spre a căror existență își arunca arareori vreun gând, se trezeau la viață după eoni de hibernare. Tiparele stocate în memorii pâlpâiau la granița realității și începeau să organizeze și să distribuie materia controlată. În modul acesta, un fel de mâncare preparat de un *chef*, cu un milion de ani în urmă, era chemat în existență, să încânte papilele gustative, ori să satisfacă pur și simplu foamea.

Singurătatea acestei lumi pustii – carapacea goală ce înconjura inima vie a orașului – nu-l deprima pe tânăr. Era

obișnuit cu singurătatea, pe care o simțea chiar și atunci când se găsea printre cei considerați de el prietenii. Explorarea înfrigurată ce îi absorbea în întregime energia și interesul, îl făcea să uite de misterul apariției sale și de anomalia ce îl izola de ceilalți.

Cercetase mai puțin de o sutime din perimetrul orașului, când decise că-și pierde vremea. Hotărârea nu era rezultatul lipsei de răbdare, ci era cauzată de bunul simț. Dacă necesitatea avea să se ivească, el era pregătit să se întoarcă și să-și termine misiunea impusă, chiar dacă ar fi durat o viață. Văzuse însă destul ca să se convingă că ieșirea din Diaspar, dacă exista, nu putea fi găsită prea ușor. Dacă nu cerea ajutorul unuia mai învățat decât el, ar fi pierdut secole într-o căutare poate inutilă.

Jeserac îi declarase că nu cunoștea calea spre exterior și că se îndoia că ar fi existat vreuna. Interogate de Alvin, automatele de informații scotociseră zadarnic în memoriile lor aproape infinite. Erau în stare să explice fiecare amănunt al istoriei Diasparului, începând cu primele tentative de înregistrare a datelor, mergând până la bariera dincolo de care Epoca Zorilor rămânea de-a pururi ascunsă. Dar întrebării simple a lui Alvin nu-i puteau răspunde, ori poate că o putere superioară le interzicea să o facă.

Se văzu nevoit să-l caute pe Khedron.

Șapte

— Ți-a luat ceva timp, totuși știam că, mai devreme sau mai târziu, mă vei vizita.

Siguranța lui Khedron îl irita pe tânăr; nu-i plăcea să-și vadă comportamentul prezis cu atâta precizie. Se întrebă dacă Bufonul îi urmărise căutările, ori dacă știa exact ce anume încercase.

— Vreau să găsesc o ieșire din oraș, declară răspicat. *Trebuie* să existe și cred că m-ai putea ajuta s-o găsesc.

Un moment, Khedron tăcu. Dacă dorea, putea încă întoarce spatele drumului ce se deschisese înaintea lui, conducând spre un viitor ce-i depășea puterile de premoniție. Un altul n-ar fi ezitat; niciun locuitor al orașului, n-ar fi îndrăznit să deranjeze fantomele din vremuri moarte cu milioane de secole în urmă. Poate că nu era niciun pericol, poate că nimic nu era în stare să modifice încremenirea veșnică a Diasparului. Însă dacă exista

posibilitatea apariției în lume a unui lucru nou și straniu, acum era ultima ocazie pentru a împiedica această apariție.

Actuala ordine a lucrurilor în mulțumea pe Khedron. Adevărat, din când în când tulbura el ordinea aceea, dar numai superficial. Era un critic și nu un revoluționar. Dorea să stârnească numai vălvurele pe suprafața aceluia fluviu temporal, însă cursul refuza să-l schimbe. Înclinația spre aventură, cu excepția celei pur mentale, îi fusese eliminată la fel de grijuliu și de atent ca ia toți ceilalți locuitori ai Diasparului.

Totuși mai avea, aproape stinsă, o scânteie de curiozitate, trăsătura care reprezentase cândva darul cel mai de preț al Omului. Și era pregătit să-și asume un anumit risc.

Îl privi pe Alvin și încercă să-și amintească propria lui tinerețe, visele vechi de cinci sute de ani. Orice clipă a trecutului pe care voia s-o revadă era încă limpede și bine definită în memorie. Precum mărgelile unui șirag, viața prezentă și cele dinaintea ei se succedau una câte una; el putea apropia mental și să examineze pe oricare dintre ele. Majoritatea bătrânilor Khedroni îi erau acum străini; tiparele de bază erau aceleași, însă greutatea experienței îi separa pentru totdeauna. Dacă ar fi dorit; și-ar fi scos complet din minte încarnările anterioare înainte de a reintra în Palatul Creației, să doarmă până la următoarea trezire. Dar așa ceva ar fi însemnat un fel de moarte, iar el nu se simțea pregătit pentru ea. Prefera să continue să adune tot ceea ce-i oferea viața, aidoma unui nautil adăugând răbdător celule noi pe spirala ființei sale lent crescătoare.

În tinerețe, Khedron nu se deosebise cu nimic de tovarășii săi. Preluase rolul căruia îi fusese destinat cu multă vreme în urmă, abia în momentul când depășise vârsta critică și amintirile latente îi reveniseră. Uneori nutrea un resentiment, gândindu-se că inteligențele care înălțaseră cu atâta măiestrie Diasparul erau capabile chiar și acum, după atâta vreme, să-l manevreze ca pe o marionetă. Poate că se ivise, iată, șansa prea mult amânatei răzbunări. Apăruse un nou actor, capabil să tragă cortina finală peste o piesă cu prea multe acte.

Simpatia față de cineva a cărui singurătate era chiar mai profundă decât a sa, plictiseala produsă de, milenii cu repetări continue și simțul drăcesc al farsei au constituit factorii care l-au determinat pe Khedron să acționeze.

— Poate te voi ajuta, îi spuse lui Alvin. Nu vreau totuși să-ți trezesc speranțe neîntemeiate. Așteaptă-mă peste o jumătate de ceas la intersecția dintre Raza Trei și Inelul Doi. În cel mai rău caz îți promit o călătorie interesantă.

Alvin ajunsese cu zece minute mai devreme în locul întâlnirii, situat în capătul opus al orașului. Așteaptă răbdător, în vreme ce căile mobile curgeau într-una pe lângă el, purtând pasageri mulțumiți și calmi spre treburi lipsite de importanță. În cele din urmă, zări în depărtare silueta înaltă a lui Khedron și după încă o clipă, se găsi pentru prima data alături de Bufon. Nu mai era o imagine tridimensională; când își atinseră palmele în salutul străvechi, Khedron se dovedi cât se poate de real.

Bufonul se așeză pe o balustradă din marmură și-l studie pe Alvin cu o curiozitate nedisimulată.

— Mă-ntreb, începu el, dacă știi ce-mi ceri. Și mai ales, ce vei face dacă îți ofer ceea ce-mi ceri? Crezi, într-adevăr, că ai fi capabil să părăsești orașul, presupunând că descoperi o ieșire?

— Sunt sigur, replică curajos tânărul, dar Khedron îi citi incertitudinea din glas.

— Atunci dă-mi voie să-ți spun un lucru de care poate nu-ți dai seama. Vezi turnurile de acolo? Arată spre vârfurile gemene ale Centralei Energetice și ale Palatului Consiliului, aflate față în față pe malurile unui canion adânc de doi kilometri. Să zicem că aş instala între ele, acolo sus, o punte perfect imobilă, dar lată de numai cincisprezece centimetri. Ai avea curajul să treci pe ea de la un turn la celălalt?

Alvin ezită.

— Nu știu, răspunse într-un târziu. Cred că nici n-aș încerca.

— Sunt absolut sigur că n-ai putea-o face niciodată. După mai puțin de zece pași, ai ameți și te-ai prăbuși în gol. Totuși, dacă aceeași punte s-ar găsi la numai zece centimetri deasupra solului, ai merge pe ea fără dificultate.

— Și ce dovedește asta?

— Mă ajută să-ți explic un lucru similar. În cele două experiențe, puntea este absolut identică. Unul din roboții pe care îi întâlnești din când în când ar parcurge-o cu aceeași ușurință și la nivelul solului, și suspendată între clădiri. *Noi* însă nu, deoarece ne temem de înălțime. Poate că această teamă este illogică, însă-i prea puternică pentru a o ignora. Face parte din noi, ne naștem și trăim cu ea, ori poate prin ea.

În același fel ne temem de spațiu. Arată oricărui locuitor al Diasparului un drum care să ducă afară, un drum chiar identic cu cel din fața noastră, și nu va porni pe el. Se va întoarce, așa cum și tu te-ai întoarce de pe puntea dintre turnuri.

— Dar de ce? întrebă Alvin. Trebuie să fi existat o vreme când...

— Știu, știu, încuviință Khedron. Cândva oamenii străbăteau întreaga lume, ba chiar zburau spre stele. Ceva i-a schimbat, li s-a imprimat frica. Tu singur îți închipui că nu o ai. Ei bine, vom vedea. Am să te conduc în Palatul Consiliului.

Palatul era una dintre cele mai înalte clădiri din oraș, fiind aproape complet ocupat de mașinăriile ce constituiau adevărații administratori ai Diasparului. În apropiere de vârful lui se găsea sala unde se întrunea Consiliul, în acele rare ocazii când se iveau probleme ce impuneau dezbaterea.

Intrarea largă îi înghiți pe amândoi. Khedron avansa în lumina aurie. Alvin nu mai intrase niciodată până atunci în Palatul Consiliului. Nu exista nicio interdicție în acest sens – de fapt, în Diaspar se numărau puține interdicții – însă, precum ceilalți locuitori, privea clădirea cu un soi de respect pe jumătate religios. Într-o lume lipsită de divinități, Palatul Consiliului era edificiul cel mai asemănător cu un templu.

Fără să șovăie, Bufonul îl conduse pe Alvin de-a lungul coridoarelor, în josul rampelor, concepute fără doar și poate pentru mașini, nu pentru oameni. Unele coborau în zig-zag cu pante atât de abrupte, încât ar fi fost imposibil să te menții pe ele dacă direcția gravitației n-ar fi fost rotită, pentru compensare.

În cele din urmă ajunseră la o ușă; ea glisă silențios, deschizându-se la apropierea lor, după care se închise. În față se afla o altă, ce ramase nemișcată de astă-dată.. Khedron nu schiță niciun gest să o atingă, ci se opri înaintea ei.

După o scurtă pauză, se auzi o voce:

— Spuneți-vă numele, vă rog.

— Sunt Khedron Bufonul. Însoțitorul meu e Alvin.

— În ce problemă?

— Simplă curiozitate.

Spre surpriza tânărului, ușa se deschise. Din experiență personală, știa că răspunsurile glumețe date automatelor duceau întotdeauna la confuzie și la revenire în punctul inițial.

Mașina care-l chestionase pe Khedron trebuia să fie extrem de sofisticată, să se afle pe una din treptele, superioare ale ierarhiei Computerului Central.

Nu mai întâlnește alte bariere, deși Alvin bănuia că trecuseră mai multe teste fără să-și dea seama. În final, un coridor scurt îi conduse într-o sală rotundă, cu podeaua sub nivelul coridorului, iar în podeaua aceea se găsea ceva atât de uimitor, încât pentru o clipă, Alvin fu copleșit. Privea întregul Diaspar, pe macheta întinsă înaintea lui, cu cele mai înalte construcții ajungându-i abia până la umăr.

Pierdu mult timp căutând locuri familiare și remarcând priveriști neașteptate, încât abia târziu examinează și restul sălii. Pereții erau acoperiți cu pătrate microscopice, albe și negre. Dispunerea lor se făcea absolut aleator, iar când deplasa brusc ochii, avea impresia unei pâlpâiri rapide, în ciuda absenței vreunei modificări reale. Dispuse la distanțe egale în jurul sălii, se aflau automate cu comenzi manuale, fiecare prevăzut cu display și fotoliu pentru operator.

Khedron îl lasă pe Alvin să cerceteze totul. După aceea indică macheta orașului și întreabă:

— Știi ce reprezintă?

Alvin fu tentat să spună „Un model”, dar răspunsul părea atât de evident, încât intui că nu e cel corect. Scutură din cap și-l așteaptă pe Bufon să vorbească.

— Dacă îți aduci aminte, începu bărbatul, ți-am spus cândva cum este menținut orașul – în Băncile Memoriei care păstrează configurația nealterată. Băncile respective se găsesc pretutindeni în jurul nostru, depozite gigantice de informații, definind complet orașul așa cum este el acum. Fiecare atom al Diasparului se află înregistrat de forțe uitate de noi, în matricile îngropate în acești pereți.

Arată spre macheta Diasparului, perfectă în cele mai mici detalii.

— Nu e un model; în fapt, nu există din punct de vedere material. Este doar proiecția imaginii din Băncile Memoriei și deci e absolut identică cu orașul în sine. Aparatele din jurul sălii îți permit să examinezi orice porțiune dorești, s-o privești în mărime naturală, ori amplificată. Ele sunt utilizate atunci când se execută modificări în oraș, deși a trecut foarte multă vreme de când nu s-au mai făcut astfel de schimbări. Aici trebuie să vii

dacă dorești să cunoști Diasparul. În câteva zile petrecute în această cameră vei învăța mai mult decât într-o viață de explorare.

— Extraordinar, șopti Alvin. Câți știu că există așa ceva?

— Oh, destui, însă îi interesează prea puțin. Consiliul vine uneori aici. Nu se face nicio schimbare în oraș dacă nu sunt prezenți cu toții. Și nici atunci, dacă Ordinatorul Central nu o aprobă. Nu cred că sala e vizitată de mai mult de două-trei ori pe an.

Tânărul dorea să știe cum de reușise Khedron să pătrundă acolo, apoi își aminti că multe din șotiile mai rafinate ale Bufonului indicau o cunoaștere a mecanismelor interne ale orașului, dobândită numai printr-un studiu extrem de profund. Probabil că unul din privilegiile Bufonului îl constituia accesul oriunde dorea. Alvin n-ar fi putut să descopere o călăuză mai nimerită în secretele Diasparului.

— Ceea ce cauți e posibil să nu existe, spuse Khedron, dar dacă există, numai aici îl vei găsi. Să-ți arăt cum se operează monitoarele.

Următorul ceas Alvin îl petrecu învățând să manevreze comenzile unui monitor. Putea alege orice punct al orașului și să-l examineze la orice scară de mărire. Străzi, turnuri și căi mobile fulgerau pe ecran la schimbarea coordonatelor. I se părea că e un spirit atotvăzător, capabil să se deplaseze fără efort peste întregul Diaspar, nestânjenit de obstacolele fizice.

În realitate nu cerceta Diasparul. Se mișca prin celulele de memorie, privind imaginea de vis a orașului: visul ce avusese forța de a menține adevăratul Diaspar neatins de timp vreme de un miliard de ani. Vedea doar acea parte permanentă a orașului: oamenii de pe străzi nu apăreau în imagini. Însă pentru el nu importa. Nu-l interesa decât lumea din metal și piatră unde se găsea înțemnițat, nu și aceia ce-i împărtășeau soarta - chiar dacă ei se aflau acolo de bună voie.

Căutând, găsi Turnul lui Loranne și parcurse grăbit coridoarele și pasajele deja explorate. Când imaginea grilajului - de stâncă îi crescuseră înaintea ochilor, aproape că simți vântul rece ce suflase fără încetare aproape jumătate din istoria omenirii și care continua să sufle în prezent. Se apropie de una din ferestruicile peretelui, privi afară... și nu văzu nimic. Pentru un moment șocul fu atât de mare încât mai că se îndoi de propriile

sale amintiri. Oare imaginea pustiului nu fusese altceva decât o închipuire?

Apoi înțelese. Deșertul nu făcea parte din Diaspar și nicio proiecție a sa nu exista în lumea fantomă. Dincolo de zăbrelele de piatră se putea găsi orice, însă displayul n-avea ce să-i înfățișeze.

Era totuși în stare să-i prezinte o imagine pe care niciun om în viața nu o zărise. Alvin avansă cu poziția observatorului dincolo de gratii, ieșind în neantul din afara orașului. Reglă comanda direcției de cercetare înapoi, spre locul de unde pornise. Și acolo se întindea Diasparul... văzut din exterior.

Pentru computere, pentru circuitele de memorie și mecanismele ce creau imaginea privită de Alvin, era numai o problemă de perspectivă. Ele „cunoșteau” forma orașului, deci o puteau prezenta așa cum arăta din exterior. Însă deși înțelegea cum fusese realizată proiecția, efectul ei asupra tânărului fu copleșitor. Cu spiritul, dacă nu și în realitate, el evadase din oraș. Părea să plutească în spațiu, la câțiva metri de zidul abrupt al Turnului lui Loranne. Pentru o clipă, privi suprafața cenușie și netedă din fața ochilor, apoi atinse comenzile și coborî poziția observatorului spre sol.

Cunoscând posibilitățile minunatului instrument, planul de acțiune îi devenise clar. Nu mai era nevoie să irosească luni și ani, explorând Diasparul din interior, cameră după cameră și coridor după coridor. Din sala unde se afla acum se putea deplasa în exteriorul orașului, remarcând imediat orice deschizătură spre deșert.

Senzația victoriei, a succesului, îl amețise și simți nevoia să-și strige bucuria. Se răsuci spre Khedron, dorind să-i mulțumească. Fără el n-ar fi izbutit să ajungă aici. Numai că acesta dispăruse și lui Alvin nu-i luă decât o secundă să priceapă motivul.

El era probabil singurul individ din Diaspar în stare să privească imaginile de pe ecran. Khedron îl putea ajuta, dar până și el era afectat de acea stranie teroare față de Univers, care menținuse omenirea în mica ei carapace. Îl părăsise pe Alvin, lăsându-și să-și continue explorarea de unul singur.

Sentimentul izolării, ce pentru o clipă îi părăsise sufletul, începu să-l apese iarăși. Nu avea însă timp pentru melancolie,

avea multe de făcut. Reveni la ecran, reglă imaginea zidului și începu să caute.

În următoarele săptămâni, Diasparul îl văzu rareori pe Alvin, dar puțini îi remarcară absența. Aflând că elevul său își petrecea mai tot timpul în Palatul Consiliului în loc să dea târcoale limitelor orașului, Jeserac se simți ușurat, închipuindu-și că acolo Alvin n-avea să aibă parte de necazuri. Eriston și Etania îl căutară o dată sau de două ori acasă și negăsindu-l, nu-și făcuseră probleme. Cea mai insistentă se arătase Alystra.

Era păcat pentru propria ei liniște sufletească că se îndrăgostise de Alvin, când la dispoziție îi stăteau atâtea alternative mult mai potrivite. Alystra nu întâmpinase niciodată vreo greutate în alegerea partenerilor, însă în comparație cu Alvin, ceilalți bărbați pe care-i cunoștea nu erau altceva decât non-entități, turnați în aceeași matriță lipsită de trăsături caracteristice. Nu voia să-l piardă fără luptă; detașarea și indiferența lui constituiau o provocare căreia fata nu-i rezista.

Poate că motivele ei nu erau pe de-a întregul egoiste, și mai degrabă materne decât sexuale. Actul nașterii fusese uitat, însă instinctele feminine de protecție și compasiune continuau să dăinuie. Adevărat, Alvin era încăpățânat, încrezător în sine și hotărât să-și urmeze drumul propriu, totuși Alystra îi simțise marea singurătate interioară.

Aflând că tânărul dispăruse, îl întrebă pe Jeserac ce se întâmplase. După o scurtă ezitare, acesta îi relatase totul. Dar dacă Alvin nu dorea pe nimeni lângă el, decizia îi aparținea exclusiv lui. Tutorele i se menținea într-o poziție neutră, cu toate că o plăcea pe Alystra și spera ca influența ei să-l ajute pe Alvin să se adapteze vieții din Diaspar.

Faptul că Alvin își petrecea timpul în Palatul Consiliului însemna doar că se angajase într-un proiect de cercetare.

Opt

Imaginea de pe display se topi după ce Alvin ridică mâinile de pe taste. Vreme de o clipă rămase nemișcat, privind dreptunghiul luminos care-i stăpânise gândurile săptămâni de zile. Făcuse înconjurul lumii; cu acel ecran cercetase fiecăruia pătrat al zidurilor exterioare ale Diasparului. Cunoștea orașul mai bine decât oricine în viață, exceptându-l poate pe Khedron, iar în prezent știa că în ziduri nu se deschidea nicio trecere.

Totuși, nu se simțea cuprins de disperare; nu se așteptase niciodată să fie ușor, că va găsi de la prima încercare ceea ce căuta. Important era faptul că eliminase o posibilitate. Acum trebuia să le studieze pe celelalte.

Se sculă de pe scaun și păși către imaginea din centrul sălii. Îi venea greu să nu o considere un model real al orașului, deși știa că nu e decât proiecția optică a configurației conținute de celulele de memorie explorate. Atunci când acționa asupra comenzilor monitorului, deplasându-și observatorul în Diaspar, un punct luminos se mișca pe suprafața machetei, încât vedea cu exactitate încotro se îndrepta. Punctul respectiv constituise o călăuză utilă în prunedle zile, numai că puțin după aceea devenise atât de expert în reglarea coordonatelor, încât se dispensase de ajutorul acestuia.

Orașul se întindea la picioarele sale; îl privea de sus, precum un zeu, iar mintea îi analiza, pe rând, pașii următori.

Dacă absolut totul dădea greș, problema avea o singură soluție. Diasparul era menținut într-o stază permanentă de către circuitele sale, încremenit conform configurației din memorii. Însă și configurația respectivă putea fi modificată, iar atunci orașul s-ar fi schimbat. Ar fi fost posibil să reproiecteze o secțiune a zidului exterior, astfel încât ea să conțină o poartă, să introducă noul proiect în monitoare și să lase orașul să se remodeleze după noua sa concepție.

Bănuia dealtfel că porțiunile destul de întinse de pe tastatura monitorului, al căror scop nu-i fusese explicat de către Khedron, se utilizau tocmai pentru aceste modificări. Ar fi fost inutil să experimenteze cu ele; asemenea comenzi erau blocate, putând fi utilizate numai cu acordul Consiliului și cu aprobarea Computerului Central. Iar șansele să obțină acordul Consiliului erau infime, chiar dacă și-ar fi pregătit argumente sensibile vreme de decenii ori chiar secole. În plus, ideea nu-l atrăgea câtuși de puțin.

Își întoarse gândurile spre cer. Uneori, în fantezii pe care se rușina să și le amintească, își imaginase că redobândise libertatea văzduhului la care omul renunțase cu atâta timp în urmă. Știa că odată cerurile Pământului fuseseră brăzdate de forme ciudate. Nave gigantice, purtând uneori comori necunoscute, soseau din adâncurile spațiului pentru a poposi în legendarul Port al Diasparului. Însă Portul se aflase în exteriorul

orașului; cu eoni în urmă nisipurile îl îngropaseră. Alvin putea doar să viseze că, undeva în labirinturile Diasparului, se mai găsea tăinuită o mașinărie zburătoare. Dar de crezut nu credea așa ceva. Chiar și atunci când aparatele de zbor personale se utilizau în mod curent, era imposibil ca ele să fi fost acceptate vreodată în interiorul orașului.

Pentru o clipă se pierdu în vechiul și familiarul vis. Se imagină stăpânul cerului; lumea se întindea sub el, poftindu-l să călătorească oriunde ar fi dorit. Ceea ce vedea nu constituia lumea epocii sale, ci lumile pierdute ale Zorilor – o panoramă bogată și vie, cu dealuri, lacuri și păduri. Simți o invidie amară față de necunoscuții săi strămoși, care zburaseră liberi peste întregul Pământ, lăsându-i frumusețea să apună.

Visele amăgitoare erau însă inutile. Se smulse din atmosfera lor și reveni în prezent. Dacă cerul era inaccesibil, iar drumul pe sol barat, ce mai rămânea?

Ajunsese din nou într-un punct unde avea nevoie de ajutor, deoarece nu mai putea progresa numai prin propriile-i eforturi. Nu-i plăcea să recunoască, dar era suficient de cinstit să nu nege faptul. Inevitabil, gândurile i se îndreptară spre Khedron.

Alvin nu reușise niciodată să decidă dacă Bufonul îi plăcea sau nu. Era mulțumit că-l întâlnise, recunoscător pentru asistență și simpatie. În Diaspar nu exista nimeni altcineva cu care să aibă atâtea gânduri în comun, și totuși anumite trăsături din personalitatea bărbatului îl călcau pe nervi. Poate că de vină era aerul acestuia de detașare ironică, ce uneori lăsa impresia că, în secret, râdea de eforturile lui Alvin, chiar dacă aparent îl ajuta cum putea mai bine. Din această cauză, ca și datorită independenței și încăpățânării sale înnăscute, Alvin ezita să-l solicite pe Bufon altcândva decât într-un caz extrem.

Stabiliseră să se întâlnească într-o rotondă mică, nu departe de Palatul Consiliului. În oraș se aflau numeroase asemenea locuri izolate, la numai câțiva metri de artere foarte circulat și cu toate acestea complet separate de ele. De obicei, aici se ajungea doar pe jos, după un ocol destul de lung; alteori se găseau în centrul unor labirinturi rafinat concepute, ceea ce le sporea izolarea. Alegerea unui astfel de loc pentru întâlnire îl caracteriza pe Khedron.

Rotonda nu avea un diametru mai mare de cincizeci de pași și era ascunsă în interiorul unei clădiri uriașe. Nu părea totuși să

aibă limite fizice definite, fiind înconjurată de un material albastru-verzui translucid, strălucind cu o lumină palidă, internă. În ciuda faptului că perimetrul nu era vizibil, fusese astfel construită încât nu exista pericolul să te simți pierdut într-un spațiu infinit. Ziduri joase, mai scunde decât înălțimea pieptului și întrerupte la distanțe egale de ieșiri, reușeau să dea impresia unui adăpost sigur, fără de care nimeni din Diaspar nu s-ar fi simțit pe de-a-ntregul liniștit. Când sosi Alvin, Khedron examina un perete. Suprafața acestuia era acoperită cu un mozaic complex de gresii colorate, atât de fantastic combinate încât Alvin nici nu încerca să înțeleagă ce reprezenta.

— Privește mozaicul ăsta, rosti Bufonul. Nu observi nimic ciudat?

— Nu, recunosc tânărlu după o scurtă inspecție. Pe mine mă lasă rece... dar nu-i nimic straniu aici.

Khedron trecu degetele peste gresiile multicolore.

— Nu prea ai spirit de observație, remarcă el. Uite-te la muchii - vezi cum s-au rotunjit? Așa ceva vezi arareori în Diaspar. Uzura... sfărâmarea materiei sub asaltul timpului, îmi amintesc o vreme când locul acesta era nou-nouț, doar cu optzeci de mii de ani în urmă, în ultima mea viață. Dacă mă voi întoarce peste alte zece vieți, voi găsi gresiile complet tocite.

— Nu văd nimic surprinzător, replică Alvin. În oraș există și alte lucrări de artă, nu îndeajuns de bune pentru a fi păstrate în circuitele de memorie, dar nici îndeajuns de rele pentru a fi distruse. Bănuiesc că, într-o bună zi, un alt artist va face aici o treabă mai bună. Iar lucrarea *aceea* va fi protejată împotriva uzurii.

— L-am cunoscut pe cel ce a făcut zidul acesta, reluă Khedron continuând să cerceteze crăpăturile mozaicului. E curios că mi-o amintesc, căci pe individ nu-l mai țin minte. Probabil nu l-am plăcut și de aceea l-am șters din amintiri. Râse scurt: Poate că mozaicul l-am făcut chiar eu, într-una din perioadele mele de inspirație artistică și am fost atât de iritat când orașul a refuzat să-l treacă în eternitate, încât am hotărât să uit toată afacerea. Uite. Știam că se va rupe!

Izbutise să desprindă o așchie dintr-o gresie aurie și părea extrem de mulțumit de micul sabotaj. Aruncă bucățica pe jos, adăugând:

— Acum roboții de întreținere vor fi nevoiți să întreprindă ceva!

Alvin înțelege că era o lecție pentru el. I-o spunea straniu instinct, cunoscut sub numele de intuiție, care părea să urmeze scurtături inaccesibile logicii simple. Privi așchia aurie de la picioare, încercând să o asocieze cumva cu problema sa.

Nu-i fu dificil să găsească răspunsul, odată ce realizează că un astfel de răspuns era posibil.

— Pricep ce încerci să-mi spui. În Diaspar sunt multe lucruri ce nu sunt păstrate în circuitele de memorie, lucruri pe care nu le-aș găsi în monitoarele din Palatul Consiliului. Dacă aș fi mers acolo și aș fi căutat acest perete, nu l-aș fi descoperit.

— Ba zidul cred că da, însă pe el nu s-ar fi aflat nimic.

— Da, am înțeles, încuviința Alvin prea nerăbdător să mai despice firul în patru. În același mod, ar putea exista părți ale orașului niciodată înscrise în circuitele de memorie, dar care să nu fi dispărut încă. Nu înțeleg însă cum mă ajută asta pe mine. *Știu* că zidul exterior există... și că nu are nicio deschidere în el.

— Poate că nici nu se există vreo ieșire, reflectă Khedron. Nu-ți promit nimic, dar cred că monitoarele ne-ar învăța foarte multe – dacă le-ar permite-o Computerul Central. Și cred că a început să te placă.

Pe drumul spre Palat, Alvin medită la ultima remarcă. Până atunci considerase că accesul la monitoare se datora exclusiv lui Khedron. Nu se gândise că la mijloc ar fi putut fi și o anume calitate a sa. Faptul că era un Unic avea multe dezavantaje; o serie de compensații îi păreau normale.

În sala unde Alvin petrecuse atâtea ore, imaginea orașului continua să domine. De astă dată o privi cu alți ochi; lucrurile reprezentate existau în realitate, numai că... probabil nu întreg Diasparul era reprodus acolo. Adevărat, orice nepotriviri ar fi fost minore și, din câte își dădea seama, imposibil de detectat.

— Am mai încercat cu mulți ani în urmă, însă comenzile au rămas blocate. Poate acum mă vor asculta.

Întâi încet, apoi cu tot mai multă siguranță pe măsură ce-și reamintea vechile cunoștințe, degetele lui Khedron se deplasează pe pupitru, oprindu-se pentru o clipă în punctele nodale ale grilei senzitive.

— Cred că e corect, zise în cele din urmă. Oricum, vom vedea imediat.

Ecranul se aprinse, dar în locul imaginii la care se așteptase Alvin, apără un mesaj cel puțin ciudat:

REGRESIUNEA VA ÎNCEPE DUPĂ CE STABILIȚI VITEZA

— Ce prost sunt, mormăi Khedron. Am făcut totul bine, dar am uitat ce-i mai important. Degetele i se mișcă sigure pe taste, și când mesajul dispăru de pe ecran, se răsuci să privească macheta.

— Fii atent, Alvin. Cred că amândoi vom afla ceva nou despre Diaspar.

Tânărul așteaptă răbdător, însă nu se petrecu nimic. Imaginea orașului continua să plutească înaintea ei, în toată splendoarea ei familiară. Tocmai voia să-l întrebe pe Khedron ce anume trebuia să se întâmple, când o mișcare bruscă îi atrase atenția. Întoarse capul rapid într-acolo. Nu fusese decât un licăr, o străfulgerare de abia întrevăzută și nu reuși să distingă ceva clar.

Nu se modificase nimic, Diasparul era la fel cum fusese întotdeauna. Apoi văzu că Bufonul îl urmărea cu un zâmbet sardonice, așa că studie iarăși orașul. De această dată, fenomenul avu loc exact sub ochii lui.

Una dintre clădirile de la marginea parcului dispăru brusc, înlocuită fiind instantaneu de o alta complet diferită. Transformarea fusese atât de rapidă încât dacă ar fi clipit, Alvin n-ar fi remarcat-o. Privi uluit orașul subtil transformat, cu mintea în căutarea unui răspuns. Își aminti cuvintele apărute pe ecran, REGRESIUNEA VA ÎNCEPE... și înțelese de îndată ce se întâmpla.

— Așa arăta orașul cu mii de ani în urmă, șopti el către Khedron. Ne întoarcem în timp!

— O definiție sugestivă, nu tocmai exactă, replică Bufonul. Ceea ce se întâmplă în fapt, este că monitorul rememorează versiunile anterioare ale Diasparului. Când se fac modificări, circuitele de memorie nu sunt pur și simplu golite. Informațiile conținute în ele sunt trecute în unități de stocare secundare, de unde sunt rechemate ori de câte ori apare nevoia. Am programat monitorul să regreseze prin unitățile respective cu viteza de o mie de ani pe secundă. Privim deja Diasparul de acum o jumătate de milion de ani, însă va trebui să ne întoarcem mult în timp pentru a vedea adevăratele schimbări. Voi mări viteza.

Reveni asupra comenzilor, iar în aceeași clipă nu doar o clădire, ci o întreagă stradă dispăru, înlocuită de un uriaș amfiteatru oval.

— Aha, Arena! exclamă Khedron. Îmi amintesc ce zarvă a provocat decizia de a scăpa de ea. Era rareori folosită, dar mulți continuau s-o admira cu nostalgie.

Monitorul rechemă mult mai iute amintirile; imaginea Diasparului gonia în trecut cu milioane de ani pe minut, iar schimbările se efectuau atât de rapid încât ochiul nu mai era capabil să le urmărească în întregime. Alvin observă că modificările orașului aveau o anumită ciclicitate; după o lungă staționare, urma o avalanșă de reconstrucții, urmată de o altă perioadă de inerție. Diasparul semăna cu un organism viu, obligat să-și refacă puterile după fiecare explozie de creștere.

Pe parcursul acestor schimbări, configurația de bază a orașului nu se modificase. Clădirile apăreau și dispăreau, însă tiparul străzilor părea veșnic, iar parcul rămânea inima verde a Diasparului. Alvin se întrebă cât de mult putea sonda monitorul în trecut. Putea ajunge până la fondarea orașului, să treacă prin vâlul despărțind adevărurile istoriei de miturile și legendele Zorilor?

Parcurseseră deja cinci sute de milioane de ani. Dincolo de zidurile Diasparului, însă în afara științei monitoarelor, se afla un alt Pământ. Poate că existau oceane și păduri, sau chiar orașe pe care Omul nu le abandonase încă în prelunga sa retragere spre ultimul cămin.

Minutele se scurseră, fiecare un eon în micul univers al aparatelor. În curând, își spuse Alvin, se va atinge nivelul celei dintâi memorii stocate, iar regresia va lua sfârșit. Dar, deși lecția fusese fascinantă, nu înțelegea cum l-ar fi ajutat să scape din oraș, acum și aici.

Printr-o bruscă și tăcută implozie, Diasparul se contractă la o fracțiune din mărimea sa anterioară. Parcul dispăru, zidul mărginaș de turnuri gigantice, legate între ele, se evaporă. Orașul din fața lor era deschis lumii deoarece drumurile radiale se întindeau spre limitele imaginii, neîntrerupte de nicio barieră. Acesta era Diasparul înainte ca marea transformare să se abată asupra omenirii.

— N-avem cum merge mai departe, rosti Khedron indicând ecranul, unde apăruseră cuvintele SFÂRȘITUL REGRESIUNII.

Aceasta trebuie să fie cea mai veche imagine din celulele de memorie. Mă îndoiesc că înaintea ei s-au utilizat circuitele de eternitate; totul se uza în mod natural.

Alvin privi modelul străvechiului oraș. Se gândi la traficul pe care-l cunoscuseră acele drumuri, în vreme ce oamenii veneau și plecau din toate colțurile lumii lor, și alte altor lumi. Aceia fuseseră strămoșii săi, și față de ei se simțea mai apropiat decât de actualii tovarăși de viață. Dorea să-i vadă, să le cunoască gândurile atunci când umblau pe străzile unui Diaspar aflat la o distanță de un milion de ani. Totuși gândurile lor nu puteau fi încărcate de fericire, deoarece ei trăiseră sub umbra Invadatorilor. În câteva secole aveau să întoarcă spatele gloriei și să ridice un zid împotriva Universului.

Khedron deplasă imaginea displayului de vreo zece ori, înainte și înapoi, prin scurta perioadă ce marca transformarea. Schimbarea dintr-un orașel deschis într-o metropolă apărată de ziduri durase ceva mai mult de o mie de ani. Probabil că în acest răstimp, mașinile care serviseră cu atâta credință Diasparul, proiectaseră și construiseră, iar în circuitele de memorie fuseseră introduse datele ce le permiteau îndeplinirea sarcinilor. Acolo intraseră și structurile bazice ale tuturor indivizilor aflați în prezent în viață, astfel încât, la chemarea unui impuls, să poată fi înveșmântați în materie și renăscuți în Palatul Creației. Într-un anume fel și Alvin trebuia să fi existat în lumea aceea străveche. Desigur, exista posibilitatea ca persoana sa să fie total sintetizată, să fi fost planificat de artiști, de ingineri ce lucraseră cu unelte de o înimaginabilă complexitate, cu un scop bine definit. Cu toate acestea, i se părea mai probabil ca el să constituie un amalgam al celor ce trăiseră și pășiseră cândva pe acest Pământ.

Odată cu noul oraș, foarte puțin mai rămăsese din vechiul Diaspar; parcul îl acoperise aproape în întregime. Înainte de transformare, în centrul Diasparului existase un mic spațiu verde, înconjurând punctul de confluență ale arterelor radiale. Apoi se extinsese înzecit, ștergând atât străzi cât și clădiri. Atunci se ridicase Mausoleul lui Yarlán Zey, înlocuind o gigantică construcție rotundă, aflată la intersecția străzilor. Alvin nu crezuse niciodată în legendele privind vechimea Mausoleului. Greșise.

— Crezi că putem explora imaginea aceasta, așa cum am procedat cu cea Diasparului contemporan? rosti tânărul fulgerat de un gând.

Degetele lui Khedron alergară peste comenzile monitorului și ecranul răspunse întrebării. De mult dispărutul oraș începu să se mărească sub ochii lor, în vreme ce poziția observatorului se deplasa pe străzile ciudat de înguste. Imaginile străvechi ale Diasparului continuau să fie la fel de limpezi și de distincte precum cele ale orașului unde trăiau ei în prezent. Timp de un miliard de ani, circuitele de memorie le menținuseră într-o fantomatică existență, așteptând momentul când cineva urma să le recheme. Și într-adevăr, gândi Alvin, ceea ce vedea nu reprezenta o simplă rememorare. Era ceva mult mai complex... Era amintirea unei amintiri.

Nu știa ce putea să învețe de acolo, sau dacă avea să-i fie de folos în căutare. Nu importa însă; privea fascinat în trecut, la o lume care existase pe vremea când oamenii încă mai rățăceau printre stele. Indică clădirea circulară, scundă, din centrul orașului.

— Să începem de aici, îi propuse lui Khedron. Mi se pare un început la fel de bun ca oricare altul.

Poate că a fost pur și simplu noroc, poate străfulgerarea unei amintiri străvechi, poate rezultatul logicii elementare. Nu conta deoarece, mai devreme ori mai târziu, oricum ar fi ajuns în acest punct – unde convergeau toate arterele radiale ale orașului.

Avu nevoie de zece minute să descopere că ele nu se întâlneau acolo doar din considerente de simetrie... Avu nevoie de zece minute ca să știe că lunga lui căutare își aflase sfârșitul.

Nouă

Alystra constatare că era extrem de ușor să-i urmărească pe Alvin și pe Khedron, fără ca aceștia să-și dea seama. Păreau extrem de grăbiți – lucru în sine neobișnuit – și nu priveau deloc în urmă. Era un joc amuzant urmărirea aceea pe căile mobile, ascunsul în spatele oamenilor, fără a-i scăpa pe cei doi din vedere. Mai târziu, țelul lor devenise evident; când părăsiră străzile și intrară în parc, fu limpede că mergeau la Mausoleul lui Yarlan Zey. Parcul nu avea alte clădiri, iar oameni atât de grăbiți precum Alvin și Khedron nu puteau fi interesați de peisaj.

Deoarece pe ultimele sute de metri până la Mausoleu nu avea unde să se ascundă, Alystra așteptă dispariția celor doi

printre umbrele blocurilor de marmură. Apoi, imediat după ce îi pierdu din vedere, se grăbi în susul pantei acoperite cu iarbă. Era absolut sigură că se putea piti în spatele unei coloane, până avea să afle ce intenționau Alvin și Khedron; după aceea, n-aveau decât s-o descopere.

Mausoleul era alcătuit din două cercuri concentrice de coloane, adăpostind un atrium interior. Coloanele mascau întreg spațiul central, cu excepția unui sector. Alystra evită să se apropie din direcția respectivă și pătrunse în Mausoleu pe una din intrările laterale. Depăși prudentă primul cerc, nu zări pe nimeni, și se furișă spre cel de-al doilea. Printre coloane îl zărea pe Yaran Zey privind către intrarea principală, peste parcul pe care-l construise, spre orașul străjuit de el de atâta vreme.

Dar în toată pustietatea din marmură nu se mai afla nimeni. Mausoleul era gol.

În acel moment, Alvin și Khedron se găseau la treizeci de metri sub pământ, într-o cutie cubică ai cărei pereți păreau să gonească permanent în sus. Aceea constituia singura indicație a deplasării; nu simțeau nici cea mai mică vibrație care să dovedească rapida lor afundare, coborârea spre o țintă nici acum bănuită pe de-a-ntregul.

Fusese absurd de ușor, căci drumul era deja pregătit. (De cine? se întrebase Alvin. De Computerul Central? Ori de însuși Yaran Zey, atunci când transformase orașul?) Displayul le arătase puțul vertical, plonjând în adânc, însă nu-i urmaseră parcursul integral, deoarece imaginea dispăruse. Alvin înțelesese că monitorul nu deținea, și probabil nici nu deținuse vreodată, informațiile solicitate.

De abia formulase gândul respectiv și ecranul se iluminase din nou. Pe el apăruse un mesaj scurt, în limbajul simplificat, utilizat de mașini în comunicările cu oamenii din clipa în care obținuseră egalitatea intelectuală:

**AȘEZAȚI-VĂ ACOLO UNDE PRIVEȘTE STATUIA - ȘI NU UITAȚI:
DIASPARUL N-A ARĂTAT ÎNTOTDEAUNA AȘA.**

Ultimele cinci cuvinte erau scrise cu litere mai mari, iar înțelesul întregului mesaj deveni imediat limpede tânărului. Parolele mentale codificate fuseseră utilizate de foarte multă vreme pentru deschiderea unor uși, sau acționarea unor

automate. Iar „stați acolo unde privește statuia” – era *chiar prea* simplu.

— Mă întreb câți au citit mesajul ăsta? reflectă gânditor.

— Paisprezece, după câte știu eu, replică Khedron. Și e posibil să mai fi fost și alții.

Nu-și detalie răspunsul enigmatic, iar Alvin era prea grăbit să-i ceară explicații.

Nu aveau cum să fie absolut siguri că mecanismele vor răspunde impulsului declanșator. Când ajunseră la Mausoleu, nu le trebui decât o secundă ca să descopere singura dală din pardoseală asupra căreia era ațintită privirea statuii lui Yarlan Zey. Într-adevăr, doar la prima vedere considerai că ea se uită spre oraș. Dacă te așezai drept în fața statuii, vedeai că ochii îi erau aplecați, iar surâsul evaziv se adresa unui punct aflat imediat lângă intrarea în Mausoleu. Odată secretul aflat, nu mai rămăsese nicio îndoială. Alvin se deplasă pe dala adiacentă și constată că Yarlan Zey nu-l mai privea.

Reveni lângă Khedron și repetă mental cuvintele pe care Bufonul le rostise cu glas tare: „Diaspar n-a arătat întotdeauna așa.” Imediat, de parcă nici nu trecuseră milioane de ani de la ultima lor funcționare, aparatele ce așteptaseră răbdătoare reacționară. Dala de piatră începu să coboare lin în adâncuri.

Deasupra, pătratul albastru dispăru aproape imediat. Puțul se închisese; nu exista pericolul accidentării unui neatenț. Pentru o clipă, Alvin se întrebă dacă o altă dală se materializase, s-o înlocuiască pe cea care îi purta, apoi hotărî că nu. Dala originală continua să fie la locul ei, iar cea de sub tălpile lor exista probabil doar pentru infime fracțiuni de secundă, recreându-se permanent tot mai jos, pentru a oferi iluzia unei coborâri continue.

Niciunul nu vorbi în vreme ce pereții goneau tăcuți pe lângă ei. Khedron se lupta din nou cu propria sa conștiință, gândindu-se dacă nu cumva de această dată mersese prea departe. Nu-și imagina destinația, dacă aveau într-adevăr o destinație. Pentru întâia oară în viață, începea să priceapă înțelesul real al cuvântului „frică”.

Alvin însă nu se temea. Era prea surescitat. Aceeași senzație o încercase în Turnul lui Loranne, când privise deșertul necălcăt de om și văzuse stelele acoperind cerul nopții. Atunci doar întrevăzuse necunoscutul, acum înainta spre el.

Mișcarea pereților încetă. Pe una din laturile straniului paralelipiped se ivi o pată luminoasă, care cresc, devenind o ușă. Trecură prin ea, parcurseră un coridor scurt... și ajunseră într-o gigantică sală circulară, ai cărei pereți se ridica până la o sută de metri, formând o boltă.

Coloana prin interiorul căreia coborâseră părea mult prea subțire să susțină milioanele de tone de piatră de deasupra. De fapt nu părea de loc parte integrantă a sălii, ci lăsa impresia unei adăugiri ulterioare. Urmărind privirea lui Alvin, Khedron ajunse la aceeași concluzie. Vorbi oarecum sacadat, nerăbdător să spună ceva, orice:

— Coloana n-ar fi satisfăcut întregul trafic de aici, pe timpul când Diasparul își deschidea porțile lumii. Acesta se desfășura prin tunelurile de acolo; le recunoști?

Tânărul privi pereții sălii, aflați la peste o sută de metri depărtare. La intervale egale se zăreau douăsprezece guri de tunel, orientate radial, aidoma căilor mobile de la suprafață. Observă că tunelurile urcau lin, și recunoscuseră familiara culoare cenușie a căilor mobile. Erau însă doar ciaturile retezate ale uriașelor șosele. Misteriosul material care le însuflețea era în prezent încremenit. Prin amenajarea parcului, butucul sistemului de căi mobile fusese îngropat, dar niciodată distrus.

Alvin porni către cel mai apropiat tunel. Făcuse doar câțiva pași când realizează că se întâmplă ceva cu pardoseala de sub tălpi. *Devenea transparentă*. Alți câțiva metri și avu impresia că se sinea suspendat în văzduh, fără niciun suport vizibil. Se opri și scrută neantul de dedesubt.

— Khedron! Vino să te uiți!

Bărbatul i se alătură și privi nedumeriți. De-abia vizibilă, la o adâncime nedefinită, se întindea o hartă gigantică – o uriașă rețea de linii convergând spre un punct situat sub coloana centrală. Pentru o clipă o cercetară în tăcere, apoi Khedron spuse:

— Îți dai seama ce este?

— Cred că da, răspunse Alvin. Este harta sistemului de transport, iar cerculețele acelea trebuie să fie orașe ale Pământului. Văd niște denumiri lângă ele, dar sunt prea neclare să le pot citi.

— Cândva trebuie să fi existat un mijloc de iluminare, opină preocupat Bufonul.

Fixase cu ochii liniile de dedesubt, urmărindu-le spre exteriorul sălii.

— Eram sigur! exclamă brusc. Vezi că razele converg către tunelurile mici?

Alvin observase nenumăratele tuneluri mai mici, descendente, aflate alături de arcadele căilor mobile. Khedron reluă fără să mai aștepte un răspuns:

— E greu de imaginat un sistem mai simplu. Oamenii coborau pe căi, își alegeau următoarea destinație, apoi urmau traseul corespunzător de pe hartă.

— Dar ce s-a întâmplat cu ele?

Khedron tăcu, cercetând cu privirea tunelurile care coborau. Erau în număr de treizeci sau patruzeci, și absolut identice. Doar denumirile de pe hartă ar fi permis identificarea lor, iar denumirile acelea erau acum indescifrabile.

Alvin se îndepărtase, ocolind coloana centrală. Deodată, glasul i se auzi ușor înăbușit, distorsionat de ecou.

— Ce este? Întrebă Khedron, nedorind să se deplaseze, deoarece era pe cale să deslușească unul din grupurile de litere. Totuși vocea tânărului suna insistent, așa încât i se alătură.

Jos se zărea cealaltă jumătate a uriașei hărți, cu rețeaua sclipind slab, orientată spre punctele cardinale. Aici însă nu era la fel de încețoșată, iar una dintre linii - și numai una - era strălucitor luminată. Parcă nu avea nicio legătură cu restul sistemului și indica, aidoma unei săgeți sclipitoare, unul dintre tunelurile descendente. Aproape de capăt, linia intersecta un cerc de lumină aurie, pe care scria un singur cuvânt: LYS. Asta era tot.

Cei doi rămaseră tăcuți mult timp, privind simbolul respectiv. Pentru Khedron reprezenta o provocare, pe care o știa de netrecut - și chiar prefera să nu o fi întâlnit. Dar pentru Alvin sugera împlinirea viselor. Deși Lys nu însemna nimic pentru el, plimba cuvântul prin gură, degustându-i sonoritatea ca pe o aromă exotică. Sângele îi pulsa vine, iar obrazii îi erau îmbujorați ca de febră. Examina sala, încercând să și-o imagineze cum arătase în vremurile de demult, când transportul aerian fusese abandonat, dar orașele Pământului păstrau încă legăturile dintre ele. Se gândea la nenumăratele milioane de ani pe parcursul cărora traficul se reducea treptat, iar luminile de pe hartă se stingeau una câte una, până când mai rămăsese doar acea

singură linie. Oare de cât timp sclipea acolo, alături de vecinele ei întunecate, așteptând să călăuzească pași care nu mai soseau?

Yarlan Zey sigilase căile mobile și izolase Diasparul. Faptul se petrecuse probabil cu un milion de ani în urmă. Chiar de atunci, contactul cu Lys trebuie să fi fost pierdut. Părea imposibil să fi rezistat; poate că, în fapt, harta nu mai însemna nimic.

Într-un târziu, Khedron îi întrerupse visarea. Tulburat și nervos, siguranța de sine îi dispăruse complet.

— Nu cred că trebuie să mergem mai departe. S-ar putea să fie periculos dacă... dacă nu ne pregătim.

Recomandării nu-i lipsea înțelepciunea, dar tânărul recunoscuse unda de spaimă din glasul celui alt. Dacă n-ar fi simțit-o poate că i-ar fi dat ascultare, însă așa, o prea acută conștiință a propriei sale valori, combinată cu disprețul față de ezitățile Bufonului, îl împinseră înainte. I se părea stupid să ajungă așa departe și să renunțe, când ținta se găsea în fața ochilor.

— Eu intru în tunel, anunță hotărât, parcă provocându-l pe Khedron să-l oprească. Vreau să văd unde conduce.

Porni imediat, iar după o scurtă ezitare, Bufonul îl urmă în lungul săgeții de lumină de sub picioare.

În tunel simțiră smucitură familiară a câmpului peristaltic și imediat fură purtați fără cel mai mic efort în adâncuri. Călătoria nu dură niciun minut. Când câmpul îi eliberă, se găseau la capătul unei săli lungi și înguste, de forma unei jumătăți de cilindru. În celălalt capăt se pierdeau în depărtare alte două tuneluri, slab iluminate.

Membrii oricărei civilizații din Epoca Zorilor ar fi socotit locul familiar, totuși pentru Alvin și Khedron aici se găsea un fragment din altă lume. Scopul aparatului lung și aerodinamic, așezat aidoma unui proiectil la intrarea în primul din tuneluri era evident, ceea ce nu-i diminua ciudățenia. Partea superioară era transparentă și, privind înăuntru, Alvin zări șiruri de fotolii. Nu se vedea nicio ușă. Aparatul plutea cam la o jumătate de metru deasupra unei șine metalice, dispărând în tunel. La câțiva metri mai departe, o a doua șină pătrundea în celălalt tunel, însă deasupra ei nu se afla niciun vehicul. Alvin știu, cu o siguranță absolută, că undeva dedesubtul necunoscutului și îndepărtatului Lys, o mașină aștepta într-o încăpere identică.

Khedron începu să vorbească, puțin precipitat:

— Ce sistem ciudat! Transportă numai o sută de călători o dată, deci nu se așteptau la un aflux foarte mare. Și de ce s-au chinuit să se îngroape în Pământ, când cerurile erau încă libere? Poate că Invadatorii nu le-au permis nici măcar să zboare, deși îmi vine greu s-o cred. Sau au construit locul acesta în timpul perioadei de tranziție, atunci când oamenii continuau să călătorească, dar nu mai doreau să o facă în spațiu? Mergeau de la un oraș la altul fără să vadă stelele și cerul.

Râse nervos:

— De un lucru sunt sigur, Alvin. Lys semăna mult cu Diaspar. În esență, toate orașele trebuie să fi fost la fel. Nu-i de mirare că au fost abandonate și că s-au contopit în Diaspar. Ce rost avea existența altora?

Alvin abia îl auzea. Examina preocupat vehiculul, încercând să descopere o ușă. Dacă era acționată de un cod mental ori verbal, n-ar fi reușit niciodată s-o deschidă, rămânând cu o enigmă obsedantă pentru întreg restul vieții.

Deschiderea silențioasă a ușii îl luă prin surprindere. Nu auzise niciun sunet, nici cel mai mic avertisment. O porțiune a carcasei dispăru pur și simplu, iar minunatul interior apăru înaintea tânărului.

Sosise momentul hotărâtor. Dacă dorea, mai putea încă să se retragă. Dacă pășea prin ușă, știa ce avea să se întâmple, dar nu și unde anume avea să ajungă. N-avea să-și mai controleze propriul destin, ci s-ar fi abandonat unor forțe total necunoscute.

Nici măcar nu șovăi. Se temea să nu întârzie, bănuind că dacă aștepta prea mult, momentul nu s-ar mai fi repetat niciodată – sau, dacă ar fi făcut-o, curajul să nu-i mai fie pe măsura dorinței de cunoaștere. Khedron deschise gura, gata să protesteze, însă înainte de-a apuca să rostească vreun cuvânt, Alvin trecu pragul. Se răsuci către Bufon, rămas dincolo de dreptunghiul abia vizibil al ușii. Pentru o clipă domni o tăcere stranie, în vreme ce fiecare îl aștepta pe celălalt să vorbească.

Decizia nu le aparținu. O scurtă fulgerare transparentă și carcasa se închise la loc. Alvin înălță mâna în semn de rămas bun, iar cilindrul începu să se miște. Înainte de a pătrunde în tunel, se deplasa deja mai rapid decât un om în alergare.

Existase o vreme când zilnic, milioane de oameni făcuseră asemenea călătorii, în vehicule similare în esență, efectuând naveta între casă și servicii. De atunci, Omul explorase Universul și revenise iarăși pe Pământ; cucerise un imperiu și-l pierduse. În prezent o astfel de călătorie se repeta într-un vehicul în care nenumărați indivizi lipsiți de gustul aventurii s-ar fi simțit ca acasă.

Și urma să fie cea mai importantă călătorie făcută de o ființă umană în ultimul miliard de ani.

Alystra cercetase de zece ori Mausoleul, deși o singură dată ar fi fost suficient, deoarece nu exista niciun loc care să constituie o ascunzătoare. După neașteptata surpriză inițială, se întrebase dacă nu cumva ceea ce urmărise ca prin parc fuseseră în fapt proiecțiile lui Alvin și Khedron. N-ar fi avut însă sens. Proiecțiile se puteau materializa oriunde. Nicio persoană normală nu și-ar fi „plimbat” proiecția cale de trei kilometri, ca să ajungă la destinație după o jumătate de oră, atunci când putea ajunge acolo instantaneu. Nu, îi urmărise pe realii Alvin și Khedron intrând în Mausoleu.

Atunci, undeva trebuia să se găsească o intrare secretă. Așteptându-i să reapară, avea să încerce s-o găsească.

Întâmplător, nu observă apariția lui Khedron, căci în momentul aceia examina o coloană din spatele statuii. Auzi pași, se întoarse și îl văzu singur.

— Unde-i Alvin? strigă fata.

Bufonul nu-i răspunse imediat. Părea zăpăcit și șovăielnic, iar Alystra fu nevoită să repete întrebarea înainte ca el s-o bage în seamă. Nu păru cătuși de puțin surprins s-o întâlnească acolo.

— Nu știu unde este, răspunse în cele din urmă. Pot să-ți spun doar că e în drum spre Lys. Acum știi la fel de mult ca mine.

Nu era înțelept să iei în serios vorbele Bufonului, dar Alystrei nu-i trebuiau alte dovezi să înțeleagă că el nu juca un rol în clipele acelea. Îi spusese adevărul... chiar dacă nu-l pricepea.

Zece

Când ușa se închise în spatele lui, Alvin se lăsă să cadă în fotoliul cel mai apropiat. Brusc avusese senzația că puterea îi părăsise picioarele. Îl încerca, așa cum nu mai cunoscuse niciodată, teama necunoscutului ce-i caracteriza pe concitadinii

săi. Își simțea fiecare membru tremurând, iar ochii i se împăienjeniseră. Dacă ar fi putut evada din vehiculul în accelerație, ar fi făcut-o fără ezitare, chiar cu prețul trădării propriilor vise.

Nu-l copleșea doar teama în sine, ci și un sentiment de absolută singurătate. Tot ceea ce cunoștea și iubea se afla în Diaspar. Chiar dacă nu întâlnea niciun pericol, exista posibilitatea să nu-și mai revadă niciodată semenii. Știa că nimeni altul în ultimele epoci ce înseamnă să-ți părăsești pentru totdeauna căminul. În clipa aceea de deznădejde, i se părea lipsit de importanță dacă drumul pe care-l urma ducea spre moarte sau spre viață. Ceea ce importa cu adevărat era continua îndepărtare de casă.

Treptat, indispoziția îi trecu, iar umbrele întunecate i se risipiră din minte. Începu să privească în jur, căutând să vadă ce putea învăța din acel incredibil de vechi vehicul în care călătorea. Alvin nu considera deosebit de straniu sau miraculos faptul că sistemul subteran de transport funcționa perfect după atâția ani. Memoria monitoarelor nu-l păstra, dar cu siguranță, altundeva existau circuite similare care să-l ferească de transformări și distrugere.

Observă un panou de afișaj acoperind parțial peretele din față. Purta un anunț laconic, dar liniștitor:

LYS

35 MINUTE

În timp ce privea, numărul se schimbă în „34”. Cel puțin reprezenta o informație utilă, deși necunoscând viteza de deplasare, nu putea calcula distanța parcursă. Pereții tunelului erau o permanenta pâclă cenușie, iar singura senzație de mișcare o constituia o trepidație foarte slabă, pe care n-ar fi remarcat-o niciodată dacă n-ar fi fost avertizat.

Diaspar trebuia să se găsească la mulți kilometri depărtare. Deasupra se întindea deșertul cu dunele sale mișcătoare. Poate chiar în clipa aceea gonia pe sub colinele neregulate, privite atât de des din Turnul lui Loranne.

Imaginația lui se îndreptă către Lys, parcă nerăbdătoare să ajungă acolo înaintea trupului. Ce fel de oraș era? Oricât de mult s-ar fi străduit, nu-și închipuia decât o altă versiune, la scară

redușă, a Diasparului. Se întrebă dacă Lys mai exista, apoi se liniști, spunându-și că în caz contrar vehiculul nu s-ar fi clintit din locul lui.

Deodată, simți o schimbare în vibrația de sub tălpi. Aparatul încetinea – era absolut sigur. Timpul se scursese mai iute decât crezuse. Oarecum surprins, privi afișajul.

LYS

23 MINUTE

Nedumerit și puțin neliniștit, își lipi fața de carcasa transparentă. Viteza încă transforma pereții tunelului într-o ceață lipsită de detalii, însă uneori putea întrezări niște semne ce dispăreau aproape imediat. Iar la fiecare apariție întârziiau tot mai mult în câmpul său vizual.

Apoi, fără nicio tranziție, pereții tunelului dispărură. Trecea cu viteză foarte mare printr-un enorm spațiu subteran, cu mult mai întins decât sala căilor mobile.

Privind uluit afară, Alvin distinse pe sol o rețea complexă de șine de ghidaj, care se întretăiau de nenumărate ori, dispărând apoi într-un labirint de tuneluri. Din cupola arcuită a plafonului se revărsa o lumină albăstruie, și conturate pe fundalul luminos se deslușeau siluetele unor mașinării gigantice. Lumina era într-atât de puternică încât rănea ochii, iar Alvin pricepu că zona nu era destinată oamenilor. Peste o clipă trecea pe lângă nenumărate rânduri de cilindri, așteptând nemișcați pe șinele lor, cu mult mai mari decât cel în care călătorea Alvin. Tânărul presupuse că se utilizau la transportul materialelor. În jurul lor se găseau adunate stranii mecanisme poliarticulate, toate tăcute și încremenite în nemișcare.

Aproape la fel de repede, caverna dispăru înapoia lui. Prezența îl uluise. Pentru prima dată înțelegea cu adevărat uriașa hartă întunecată de sub Diaspar; lumea conținea mai multe minuni decât visase el vreodată.

Privi din nou afișajul. Nu se modificase; traversarea ciudatei zone durase mai puțin de un minut. Accelera din nou. Deși senzația mișcării era aproape inexistentă, pereții tunelului fulgerau în ambele părți cu o viteză pe care nici măcar n-o bănuia.

I se păru că se scurge o veșnicie până ce vibrația aproape insesizabilă reapăru. Afișajul anunță:

LYS

1 MINUT

Minutul acela a fost cel mai lung cunoscut de Alvin vreodată. Vehiculul înainta tot mai încet. Nu era vorba de o simplă reducere a vitezei; în sfârșit, se pregătea de oprire.

Lin și tăcut, cilindrul ieși din tunel într-o sală copie fidelă a celei de sub Diaspar. O clipă, tânărul fu prea surescitat să-și focalizeze privirea. Ușa se deschisese cu mult înainte ca el să înțeleagă că trebuia să coboare. Înainte de-a păși afară, se uită la panoul de afișaj pentru o ultima oară. Mesajul se modificase, dar anunțul strălucea mult mai liniștitor:

DIASPAR

35 MINUTE

Căutând ieșirea, Alvin descoperi prima indicație că se afla în mijlocul unei civilizații diferite. În mod vădit, drumul spre suprafață îl constituia un tunel lung și larg, situat în capătul sălii, iar prin lunci urca un șir de trepte. Scările constituiau o paritate în Diaspar. La schimbările de nivel, arhitecții orașului prevăzuseră rampe sau coridoare înclinate. Obiceiul se păstrase din vremurile când roboții se deplasau pe roți, iar treptele reprezentau pentru ei o barieră de netrecut.

Scara era foarte scurtă, terminându-se în fața unor porți ce se deschiseră automat la apropierea lui Alvin. Tânărul pătrunse într-o cameră micuță, asemănătoare paralelipipedului care-l coborâse prin puțul lui Yarlan Zey. Nu fu surprins când, după câteva minute, ușile se redeschiseră spre un coridor boltit, suind lin către o arcadă sub care se zărea cerul. Nu simțise nicio senzație de deplasare, totuși Alvin pricepu că urcase mai multe sute de metri. Se grăbi în susul coridorului, spre ușa scăldată în soare, uitând teama în dorința de a vedea ce îl așteaptă.

Ieși pe versantul unei coline și pentru o secundă avu impresia că revenise în parcul central din Diaspar. Totuși, dacă acesta era un parc, giganticele lui dimensiuni nu puteau fi

cuprinse cu privirea. Nicăieri nu se zărea orașul așteptat. Păduri și câmpii se întindeau cât vedea cu ochii.

Ridică apoi privirea către orizont și acolo, deasupra copacilor, întinzându-se într-un arc uriaș ce încingea lumea, se afla un zid de piatră care ar fi umilit și pe uriașii cei mai semeți ai Diasparului. Se ridica atât de departe încât detaliile erau neclare, însă conturul lui îl nedumereau pe Alvin. Abia când se acomoda cu scara colosalului peisaj își dădu seama că pereții cei îndepărtați nu fuseseră clădiți de om.

Timpul nu cucerise totul; Pământul avea încă munți de care să fie mândru.

Alvin rămase mult timp în gura tunelului, adaptându-se treptat cu lumea ciudată unde ajunsese. Era pe jumătate copleșit de șocul dimensiunilor și al spațiilor deschise; inelul de munți încețoșați putea cuprinde zece orașe ca Diasparul. Nu zărise nicio urmă de viață omenească. Totuși, drumul care cobora colina părea întreținut; n-avea altceva de făcut decât să-l urmeze.

La baza colinei, drumul dispărea printre arbori impunători, acoperind complet aproape soarele. Păși în umbra lor și fu întâmpinat de un amalgam de miresme și de sunete. Cunoștea deja foșnetul vântului prin frunze, dar pe lângă acesta se auzeau nenumărate zgomote care nu-i sugerau nimic. Îl asalta arome necunoscute, mirosuri pierdute până și de memoria civilizației sale. Căldura, profunzimea miresmelor și a culorilor, prezența nevăzută a unui milion de creaturi îl izbiră cu o violență aproape fizică.

Ajunse lângă lac fără să fi observat vreun indiciu al acestuia. Arborii din dreapta dispărură și înainte apăru o uriașă întindere albastră, presărată cu insulițe. Niciodată Alvin nu mai văzuse o pânză de apă atât de mare; prin comparație, cele mai întinse bazine din Diaspar nu erau decât băltoace. Se apropie încetișor de malul lacului și luă puțin din lichidul călduț în căușul palmelor, lăsându-l să se scurgă printre degete.

Peștele mare și argintiu, apărut brusc dintre ierburile subacvatice, fu prima creatură non-umană văzută vreodată de Alvin. Ar fi trebuit să-i apară pe de-a întregul nou, totuși forma peștelui obseda mintea tânărului prin familiaritate. Așa cum se oprișe, suspendat în adâncul verzei, tremurând imperceptibil din aripioare, părea însuși întruchiparea forței și vitezei. Aici,

transpuse într-un corp viu, se regăseau liniile pline de grație ale mărețelor nave ce stăpâniseră cândva cerurile Pământului. Evoluția și știința descoperiseră aceleași răspunsuri, dar creațiile Naturii duraseră mai mult.

În cele din urmă, Alvin se desprinsese de sub vraja locului și își continuă drumul șerpuit. Pădurea se închise iarăși în jur, însă nu pentru mult timp. Poteca se sfârși într-un luminiș lat de aproape un kilometru și de două ori mai lung... iar Alvin înțelese de ce nu văzuse până atunci picior de om.

Poiana era presărată de clădiri cu un etaj, colorate în nuanțe pastelate, odihnitoare pentru ochi chiar în lumina orbitoare a soarelui. Majoritatea erau destul de simple, totuși câteva fuseseră construite cu un stil arhitectural rafinat, cu niște coloane canelate și ornamente grațioase în unghiuri drepte. Toate acele clădiri, probabil foarte vechi, foloseau arcul ogival a cărui origine se pierdea în zorii istorici.

Mergând fără grabă spre așezare, Alvin se strădui să priceapă ceea ce vedea. Nimic nu era familiar. Până și aerul era altfel, pulsând de viață necunoscută. Iar oamenii blonzi ce umblau cu grație printre clădiri nu aparțineau în niciun caz rasei celor din Diaspar.

Nu-l băgau în seamă pe Alvin, iar lipsa lor de reacție era ciudată deoarece straietele sale difereau total. În Diaspar temperatura era permanent constantă, făcând ca hainele celor de acolo să fie pur ornamentale și adesea extrem de elaborate. Aici însă veșmintele păreau mai degrabă funcționale, croite pentru uz, nu pentru podoabă, fiind frecvent compuse dintr-o togă simplă, drapată în jurul corpului.

Locuitorii Lysului reacționară la prezența lui Alvin abia când acesta avansase destul de mult în așezare, dar maniera în care o făcură fu oarecum surprinzătoare. Dintr-o clădire se ivi un grup de cinci persoane, pornind hotărâți spre el, cu aerul că îi așteptaseră sosirea. Tânărul simți o bruscă și amețitoare tulburare, iar sângele îi bubui în temple. Se gândi la întâlnirile decisive dintre oameni și alte civilizații, petrecute pe lumi îndepărtate. Cei din fața sa aparțineau propriei sale specii... dar cum evoluaseră ei în eonii ce-i separaseră de Diaspar?

Delegația se opri la doi metri de Alvin. Conducătorul ei zâmbi, întinzând mâna în străvechiul gest de salut.

— Am considerat că este mai bine să ne întâlnim aici. Așezarea noastră e foarte diferită de Diaspar, iar drumul de la capătul liniei oferă vizitatorilor șansa... aclimatizării.

Alvin acceptă mâna întinsă, însă o clipă fu prea surprins ca să răspundă. Bănuia de ce îl ignoraseră cu toții până acolo.

— Știați că vin? Întrebă în cele din urmă.

— Bineînțeles. Știm întotdeauna când se mișcă un transportor. Spune-mi, cum ai descoperit drumul? A trecut atâta vreme de la ultima vizită, încât ne temeam că secretul a fost pierdut pentru vecie.

Vorbitorul fu întrerupt de unul din însoțitori:

— Să ne stăpânim curiozitatea, Gerane. Seranis ne așteaptă.

Numele „Seranis” fusese precedat de un cuvânt necunoscut lui Alvin, care presupuse că reprezenta un soi de titlu. Nu întâmpină nicio greutate în înțelegerea limbajului, dar nici nu considera faptul ca fiind uimitor. Diaspar și Lys aveau aceeași moștenire lingvistică, iar străvechea invenție a înregistrării sunetului înghețase de mult timp graiul într-un tipar rezistent.

Gerane înălță din umeri, cu o semnare ironică.

— Perfect, zâmbi el. Seranis are puține privilegii - nu vreau să i-l răpesc pe acesta.

Pătrunzând mai adânc în așezare, Alvin îi studie pe cei din jur. Păreau blânzi și inteligenți, însă acestea erau însușiri pe care le cunoștea și i se păreau normale. El căuta diferențele față de cei din Diaspar. Diferențe existau, însă greu de definit. Oamenii erau ceva mai înalți decât Alvin, iar la doi dintre ei văzu cu claritate semnele vizibile ale vârstei fizice. Aveau pielea arămie, cu tonuri foarte întunecate și toate gesturile păreau că degajă vigoare și însuflețire, deși în același timp, erau puțin confuze. Alvin surâse amintindu-și prorocirea lui Khedron, aceea că Lysul avea să se dovedească absolut identic cu Diaspar.

Localnicii îl priveau acum cu o curiozitate fățișă, în vreme ce își urma călăuzele; nu se mai prefăceau că asistă la un eveniment obișnuit. Deodată, dinspre arborii din dreapta răsunară țipete ascuțite, pătrunzătoare, iar din pădure apără în goană un grup de ființe mici, agitate, care se îngrămădiră în jurul tânărului. Acesta se opri complet uluit, nevenindu-i să-și creadă ochilor. Întâlnise ceva ce propria lui lume pierduse cu atâta timp în urmă, încât astăzi aparținea mitologiei. Așa

începuse odată viața. Zgomotoasele și fascinantele creaturi erau copii umani.

Alvin îi privi cu o neîncredere dublată de o altă senzație tulburătoare, dar pe care n-o putea încă identifica. Nimic altceva nu i-ar fi readus în minte, cu atâta forță, depărtarea față de lumea cunoscută lui. Diaspar plătise, și încă din plin, prețul nemuririi.

Se opriră înaintea celei mai mari clădiri! Se ridica în mijlocul luminișului, iar pe turnulețul ei rotund, o flamură verde flutura în bătaia vântului.

Când Alvin intră în clădire, toți, cu excepția lui Gerane, rămaseră pe loc. Înăuntru era liniște și răcoare. Razele soarelui, intrând prin pereții transparenti luminau cu o strălucire blândă. Podeaua era elastică și lucioasă, acoperită cu mozaicuri fine. Pe pereți, un artist de talent și forță zugrăvisse peisaje din pădure. Alternând cu tablourile lui se numărau imagini, ce lui Alvin nu-i evocau nimic, deși erau atractive și plăcute ochiului. Ușor adâncit într-un perele, un ecran dreptunghiular era acoperit cu o mulțime de culori mișcătoare – probabil un receptor visofonic, deși de mici dimensiuni.

Alături de Gerane urcă o scurtă scară circulară, care-i purtă pe terasa clădirii. Din locul acela se vedea întreaga așezare, alcătuită din aproximativ o sută de clădiri. În depărtare, arborii se răreau, delimitând niște izlazuri întinse, unde pășteau mai multe specii de animale. Tânărul nu-și imagina ce anume puteau fi; majoritatea erau patrupede, însă unele păreau să aibă șase, sau chiar opt picioare.

Seranis îi aștepta în umbra turnului. Greu de spus ce vârstă avea; părul ei lung, auriu, era presărat cu fire sure. Alvin bănuia că el constituia o indicație asupra anilor ei. Existența copiilor, cu toate consecințele implicate, îi sporise confuzia. Acolo unde exista naștere, cu siguranță trebuia să fie și moarte. Durata vieții în Lys putea fi cu totul alta ca în Diaspar. N-avea cum să aprecieze dacă Seranis avea cincizeci, cinci sute sau cinci mii de ani dar, privind în ochii ei, simțea acea înțelepciune și experiență profundă, încercate uneori în prezența lui Jeserac.

Femeia îi indică un scaun micuț. Deși cu ochii surâdea binevoitoare, nu rosti nimic până ce Alvin nu se instală confortabil... sau cât de confortabil putea fi sub privirea ei intensă. Femeia suspină și i se adresă cu un glas șoptit:

— O asemenea ocazie nu apare prea des, așa încât te-ai ruga să mă scuzi dacă nu cunosc ceremonialul potrivit. Un oaspete însă, chiar neașteptat, beneficiază de anumite drepturi, înainte de a începe, trebuie să te avertizez de un lucru, îți putem citi gândurile.

Zâmbi la reacția necontrolată a tânărului și continuă:

— Nu trebuie să-ți faci griji. Niciun alt drept nu e mai sfânt decât cel al secretului gândurilor. Nu voi pătrunde în mintea ta decât dacă îți vei da acordul. N-ar fi fost cinstit să-ți ascund acest fapt. Vei înțelege de ce noi considerăm vorbirea oarecum lentă și greoaie. Nu o utilizăm des.

Revelația, deși ușor alarmantă, nu-l surprinse pe Alvin. Cândva, atât oamenii cât și mașinile deținuseră această aptitudine. Mașinile, care nu se schimbaseră, erau capabile să citească și acum gândurile stăpânilor. Dar în Diaspar oamenii pierduseră darul pe care, odată, îl împărțiseră împreună cu servitorii lor.

— Nu știu ce anume te-a adus din lumea ta în a noastră, urmă Seranis, însă dacă ai pornit în căutarea vieții, drumul tău a luat sfârșit. În afară de Diaspar, dincolo de munți nu se întinde decât deșertul.

În mod ciudat, Alvin nu se îndoie de cuvintele femeii, chiar dacă până în clipa aceea obișnuise să pună sub semnul întrebării părerile unanim acceptate. Singura lui reacție fu una de tristețe, pentru că se confirma tot ceea ce i se spusese.

— Povestește-mi despre Lys, o rugă. De ce v-ați despărțit de Diaspar? Cu toate că mi se pare că știți multe despre noi.

Seranis surâse înaintea nerăbdării lui.

— Toate la timpul lor. Mai întâi aș vrea să cunosc câte ceva despre tine. Spune-mi cum ai descoperit drumul către noi și de ce ai venit.

Șovăielnic la început, apoi, treptat, cu mai multă siguranță, Alvin istorisi totul. Până atunci nu mai vorbise atât de liber. Aici, în sfârșit, exista cineva care să nu râdă de visele sale, pentru că știa că acele vise erau adevărate. O dată sau de două ori, Seranis îl întrerupse cu întrebări scurte, atunci când el menționa un aspect al Diasparului necunoscut ei. Lui Alvin îi venea greu să înțeleagă că lucruri făcând parte din existența cotidiană puteau fi de neînțeles cuiva care nu trăise niciodată în oraș și nu cunoștea nimic despre cultura și organizarea lui complexă.

Seranis asculta cu o astfel de atenție încât o crezu fascinată de povestea lui; abia mai târziu avea să realizeze ca vorbele sale erau ascultate și de alte creiere, în comunicare cu cel al femeii.

Când termina, se făcu tăcere. Apoi Seranis îl privi și întreba:

— De ce ai venit în Lys?

Alvin o măsură surprins.

— Ți-am explicat. Voiam să explorez lumea. Toți îmi spusese că dincolo de oraș nu se află decât pustiul, dar trebuia să verific cu ochii mei.

— A fost singurul motiv?

Alvin ezită. În cele din urmă, nu răspunse exploratorul (încăpățâna), ci copilul pierdut, născut într-o lume străină.

— Nu, murmură el, n-a fost singurul motiv, deși n-am realizat-o până astăzi. Eram singur...

— Singur? În Diaspar? Pe buzele lui Seranis apăruse un zâmbet, dar în ochii ei se citea înțelegere și tânărul știa că acesta era răspunsul așteptat de ea.

Acum, după ce-și povestise viața, o așteptă să-și respecte făgăduiala. Seranis se ridică, începând să se plimbe pe terasă.

— Cunosc întrebările pe care vrei să le pui, rosti ea. La unele îți pot răspunde, însă ar fi obositor să o fac în cuvinte. Deschide-ți mintea către mine și-ți voi spune ceea ce dorești să știi. Ai încredere; fără permisiunea ta nu voi citi nimic.

— Ce vrei să fac? întrebă precaut Alvin.

— Să fii de acord să-mi accepți ajutorul. Să mă privești în ochi... și să uiți totul.

Alvin n-a știut niciodată cu exactitate ce s-a întâmplat. Peste simțurile sale se lăsase un voal opac și, cu toate că nu-și amintea cum le dobândise, când căută în minte cunoștințele se găseau acolo.

Vedea trecutul; nu limpede, ci așa cum vede cineva o câmpie încețoșată, de pe un munte înalt. Înțelese că omul nu fusese dintotdeauna un locuitor al orașelor, iar atunci când mașinile îl eliberaseră de trudei, între cele două civilizații se instaurase o rivalitate permanentă. În Epoca Zorilor existaseră mii de orașe, însă o mare parte a omenirii preferase să trăiască în comunități relativ mici. Transportul universal și mijloacele de comunicație instantanee ofereau contacte cu restul lumii, iar nevoia conviețuirii laolaltă cu milioane de oameni nu era stringentă.

În zilele de început, Lys fusese asemenea altor sute de așezări. Dar treptat, de-a lungul timpului, dezvoltase o cultură independentă, una dintre cele mai evolute în istoria umanității. O cultură bazată îndeosebi pe utilizarea directă a puterii mentale, ceea ce o deosebea de restul societăților omenești, bazate tot mai mult pe mașini.

De-a lungul eonilor, avansând pe căile lor diferite, prăpastia dintre Lys și restul lumii s-a adâncit. Peste ea se aruncau punți numai în momentele de criză: când Luna intrase în procesul periculos de apropiere de Pământ, distrugerea ei constituise opera savanților din Lys. Tot ei asiguraseră și apărarea Terrei împotriva Invadatorilor, opriți în cele din urmă în lupta de la Shalmirane.

Bătălia aceea epuizase omenirea. Unul câte unul, orașele muriseră și deșertul le acoperise. Pe măsură ce populația scădea, oamenii începură migrația care avea să facă din Diaspar ultimul și cel mai mare dintre toate așezările umane.

Majoritatea acestor schimbări nu afectaseră Lysul, deși el purtase propriul său război – împotriva pustiei. Bariera naturală a munților nu era suficientă, și multe veacuri au trecut înainte ca oaza cea mare să scape de spectrul nisipului.

Imaginile deveneau neclare aici, poate în mod intenționat. Alvin nu distinge ce anume se întreprinsese ca Lys să capete virtuala veșnicie proprie Diasparului.

Vocea lui Seranis părea să ajungă la el de la mare depărtare. Nu era numai vocea ei, ci o simfonie de cuvinte, cântată parcă la unison de multe alte glasuri.

— Asta e, foarte pe scurt, istoria noastră. Vezi deci ca și în Epoca Zorilor am avut puține legături cu alte orașe, chiar dacă locuitorii lor ne vizitau adesea. Nu i-am împiedicat niciodată, deoarece mulți dintre cetățenii noștri de seamă au venit de afară. Însă, când orașele au început să moară, n-am dorit să fim târați în prăbușirea lor. După întreruperea transportului aerian, în Lys nu s-a mai putut ajunge decât într-un singur mod, prin sistemul transportor din Diaspar. Capătul dinspre voi a fost închis odată cu amenajarea parcului... și ne-ați uitat, deși noi nu v-am uitat pe voi niciodată.

Diaspar ne-a surprins. Ne așteptasem să aibă soarta celorlalte orașe, însă el a reușit să formeze o cultură stabilă, cu șanse de a dura tot atât cât și Pământul. Nu este o cultură pe

care noi o admirăm, totuși ne bucură că cei ce doreau să scape au izbutit. Drumul parcurs de tine astăzi a fost parcurs de mai mulți decât ai crede, și aproape toți au fost oameni deosebiți, ce au adus cu ei ceva de valoare când au intrat în Lys.

Glasul se stinse. Paralizia simțurilor lui Alvin se destrămă, iar tânărul își reveni. Văzu cu surprindere că soarele coborâse mult sub vârfurile copacilor și că cerul estic purta deja amprenta nopții. Undeva, un clopot vibra cu un dangăt răsunător, pulsând lent în liniștea amurgului și încărcând văzduhul cu mister. Alvin se pomeni înfiorându-se ușor, nu de prima atingere a răcorii nopții, ci datorită lucrurilor aflate. Se făcuse foarte târziu, iar el se găsea departe de casă. Brusc, simți nevoia să-și revadă prietenii, să fie iarăși printre imaginile și scenele familiare ale Diasparului.

— Trebuie să plec, rosti el. Khedron... părinții mei... mă așteaptă. Nu era chiar adevărul. Cu siguranță, Khedron se întreba ce anume i se întâmplase, dar altcineva, din câte știa Alvin, nu era la curent cu plecarea sa. Nu-și explica motivul pentru care mințise și imediat îi fu rușine.

Seranis îl privi gânditoare.

— Mă tem că nu-i atât de simplu, spuse ea.

— Ce vrei să zici? Transportorul nu mă va duce înapoi? Refuza să dea crezare ideii că putea fi reținut în Lys împotriva voinței sale, deși gândul îi fulgerase prin minte.

Pentru prima dată, Seranis păru oarecum stânjenită.

— Noi am discutat cazul tău, reluă ea fără să explice cine erau acei „noi”, sau ce anume discutaseră. Dacă te vei întoarce în Diaspar, orașul va afla de existența noastră. Chiar dacă ne-ai promite să nu destăinuie nimic, vei vedea că în timp e imposibil să păstrezi secretul.

— Dar de ce doriți ca el să fie păstrat? replică tânărul. Eu cred că ar fi bine pentru ambele orașe dacă locuitorii lor s-ar întâlni din nou.

— Noi suntem de altă părere. Dacă s-ar deschide porțile, ținutul nostru ar fi copleșit de curioși și de căutătorii de senzații inedite. În schimb, rămânând ascuns, doar cei mai buni dintre voi vor ajunge până aici.

Răspunsul degaja atâta superioritate, bazându-se în același timp pe niște presupuneri complet eronate, încât Alvin simți cum nemulțumirea îl cuprinde.

— Nu aveți dreptate. Nu cred că veți găsi în întreg Diasparul o altă persoană capabilă să părăsească orașul, chiar dacă ar dori – sau chiar dacă ar ști că poate ajunge undeva. Dacă îmi permiteți să mă întorc, faptul nu va avea nicio consecință pentru Lys.

— Hotărârea nu-mi aparține și subestimezi puterile minții, dacă crezi că barierele ce mențin oamenii în interiorul orașului tău nu pot fi niciodată depășite. Totuși, nu dorim să te reținem aici împotriva voinței tale. Dacă dorești să te întorci însă în Diaspar, trebuie să îți ștergem din minte amintirile legate de Lys.

Șovăi o clipă:

— Așa ceva nu s-a mai întâmplat niciodată; toți predecesorii tăi au venit ca să rămână.

Alvin se vedea pus în fața unei alegeri pe care refuza s-o accepte. Dorea să exploreze Lysul, să-i descopere secretele, felul prin care se deosebea de propria lui lume, dar în același timp era hotărât să revină în Diaspar, să le dovedească prietenilor că nu fusese un simplu visător. Nu înțelegea motivele care alimentau dorința de secret, dar și dacă le-ar fi înțeles, comportarea lui n-ar fi fost altul.

Realiză că trebuia să câștige timp, ori să o convingă pe Seranis că-i cerea un lucru imposibil.

— Khedron știe unde sunt. Memoria *lui* n-o veți șterge.

Seranis zâmbi. Era un zâmbet plăcut și în orice alte circumstanțe ar fi fost luat drept prietenos. Însă în spatele lui tânărul întrezări, întâia oară, prezența unei puteri copleșitoare, implacabile.

— Ne subestimezi, Alvin, răspunse ea. Este foarte ușor. Pot ajunge în Diaspar mai repede decât mi-ar lua traversarea Lysului. Înaintea ta, au mai venit și alții aici, iar unii le spusese că cunoștințelor unde anume pleacă. Totuși, acei prieteni i-au uitat, iar ei au dispărut din istoria Diasparului.

Alvin neglijase acest fapt, iar acum i se părea evident. Se întrebă de câte ori, în milioanele de ani scurse de la separarea celor două culturi, locuitorii Lysului pătrunseseră în Diaspar pentru a-și păstra taina, păzită cu atâta strășnicie. Și își mai puse întrebarea cât de extinse erau puterile mentale pe care le posedau și pe care nu ezitau să le utilizeze acești oameni ciudați.

Era oare prudent să-și facă planuri? Seranis îi promisese că nu-i va citi gândurile fără acordul său, dar Alvin nu știa dacă nu existau situații în care promisiunea putea fi încălcată.

— Desigur, vorbi în cele din urmă, nu vă așteptați să mă hotărâsc imediat. Nu e posibil să vizitez Lysul înainte de a lua o decizie?

— Firește, încuviință Seranis. Poți rămâne la noi cât dorești, iar apoi, dacă te răzgândești, să te întorci în Diaspar. Ar fi însă mult mai ușor dacă te-ai hotărî în următoarele câteva zile. Nu vrem ca prietenii tăi să se îngrijoreze, și cu cât lipsești mai mult, cu atât ne va fi mai greu să facem modificările necesare.

Alvin era de acord; ar fi vrut să știe însă în ce constau acele „modificări”. Probabil că cineva din Lys avea să-l contacteze pe Khedron – fără ca Bufonul să-și dea seama – și să acționeze asupra minții lui. Dispariția lui Alvin nu putea fi tănuțită, însă putea fi ștearsă informația descoperită de către el și Khedron. Iar cu trecerea timpului, numele lui Alvin urma să se alăture celorlalți Unici ce dispăruseră misterios și fuseseră uitați apoi.

Existau multe ciudățenii aici, iar tânărul nu rezolvase niciuna din ele. Strania relație unilaterală dintre Lys și Diaspar avea oare un țel, sau reprezenta pur și simplu un accident al istoriei? Cine și ce erau Unicii? Iar dacă locuitorii Lysului erau în stare să pătrundă în Diaspar, de ce nu anulasera circuitele de memorie conținând indicația referitoare la existența acestora? Probabil că aceasta era singura întrebare la care Alvin era capabil să ofere un răspuns plauzibil. Computerul Central era un adversar mult prea puternic, pe care cele mai avansate tehnici mentale nu-l afectau.

Se forță să uite aceste probleme; într-o bună zi, când va ști mai mult, va afla poate răspunsurile. Acum era zadarnic să speculeze, să clădească piramide de ipoteze pe un fundament de ignoranță.

— Perfect, spuse nu prea încântat, căci neașteptata barieră continua să-l neliniștească. Vă voi comunica decizia mea cât de repede, însă până atunci arătați-mi așezarea voastră.

Surâsul lui Seranis nu mai ascunse de astă dată nicio amenințare.

— Suntem mândri de Lys și va fi o plăcere pentru noi să-ți arătăm cum trăiesc oamenii fără ajutorul orașelor. Între timp nu trebuie să-ți faci griji – amicii nu ți se vor neliniști din cauza

absenței. Ne vom ocupa de asta, măcar pentru propria noastră protecție.

Urma să fie pentru prima dată când Seranis făcea o promisiune pe care nu o putea respecta.

Unsprezece

Oricât încercase Alystra, nu putuse să obțină alte informații de la Khedron. Bufonul își revenise repede din șocul inițial și din spaima care-l determinase să fugă la suprafață, atunci când rămăsese singur în subterana Mausoleului. Totodată se simțea rușinat de lașitatea lui, și se întreba dacă va avea vreodată curajul să revină în sala căilor mobile, în mijlocul rețelei de tuneluri radiind spre lume. Deși considera că Alvin acționase pripit, dacă nu chiar imprudent, nu credea cu adevărat că pe tânăr îl amenința vreo primejdie. Avea să se întoarcă când va crede de cuviință. Khedron era absolut convins, sau... aproape convins; avea și anumite rețineri ce-l făceau să simtă nevoia de a fi prudent. Hotărâse că, deocamdată, cel mai inteligent lucru era să spună puțin și să lase impresia că totul reprezentase în fapt una din glumele sale.

Din nefericire, în clipa întâlnirii cu Alystra, nu izbutise să-și ascundă emoția Fata zărise spaima întipărită limpede în ochii lui și o interpretase imediat ca pe consecința unui pericol în care se găsea Alvin. Asigurările lui Khedron fuseseră inutile, iar ea se înfuriase tot mai tare în vreme ce se îndreptau spre ieșirea parcului. La început dorise să rămână în Mausoleu și să-l aștepte pe, Alvin să se întoarcă, fie și în același mod misterios în care dispăruse. Khedron reușise s-o convingă că ar fi însemnat o pierdere de timp. Răsuflase ușurat când fata îl urmărise în oraș. Există o șansă ca Alvin să revină aproape imediat, iar Bufonul nu dorea ca și alții să cunoască secretul lui Yarlan Zey.

Pe drum, Khedron realizase că tactica lui eșuase, și că scăpase complet situația din mână. Era prima dată când i se întâmpla așa ceva: să nu se simtă capabil să rezolve o problemă, care în plus părea destul de gravă. Treptat, teama imediată și irațională fu înlocuită cu o alarmă profundă, de-acum ferm înrădăcinată. Până în acel moment, Khedron nu se gândise prea mult la consecințele acțiunilor sale. Propriile interese și o empatie superficială, dar reală față de Alvin, reprezentaseră motive suficiente pentru ce întreprinsese. Cu toate că îi oferise

lui Alvin ajutor și încurajări, nu crezuse nicio clipă că ceea ce se petrecuse s-ar fi putut întâmpla cu adevărat.

În ciuda uriașei diferențe de vârstă și de experiență dintre ei, voința lui Alvin fusese întotdeauna mai puternică. Era prea târziu ca să mai îndrepte situația; Khedron simțea că evenimentele îl purtau spre un deznodământ complet în afara controlului său.

În această lumină, nu era drept ca Alystra să-l considere geniul rău al lui Alvin și să-l acuze de cele întâmplate. Fata nu era răzbunătoare, dar era neliniștită și parțial, neliniștea ei se revărsa asupra Bufonului. Iar dacă vreo acțiune de a ei i-ar fi pricinuit necazuri lui Khedron, Alystra n-ar fi încercat în prezent nici cel mai mic regret.

Când ajunseră la uriașa cale circulară din jurul parcului, se despărțiră într-o tăcere împietrită. Privind-o pe Alystra dispărând în depărtare, Khedron se întrebă obosit ce planuri îi treceau fetei prin minte.

Deocamdată putea fi sigur de un singur lucru. Următoarea perioadă de timp n-avea să se plângă de plictis.

Alystra acționa iute și inteligent. Nu-și pierdu vremea să ia legătura cu Eriston și Etania; părinților lui Alvin le lipsea adevărata personalitate; pentru ei simțea o oarecare afecțiune, dar nu respect. Ei ar fi argumentat mult și inutil, ca în cele din urmă să facă ce făcea Alystra acum.

Jeserac o ascultă fără să-și exteriorizeze în vreun fel simțămintele. Își ascunse bine îngrijorarea – atât de bine, încât fata fu chiar dezamăgită. Ei uneia i se părea că niciodată nu se mai petrecuse ceva atât de extraordinar și de important, dar calmul lui Jeserac îi retezase elanul. După ce termină, bărbatul o chestionă pe îndelete și-i sugeră, în mod indirect, că putea comite o greșală. Ce motiv o determina să creadă că Alvin părăsise cu adevărat orașul? Poate că totul fusese o glumă pe seama ei. Implicarea lui Khedron conferea probabilitate ipotezei. Poate că exact în clipa aceea, ascuns undeva în Diaspar, Alvin râdea pe înfundate.

Singurul lucru pozitiv obținut de la Jeserac fusese promisiunea că el se va interesa, căutând-o apoi în ziua următoare. Jeserac o sfătui ca între timp să nu-și facă griji și că ar fi fost bine dacă n-ar mai fi povestit nimănui nimic. Nu era

necesar să provoace o problemă generală în legătură cu un incident ce avea, probabil, să se clarifice în câteva ore.

Alystra îl părăsi pe tutore cu un ușor sentiment de frustrare. Ar fi fost însă mult mai mulțumită dacă ar fi știut ce întreprinsese acesta imediat după plecarea ei.

Jeserac avea prieteni în Consiliu. În lunga lui viață, el însuși se numărase printre membrii Consiliului și, dacă ghinionul nu-l ocolea, putea să fie iarăși. Îi căută pe trei dintre prietenii săi mai influenți și, cu prudență, le stârni interesul istorisind ceea ce aflate. În calitate de tutore al lui Alvin, era perfect conștient de poziția sa foarte delicată și dorea să se pună la adăpost. Deocamdată, cu cât erau mai puțini cei ce știau de întâmplare, cu atât mai bine.

De îndată se căzu de acord ca în primul rând să fie contactat Khedron, căruia să i se ceară explicații. Excelentul lor plan avea un singur neajuns. Khedron îl anticipase și acum era de negăsit.

Dacă exista vreo ambiguitate referitoare la poziția lui Alvin, gazdele sale se dovedeau extrem de atente să nu i-o amintească. Era liber să meargă oriunde dorea în Airlee, micuța așezare condusă de Seranis – deși termenul de „conducere” nu era cel mai nimerit pentru a descrie rolul ci în comunitate. Alvin avea uneori impresia că femeia aceea era un soi de dictator înțelept, însă alteori i se părea că îi lipsea orice putere. Deocamdată, tânărul nu izbutise câtuși de puțin să priceapă sistemul social al Lysului, fie datorită simplității, fie din contra, datorită unei complexități ale cărei ramificații îi scăpau cu desăvârșire, tot ceea ce descoperise se rezuma la faptul că Lys se compunea din numeroase așezări, între care Airlee constituia un exemplu tipic. Și totuși, dintr-un alt punct de vedere, nu existau exemple tipice; Alvin fusese asigurat că fiecare așezare se străduia să se deosebească cât mai mult de vecinele ei. Totul era extrem de confuz.

Deși adăpostea mai puțin de o mie de oameni, Airlee era un loc al surprizelor. Aproape că nu exista aspect al vieții care să nu difere de cel corespunzător din Diaspar. Diferențele mergeau până la chestiuni fundamentale, precum comunicarea. În Lys numai copiii foloseau *vocea*, adulții vorbeau foarte rar și, după o vreme, Alvin înțelese că o făceau numai din politețe față de el. Era o experiență stranie și iritantă să te simți învăluit într-o plasă uriașă de cuvinte plutind tăcute și insesizabile, dar după

un timp tânărul se obișnuie. Dată fiind inutilitatea cuvântului vorbit, supraviețuirea limbajului o găsea surprinzătoare. Abia mai târziu descoperi că locuitorilor Lysului le plăceau foarte mult cântecele și, dealtfel, orice formă de muzică. Fără acel stimulent, era extrem de plauzibil să fi devenit muți cu foarte multă vreme în urmă.

Gazdele sale se arătau permanent ocupate, prinse cu treburi și cu rezolvări de probleme, de obicei de neînțeles pentru Alvin. Atunci când înțelegea ce făceau, mare parte a activității lor îi părea fără rost. De pildă, majoritatea alimentelor se obțineau pe cale naturală, și nu sintetizate conform tehnologiilor dezvoltate cu ere în urmă. Când remarcase acest fapt, i se explicase cu răbdare că locuitorilor Lysului le plăcea să privească plantele dezvoltându-se, să urmărească efectele unor experimente genetice complicate, să obțină gusturi și arome tot mai rafinate. Airlee, spre exemplu, era faimoasă pentru fructele sale, însă când tânărul gustă din ele nu le consideră mai gustoase decât cele obținute în Diaspar prin simpla mișcare a unui deget.

La început se întrebă dacă cei din Lys nu cumva uitaseră, ori poate că nici nu dispuseseră vreodată de forțele și aparatele care pentru el erau normale și pe care se baza viața lui în Diaspar. Curând descoperi că motivul nefolosirii lor era altul. Uneltele și știința existau, dar se utilizau doar în caz de absolută nevoie. Exemplul cel mai grăitor îl oferea sistemul de transport, dacă putea fi denumit astfel. Pe distanțe scurte oamenii mergeau pe jos și asta părea să le facă plăcere. Când se grăbeau, sau trebuiau să deplaseze greutatea, foloseau animale, în mod evident crescute în acest scop. Era vorba de un animal scund, cu șase picioare, foarte docil și puternic, însă lipsit de inteligență. O altă specie o reprezentau animalele de curse, cu patru picioare, însă folosind când alergau numai musculoasele membre posterioare. Puteau traversa Lysul în doar câteva ore, cu un călăreț instalat într-o șa pivotantă. Nimic nu l-ar fi convins pe Alvin să riște o asemenea cursă, chiar dacă printre tineri reprezenta un sport foarte popular. Armăsarii lor, selecționați cu grijă, erau aristocrații lumii animale, și erau conștienți de poziție. Dețineau un vocabular destul de bogat și Alvin îi auzea adesea discutând între ei, lăudându-se cu trecute sau viitoare succese, încercă să fie prietenos aruncând câteva cuvinte, însă

ei pretinseră că nu-l înțeleg, iar la insistențele sale se îndepărtară, tropotind demni și superiori.

Aceste două rase de animale se dovedeau suficiente pentru muncile obișnuite, oferind proprietarilor satisfacții de neobținut din partea unor creații mecanice. Totuși, pentru viteze foarte mari sau greutăți deosebite, se utilizau fără ezitare mașinile.

Cu toate că lumea animală a Lysului îi oferise lui Alvin o mulțime de surprize interesante, cel mai mult continuau să-l fascineze extremele locuitorilor. Copiii și bătrânii... ambele categorii la fel de uimitoare și la fel de pasionante. Cel mai bătrân om din Airlee de-abia atinsese al doilea veac, și mai avea de trăit doar câțiva ani. Când e/ avea să ajungă la vârsta aceea, gândise Alvin, trupul nu i-ar fi cunoscut nicio schimbare, în vreme ce bătrânul, lipsit de perspectiva un lanț de existențe viitoare, își va fi epuizat total resursele fizice. Avea părul complet alb, iar fața incredibil de brăzdată de riduri. Părea să-și petreacă întregul timp la soare, sau plimbându-se încet, schimbând saluturi insonore cu cei întâlniți. Din câte își dădea seama Alvin, era mulțumit și nu cerea mai mult de la viață, deloc tulburat de apropiatul sfârșit.

Această filosofie de viață diferea atât de mult de cea din Diaspar, încât îi depășea înțelegerea. De ce să accepți moartea când aveai posibilitatea să trăiești o mie de ani, iar apoi să sari înainte prin milenii, pentru a începe iarăși într-o lume pe care tu însuți o ajutaseși să capete formă? Era decis să capete răspunsul Lysienilor la această întrebare, de îndată ce s-ar fi ivit șansa să discute deschis despre viață și moarte. Îi venea greu să creadă că în Lys se făcuse de bună voie o astfel de alegere, conștienți de alternativa vieții infinite - Diaspar.

O parte a răspunsului o găsi printre copii, ființele mici tot atât de necunoscute lui ca oricare din animalele Lysului. Le privea joaca, iar în cele din urmă fu chiar acceptat ca prieten. Uneori lăsau impresia că nu semănau câtuși de puțin cu oamenii; motivațiile, logica, până și limbajul lor păreau complet străine. Îi privea uimit pe adulți, întrebându-se cum era posibil ca ei să fi evoluat din acele extraordinare creaturi, ce-și petreceau cea mai mare parte a timpului într-o lume proprie, fără legături cu Lysul celor mari.

Și totuși, copiii deșteptaseră în inima lui un sentiment necunoscut până atunci. Când - lucru care se întâmpla uneori -

izbucneau în lacrimi de frustrare sau de disperare, micile lor drame i se păreau mai teribile decât lunga retragere a Omului, după pierderea Imperiului Galactic. Dacă aceasta din urmă constituia ceva mult prea uriaș și îndepărtat pentru a fi pe deplin înțeles, plânsetul unui copil îți sfâșia în schimb inima.

Alvin întâlnise iubirea în Diaspar, și iată că acum învăța ceva la fel de prețios, fără de care iubirea în sine nu și-ar fi putut atinge niciodată împlinirea. Învăța sensul tandreții.

Dacă Alvin studia Lysul, și Lysul îl studia pe el, deloc nemulțumit de cele descoperite. Se găsea de numai trei zile în Airlee, când Seranis îi propuse să viziteze împrejurimile. Tânărul acceptă fără ezitare – cu singura condiție de a nu fi obligat să călărească unul din animalele de cursă.

— Te asigur, rosti Seranis cu un neașteptat licăr de umor, că nimeni nu intenționează să-și riște unul din prețioasele animale. Dar fiindcă e vorba de un caz excepțional, voi aranja să ai un mijloc de transport unde să te simți confortabil. Te va însoți Hilvar și bineînțeles că vei merge oriunde dorești.

Alvin se întrebă dacă ultima afirmație era totuși adevărată. Presupunea că s-ar fi ridicat obiecții dacă ar fi încercat să se întoarcă pe colina de unde coborâse în Lys. Deocamdată însă nu-și făcea griji și nu se grăbea să revină în Diaspar. De fapt, nici nu se gândise la întoarcere după prima întâlnire cu Seranis. Viața continua să fie pentru el atât de inedită și de fascinantă, încât se mulțumea să trăiască intens prezentul.

Aprecia gestul lui Seranis care-l desemnase pe fiul ei drept călăuză, deși fără îndoială, Hilvar primise instrucțiuni precise pentru evitarea oricăror neplăceri. Alvin avusese nevoie de timp ca să se obișnuiască cu Hilvar, dintr-un motiv pe care nu i l-ar fi putut mărturisi fără să-i rănească orgoliul. Perfecțiunea se generalizase în Diaspar, încât frumusețea fizică își pierduse valoarea; era tot așa de obișnuită ca și aerul pe care-l respirau. În Lys situația se prezenta altminteri, iar epitetul cel mai puțin răutăcios aplicabil lui Hilvar era cel de „obișnuit”. După normele lui Alvin, tânărul era de-a dreptul urât, și o vreme îl evitase în mod deliberat. Dacă Hilvar realizase acest lucru, nu o arătase în niciun fel, și nu peste mult prietenia lui sinceră sfărâmasse bariera dintre ei. Avea să vină un timp când Alvin urma să se obișnuiască într-atât cu zâmbetul larg și strâmb al lui Hilvar, cu forța și blândețea lui, încât nu ar fi crezut că-l considera

respingător vreodată și nici n-ar fi dorit să-l vadă altfel. Acela n-ar mai fi fost Hilvar, ci un altul.

Plecară din Airlee imediat după răsăritul zorilor, într-un vehicul mic, denumit de către Hilvar mașină de teren, și care aparent funcționa pe același principiu cu vehiculul subteran dintre Lys și Diaspar. Plutea în aer la câțiva centimetri deasupra solului, și cu toate că nu se zărea nicio urmă de șină de ghidaj, Hilvar îi spusese că străbătea numai traseele prestabilite. Toate așezările dispuneau de legături asemănătoare, însă în decursul sederii sale în Lys, Alvin nu mai observase o altă mașină.

Era evident că Hilvar investise mult efort în pregătirea expediției și că o aștepta cu aceeași nerăbdare ca și Alvin. Plănuise itinerariul ținând seama de propriile sale interese; istoria naturală constituia pasiunea sa cea mare și spera să găsească noi specii de insecte în regiunile relativ nepopulate ale Lysului pe care urmau să le viziteze. Intenționa să ajungă cu mașina cât mai spre sud posibil, iar restul drumului să-l facă pe jos. Fără să-și dea seama ce însemna aceasta, Alvin nu ridică nicio obiecție.

Aveau și un tovarăș de drum – Krif, cel mai spectaculos dintre animalele lui Hilvar. În repaos, cele șase aripi transparente ale lui Krif se pliau în lungul trupului, care scânteia prin ele precum un sceptru bătut în pietre prețioase. Dacă îl deranja ceva, se înălța în văzduh ca un fulger multicolor, cu un fâlfâit de-abia auzit de aripi invizibile. Deși uriașa insectă venea când era strigată și putea – uneori – să îndeplinească ordine simple, era aproape complet lipsită de inteligență. Avea în schimb o personalitate bine definită și, din cine știe ce motiv, se arăta extrem de suspicioasă față de Alvin, făcând ca sporadicele sale tentative de a-i câștiga încrederea să eșueze cu regularitate.

Pentru Alvin, drumul prin Lys se învecina cu visul. Tăcut, aidoma unui spectru, vehiculul luneca peste câmpii întinse, croindu-și drum prin păduri, fără a se abate de la ghidajul invizibil. Înaintau cam de zece ori mai repede decât un om mergând pe jos. Rareori cineva se grăbea așa în Lys.

Străbătură mai multe așezări, unele mai întinse decât Airlee, dar majoritatea asemănătoare. Pe Alvin îl interesau subtilele, însă semnificativele diferențe în vestimentație, și chiar în

privața aspectului fizic, apărând pe măsura trecerii de la o comunitate la alta.

Civilizația Lysului era alcătuită din sute de culturi distincte, fiecare contribuind cu ceva aparte la dezvoltarea generală. Vehiculul ie era ticsit cu cei mai faimos produs din Airlee, niște pere micuțe, galbene, primite cu recunoștință ori de câte ori Hilvar le oferea. Tânărul se oprea adesea să discute cu prieteni, prezentându-le un Alvin impresionat de politețea tuturor, manifestată prin folosirea limbajului oral în clipa în care aflau cine este el. Probabil că adesea le venea destul de greu. Totuși, din câte își dădea el seama, rezistau ispitei de-a reveni la telepatie și nu se simțise niciodată exclus din discuție.

Cel mai lung popas îl făcură într-un sătuc, aproape ascuns într-o mare de iarbă înaltă și galbena, ridicată cu mult peste înălțimea lor și unduind în briză ca o vietate. Înaintând prin ea, fură permanent întrecuți de valurile de fire ce se îndoiu deasupra. La început, Alvin găsi fenomenul destul de neplăcut, căci nutrea impresia stranie că iarba se apleca să-l privească mai de aproape, dar după un timp descoperi în mișcarea aceea perpetuă o senzație odihnitoare.

Nu după multă vreme înțelese de ce se opriseră tocmai acolo. Printre cei ce îi așteptau se găsea o fată oacheșă și sfioasă pe care, prezentând-o, Hilvar o numi Nyara. Era limpede că erau fericiți să se revadă, iar Alvin le invidie bucuria deschisă. Hilvar se străduia să împace obligațiile de ghid cu dorința de a rămâne singur cu Nyara. Alvin îl scoase din impas, pornind de unul singur să exploreze satul. Nu erau multe de văzut, însă încercă să-și prelungească la maximum plimbarea.

La pornire avea să aibă pregătite multe întrebări pe care cu greu aștepta să i le pună lui Hilvar. Nu-și imagina cum arata dragostea într-o societate telepatică și după o scurtă perioadă de discreție politicoasă, abordă subiectul. Hilvar păru destul de dispus să-l lămurească, chiar dacă Alvin bănuia că-l întrerupsese dintr-o prelungită și tandra despărțire mentală.

În Lys, dragostea începea adesea prin contact mental. Puteau să treacă luni sau ani până la întâlnirea fizică a celor doi îndrăgostiți. Astfel că, explica Hilvar, nu existau niciun fel de impresii false sau minciuni. Doi oameni ale căror minți se deschideau voluntar una către cealaltă nu aveau secrete. Dacă

vreunul ar fi încercat să ascundă ceva, partenerul ar fi știut imediat.

Doar cei maturi și echilibrați își permitau o astfel de onestitate. Numai o iubire bazată pe un altruism absolut supraviețuia. Alvin înțelegea foarte bine că o asemenea iubire era mai profundă și mai bogată decât orice ar fi cunoscut concitadinii săi. De fapt, îi și era dificil să creadă că o astfel de comuniune exista cu adevărat.

Și totuși, Hilvar îl asigură că da, iar când Alvin insistă în a cere explicații, devenise gânditor, pierdut în propriile reverii. Erau lucruri imposibil de comunicat; pur și simplu, le știai ori nu. Alvin constată cu amărăciune că el n-avea să izbutească niciodată să atingă acel nivel sublim de înțelegere între persoane, din care oamenii aceștia făcuseră însuși fundamentul vieții.

Ieșind din savana care se sfârșea brusc, de parcă fusese trasă o linie dincolo de care iarba nu mai avea dreptul să crească, văzură că în fața lor se întindea un șir de dealuri scunde, împădurite. Avanpostul principalelor metereze din apărarea Lysului, explică Hilvar. Munții adevărați începeau mai departe, dar pentru Alvin chiar și acele delușoare trezeau respect și venerație.

Se opriă într-o vale îngustă, încă scaldată de căldura și lumina soarelui de după-amiază. Hilvar îl privi pe Alvin cu ochii cinstiți ai celui ce nu are nimic de ascuns.

— De aici pornim pe jos, rosti vesel, începând să scoată echipamentul din vehicul. Mașina n-are cum să meargă mai departe.

Alvin privi dealurile, apoi scaunul confortabil unde șezuse până atunci.

— Nu putem ocoli? întrebă fără mari speranțe.

— Ba da. Dar noi nu o vom face. Vom sui în vârf; acolo e mai interesant. Voi trece mașina pe automat iar ea ne va aștepta la coborâre, pe cealaltă parte.

Ca să nu abandoneze fără luptă, Alvin făcu o ultimă încercare:

— În curând se întunecă. Nu vom reuși să acoperim întreaga distanță până la apusul soarelui.

— Exact, încuviință Hilvar, sortând pachetele cu o viteză incredibilă. Vom petrece noaptea sus și drumul îl vom sfârși mâine.

Alvin se recunoscuse înfrânt.

Echipamentul pe care-l purtau era voluminos, dar avea o greutate mică. Fusese introdus în containere cu polarizatoare de gravitație, cerându-ți să învingi doar inerția masei. Atât timp cât mergea în linie dreaptă, Alvin nici nu realiza că poartă vreo povară. Dar manevrarea containerelor necesita o oarecare îndemânare, deoarece la orice schimbare de direcție, pachetul părea să capete o personalitate cu păreri proprii bine definite, insistând cu încăpățănare să se mențină pe drumul inițial.

Când Hilvar termină de fixat curelele și se declară mulțumit, porniră încet în susul văii. Alvin privi cu regret la mașina care dispăru rapid din vedere; se întreba câte ore aveau să se scurgă până să se tolănească din nou în scaunul ei confortabil.

Cu toată lipsa de entuziasm, urcușul se dovedi plăcut, cu soarele încălzindu-le spinările, peisajul schimbându-se într-una. Exista și o potecă, aproape pierdută în iarbă, dispărând din loc în loc, dar pe care Hilvar părea capabil s-o urmărească fără greș, chiar atunci când tovarășul său nu mai zărea nicio urmă. Îl întrebă pe Hilvar cine anume făcuse poteca și află că pe dealurile respective trăiau multe animale mici - unele solitare, altele în comunități primitive ce imitau multe din caracteristicile primitive ale civilizației umane. Câteva descoperiseră, sau fuseseră învățate să folosească uneltele și focul. Lui Alvin nici nu-i trecu prin minte că astfel de creaturi ar fi putut să fie altfel decât prietenoase; atât el cât și Hilvar considerau faptul de la sine înțeles... Multe epoci trecuseră de când ceva sau cineva de pe Pământ se arătase capabil să amenințe supremația Omului.

Urcau de o jumătate de oră, când Alvin remarcă pentru prima dată un murmur slab. Nu-i detecta sursa, deoarece nu venea dintr-o direcție anume. Era un murmur neîntrerupt, sporind treptat în intensitate pe măsură ce valea se lărgea. L-ar fi întrebat pe Hilvar ce anume era, dar considera mai important să-și cruțe răsuflarea.

Alvin era perfect sănătos; niciodată în viața lui nu fusese bolnav. Și totuși, integritatea fizică, oricât de importantă și necesară în general, nu era suficientă acum. Alvin poseda musculatura, dar nu și antrenamentul. Pașii ușori ai lui Hilvar,

elanul lui lipsit de efort ce-l ducea ca prin farmec în susul fiecărei pante îl umpleau pe Alvin de invidie... și de hotărârea de a nu ceda, atâta vreme cât încă mai putea pași. De fapt, știa cu certitudine că însoțitorul său îl punea la încercare, dar nu se simțea jignit. O întrecere prietenească, pe care o aprobase în mod tacit, deși oboseala i se strecura încet-încet în picioare.

După ce parcurseră două treimi din urcuș, lui Hilvar i se făcu milă și poposiră o vreme, rezemați de o stâncă, cu chipurile îndreptate în sus, lăsând razele soarelui să le usuce trupurile. Uruitul variabil devenise în prezent foarte puternic. Deși Alvin îl întrebă, Hilvar refuză să-i dea explicații. Nu dorea să-i strice surpriza, se justificase el.

Se grăbeau să ajungă pe culme înainte de apus. Din fericire, urcușul era lin și lipsit de obstacole. Arbuștii acoperind poalele dealului se răriseră, parcă obosiți și ei de lupta cu înălțimea. Pe ultimele sute de metri creștea numai o iarbă scurtă și sârmoasă, plăcută pentru tălpi. Când vârful le apărură în față, Hilvar găsi în el alte energii, nebănuite și începu să alerge. Alvin decise să ignore provocarea, dar în realitate nu avea de ales. Se mulțumi să avanseze încet, în același ritm, iar când îl ajunse în sfârșit pe Hilvar, se prăbuși epuizat și satisfăcut.

Abia după ce-și recăpătă suflul, izbuti să aprecieze panorama întinsă dedesubt, să descopere originea vuietului permanent ce umplea văzduhul. Înainte, terenul cobora brusc de pe creastă – atât de brusc încât se transforma într-un perete vertical. Desprinzându-se de pe acel perete, o uriașă panglică de apă cădea curbându-se în spațiu, fărămițându-se pe Stâncile aflate la trei sute de metri mai jos. Apa se pierdea într-o ceață tremurătoare de stropi minusculi, iar din adâncuri se înălța un tunet continuu, reverberându-se în ecouri prelungi pe dealurile învecinate.

Cea mai mare parte a cascadei era umbrită; totuși, razele de soare ce ocoleau muntele mai luminau încă ținutul de jos, acordând peisajului o notă finală, plină de farmec. Acolo, vibrând într-o splendoare efemeră, deasupra bazei cascadei, se arcuia ultimul curcubeu de pe Pământ.

Hilvar descrie un cerc larg cu brațul înspre orizont.

— De aici, strigă el pentru a se face auzit peste urletul cascadei, vezi întregul Lys.

Și Alvin îl crezu. Spre nord se întindeau kilometri după kilometri de păduri, întrerupte ici-colo de poieni, pășuni, străbătute de firele șerpuite a peste o sută de râuri. Ascunsă undeva în imensitatea aceea se găsea Airlee, dar era imposibil să încerce să o găsească cu privirea. Tânărului i se păru că recunoaște lacul care mărginea drumul către Lys, însă se putea ca ochii să-i fi jucat o festă. Mai spre nord, copacii și luminișurile se contopeau într-un covor verde-pestriț, încrețit pe alocuri de șiruri de dealuri. Iar mai departe, la limita câmpului vizual, munții din bariera de apărare a Lysului de pustiu se întindeau ca niște nori îndepărtați.

Spre est și vest priveliștea era asemănătoare, însă spre sud munții păreau să se ridice la numai câțiva kilometri. Alvin îi distingeau foarte clar, și își dădea seama că erau mult mai înalți decât delușorul unde se afla el. Între munți și dealuri se întindea un ținut mai sălbatic decât cel pe care de abia îl străbătuseră. Într-un mod greu de definit, părea pustiu și sterp, de parcă Omul nu mai trăia acolo de mulți, de foarte mulți ani.

Hilvar răspunse întrebării nerostite:

— Cândva și partea aceea era locuită. Nu știu de ce a fost abandonată, dar poate că într-o bună zi ne vom întoarce. Acum doar animale mai trăiesc acolo.

Adevărat, nicăieri nu se zărea vreun semn de viață omenească – nicio poiană defrișată, ori albie îndiguită care să amintească de prezența omului. Într-un singur loc se vedea o urmă a unei trecute existențe: la mulți kilometri depărtare, o ruină albă, solitară, se înălța deasupra pădurii precum un colț rupt într-o gură de fiară. În rest, pretutindeni natura își proclamase nestânjenită dominația.

Soarele cobora înapoia zidurilor vestice ale Lysului. Pentru un moment de neuitat, munții îndepărtați părură să ardă cu flăcări aurii, apoi ținutul păzit de ei fu repede acoperit de întuneric. Se lăsase noaptea.

— Ar fi trebuit să facem treaba asta mai devreme, rosti Hilvar, practic ca întotdeauna, în vreme ce-și despacheta lucrurile. În cinci minute va fi întuneric beznă... și va fi frig.

Pe iarbă se iviră mai multe obiecte ciudate. Un trepied zvelt extinse o tijă verticală, cu o protuberantă de forma unei pere în vârf. Hilvar așteptă până ce para se înălță deasupra lor, apoi dădu o comandă mentală pe care firește, Alvin n-o intercepta.

Imediat, împrejurimile fură scăldate în lumină, iar bezna se retrase. Para emana nu doar lumină ci și căldură, așa că Alvin simțea o radiație blândă pătrunzându-i în tot corpul și încălzindu-l.

Ținând într-o mână trepiedul și în cealaltă o raniță, Hilvar coborî panta, urmat de către Alvin, care se străduia din răputeri să se mențină în cercul luminos. În cele din urmă, Hilvar se opri într-o depresiune micuță, la câteva sute de metri sub creasta dealului și începu să instaleze restul echipamentului.

Mai întâi se ivi o emisferă largă dintr-un material rigid, aproape invizibil, cuprinzându-i de jur împrejur și protejându-i de briza rece ce începuse să sufle odată cu lăsarea nopții. Emisfera izvora dintr-o cutie paralelipipedică, pe care Hilvar o așezase pe sol, uitând complet de ea, ba chiar acoperind-o cu restul bagajelor. Poate că aceeași cutiuță le oferise paturile confortabile, transparente, în care Alvin se întinse fericit. Asistase pentru prima dată la materializarea mobilierului în Lys, unde locuințele îi păreau teribil de înghesuite datorită obiectelor prezente acolo în permanență, în loc de a fi stocate atât de eficient în bănci de memorie.

Tot întâia oară în Lys servi Alvin mâncare sintetică, când Hilvar scoase cina dintr-un recipient special. Printr-un orificiu situat în partea superioară a cupolei, convertizorul aspira permanent aerul, preluându-și materiile prime din care își realiza zilnicul miracol. Alvin prefera hrana sintetică. Modul de preparare al celei naturale îl șocase ca extrem de neigienic, în opinia sa. În plus, cu aceste convertizoare știa întotdeauna ce mănânci.

Se pregătiră de masă, în vreme ce întunericul sporea în jurul lor și stelele răsăreau. Când sfârșiră, în exteriorul cortului era complet bezna, iar Alvin putea zări pe perimetrul cercului de lumină forme nedeslușite, locuitori ai pădurii ieșind din vizuini. Uneori vedea reflexiile luminii în ochi ce îl fixau, însă creaturile nu se apropiau atât cât să le distingă clar înfățișarea.

Era liniște; Alvin se simțea extrem de mulțumit. O vreme, întinși pe paturi, tinerii discutaseră despre cele văzute, despre misterele ce-i fascinau pe amândoi, despre multiplele diferențe dintre culturile lor. Pe Hilvar îl interesau Circuitele de Eternitate, răspunzătoare de scoaterea Diasparului în afara timpului, și

Alvin constată că îi venea foarte greu să răspundă la unele întrebări.

— Ce nu înțeleg, este cum s-au asigurat constructorii Diasparului că circuitele de memorie nu se vor strica niciodată, spunea Hilvar. Mi-ai spus că informațiile care definesc orașul și locuitorii lui sunt stocate în cristale, sub forma unor configurații de sarcini electrice. De acord – cristalele vor dura veșnic, dar ce se întâmplă cu circuitele asociate? Nu există niciodată avarii de niciun fel?

— I-am pus lui Khedron aceeași întrebare și mi-a răspuns că Băncile Memoriei sunt construite în triplu exemplar. Oricare dintre cele trei poate menține orașul, iar dacă se întâmplă ceva uneia din ele, celelalte două o repară automat. Daune permanente s-ar înregistra numai dacă la două bănci ar surveni simultan aceeași defecțiune. Șansele unui asemenea eveniment sunt infime.

— Dar cum se menține relația dintre configurația stocată în unitățile de memorie și structura reală a orașului? Între plan, așa cum este el, și ceea ce descrie?

Alvin fu depășit. Știa că răspunsul implica cunoașterea diverselor tehnologii de organizare a spațiului și formelor în sine – dar nu putea explica modul care ordona un atom în poziția definită de niște date stocate altundeva.

Brusc inspirat, indică spre cupola invizibilă ce-i apăra de frigul nopții.

— Dacă-mi vei spune cum face cutiuța pe care stai tu cortul acesta, atunci îți voi explica și eu cum funcționează

Circuitele de Eternitate.

Hilvar izbucni în râs.

— Mi se pare corect. Dacă vrei cu adevărat să știi, trebuie să-l întrebi pe unul din experții noștri în teoria câmpurilor. Eu unul nu-s în stare să îți zic.

Răspunsul îl puse pe gânduri pe Alvin. Deci în Lys continuau să se afle oameni capabili de a înțelege funcționarea mașinilor; nu același lucru s-ar fi putut spune despre Diaspar.

Mai discutară o vreme, apoi Hilvar încheie:

— Sunt obosit. Nu te culci?

Alvin își frecă picioarele istovite.

— Aș vrea, dar nu sunt sigur că pot să dorm. Mi se pare un obicei foarte ciudat.

— E mai mult decât un simplu obicei. Mi s-a spus că pe vremuri a reprezentat o necesitate vitală pentru toate ființele omenesti. Noi continuăm și astăzi să dormim cel puțin o dată pe zi, chiar dacă numai câteva ceasuri. În acest interval, corpul se odihnește și mintea la fel. În Diaspar nimeni nu doarme *niciodată*?

— Doar extrem de rar. Jeserac, tutorele meu, a făcut-o o dată sau de două ori, însă în urma unor eforturi mentale de excepție. Un trup și o activitate normală n-au nevoie de asemenea perioade de odihnă; am renunțat la ele cu milioane de ani în urmă.

Chiar în vreme ce rostea cuvintele acelea ce sunau a laudă, reacția propriului corp îl dezicea. Simțea o oboseală nemaicunoscută până atunci; părea că radiază din pulpe și din coapse, răspândindu-se în întregul trup. Senzația în sine nu era neplăcută... dimpotrivă. Hilvar îl privea cu un surâs amuzat și Alvin nu avu vreme să se întrebe dacă nu cumva tovarășul lui își exercitase asupra-i vreuna din puterile mentale. Dacă era așa, Alvin nu protestă câtuși de puțin.

Lumina revărsată din lampa de deasupra păli treptat, însă căldura degajată nu se micșoră. Înaintea ultimei pâlpâiri, mintea pe jumătate adormită a lui Alvin remarcă un amănunt curios ce trebuia clarificat a doua zi.

Hilvar se dezbrăcase, permițându-i lui Alvin să realizeze cât de mult se depărtaseră cele două ramuri ale speciei umane. În privința proporțiilor corpului existau deosebiri minore, dar diferențe fundamentale apăreau pentru organele genitale, la dinți, la unghii și în cazul pilozității corporale. Iar ceea ce-l nedumerea cel mai mult o reprezenta strania adâncitură de pe stomacul lui Hilvar.

După câteva zile, când își amintise de subiect, explicațiile durară destul de mult. Până la a izbuti să clarifice funcția ombilicului, Hilvar fusese nevoii să rostească mai multe mii de cuvinte și să deseneze șase-șapte diagrame.

Și amândoi, el și Alvin, făcuseră un important pas înainte spre înțelegerea civilizației fiecăruia din ei.

Doisprezece

Când Alvin se deșteptă, era miezul nopții. Al trezise ceva, poate un foșnet strecurat în mintea lui, în ciuda nesfârșitului vuiet al cascadei. Se sculă în capul oaselor și încercă să

străpungă bezna cu privirea, în vreme ce, cu răsuflarea oprită, asculta tunetul apei și zgomotele slabe și furișe ale animalelor nocturne.

Nu distingea nimic. Lumina stelelor era prea slabă să dezvăluie ceva din ținutul întins la câteva sute de metri dedesubt și doar o linie frântă mai întunecoasă, eclipsând aștrii, amintea de munții dinspre sud.

Îl auzi pe Hilvar foindu-se, apoi deșteptându-se și el.

— Ce s-a întâmplat? întrebă acesta în șoptă.

— Mi s-a părut că aud un zgomot.

— Ce fel de zgomot?

— Nu știu, poate a fost o închipuire...

Cele două perechi de ochi scrutară iarăși noaptea. Apoi Hilvar prinse brațul lui Alvin.

— Acolo! șuieră el.

Depart, spre sud, strălucea un punct luminos, prea jos deasupra orizontului ca să fie o stea. Era ceva orbitor de alb, tivit cu violet, și chiar în vreme ce-i priveau, strălucirea începu să-i crească până ce nu mai putu fi privit. După aceea explodă – ca și cum un fulger izbise undeva, sub marginea lumii. Pentru o clipă, munții și ținutul înconjurat de ei fură scăldați într-o lumină dizolvând întunericul nopții. După un răstimp interminabil, răsună și ecoul unei explozii îndepărtate, iar o adiere neașteptată foșni printre ramurile pădurii. Se domoli repede, iar stelele alungate reapărură pe cer, una câte una.

Pentru a doua oară în viața lui, pe Alvin îl încercă teama. Nu într-un mod atât de personal și iminent ca în sala căilor mobile, pe vremea când luase hotărârea de a ajunge în Lys. Era mai mult decât frică, se apropia de respect și copleșire; privea fața Necunoscutului și simțise că acolo, în spatele munților, se afla ceva pe care el trebuia neapărat să-l vadă.

— Ce-a fost asta? șopti într-un sfârșit.

Urmă o pauză atât de lungă, încât repetă întrebarea.

— Încerc să aflu, răspunse Hilvar și tăcu. Alvin înțelese ce făcea; nu-i mai întrerupse căutarea silențioasă.

Destul de repede, prietenul său suspină dezamăgit:

— Dorm cu toții, nu mi-a răspuns nimeni. Ori așteptăm până mâine dimineață, ori trezesc pe cineva. Dar n-aș vrea s-o fac decât dacă-i foarte important.

Alvin își puse întrebarea ce anume considera Hilvar ca fiind important. Tocmai voia să sugereze, pe un ton ușor sarcastic, că fenomenul la care asistaseră justifica pe deplin întreruperea somnului oricui, însă înainte de a rosti vreun cuvânt, însoțitorul lui continuă pe un ton ce aducea a scuză.

— Mi-am amintit... A trecut mult de când nu am mai fost pe aici și nu eram tocmai sigur de poziția noastră. Trebuie să fi fost Shalmirane.

— Shalmirane?! Există încă?

— Da, aproape că uitasem. Cândva, Seranis mi-a spus că fortăreața se găsește în munții aceștia. Bineînțeles, o ruină, dar e posibil ca cineva să mai locuiască acolo.

Shalmirane! Pentru cele două civilizații, atât de diferite în privința culturii și a istoriei, numele poseda rezonanțe mitice. În toată istoria Pământului nu existase episod mai măreț decât cel al apărării lui Shalmirane împotriva unui dușman care cucerise întreg Universul. Deși adevărul se pierduse pe vecie în cețurile învăluind Epocile Zorilor, legendele nu fuseseră nicicând uitate și aveau să dureze tot atât cât Omul.

Vocea lui Hilvar răsună din nou în întuneric:

— Cei din sud ne-ar putea spune mai multe. Am câțiva prieteni acolo, mâine dimineață îi voi întreba.

Alvin abia îl auzi. Se scufundase în propriile sale gânduri, străduindu-se să-și amintească tot ce auzise vreodată despre Shalmirane. În fapt, nu prea mult. După epocile scurse de atunci, nimeni nu mai distingea adevărul de mit. Cert rămânea doar faptul că Bătălia de la Shalmirane marcase sfârșitul cuceririlor Omului și începutul lungului declin.

În munții aceia, gândea tânărul, se ascundea poate răspunsul la întrebările lui chinuitoare.

— Cât ar dura să ajungem la fortăreață? întrebă el.

— N-am fost niciodată acolo, însă e mult mai departe decât am intenționat să mergem. Nu cred că ne-ar ajunge o singură zi.

— Nu putem folosi mașina?

— Nu, nu poate traversa munții.

Alvin căzu pe gânduri. Era obosit, tălpile îl usturau, iar mușchii gambelor îl dureau după efortul neobișnuit. Amânarea explorării îl ispita, dar exista posibilitatea ca o altă ocazie să nu se mai ivească niciodată.

Sub lumina palidă a stelelor care-și pierduseră puterea, nu puține din ele stinse de la înălțarea fortăreței, tânărul se luptă cu sine însuși și, în cele din urmă se hotărî. Nu se schimbase nimic. Munții continuau să vegheze ținutul adormit, însă o răscruce se apăruse, ca să dispară după aceea imediat în istorie. Specia umană înainta, se pare, spre un viitor nou și straniu.

Cei doi prieteni nu mai dormiră, iar la cele dintâi licăriri ale zorilor ridicară tabăra. Iarba se acoperise de rouă. Pe Alvin îl uimeau nestematele scânteietoare ce împodobeau verdeța din natură. Mersul prin iarba umedă îl fermeca. Privind îndărăt, în susul dealului, își zărea umbra întinzându-i-se în urmă - o dâră întunecată peste panta sclipitoare.

Când ajunseră la marginea pădurii, soarele urcase deja deasupra peretului estic al Lysului. Aici, Natura redevenise stăpâna. Chiar și Hilvar părea pierdut printre arborii uriași care blocau lumina solară, proiectând pe sol umbre gigantice. Din fericire, râul născut din cascadă curgea spre sud, într-o linie prea dreaptă ca să fie naturală; înaintând de-a lungul lui evitau hățșurile dese. Cea mai lungă parte a drumului, Hilvar se strădui să-l domolească pe Krif; acesta dispărea la răstimpuri în junglă, ori luneca nebunește peste luciul apei. Până și Alvin, pentru care totul continua să fie extrem de nou, simțea că pădurea exercita o fascinație aparte, altminteri decât micuțele și sistematizatele păduri din nord. Puțini arbori erau identici; majoritatea se găseau pe diferite trepte de transformare, iar de-a lungul timpului unii reveniseră la formele inițiale, naturale. În mod evident, mulți dintre ei nu-și aveau originea pe Pământ și, probabil, nici în Sistemul Solar. Ridicându-se aidoma unor santinele deasupra copacilor mai mici, giganții sequoia ajungeau la peste o sută de metri înălțime. Cândva fuseseră considerați cele mai străvechi viețuitoare de pe Terra, fiind mai bătrâne decât Omul.

Râul se lărgise; din când în când se desfăcea în salbe de lacuri, unde se aflau insule minuscule. Pe suprafața apei alergau în toate direcțiile insecte, mici creaturi multicolore, în ciuda poruncilor lui Hilvar, Krif țâșnise să se alăture îndepărtatelor rude; dispăruse brusc într-un nor de aripi sclipitoare, stârnind o sumedenie de bâzâituri nervoase. După o clipă, norul se destrămasese, iar Krif gonise înapoi mai repede decât putea fi

urmărit cu ochiul liber. Rămăsese apoi lângă Hilvar, fără să mai încerce o altă escapadă.

Către seară începură să se întrevadă munții. Râul, călăuza lor credincioasă, curgea leneș apropiindu-se de finalul călătoriei. Era limpede că înainte de amurg n-aveau cum ajunge la picioarele masivului; cu mult mai devreme, pădurea devenise atât de întunecată încât îngreuna enorm orice înaintare. Arborii gigantici se pierduseră în umbre și un vânt rece scutura frunzișul. Cei doi se pregătiră să înnopteze lângă un uriaș sequoia roșu, al cărui vârf era încă luminat de soare.

Când acesta asfinți, lumina mai dăinuia pe undele mișcătoare. Exploratorii - căci așa se considerau acum - rămăseseră în penumbra amurgului, privind râul și meditând la cele văzute. În mod neașteptat, Alvin simți cuprinzându-l din nou delicioasa toropeală încercată cu o noapte înainte și se abandonează somnului. Poate că odihna nu era necesară în viața lipsită de eforturi a Diasparului, însă aici era binevenită. Adormi, pe buze cu întrebarea cine trecuse ultima dată pe acolo și cu cât timp în urmă...

Soarele se înălțase sus pe cer când ei ajunseră înaintea zidurilor muntoase ale Lysului. În față terenul urca abrupt, în valuri de stâncă stearpă. Aici râul se sfârșea la fel de spectaculos pe cât începuse; solul i se deschidea în cale și el se prăbușea cu urlet, dispărând din vedere. Alvin încercă să-și închipuie grotele subterane pe unde șerpuia înainte de a ieși iarăși la lumina zilei. Poate că oceanele pierdute ale Terrei continuau să se agite adânc în bezna eternă, iar fluviul bătrân simțea chemarea lor.

Pentru un moment, Hilvar privi vârtejul și ținutul sălbatec întins dincolo de el. Apoi indică o trecătoare, abia vizibilă printre dealuri.

— Shalmirane se găsește în direcția aceea.

Alvin nu-l întrebă de unde știa; presupunea că mintea lui Hilvar intrase în legătură cu cea a unui prieten aflat la mulți kilometri depărtare, și că informația respectivă îi fusese transmisă în tăcere.

Nu dură mult până ajunseră în trecătoare. După ce o străbătură se pomeniră pe un platou ciudat, cu pante line. Pe Alvin nu-l mai încerca oboseala și nici teama - doar o nerăbdare încordată, sentimentul apropierii aventurii. Nu-și dădea seama

ce ar fi putut să descopere acolo, însă nu se îndoia că era vorba de ceva neobișnuit și important.

Lângă vârf, natura terenului se modifică brusc. Pantele de la bază fuseseră din rocă vulcanică, poroasă, adunată pe alocuri în grămezi mari. Spre vârf, solul era alcătuit dintr-o suprafață dură, sticloasă și periculos de alunecoasă, de parcă Stâncile se topiseră cândva, scurgându-se în josul muntelui.

Buza platoului se afla foarte aproape. Hilvar o atinse primul, iar după câteva clipe Alvin se opri, amuțit, alături. Ședeau nu pe marginea unui platou, cum se așteptaseră, ci pe marginea unui crater gigantic, adânc de aproximativ un kilometru și cu un diametrul de alți cinci. În fața lor, terenul cobora abrupt, mai lin spre fund și apoi se înălța iarăși, tot mai aproape de verticală, către marginea diametral opusă. Partea centrală a craterului conținea un lac circular, a cărui suprafață tremura înfiorată din adâncuri.

Deși plasată direct în bătaia razelor solare, întreaga depresiune era complet neagră. Alvin și Hilvar nici măcar nu ghiceau natura substanței pereților, dar părea roca unei lumi ce nu cunoscuse niciodată ziua. Sub picioarele lor, ocolind întregul crater, se întindea o bandă metalică neîntreruptă, lată de aproape o sută de metri, fără cea mai mică urmă de coroziune.

Obișnuindu-se cu acel peisaj nepământean, cei doi prieteni realizează că întunecimea craterului nu era atât de absolută pe cât crezuseră ei. Ici-colo, atât de rapid că nu se sesizau decât indirect, mici sclipiri luminoase scânteiau în pereții de abanos. Apăreau aleator, dispărând imediat după aceea, aidoma reflexiilor stelelor pe valurile mării.

— Minunat! exclamă Alvin. Dar ce anume e?

— Mie îmi pare un soi de reflector.

— E prea negru!

— Numai pentru ochii noștri, nu uita. Nu știm ce fel de radiații se utilizau atunci.

— Parcă nu-mi vine să cred că asta-i totul. Unde-i fortăreața? Hilvar indică lacul.

— Uită-te atent.

Alvin scrută suprafața tremurătoare a apei, încercând să deslușească tainele ascunse dedesubt. La început nu zări nimic, apoi distinse o rețea vagă de lumini și umbre, în zonele mai puțin adânci de pe margini. Izbuti să urmărească configurația

respectivă până spre centrul lacului, unde adâncurile adăposteau probabil alte mistere.

Undele întunecate acoperiseră fortăreața. Acolo jos se găseau ruinele unor clădiri cândva mărețe, năruite de timp. Nu fuseseră însă toate înecate, deoarece tânărul remarcă mormane de bolovani, blocuri uriașe ce alcătuiseră cândva ziduri masive, în partea cealaltă a craterului. Apa clipoceă lângă ele, dar nu se ridicase îndeajuns pentru a-și definitiva victoria.

— Să ocolim lacul, șopti Hilvar de parcă proporțiile dezolării i-ar fi înfiorat sufletul. Poate descoperim ceva în ruinele acelea.

Pe parcursul primelor sute de metri, pereții craterului se dovediră atât de abrupti și netezi încât cu greu își păstrau poziția verticală, dar când ajunseră la zonele mai line fură în stare să umble fără dificultate. În apropiere de mal, abanosul lucios al suprafeței era ascuns de un strat subțire de țărână, suflată de vânturile din Lys de-a lungul vremurilor.

La vreo patru sute de metri depărtare, blocuri uriașe de stâncă se îngrămădeau unele peste altele, aidoma unor cuburi gigantice. Aici se mai putea încă identifica o porțiune dintr-un zid masiv; ceva mai încolo două obeliscuri sculptate străjuiau o intrare, odinioară plină de măreție. Pretutindeni creșteau licheni și plante târâtoare, copăcei închirciți, iar vântul sufla încet în jurul lor.

Alvin și Hilvar se apropiară de ruinele lui Shalmirane. Împotriva acelor ziduri, a energiilor adăpostite de ele, fulgeraseră și tunaseră și fuseseră înfrânte forțe capabile să nimicească o lume. Cândva, cerurile pașnice fuseseră brăzdate de focuri smulse din inimile sorilor, iar munții Lysului tremuraseră aidoma unor ființe vii sub furia stăpânilor lor.

Nimeni nu reușise vreodată să cucerească fortăreața. Dar acum invincibila cetățuie cedase – capturată și distrusă de lujerele răbdătoare ale iederii, de generațiile de viermi orbi, de apele încet crescătoare ale lacului.

Copleșiți de măreția ei, cei doi tovarăși pășiră tăcuți spre colosala ruină. Intrară în umbra unui portal spart și pătrunseră într-un canion, unde stânca muntelui se despica în două. Înainte se afla lacul și în scurt timp apa clipoceau la picioarele lor. Unde micuțe, înalte de numai câțiva centimetri, se spărgeau de malul îngust.

Hilvar rupse primul tăcerea. În glasul lui răsună o notă de nesiguranță ce-l determină pe Alvin să îl privească surprins.

— Nu-nțeleg, rosti încet. Dacă vântul nu ajunge până aici, ce anume produce valurile astea? Apa ar trebui să fie nemișcată.

Înainte ca prietenul să îi răspundă, Hilvar se trânti la pământ, întoarse capul pe o parte, și-și afundă urechea dreaptă în apă. Alvin se întrebă ce spera să descopere într-o asemenea poziție, apoi își dădu seama că Hilvar asculta. Șovăind – pentru că undele negre nu păreau deloc îmbietoare – îl imită.

Șocul răcelii dură numai o secundă; după aceea auzi slab, dar distinct, un bubuit ritmic și continuu. Parcă jos, în străfundurile apelor, pulsa o inimă gigantică.

Scuturându-și apa din păr, tinerii se priviră tăcuți. Niciunul n-ar fi spus cu glas tare ceea ce gândea... că lacul era viu!

— Ar fi mai bine dacă am cerceta ruinele, fără să ne apropiem de lac, spuse în cele din urmă Hilvar.

— Crezi că e ceva acolo? Întrebă Alvin arătând enigmaticele vâlurele care continuau să i se spargă la picioare. Să fie oare periculos?

— Nimic din ceea ce posedă un creier inteligent nu e periculos.

(Adevărat? socoti Alvin. Dar Invadatorii?)

— Nu pot detecta niciun fel de gânduri și totuși am senzația că nu suntem singuri. Foarte ciudat.

Reveniră încet spre ruinele fortăreței, fiecare purtând în minte zgomotul subacvatic, înfundat și permanent. Alvin avea impresia că ciudățeniile sporiseră și că, în ciuda eforturilor, se îndepărta tot mai mult de deslușirea adevărilor pe care le căuta.

Nu părea probabil ca ruinele să le dezvăluie ceva, totuși scotociră atenți printre grămezile de resturi și maldărele uriașe de bolovani. Poate că acolo se afla cimitirul de mașini – acele mașini care funcționaseră cu atâta vreme în urmă, inutile astăzi dacă s-ar fi întors Invadatorii. De ce nu mai reveniseră însă niciodată? Însă asta era o altă problemă și Alvin avea suficiente enigme care-și așteptau rezolvarea. Nu trebuia să mai caute altele în plus.

La câțiva metri de lac, descoperiră printre ruine un spațiu liber. Fusesse năpădit de buruieni, dar o căldură teribilă le pârjolise și la apropierea celor doi se fărâmară în cenușă,

lipindu-se de încălțările lor. În mijloc se găsea un trepied metalic, ferm ancorat în sol, susținând un cerc ușor înclinat axial, astfel încât era ațintit asupra unui punct situat cam la jumătatea distanței dintre orizont și zenit. La prima vedere cercul păru gol, apoi, când Alvin privi mai atent, văzu că în interiorul lui se găsea o ceață fină, înșelătoare pentru ochi, pâlpâind undeva la marginea spectrului vizibil: licărul energiei. Din acest aparat, era convins, țâșnise explozia de lumină ce-i ademenise în vechiul Shalmirane.

Nu îndrăzniră să se apropie, păstrând prudenți o distanță sigură. O descoperire importantă, socoti Alvin. Mai rămânea de aflat cine și în ce scop instalase aparatul. Cercul era clar înclinat spre spațiu. Oare fulgerul văzut de ei fusese un semnal? Ipoteza dădea naștere unor implicații care le tăiau răsuflarea.

— Alvin, rosti brusc Hilvar cu voce calmă, dar apăsată. Avem musafiri.

Tânărul se răsuci pe călcâie și se trezi privind un triumghi de ochi lipsiți de pleoape. Cel puțin, aceasta a fost prima lui impresie. În spatele ochilor zări după aceea silueta robotului, mică și complexă. Plutea în văzduh cam la un metru deasupra solului și nu semăna cu niciun altul văzut până atunci de Alvin.

După ce depăși surpriza, redeveni stăpân pe sine. Întreaga viață comandase mașinilor, iar faptul că aceasta nu-i era familiară nu constituia un impediment. La urma urmei, nu văzuse mai mult decât câteva procente din roboții care-i satisfăceau solicitările zilnice în Diaspar.

— Poți vorbi? Întrebă.

Tăcere.

— Te dirijează cineva?

Iarăși tăcere.

— Pleacă. Apropie-te. Ridică-te. Coboară.

Niciuna din comenzile mentale convenționale nu produse efect. Robotul rămânea inactiv, parcă disprețuitor. Rezultau imediat două posibilități: fie era prea limitat pentru a înțelege comenzile, fie din contra, îl caracteriza un grad înalt de inteligență, posedând capacități proprii de voință și alegere. În acest din urmă caz, trebuia tratat ca pe un egal. Și încă putea fi subestimat, dar robotul nu i-ar fi purtat resentimente; orgoliul nu fusese inclus printre viciile mașinilor.

Hilvar nu se abținu să nu râdă de confuzia evidentă a prietenului său. Era gata să-i propună să preia el sarcina stabilirii legăturii, când vorbele i se topiră pe buze. Tăcerea din jurul lui Shalmirane fu destrămată de un zgomot amenințător, imposibil de interpretat greșit – pleoscăitul unui corp uriaș, șiroind de apă.

Pentru a doua oară de la plecarea din Diaspar, Alvin își dori să fie acasă. Apoi realizează că nu aceasta era starea potrivită pentru a întâmpina aventura, și înaintă încet, dar hotărât, spre lac.

Creatura care ieșea din apa întunecată părea o parodie monstruoasă a robotului, alcătuită însă din materie organică. Dispunerea similară a ochilor nu putea fi o coincidență, întrucât fusese reprodusă în mare și configurația tentaculelor, a membrelor poliarticulate. Acolo însă asemănările încetau. Robotul nu avea dantelăria de aripioare delicate ce băteau permanent apa, nenumăratele picioare butucănoase pe care ființa avansa spre mal și nici supapele de aspirație, sau orice ar fi fost ele, șuierând zgomotos în aerul rarefiat.

Trupul creaturii rămăsese sub unde; doar primii trei metri îi scoase în mediul evident nefamiliar. Lungimea totală părea să fie de vreo cincisprezece metri, dar și cineva lipsit de cunoștințe de biologie ar fi remarcat aspectul general de improvizație al monstrului, construcția neglijentă, de parcă elementele constitutive ar fi fost executate grosolan și asamblate în grabă, atunci când nevoia se ivise.

În pofida dimensiunilor animalului și a temerilor inițiale, după ce îl studiară cu atenție, Alvin și Hilvar nu se mai simțiră îngrijorați. Creatura era în mod limpede stângace; pur și simplu nu putea fi considerată o amenințare serioasă, chiar dacă ar fi existat motive să fie privită astfel. Omul își învinsese de multă vreme spaima copilărească datorată unui aspecte neobișnuite. Teama respectivă nu reușise să supraviețuiască primului contact cu o civilizație extraterestră prietenoasă.

— Lasă-mă pe mine, șopti Hilvar. Mă pricep la animale.

— Dar nu-i un animal, replică tot în șoptă Alvin. Sunt sigur că este o ființă inteligentă și că robotul ăla e proprietatea sa.

— Este posibil să fie și *invers*. Oricum, e extrem de ciudat. Nu detectez nici urmă de gând. Hei... dar ce se-ntâmplă?

Monstrul nu se clintise din loc. Era în continuare ridicat pe jumătate la malul apei, poziție menținută printr-un efort ce părea considerabil. Însă în centrul triunghiului format de ochii lui începuse să apară un fel de membrană semitransparentă – o membrană care pulsa și tremura, emițând sunete grave, aidoma unor bubuituri rezonante formând cuvinte ininteligibile. Devenise evident că ființa încerca să le vorbească.

Încercarea aceea disperată de comunicare emoțională. Timp de câteva minute, creatura se chinuie zadarnic, apoi brusc, lăsă impresia că își înțelesese greșeala. Membrana pulsatorie se contractă, iar sunetele crescură în înălțime cu câteva octave, intrând în spectrul de frecvență al vorbirii umane. Începură să se audă frânturi distincte de cuvinte, intercalate între mormăieli de neînțeles. Ființa își reamintea un vocabular știut cândva, cu multă vreme în urmă, dar pe care nu-l mai utilizase de atunci.

Hilvar interveni:

— Acum te înțelegem, spuse el, pronunțând clar și răspicat. Te putem ajuta? Ți-am văzut semnalul. Venim din Lys.

La auzul numelui „Lys”, ființa păru că-și pierde vioiciunea, ca dezamăgită.

— Lys, repetă ea. Nu putea rosti corect litera „s”, astfel încât se auzea „Lyd”. Mereu din Lys. Niciodată nu vine altcineva. Noi îi chemăm pe Cei Mari, însă ei nu ne aud.

— Cine sunt Cei Mari? Întrebă Alvin, aplecându-se înainte cu interes. Aripioarele delicate fremătară spre cer.

— Cei Mari, de pe planetele zilei veșnice. Ei vor veni. Stăpânul ne-a promis.

Răspunsul nu lămurea deloc misterul, dar înainte ca Alvin să continue, Hilvar vorbi. Întrebările sale erau atât de răbdătoare, pline de înțelegere și în același timp pătrunzătoare, încât Alvin nu îl întrerupse, în pofida nerăbdării. Nu recunoștea superioritatea inteligenței lui Hilvar, însă nu exista îndoială că abilitatea acestuia de a trata cu animalele se extindea asupra uluitoarei creaturi. Mai mult, ea chiar părea să-l agreeze. Vorbirea îi deveni tot mai clară, iar dacă la început se limitase la propoziții scurte și directe, mai apoi răspunsurile ei câștigă în complexitate, oferind informații suplimentare.

Alvin nu simți scurgerea timpului în vreme ce Hilvar reconstitua o poveste incredibilă. Nu puteau, desigur, să descopere întregul adevăr; rămânea loc pentru nenumărate

ipoteze și argumentări. Pe măsură ce răspundea întrebărilor, înfățișarea ființei începu să se modifice. Se retrase înapoi în lac, picioarele butucănoase care o sprijiniseră dispărură, contopindu-se cu restul trupului. Brusc se petrecu o transformare și mai extraordinară. Cei trei ochi uriași se închiseră, se contractară în niște puncte, dispărând complet. Ființa părea să vadă tot ce dorea, neavând nevoie de organe vizuale.

Alte schimbări mai subtile aveau loc permanent, iar în final deasupra apei rămase doar diafragma vibratoare cu ajutorul căreia vorbea. Fără îndoială, și ea urma să se topească în masa amorfă de protoplasma, când rolul ei avea să înceteze.

Lui Alvin îi venea greu să creadă că inteligența exista într-o formă atât de instabilă. Dar surpriza cea mare nu sosise încă... Deși originea extraterestră a ființei era evidentă, trecu destul până ce Hilvar, în pofida vastelor cunoștințe de biologie, să-și dea seama de tipul de organism pe care-l aveau înaintea: nu o singură entitate. Dealtfel în permanență spusese „noi” referindu-se la sine. Nu era altceva decât o colonie de creaturi independente, organizate într-un întreg și controlată de forțe necunoscute.

Animale oarecum similare - de pildă meduzele - existaseră cândva din abundență în oceanele Pământului. Unele de dimensiuni uriașe, purtându-și pe lungimi de douăzeci-treizeci de metri corpurile transparente și jungla de tentacule vezicante. Însă niciunul dintre ele nu posedase scânteia inteligenței și nu depășise reacțiile reflexe în fața unor stimuli simpli.

Însă în acest caz inteligența nu putea fi pusă sub semnul îndoielii, chiar dacă părea să se găsească într-un proces de decădere. Alvin urma să-și amintească mereu nepământeanca întâlnire, pe Hilvar potrivit laolaltă, fără grabă, fragmentele istoriei Stăpânului. Polipul proteic își căuta cuvintele de mult uitate, lacul întunecat mângâia ruinele din Shalmirane, iar robotul trioptic îi fixa cu ochi neclintiți.

Treisprezece

Stăpânul sosise pe Pământ în haosul Secolelor de Tranziție, pe vremea când Imperiul Galactic se fărâmița, dar căile stelare de comunicație nu fuseseră încă complet tăiate. Era de origine umană, chiar dacă planeta natală i se rotea în jurul unuia din cei Șapte Sori. Tânăr fiind, se văzuse silit să-și părăsească lumea de

baștină. Amintirea ei îl urmărise întreaga viață. Expulzarea și-o puneă pe seama unor dușmani neîndurători, însă în realitate la mijloc se găsea o maladie incurabilă pe care, dintre toate speciile inteligente ale Universului, numai Homo Sapiens părea s-o aibă: mania credinței.

În decursul primei părți din istoria sa, omenirea produsese o succesiune nesfârșită de profeți, prooroci, mesii și evangheliști, care-și convinseseră adepții că secretele Cosmosului le erau dezvăluite numai lor. Unii izbutiseră să întemeieze religii ce supraviețuiseră generații, influențând miliarde de oameni. Alții fuseseră uitați încă înainte de a muri.

Dezvoltarea științelor, ce cu regularitate monotonă respingeau teoriile profeților și produceau miracole neegalate de aceștia, distrusese în final religia. Nu și uimirea, nici venerația sau smerenia încercate de cele mai multe ființe inteligente atunci când contemplau Universul din jur. În schimb slăbise, iar apoi desființase complet numeroasele credințe, fiecare proclamându-și arogantă calitatea de unic deținător al adevărului suprem, condamnând ca false rivalele și predecesoarele ei.

Totuși, deși din momentul în care omenirea atinsese un nivel elementar de civilizație ele nu mai deținuseră nicio putere reală, culte izolate continuaseră să apară de-a lungul epocilor. Oricât de fantastice le-ar fi fost doctrinele, reușeau întotdeauna să-și atragă discipoli. Înfloriseră în special în decursul perioadelor de confuzie și de dezordine, și nu era câtuși de puțin surprinzător că Secolele de Tranziție cunoscuseră o adevărată explozie de iraționalism. Atunci când realitatea deprima, oamenii încercau să se amăgească cu mituri...

Expulzat de pe planeta natală, cel numit Stăpânul nu plecase totuși cu mâna goală. Cei Șapte Sori reprezentaseră centrul puterii și cunoștințelor galactice, iar el avusese prieteni influenți. Părăsise planeta într-o navă micuță și iute, clasată printre cele mai rapide construite vreodată. Luase cu el un alt produs de ultimă oră al științei – robotul ce-i fixa cu privirea în chiar acel moment pe Alvin și pe Hilvar.

Nimeni nu reușise să cunoască capacitățile și funcțiunile acestei mașini. Într-o oarecare măsură, ea devenise un alter-ego al Stăpânului și probabil că în lipsa ei, religia Celor Mari s-ar fi prăbușit după moartea fondatorului. Rătăciseră împreună

printre roiurile stelare, schimbând permanent direcția, până ce ajunseseră, în cele din urmă, dar cu certitudine nu întâmplător, pe planeta de unde porniseră strămoșii Stăpânului.

Despre acea saga a lor se scriseseră biblioteci întregi, fiecare volum inspirând la rândul lui o mulțime de comentarii până când, printr-un soi de reacție în lanț, cărțile originale se pierduseră sub munți de exegeze și de adnotări. Stăpânul poposise pe multe planete, și își făcuse discipoli din rândul multor specii.

Personalitatea sa trebuie să fi fost extrem de puternică dacă izbutise să-i convingă atât pe umani, cât și pe non-umani, mai cu seamă deoarece nu exista nici urmă de dubiu că printre adepții unei religii cu o audiență atât de largă se număraseră și indivizi deosebit de înzestrați. Probabil că Stăpânul avusese cel mai mare succes – fiind în același timp ultimul – dintre toți proorocii omenirii. Niciunul din predecesorii săi nu câștigase atâtia discipoli și nu-și răspândise învățăturile peste giganticele hăuri ale spațiului și timpului. Care anume fuseseră aceste învățături, Alvin și Hilvar nu aflară nici măcar cu aproximație. Polipul uriaș se strădui din răputeri să le repete, însă majoritatea cuvintelor erau lipsite de sens, predici întregi erau reproduse într-o manieră mecanică și rapidă, încât deveneau extrem de dificil de urmărit. După o vreme, Hilvar fu nevoit să abată discuția de la aspectul teologic, pentru a se concentra asupra unor evenimente concrete.

Însoțit de un grup dintre cei mai fideli discipoli, Stăpânul venise pe Pământ în zilele premergătoare dispariției orașelor, când Portul Diaspar se deschidea încă stelelor. Sosiseră probabil în nave de diferite tipuri; polipii, de pildă, călătoriseră într-un vas umplut cu fluid din oceanul lor de baștină. Nu se mai știa dacă acest cult al lor fusese primii bine pe Terra. Cel puțin nu întâlnise o opoziție violentă, iar după ce peregrinaseră un timp, se stabiliseră în pădurile din munții Lysului.

La sfârșitul lungii sale vieți, gândurile Stăpânului reveniseră iarăși la planeta de unde fusese alungat. Le ceruse prietenilor să-l scoată afară sub cerul liber, să privească aștrii Așteptase, cu puterile părăsindu-l treptat, până ce zărise, răsăritul celor Șapte Sori, iar spre final bolborosise mai multe lucruri ce aveau să inspire alte biblioteci de comentarii. Vorbise din nou despre Cei Mari, ce părăsiseră acum Universul materiei și al spațiului,

dar care urmau cu siguranță să revină într-o bună zi. Își însărcinase discipolii să rămână acolo pentru a-i întâmpina, atunci când aveau să se întoarcă. Au fost ultimele lui cuvinte inteligibile. Nu a mai recunoscut pe nimeni dintre cei din jur, însă înainte de a-și da ultima suflare șoptise o frază care traversase epocile, obsedând mințile tuturor celor ce o auziseră: *E minunat să privești umbrele colorate pe plantele lumii eterne.* Apoi murise.

După dispariția sa, mulți adepți plecaseră. Totuși, destui rămaseră credincioși învățăturilor, pe care le prelucraseră cu migală de-a lungul timpului. La început au crezut că Cei Mari, indiferent cine ar fi fost ei, vor apare în curând, dar speranța li se destrămă odată cu scurgerea secolelor. Aici relatarea ființei devenea foarte confuză, adevărul și legenda se contopeau, fără a mai putea fi separate. Alvin își imagina doar vag generațiile de fanatici așteptând un eveniment mareț, neînțeles, care urma să se petreacă într-un moment necunoscut din viitor.

Cei Mari nu au apărut niciodată. Treptat puterea sectei slăbi, pe măsură ce moartea sau deziluziile îi răpuneau pe membrii ei. Primii dispăruți au fost discipolii umani, cu viața cea mai scurtă. Ca o supremă ironie, ultimul adept al profetului om îl reprezenta o creatură fundamental deosebită.

Uriașul polip era astăzi ultimul discipol al Stăpânului, dintr-un motiv extrem de simplu. El era nemuritor. Miliardele de celule individuale din care era alcătuit trupul său mureau, dar înainte de asta se reproduceau. La anumite intervale, monstrul se dezintegra în celulele componente, ce se divizau după aceea dacă mediul le-o permitea. În decursul acestei faze, polipul nu mai exista ca entitate inteligentă, conștientă. În acest punct lui Alvin îi veni automat în minte modul în care locuitorii Diasparului petreceau milenii de repaos în Băncile Memoriei.

La momentul potrivit, o misterioasă forță biologică readucea laolaltă componentele risipite, iar polipul începea un nou ciclu existențial. Revenea la conștiința de sine, își amintea viețile anterioare, deși adesea imperfect, căci accidentele deteriorau celulele delicate ale memoriei.

Poate că nicio altă formă de viață nu și-ar fi menținut atât de mult credința într-o religie uitată de un miliard de ani. Într-un fel, polipul era victima neajutorată a propriei naturi biologice.

Datorită nemuririi, nu se schimba și era silit să repete de-a pururi același tipar invariabil.

În ultimele ei faze, religia Celor Mari se identificase cu venerarea celor Șapte Sori. Când Cei Mari refuzaseră să se ivească, se încercase o comunicare cu sistemul lor stelar. Apoi semnalele respective se transformaseră într-un ritual lipsit de sens, întreținut în prezent doar de o creatură incapabilă să învețe și de un robot incapabil să uite.

Când nespus de bătrâna voce se stinse în aerul nemișcat, Alvin se simți copleșit de milă. Ce devotament zadarnic, câtă loialitate irosită inutil, în vreme ce sori și planete se nășteau și mureau...

N-ar fi crezut niciodată o asemenea poveste dacă nu ar fi avut dovezile înaintea ochilor. Și mai mult decât oricât îl întrista dimensiunea ignoranței sale. Un crâmpei din trecut fusese luminat pentru o clipă, dar acum bezna îl învăluisese iarăși.

Istoria Universului era probabil un ghem de asemenea fire încâlcite, și nimeni nu putea spune care dintre ele importau și care nu. Povestea uluitoare a Stăpânului și a Celor Mari semănase cu oricare alta din nenumăratele legende ce supraviețuiseră, într-un fel sau altul, Civilizației Zorilor. Totuși, existența polipului și a tăcutului robot făcea imposibil ca Alvin să ia totul drept o fabulă având ca temă autoamăgirea, înălțată pe un fundament de nebunie.

Care era legătura, se întrebă el, dintre cele două entități, atât de diferite din toate punctele de vedere și care, cu toate acestea, menținuseră peste eoni o tovărășie extraordinară? Cumva, intuia că dintre ei robotul era mai important. Fusese însoțitorul Stăpânului și trebuia să-i cunoască secretele.

Alvin se uită spre automatul enigmatic rămas neclintit. De ce nu vorbea? Ce gânduri treceau prin complicata și poate străina lui minte? Deși, dacă fusese conceput pentru a-l sluji pe Stăpân, cu certitudine mintea lui nu era pe de-a-ntregul străină celei umane, fiind neapărat capabilă să răspundă comenzilor. Gândindu-se la tainele deținute de acel robot enervant de tăcut, simțea o curiozitate atât de mare, încât se învecina cu lăcomia. Nu era cinstit ca asemenea cunoștințe să-i fie ascunse; acolo se aflau poate minuni depășind până și nivelul Computerului Central din Diaspar.

— De ce nu vrea să ne vorbească robotul vostru? Întrebă polipul, când Hilvar își termină epuizat întrebările.

Răspunsul fu cel așteptat.

— Stăpânul l-a oprit să vorbească altfel decât cu glasul său, iar de atunci vocea lui a amuțit.

— Dar pe voi vă asculta?

— Da. Stăpânul l-a lăsat în grija noastră. Vedem prin ochii lui oriunde merge. Supraveghează mașinile care întrețin lacul și-i păstrează apa curată. Dar e mai corect să-l numim partener, nu servitor.

Alvin căzu pe gânduri. În minte începea să i se înfiripe o idee, deocamdată vagă, doar pe jumătate formată. Poate că îl inspirase pur și simplu tentația cunoașterii și a puterii. Oricum, nici privind retrospectiv nu avea să-și definească cu limpezime cauzele ce-l îndemnaseră să acționeze. Probabil egoiste la bază, ele implicau și un anume sentiment de milă. I-ar fi plăcut să curme așteptarea inutilă a creaturii, să o elibereze de sub greutatea fantasticului destin. Nu era sigur ce s-ar fi putut face cu polipul, în schimb robotului i se putea vindeca nebunia, dezgropând în același timp neprețuitele cunoștințe păstrate de memorii.

— Sunteți convinși, rost el încet, vorbind polipului dar adresându-se de fapt mașinii, că rămânând aici îndepliniți dorința Stăpânului? El voia ca lumea să-i cunoască învățătura. Ea s-a pierdut, iar voi vă ascundeți aici în Shalmirane. Noi înșine v-am descoperit doar printr-o întâmplare. Poate că sunt mulți cei care doresc să descopere doctrina Celor Mari.

Hilvar îl privi atent, neînțelegându-i intențiile. Polipul părea agitat, iar pulsațiile regulate ale organului său de vorbire întârziară câteva clipe. Apoi răspunse, cu un glas scăpat de sub control:

— Am discutat mulți ani această problemă, dar nu putem pleca din Shalmirane. Lumea trebuie să vină la noi, indiferent cât ar dura.

— Am o idee mai bună, interveni energic Alvin. Este adevărat că *voi* trebuie să rămâneți în lac, însă nu văd motivul pentru care tovarășul vostru nu ne-ar însoți pe noi. Se poate întoarce oricând dorește, sau oricând aveți nevoie de el. De la moartea Stăpânului lucrurile s-au schimbat... lucruri pe care,

trebuie să le cunoașteți și pe care nu le veți înțelege niciodată dacă veți rămâne aici.

Robotul nu se clinti. Tulburat de agonia indeciziei, polipul se afundă complet sub suprafața lacului timp de câteva minute. Poate că discuta neauzit cu partenerul său. În câteva rânduri vru să se ridice înapoi, dar parcă reflectând mai bine, se cufundase iarăși. Hilvar profită de ocazie:

— Aș vrea să știu ce încerci să faci, șopti cu o voce pe jumătate amuzată, pe jumătate serioasă. Sau nu știi nici tu?

— Sunt convins că-ți pare rău de sărmănele creaturi. Nu crezi că ar fi frumos să le ajutăm?

— Ba da, totuși acum te cunosc destul de bine ca să fiu aproape sigur că altruismul nu constituie una din trăsăturile tale dominante. Trebuie să existe și un alt motiv.

Alvin surâse amar. Chiar dacă Hilvar nu-i citise gândurile – și nu avea niciun motiv să creadă c-o făcuse – putea, neîndoindu-se, să-i descifreze caracterul.

— Poporul tău are puteri mentale remarcabile, replică în încercarea de a deplasa discuția pe un teren mai puțin periculos. Părerea mea este că veți fi în stare să faceți ceva pentru robot, chiar dacă pentru polip nu. Vorbea foarte încet, să nu fie auzit. Prudența părea însă deplasată; robotul nu-i acorda atenție.

Din fericire, înainte ca Hilvar să-și reia întrebările, polipul reapăru la suprafață. În ultimele minute se micșorase mult și se mișca haotic. În timp ce îl priveau, din corpul transparent, complex, se desprinsă o porțiune, dispersându-se după aceea în nenumărate fragmente mici, ce se împrăștiară cu iuțeală. Ființa se destrăma sub ochii lor.

Când vorbi, glasul îi era schimbat, dificil de înțeles:

— Începe următorul ciclu, bolborosi într-o șoptă fluierată. Nu-l așteptam așa de repede... rămas câteva minute... stimul prea puternic... nu mă pot menține mult...

Alvin și Hilvar îl fixau cu fascinație îngrozită. Deși procesul la care asistau era natural, nu era plăcut să urmărești convulsiile finale ale unei creaturi inteligente. Îi încerca de asemenea un sentiment vag de vinovăție: irațional, căci momentul declanșării unui nou ciclu nu avea mare importanță, însă pricepuseră că efortul exagerat și agitația cauzate de prezența lor erau răspunzătoare de metamorfoza prematură.

Alvin realizează că trebuia să acționeze repede, altminteri risca să piardă șansa aceea – nu numai pentru câțiva ani, ci poate pentru secole.

— Ce ați hotărât? Robotul vine cu noi?

Urmă o pauză chinuitoare, în care polipul se străduia să-și controleze trupul pe cale de descompunere. Diafragma tremură, dar nu emise niciun sunet. Apoi, ca într-un disperat gest de rămas bun, își flutură slab aripioarele delicate și le lăasă să cadă în apă, unde ele se desprinseră imediat. După câteva minute, transformarea se sfârșise. Din polip nu mai rămăsese niciun fragment cu dimensiuni mai mari de un centimetru. Apa era plină de bucățele mici, verzui, ce păreau să posede o viață și o mobilitate proprie, dispărând rapid în imensitatea lacului.

Vălurelele de la suprafață conteniseră, iar Alvin înțelese că zgomotul monoton din adâncuri încetase. Lacul era din nou mort. Dar într-o bună zi, forțele necunoscute care în trecut nu dăduseră niciodată greș în a-și îndeplini sarcinile, urmau să acționeze iarăși, determinând polipul să renască. Fenomen ciudat și extraordinar, însă era el cu mult mai straniu decât organizarea trupului omenesc, el însuși o vastă colonie de celule vii, distincte, organizate pe tipuri și în interdependență unele față de celelalte?

Nu pierdu timpul cu asemenea speculații. Îl apăsa obsesia eșecului, deși scopul nu și-l definise niciodată. Ratase o ocazie rarisimă, ce putea să nu se mai ivească. Privi trist spre lac și abia după o vreme mintea lui percepu cuvintele șoptite de Hilvar la ureche:

— Cred că ai reușit să îl convingi.

Se răsuci iute pe călcâie. Robotul, până atunci retras, plutind fără să se apropie la mai puțin de șapte metri, se deplasase silențios și se afla acum cam la un metru deasupra capului său. Ochii nemișcați, cu unghi larg de vedere, nu ofereau nicio indicație asupra direcției de interes. Probabil că distingea perfect întreaga emisferă dinainte, dar Alvin nu se îndoia că el însuși se găsea în centrul atenției mașinii.

Aceasta aștepta următoarea mișcare a tânărului. Într-o anumită măsură se găsea sub controlul lui Alvin. Putea să-l urmeze în Lys, chiar și în Diaspar... dacă nu se răzgândea. Deocamdată, Alvin îi era un stăpân de probă.

Paisprezece

Întoarcerea în Airlee le luă aproape trei zile - în parte, deoarece Alvin nu avea interes să se grăbească. Explorarea Lysului ocupa în prezent locul doi, plasându-se după proiectul mult mai important și mai ispititor de a intra în contact cu inteligența artificială care-i devenise tovarăș de drum.

Bănuia că robotul încerca să-l folosească în scopurile lui personale, probabil pentru un soi de justiție romantică. Asupra lor nu era însă sigur, căci robotul continua cu încăpățănare să tacă. Din rațiuni necunoscute - poate din teama de a nu-i dezvălui prea multe din secrete Stăpânul introdusese blocaje extrem de eficiente pe circuitele de vorbire, iar tentativele lui Alvin de a le înlătura eșuaseră. Chiar și interpelările indirecte, de genul „dacă nu spui nimic, iau tăcerea drept răspuns afirmativ”, dăduseră greș; robotul era prea inteligent pentru a fi păcălit cu atâta ușurință.

Din alte puncte de vedere se arăta mai dornic de cooperare. Asculta orice comenzi ce nu-i cereau să vorbească sau să dezvăluie informații. După o vreme, Alvin descoperi că îl putea controla prin gânduri, ca pe roboții Diasparului. Reprezenta un mare pas înainte, iar ceva mai târziu, creatura - era greu s-o consideri o simplă mașinărie - își coborî puțin baricadele, permițându-i să privească prin ochii ei. Se părea că nu obiecta împotriva unor asemenea forme pasive de comunicare, însă respingea orice alte încercări de apropiere. Pe Hilvar îl ignora total; nu-i asculta nicio comandă, baricadându-și mintea împotriva investigațiilor acestuia. La început Alvin fusese dezamăgit, deoarece sperase ca puterile mentale ale lui Hilvar să-i permită forțarea tezaurului de amintiri ascunse. Abia mai târziu înțelese avantajul de a avea un servitor ce nu mai asculta de nimeni altul.

Singurul membru al expediției care obiecta vehement împotriva prezenței robotului era Krif. Poate își imagina că are de-a face cu un soi de rival, ori dezaproba, din principiu, orice obiect zburător lipsit de aripi. În câteva rânduri, pe când rămăsese nesupravegheat, încercase niște atacuri directe. Robotul îl enervase însă și mai mult, ignorându-l cu desăvârșire. În cele din urmă, Hilvar izbutise să îl potolească, iar pe durata restului călătoriei păru resemnat. Amândoi însoțeau vehiculul lunecând silențios prin păduri și câmpuri, fiecare menținându-se

pe partea stăpânului propriu, prefăcându-se că nu iau în seamă unul existența celuiilalt.

În Airlee, Seranis îi aștepta. Alvin știa că e imposibil să-i surprinzi pe oamenii aceia; mințile lor, conectate laolaltă, îi țineau la curent cu tot ceea ce se desfășura în ținut. Era curios să afle cum reacționaseră ci la vestei aventurii din Shalmirane.

Seranis arăta mult mai îngrijorată și mai nesigură decât o văzuse el până atunci, și tânărul își reaminti de alegerea pe care trebuia să o facă. În vârtoarea ultimelor zile uitase de ea; nu-i plăcea să-și irosească energia făcându-și griji cu viitorul, dar iată că viitorul bătea acum la ușa lui. Trebuia să decidă unde în cele două lumi dorea să trăiască.

Când Seranis începu să-i vorbească, în glasul ei suna neliniștea. Brusc, Alvin avu impresia că planurile Lysului în privința sa se modificaseră. Ce se întâmplase în decursul absenței lui? Oare dăduseră greș cei ce plecaseră în Diaspar să acționeze asupra minții lui Khedron?

— Alvin, începu femeia, sunt multe lucruri pe care nu ți le-am spus până astăzi, dar pe care trebuie să le cunoști ca ne înțelegi.

Cunoști unul din motivele izolării civilizațiilor noastre. Teama de Invadatori, umbra aceea întunecată din străfundurile fiecărei ființe omenești, a făcut ca neamul tău să întoarcă spatele lumii și să se piardă în propriile lui vise. Aici, în Lys, teama n-a fost niciodată atât de mare, chiar dacă noi suntem cei care am suportat povara atacului final.

Dar izolarea mai are un motiv.

Cu mult în urmă, Alvin, oamenii au început să caute nemurirea, iar în cele din urmă au descoperit-o. Au uitat însă că lumea care abolește moartea, trebuie să abolească de asemeni viața. Extinderea nelimitată a vieții mulțumește individul, dar duce la stagnare. Astfel că noi am sacrificat nemurirea, în timp ce Diasparul continuă să urmărească acest deziderat fatal. Din această cauză s-au despărțit popoarele noastre... *și tot de aceea nu trebuie să se mai întâlnească niciodată.*

Deși cuvintele nu constituiau o surpriză, șocul lor nu fu cu nimic diminuat. Alvin refuza să admită eșecul planurilor sale, așa cum erau ele, încheigate doar pe jumătate. Doar o parte a creierului său o mai asculta pe Seranis. Înțelegea și reținea cuvintele ei, în vreme ce cu o altă parte a minții pornise să

refacă drumul către Diaspar, încercând să-și imagineze obstacolele ce-i putea fi ridicate în cale.

Nefericirea lui Seranis era vizibilă. Glasul ei aproape că ruga, iar Alvin pricepu că nu i se adresa numai lui, ci și fiului ei. Era probabil conștientă de afecțiunea născută între cei doi tineri pe parcursul zilelor petrecute împreună. Hilvar își fixa mama cu atenție și Alvin avu impresia că privirea lui trăda nu numai îngrijorare, ci și o umbră de acuzare.

— Nu vrem să te obligăm să faci ceva împotriva voinței tale, dar credem că îți dai seama la ce ar conduce reîntâlnirea culturilor noastre. Între ele există o diferență tot atât de uriașă cât distanța ce separa Pământul de străvechile sale colonii. Gândește-te la un singur aspect, Alvin. Tu și Hilvar aveți aproape aceeași vârstă... *dar și el, și eu vom fi morți de secole, în vreme ce tu vei rămâne mereu tânăr.* Și asta e doar prima din seria infinită a vieților tale!

În încăpere se așternu tăcerea, o tăcere atât de profundă încât Alvin auzea strigătele ciudate, tânguitoare, ale unor animale necunoscute, undeva de pe câmpie. În final, articulă aproape șoptit:

— Ce vreți să fac?

— Speram să fim în stare să îți oferim să alegi între a rămâne în Lys și a te întoarce în Diaspar, însă acum alternativa a devenit imposibilă. S-au întâmplat prea multe pentru a te mai lăsa să decizi singur. Chiar în puținul timp petrecut aici, influența ta a fost extrem de tulburătoare. Nu, nu-ți reproșăm nimic, sunt convinsă că nu doreai să faci rău. Totuși, ar fi fost mai bine să lași ființele întâlnite în Shalmirane să-și urmeze propriul destin.

În ceea ce privește Diasparul... Seranis schiță un gest de iritare. Prea mulți știu unde ai plecat. Noi suntem vinovați că nu am acționat la timp. În plus, bărbatul care te-a ajutat să descoperi Lysul a dispărut; nici Consiliul vostru, nici agenții noștri nu-l găsesc, deci el rămâne un potențial pericol pentru siguranța noastră. Poate că ești surprins că îți zic aceste lucruri, însă nu îmi asum niciun risc. Mă tem că nu mai există decât o singură soluție: trebuie să te trimitem înapoi în Diaspar cu un set de memorii false. Amintirile respective au fost construite cu grijă și când te vei întoarce acasă nu îți vei mai aminti nimic despre noi. Vei crede că ai trecut printr-o serie de aventuri

presărate de primejdii, dar destul de puțin ieșite din comun, undeva prin niște tuneluri subterane întunecate, unde tavanul se năruia în permanență. Ai rezistat hrănindu-te cu buruieni și bând apă din izvoare găsite pe alocuri. Întotdeauna vei fi convins că acesta e adevărul, iar cei din Diaspar îți vor accepta versiunea. Posibilii exploratori nu vor mai fi ispitiți să caute; vor crede și ei că știi totul despre Lys.

Seranis tăcu. Îl privi scrutător, cu ochi îngrijați.

— Ne pare foarte rău că e nevoie de așa ceva; te rugăm să ne ierți, atâta vreme cât ne ții minte. Probabil nu ești de acord cu verdictul nostru, însă noi cunoaștem lucruri neștiute de tine. Cel puțin nu vei regreta, căci vei crede că ai descoperit tot ce era de descoperit.

Alvin își puse întrebarea dacă femeia spunea adevărul. Nu era deloc sigur că s-ar fi întors la rutina cotidiană a Diasparului, chiar dacă s-ar fi amăgit cu gândul că dincolo de zidurile orașului nu se află nimic interesant. Dar oricum, nu intenționa să-și verifice supoziția.

— Când doriți să mă... supuneți tratamentului?

— Imediat; totul e pregătit. Deschide-ți mintea, așa cum ai mai procedat. Nu vei mai simți nimic până în clipa când te vei trezi înapoi în Diaspar.

Tânărul tăcu o vreme, apoi rosti încet:

— Aș vrea să-mi iau rămas bun de la Hilvar.

— Înțeleg. Vă las singuri. Mă voi întoarce atunci când vei fi pregătit.

Coborî scările, lăsându-i pe cei doi tineri pe terasă.

Alvin nu se adresă imediat prietenului său; îl încerca o tristețe copleșitoare și în același timp o hotărâre de neclintit de a nu permite distrugerea speranțelor sale. Privi din nou așezarea unde cunoscuse un anume etalon al fericirii și pe care s-ar fi putut să nu o mai revadă dacă susținătorii lui Seranis își impuneau punctul de vedere. Mașina de teren rămăsese sub un arbust stufos, iar robotul plutea răbdător deasupra ei. Câțiva copii se adunaseră în jur să examineze bizarul musafir. Niciun adult nu părea cătuși de puțin interesat de el.

— Hilvar, îmi pare teribil de rău.

— Și mie, răspunse Hilvar cu vocea înecată de emoție. Speram că vei rămâne aici.

— Crezi că ce vrea Seranis să facă e bine?

— Nu o judeca prea aspru. Ea face doar ce i se cere. Deși nu-i răspunsese la întrebare, Alvin nu avu inima să o repete. N-ar fi fost corect să abuzeze de loialitatea prietenului său.

— Atunci spune-mi, reluă el, cum m-ar opri ai tăi dacă aş încerca să plec cu amintirile nealterate?

— Foarte ușor. Ți-ar prelua controlul minții și te-ar sili să te întorci.

Alvin așteptase un astfel de răspuns și nu se descuraja. Ar fi vrut să i se destăinuie lui Hilvar, în mod vizibil tulburat de iminenta lor despărțire, dar nu îndrăznea să-și asume nici cel mai mic risc. Atent, verificând fiecă detaliu, parcurse cu ochii minții singurul drum capabil să-l ducă înapoi în Diaspar, așa cum dorea el.

Rămânea un risc de neocolit, pe care trebuia să îl înfrunte. Dacă Seranis își încălca promisiunea pătrunzându-i imediat în minte, toate pregătirile sale ar fi fost zadarnice.

Întinse mâna lui Hilvar, care i-o strânse puternic, în tăcere.

— Să coborâm, rosti Alvin. Înainte de plecare vreau să mai văd câțiva locuitori ai așezării.

Hilvar îl urmă în răcoarea liniștită a clădirii. În hol și pe inelul de sticlă multicoloră din jurul casei. Acolo îi aștepta Seranis, calmă și decisă. Știa că Alvin încerca să-i ascundă ceva și recapitulă măsurile de prevedere luate. Tot așa cum un atlet își încălzește mușchii înainte de efort, femeia rememora comenzile ce i-ar fi putut fi necesare în caz de rezistență mentală.

— Ești gata, Alvin?

— Aproape, răspunse tânărul. Tonul glasului o determină să-l fixeze cu atenție.

— Atunci cel mai bine ar fi să-ți golești mintea, cum ai procedat prima dată. Nu vei simți nimic.

Alvin se răsuci spre Hilvar și-i șopti iute, ca Seranis să nu audă:

— La revedere, Hilvar. Nu te teme... *Mă voi întoarce.*

După care reveni spre Seranis.

— Nu mă supără ceea ce doriți să faceți. Fără îndoială, astăzi considerați că e soluția cea mai bună, dar eu cred că nu aveți dreptate. Diaspar și Lys nu trebuie să rămână de-a pururi separate; poate că într-o zi vor avea disperată nevoie unul de celălalt. Tocmai de aceea voi pleca de aici cu ceea ce am învățat... *Nu cred că mă puteți opri.*

Nu mai așteptă niciun moment și bine făcu. Seranis nu se clintii, însă tânărul simți cum corpul îi scapă de sub control. Puterea care-i paralizase voința era cu mult mai intensă decât se așteptase, și imediat realizează că numeroase alte minți o secondau pe femeie. Lipsit de control, porni spre casă ca un automat. Vreme de un groaznic moment crezu că planul îi eșuase.

Atunci văzu o străfulgerare de oțel și cristal. Brațe metalice îl cuprinseseră cu iuțeală. Trupul lui se luptă cu ele, așa cum prevăzuse că avea s-o facă, dar strădaniile străine lui se îroseau în van. Solul i dispăru de sub tălpi și o secundă zări chipul lui Hilvar, încremenit de surpriză, surâzând nătâng. Robotul îl purta la vreo patru metri deasupra Pământului, mult mai repede decât ar fi alergat un om. Dură o singură clipă ca Seranis să-i priceapă șiretlicul; zvârcolirile tânărului încetară când ea abandonă controlul. Totuși, coaliția Lysienilor nu fusese încă înfrântă. Se întâmplă ceea ce Alvin anticipase și se străduise să prevină.

În mintea lui luptau două entități separate, cu porniri contradictorii; una din ele se adresa robotului, implorându-l să-l coboare pe sol. Adevăratul Alvin aștepta cu sufletul la gură, împotrivindu-se prea puțin unor forțe pe care știa că nu-i e dat să spere să le învingă. Riscase, necunoscând dacă straniul său aliat avea să-i asculte comenzile atât de complicate. Indiferent de urmări, îi spusese robotului, nu trebuia să se supună altor porunci ale sale până ce nu ajungea în siguranță în Diaspar. Acelea fuseseră ordinele. Dacă le respecta, însemna că Alvin își hotărâse singur soarta, fără amestecul celor din Lys.

Robotul gonia fără ezitări pe drumul descris în detaliu de tânăr. O parte a creierului lui Alvin continua să solicite imperativ să fie eliberat, dar el știa acum că nu mai este în pericol. Seranis își înțelese înfrângerea, iar forțele din el încetară brusc să se mai războiască. Revenise la pacea interioară, aidoma celui călător care, cu epoci în urmă, legat fiind de catargul propriei corăbii, auzise cântecul sirenelor topindu-se deasupra mării rubinii ca vinul.

Cincisprezece

Alvin nu-și îngădui să se destindă până nu se văzu în sala căilor mobile. Pericolul ca locuitorii din Lys să îl oprească, ori chiar să-l întoarcă în același vehicul în care călătorea în prezent, încă persista.

Întoarcerea n-a însemnat însă decât reluarea monotonă a primului drum. După patruzeci de minute se găsea iarăși în Mausoleul lui Yarlán Zey.

Custozii Consiliului îl așteptau, înveșmântați în robe negre, oficiale, neîmbrăcate de secole. Alvin nu fu surprins. Comitetul de primire îl alarma prea puțin. Depășise atâtea obstacole, încât un altul nu mai conta. Învățase multe lucruri din clipa în care părăsise Diasparul, iar odată cu experiența câștigase o încredere în sine vecină cu aroganța. În plus, dispunea de un aliat puternic, chiar dacă bizar. Cele mai iscusite și puternice minți din Lys nu izbutiseră să-i dejoace planul și era convins că nici în Diaspar nimeni nu avea să reușească.

Certitudinea lui se baza pe argumente logice, dar și pe ceva ce depășea judecata – o anume credință în propriul destin, născută de curând în sufletul său. Misterul originii, reușita într-un domeniu nestrăbătut de nimeni până în acel moment, modul în care i se deschiseseră înaintea orizonturi noi și faptul că nicio piedică nu izbutise să-l oprească – toate acestea îi întăreau încrederea în sine. Credința în propriul destin reprezenta unul din cele mai valoroase daruri făcute Omului de către zei, iar Alvin nu cunoștea numărul celor pe care ea îi condusesese la dezastru.

— Alvin, începu conducătorul grupului, am primit ordin să te însoțim oriunde ai merge, până ce Consiliul te va asculta și va hotărî verdictul.

— De ce anume sunt acuzat? întrebă Alvin. Era încă cuprins de exaltarea evadării din Lys și nu era în stare să ia în serios noua amenințare. Probabil Khedron pălăvrăgise. Pentru o clipă fu furios pe Bufon din cauza trădării.

— Nu există încă nicio acuzație. Dacă va fi necesară, va fi formulată după ce vei fi audiat.

— Și când se va întâmpla asta?

— Presupun că foarte curând. Custodele era în mod evident stingherit și nu știa cum să ducă la bun sfârșit neplăcuta însărcinare. Era gata să-l trateze pe Alvin ca pe oricare concitadin, dar își aminti îndatoririle funcției și adoptă imediat o atitudine exagerat de distantă.

— De unde a apărut acest robot? întrebă el brusc. Este de-al nostru?

— Nu. L-am găsit în Lys, ținutul de unde vin. L-am adus să întâlnească aici Computerul Central.

Afirmația rostită cu atâta calm produse o considerabilă tulburare. Și așa era dificil de acceptat faptul că în exteriorul Diasparului se găsea ceva, însă devenea de-a dreptul îngrozitor că Alvin adusese pe cineva de acolo, intenționând să-l prezinte creierului orașului. Custozii se priviră între ei cu o spaimă atât de neputincioasă, încât Alvin abia își stăpâni râsul.

Traversând parcul, urmat de la distanță de escorta care discuta în șoaptă, tânărul gândi următorul pas. În primul rând trebuia să afle cu exactitate ce anume se petrecuse în lipsa lui. Din cele afirmate de Seranis, se părea că Bufonul dispăruse. În Diaspar existau nenumărate locuri unde te puteai ascunde, iar cum știința lui Khedron despre oraș era inegalabilă, sigur nu avea să fie găsit dacă nu se arăta el însuși. Poate că ar fi trebuit să-i lase un mesaj, într-un loc pe unde era probabil ca el să treacă, fixând o întâlnire. Prezența custozilor făcea însă imposibilă punerea în practică a ideii.

În schimb, trebuia să recunoască că supravegherea lor era extrem de discretă. Ajuns în apartament, aproape uitase de existența escortei. Presupunea că nu aveau să-l deranjeze, intervenind numai în eventualitatea în care ar fi încercat să părăsească Diasparul, iar deocamdată el nu intenționa așa ceva. Mai mult, bănuia că ar fi fost imposibil să revină în Lys pe același drum. Era limpede că Seranis blocase deja sistemul de transport subteran.

Custozii nu-l însoțiră în cameră; știau că e o singură ieșire și pe aceasta o păzeau. Neavând nicio instrucțiune în privința robotului, îi permisese să-l însoțească pe Alvin. Nu voiau să aibă de-a face cu o asemenea mașină, căci originea ei nepământeană era bătătoare la ochi. Din comportamentul ei nu se deducea dacă era un servitor supus comenzii lui Alvin, sau dacă dispunea de o voință proprie. Datorită acestei incertitudini erau mai mult decât mulțumiți s-o lase în pace.

După ce peretele se închise înapoia sa, Alvin își materializă canapeaua favorită și se trânti pe ea. Destinzându-se în mediul familiar, apelă din unitățile de memorie ultimele sale încercări în materie de pictură și sculptură, cercetându-le cu ochi critic. Dacă nici înainte nu izbutiseră să-l satisfacă, acum îl nemulțumeau de două ori. Constatase că persoana care le

crease nu mai exista. I se părea că în cele câteva zile cât lipsise din Diaspar acumulasese experiența unei vieți întregi.

Anulă produsele adolescenței, ștergându-le pentru totdeauna, fără a le mai întoarce în Băncile de Memorie. Odaia rămase iarăși goală, cu excepția divanului și a robotului cu privirea inexpressivă. Ce credea el despre Diaspar? Apoi Alvin își aduse aminte că nu era tocmai străin, deoarece cunoscuse orașul în ultimele zile de contact cu stelele.

După ce se simți cu adevărat ajuns acasă, tânărul își caută prietenii. Începu cu Eriston și Etania, mai degrabă dintr-un sentiment al datoriei decât din dorința reală de a-i vedea și de a vorbi cu ei. Nu-i păru rău când fu informat că nu puteau fi contactați; le lăsă un scurt mesaj, anunțându-și întoarcerea. Nu era tocmai o veste, căci întregul oraș aflase deja că el se întorsese. Spera totuși ca cei doi să-i aprecieze grija; descoperise un sentiment nou, deși încă nu realizase că, asemenea celor mai multe virtuți, nu avea mare valoare dacă nu era spontan.

Acționând sub imperiul unui impuls interior, formă numărul dat de Khedron cu mult timp în urmă, în Turnul lui Loranne. Bineînțeles că nu aștepta răspuns, însă poate că Bufonul lăsase vreun mesaj.

Bănuiala se dovedi întemeiată, dar mesajul în sine suna total neașteptat.

Peretele se dizolvă și Khedron își făcu apariția. Arăta obosit și tulburat, câtuși de puțin individul sigur pe el, ușor cinic, cunoscut de Alvin. Avea o privire hăituită și vorbea parcă presat de timp:

— Alvin, aceasta este o înregistrare. Dacă o recepționezi, utilizează-o cum vrei. Pentru mine nu mai are importanță.

Când m-am întors în Mausoleu, am constatat că Alystra ne urmărise. Probabil a anunțat Consiliul că tu ai părăsit Diasparul cu ajutorul meu. În scurt timp, custozii au început să mă caute și am hotărât să mă ascund. Sunt obișnuit... Am mai recurs la astfel de măsuri când glumele mele n-au fost apreciate la justa lor valoare. (Abia acum simți Alvin spiritul vechiului Khedron.) Nu m-ar fi găsit nici peste o mie de ani... dar altcineva a fost cât pe ce să o facă. Alvin, în Diaspar se găsesc străini; nu pot veni decât din Lys și pe mine mă caută. Nu știu ce înseamnă asta, dar nu-mi place. Faptul că au fost pe punctul de a mă prinde,

deși se găsesc într-un oraș ce ar trebui să le fie necunoscut, sugerează că dețin puteri telepatice. Aș putea înfrunta Consiliul, însă ei reprezintă un altfel de pericol pe care nu doresc să îl cunosc.

De aceea voi recurge la soluția ce probabil mi-ar fi fost impusă de Consiliu, căci am mai fost amenințat în trecut cu așa ceva. Voi intra acolo unde nu mă poate urmări nimeni și unde voi scăpa de transformările care vor interveni în Diaspar. Poate că fac o prostie, oricum, timpul va decide. Într-o bună zi voi cunoaște răspunsul.

Cred că ai ghicit deja că m-am întors în Palatul Creației, în siguranța Bancilor Memoriei. Orice s-ar întâmpla, mă încred în Computerul Central și în forțele ce controlează destinul Diasparului. Dacă ar avea loc vreo imixtiune în funcționarea lor, am pieri cu toții. Dacă nu, n-am de ce mă teme.

Mie îmi va pare că s-a scurs numai o clipă înainte de a mă întoarce în Diaspar, peste cincizeci sau o sută de mii de ani.

Mă întreb ce fel de oraș voi găsi... Va fi foarte interesant dacă și tu te vei afla acolo. Oricum, bănuiesc că ne vom reîntâlni odată și odată. Nu pot încă să spun dacă aștept această întâlnire cu nerăbdare, ori dacă îmi este frică de ea. Nu te-am înțeles niciodată, Alvin, deși a existat o vreme când eram îndeajuns de trufaș să cred că da. Doar Computerul Central cunoaște adevărul despre tine, așa cum știe adevărul despre toți ceilalți Unici ce au apărut din timp în timp, de-a lungul epocilor, ca după aceea să nu mai fie văzuți niciodată. Ai descoperit ce s-a întâmplat cu ei?

Cred că un alt motiv pentru care evadez în viitor este și nerăbdarea. Sunt curios să văd rezultatul acțiunilor tale, însă etapele intermediare nu mă interesează – presupun că nu vor fi deosebit de plăcute. Va fi interesant să observ dacă în lumea aceea, unde voi păși peste câteva minute după ceasul meu, vei fi considerat un ctitor, ori un criminal... sau dacă, pur și simplu, lumea își va mai aminti de tine.

La revedere, Alvin. Mă gândisem să îți dau niște sfaturi, dar nu cred că le-ai da ascultare. Îți vei urma drumul, așa cum ai procedat mereu. Prietenii îți vor fi simple unelte pe care să le folosești sau să le arunci, după cum vor dicta împrejurările.

Asta-i totul. Nu mai am nimic de adăugat.

O clipă, Khedron – acel Khedron care nu mai era în prezent decât o configurație de sarcini electrice în celulele de memorie – îl privi pe Alvin resemnat și trist. Apoi imaginea se destrămă.

Alvin rămase nemișcat mult timp după dispariția Bufonului, își cerceta sufletul așa cum rareori făcuse în viața lui, deoarece nu putea nega adevărul din spusele lui Khedron. În planurile și aventurile sale, se opriese vreodată să mediteze la efectul faptelor sale asupra celor din jur? Adusese neliniștea în inimile prietenilor și poate alte lucruri, mai rele, totul din cauza unei nepotolite curiozități, a pornirii de a descoperi ceea ce nu trebuia cunoscut.

Nu-l îndrăgise pe Khedron. Personalitatea caustică a Bufonului nu încurajase o relație apropiată, chiar dacă Alvin ar fi dorit-o. Acum însă, gândindu-se la cuvintele sale de adio, se simțea cuprins de remușcări. Numai datorită lui fugise Khedron într-un viitor necunoscut.

Totuși, continuă să își spună el, nu trebuia să se învinovățească pentru cele întâmplate. Se adevăra doar ceea ce el știuse: Bufonul era un laș. Poate că nu mai mult decât alt locuitor al Diasparului, însă din nefericire Khedron posedea și o imaginație ieșită din comun. Alvin recunoștea o anumită responsabilitate pentru soarta lui, dar în niciun caz nu-și putea asuma întreaga vină.

Făcuse el rău, pricinuisese vreo neplăcere cuiva din Diaspar? Se gândi la Jeserac, tutorele atât de răbdător cu el, cel mai dificil elev avut probabil vreodată. Își reaminti măruntele dovezi de dragoste arătate de părinții lui de-a lungul anilor. Iată că acum, de la distanța timpului, erau cu mult mai multe decât considerase el vreodată.

Se gândi la Alystra. Îl iubise, iar el îi acceptase ori îi ignorase dragostea, după cum îi convenise. Dar ce altceva să fi făcut? Ar fi fost oare ea mai fericită dacă ar fi respins-o de la început?

În prezent înțelegea de ce nu iubise niciodată, nici pe ea, nici pe o altă femeie din Diaspar. Era o altă lecție învățată în Lys. Diaspar uitase multe lucruri, printre care și realul sens al dragostei. În Airlee văzuse mamele legându-și pruncii pe genunchi, simțise el însuși tandrețea și nevoia de a proteja micile și neajutoratele ființe, încercând sentimente ce reprezentau fața altruista a iubirii. Dar în Diaspar nu se găsea

nicio femeie care să cunoască ceea ce, cândva, constituise țelul final al dragostei.

În orașul nemuritor nu existau nici sentimente, nici pasiuni adevărate. Poate că ele înfloreau încă, dar se caracterizau prin efemeritate, căci n-aveau cum dura o veșnicie. În Diaspar se găseau de-a pururi sub o umbră întunecată.

Probabil că atunci a fost momentul, dacă a existat vreodată un moment precis, când Alvin și-a înțeles destinul. Până atunci fusese doar agentul inconștient al propriilor imbolduri. Dacă ar fi cunoscut o analogie atât de veche, s-ar fi comparat cu un bărbat călare pe un armăsar dezlănțuit. Îl purtase în multe locuri ciudate și ar fi putut s-o facă iarăși, însă în galopul sălbatic îl învățase și unde dorea cu adevărat să meargă.

Reveria tânărului fu întreruptă de clinchetul ecranului mural. Tonalitatea sunetului îl avertiză că nu provenea din exterior, ci avea un oaspete în carne și oase. Aprobă accesul, iar peste o secundă apăru Jeserac.

Tutorele părea grav, dar nu neprietenos.

— Mi s-a cerut să te însoțesc, Alvin. Consiliul așteaptă să te asculte. Zări robotul și-l scrută cu interes. Deci acesta e tovarășul adus din călătoria ta. Cred că ar fi potrivit să vină și el.

Lui Alvin îi convenea de minune. Robotul îl salvase deja dintr-un pericol, iar dacă se ivea cazul ar fi putut să apeleze din nou la el. Era interesant de știut ce gândea automatul despre întâmplările în care fusese implicat. Își dori pentru a mia oară să priceapă ce se întâmplă în interiorul minții artificiale. Avea impresia că, deocamdată, robotul hotărâse să privească, să acumuleze informații și să tragă unele concluzii, fără să acționeze până la momentul nimerit. Poate pe neașteptate urma să decidă să-și părăsească pasivitatea, iar intențiile lui trebuiau să se potrivească cu planurile tânărului. Totuși, singurul aliat era astfel legat doar prin firele fragile ale interesului personal, capabil așadar să îl părăsească orișicând.

Alystra îi aștepta pe rampa coborând în stradă. Dacă putea s-o învinuiască pentru rolul jucat în dezvăluirea secretului, Alvin nu avu inima s-o facă. Nefericirea ei era vizibilă, iar ochii i se umplură de lacrimi când alergă în întâmpinarea lui.

— Oh, Alvin! Ce se va întâmpla cu tine?

El îi apucă mâinile cu o blândețe ce-i surprinse pe amândoi.

— Nu te teme. Se va rezolva cu bine totul. La urma urmei, Consiliul nu poate decât să decidă trimiterea mea înapoi în Băncile Memoriei – dar parcă nu-mi vine să cred că o vor face.

Frumusețea și deznădejdea fetei mișcau atât de mult, încât Alvin realizează că trupul răspunde prezenței ei într-un mod binecunoscut. Era foamea trupului; n-o disprețuia, dar acum însemna prea puțin. Își desprinsе încet mâinile și se întoarse, urmându-l pe Jeserac.

Privindu-i cum se îndepărta, Alystra își simți inima pustie, dar nu îndurerată. Știa că nu-l pierduse, căci nu-i aparținuse niciodată. Și înțelegând acest lucru, fu în stare să depășească regretele zadarnice.

Alvin nu remarcă privirile curioase sau îngrozite ale concitadinilor întâlniți pe străzi. Își recapitula argumentele și își organiza în minte expunerea, în modul care i se părea cel mai potrivit. Din când în când, se asigura că nu e câtuși de puțin tulburat și că stăpânea perfect situația.

În anticameră așteptară câteva minute; suficient ca tânărul să se mire de ce îi erau picioarele atât de moi, dacă teamă nu-i era. Mai încercase această senzație atunci când se chinuise pe ultima pantă a colinei, acolo unde Hilvar îi arătase cascada din vârful căreia zăriseră explozia luminoasă din Shalmirane. Se întrebă ce făcea Hilvar în acel moment, și dacă urmau să se revadă vreodată. Considera foarte important ca ei doi să se întâlnească iarăși..

Ușile uriașe se deschiseră, iar Alvin îl însoți pe Jeserac în sala Consiliului. Cei douăzeci de membri erau așezați în jurul mesei semilună. Alvin se simți măgulit, observând că niciunul din locuri nu era gol. După multe secole, Consiliul se întrunea pentru prima dată fără absențe. Rarele lui ședințe erau de obicei simple formalități, chestiunile obișnuite fiind rezolvate prin intermediul videofonului sau, dacă se dovedea necesar, printr-o întrevvedere între Președinte și Computerul Central.

Alvin cunoștea din vedere majoritatea membrilor Consiliului; prezența atâtor chipuri familiare îl liniști. Aidoma lui Jeserac, nu păreau a-i fi ostile, ci indicau numai îngrijorare și nedumerire. În definitiv, cu toții erau oameni înțelepți. Dovada că ei greșeau îi putea indispune, dar Alvin nu credea că aveau să-i poarte pică. Cândva, demult, o asemenea presupunere ar fi fost extrem de

riscantă, însă natura umană se îmbunătățise de atunci din anumite puncte de vedere.

Urmau să-l asculte, lipsiți probabil de prejudecăți, dar nu aprecierile lor erau cele importante. Judecătorul lui nu îl reprezenta în primul rând Consiliul. Era Computerul Central.

Şaisprezece

Nu s-au desfășurat niciun fel de formalități. Președintele declară ședința deschisă, apoi se răsuci spre tânăr:

— Alvin, rosti cu blândețe, am vrea să ne relatezi ce ți s-a întâmplat din momentul în care ai dispărut acum zece zile.

Utilizarea termenului „dispărut” era extrem de semnificativă, socoti Alvin. Consiliul încă refuza să admită că el părăsise cu adevărat Diasparul. Se întrebă dacă știa că în oraș intraseră străini; se îndoia. În caz afirmativ s-ar fi arătat mult mai alarmați.

Își povesti călătoria, limpede și fără înflorituri. Suna suficient de stranie și incredibilă pentru urechile lor și nu avea nevoie de exagerări. Într-un singur punct se depărtă de adevăr; nu pomeni nimic despre modul cum evadase din Lys. Era destul de plauzibil ca să folosească metoda încă o dată.

Fu fascinat să urmărescă felul în care atitudinea Consiliului se modifică pe parcursul istorisirii sale. La început, oamenii se arătasera sceptici, refuzând să accepte ceea ce reprezenta o negare a convingerilor lor, profanarea celor mai înrădăcinate mituri. Când Alvin le povesti despre dorința lui înflăcărată de a explora lumea din externi, despic convingerea, lipsită de argumente, că o asemenea lume exista în realitate, îl priviră ca pe o creatură ciudată și incomprehensibilă. Potrivit concepției lor, asta și era. Dar în cele din urmă fură siliți să admită că Alvin avusese dreptate, iar ei greșiseră. În vreme ce povestea lui Alvin avansa, îndoielile li se risipeau treptat. Poale că nu agreau cele auzite, dar nu mai puteau nega evidența. Iar dacă s-ar fi simțit ispitiți să o facă, însoțitorul tăcut al lui Alvin îi oprea.

Un singur aspect al relatării tânărului le trezi indignarea, însă nu împotriva lui. Un freamăt de nemulțumire dădu ocol sălii când Alvin relată dorința celor din Lys de a evita contactul cu Diaspar și măsurile întreprinse de Seranis pentru prevenirea unei asemenea catastrofe. Orașul se mândrea cu civilizația sa, și avea motive. Faptul că altcineva îi considera inferiori depășea capacitatea de toleranță a membrilor Consiliului.

Alvin fu foarte atent să nu jignească pe nimeni; dorea pe cât posibil să-i câştige de partea lui. Se strădui să lase impresia că nu considera nimic rău în tot ceea ce întreprinse, și că se aștepta mai degrabă la laude decât la critici. Reprezenta cea mai bună strategie de adoptat, dezarmând din capul locului majoritatea posibililor acuzatori. Avu de asemenea efectul – deși nu intenționat – de a transfera întreaga vină asupra lui Khedron dispărutului. Alvin, devenise clar pentru toți ascultătorii, era prea tânăr să întrezărească consecințele primejdioase ale faptelor lui. Bufonul ar fi trebuit să știe mai bine ce se poate întâmpla, și totuși acționase într-o manieră absolut iresponsabilă. Numai că ci nici nu știau că în final Bufonul însuși le adoptase pe deplin punctul de vedere.

Ca tutore al lui Alvin, Jeserac ar fi meritat și el să fie învinuit; unii consilieri chiar fi aruncară priviri pătrunzătoare. Dar Jeserac nu părea timorat, deși era perfect conștient de reproșul nerostit. Îl însuflețea o anumită mândrie: aceea de a fi instruit mintea cea mai originală ce apăruse în Diaspar din Epoca Zorilor până în prezent, și nimic nu i-ar fi micșorat-o.

Abia după ce-și termină relatarea, Alvin încercă să-i influențeze pe consilieri. Cumva, trebuia să-i convingă de adevărurile afirmate de cei din Lys, însă cum i-ar fi putut determina să înțeleagă ceva ce nu văzuseră niciodată și abia reușeau să-și imagineze?

— Mi se parc o tragedie că cele două ramuri supraviețuitoare ale speciei umane au rămas separate un asemenea răstimp. Într-o zi vom afla probabil cum s-a întâmplat, însă acum e mult mai important să reparăm greșeala. Niciodată nu trebuie să se mai întâmple așa ceva. În Lys am protestat contra opiniei care proclamă superioritatea lor. Într-adevăr, ei ne pot învăța multe lucruri, dar și de la noi ar afla destule. Dacă pornim în schimb de la ideea că nu avem nimic de învățat unii de la ceilalți, nu devine oare limpede că și noi și ei greșim?

Se uită întrebător de-a lungul semicercului de fețe și încurajat, continuă:

— Strămoșii noștri au clădit un imperiu ale cărui hotare au ajuns la stele. Oamenii călătoreau în voie între acele lumi... Astăzi urmașii lor se tem să depășească zidurile unui oraș. Să *vă spun de ce?*

Făcu o pauză; nu se clintea nimeni în sala cea mare.

— Deoarece ne temem - ne temem de ceva petrecut la începutul istoriei. Am aflat adevărul în Lys, deși îl bănuisem de multă vreme. Va trebui oare să ne ascundem de-a pururea în Diaspar, ca niște lași, pretextând că nu există nimic altceva în afara Orașului? Pentru că acum un miliard de ani, Invadatorii ne-au silit să ne refugiem pe Terra?

Pusese degetul pe rană; dezvăluise spaima lor secretă, acea spaimă pe care el n-o încercase niciodată și a cărei putere n-o înțelegea. Acum puteau să facă ce doreau. Rostise adevărul, așa cum îl vedea el.

Președintele îl privi cu gravitate.

— Mai vrei să spui ceva înainte ca să hotărâm ce măsuri trebuie luate?

— Ar mai fi un lucru. Doresc să prezint robotul Computerului Central.

— De ce? Știi doar că ceea ce se petrece în această încăpere este cunoscut de el...

— Totuși asta vreau, replică Alvin politicoș, dar ferm. Solicit atât permisiunea Consiliului, cât și pe cea a Computerului.

Înainte ca bărbatul să răspundă, în sală răsună o voce limpede și calmă. Alvin n-o auzise niciodată în viața lui, însă realizează imediat cine anume vorbea. Aparatele obișnuite de informații, fragmentele periferice ale uriașei inteligențe artificiale, se puteau adresa oamenilor - însă nu posedau acel timbru inconfundabil, încărcat de înțelepciune și autoritate.

— Lăsați-l, zise Computerul Central.

Alvin se uita spre Președinte, fără să încerce să-și exploateze succesul. Se mulțumi să întrebe:

— Îmi permiteți să plec?

Omul privi în jur, nu înregistră nicio împotrivire și răspunse oarecum neajutorat:

— Da. Custozii te vor însoți și te vor aduce înapoi după ce vom termina discuția.

Tânărul făcu o plecăciune scurtă, ușa se dilată înaintea lui și el ieși din cameră. Jeserac îl urmă. Când ușile se închiseră în spatele lor, Alvin se răsuci.

— Ce crezi că va decide Consiliul? întrebă agitat.

Jeserac zâmbi.

— Nerăbdător ca întotdeauna... Nu știu ce bază poți pune pe părerea mea, însă cred că în primul rând vor decide sigilarea

Mausoleului lui Yarlan Zey, ca nimeni să nu mai repete călătoria ta. Diaspar ar continua să existe ca și înainte, netulburat de lumea exterioară.

— De asta mi-este teamă, replică Alvin cu amărăciune.

— Încă speri să schimbi lumea?

Tânărul nu-i răspunse imediat; știa că Jeserac îi ghicise intențiile, dar nu și planurile de viitor, pentru simplul motiv că nu avea încă niciunul. Ajunsesse într-un stadiu în care improviza, adaptându-se continuu fiecărei noi situații.

— Consideri că sunt vinovat? Întrebă deodată, iar tutorele rămase surprins de tonul nou din glasul său. Părea supus, sugerând că pentru prima dată, Alvin căuta aprobarea celor din jur. Jeserac fu mișcat, dar era prea înțelept ca să ia situația în serios. Alvin se găsea sub o tensiune considerabilă și n-ar fi fost prudent să spere în transformarea definitivă a caracterului lui.

— Nu-i ușor de răspuns. Sunt tentat să afirm că orice experiență e valoroasă. Nu se poate nega că ai contribuit din plin la îmbogățirea cunoștințelor noastre, dar în același timp ai sporit și numărul pericolelor ce ne amenință. Cine știe care din aceste urmări va fi mai importantă în timp? Te-ai gândit vreodată?

O clipă, dascălul și elevul se priviră gânditori, înțelegându-se reciproc mai bine ca niciodată. Apoi se întoarseră spre coridorul lung ce pornea din sala Consiliului, cu escorta în urma lor.

Lumea subterană nu fusese făcută pentru om. Sub strălucirea luminilor albastre – atât de intense încât pe Alvin îl usturau ochii – coridoare lungi și spațioase se pierdeau la infinit. Probabil pe acolo circulau roboții Diasparului în viața lor fără de sfârșit. Pașii oamenilor însă nu răsunaseră de veacuri pe pardoseală de piatră.

Acesta era orașul subteran, orașul paralel al mașinilor, fără de care Diaspar nu ar fi existat. Câteva sute de metri mai departe, coridorul intra într-o sală circulară, cu diametrul de aproape doi kilometri, al cărei plafon îl susțineau coloane uriașe, suportând și greutatea inimaginabilă a Centralei Energetice. Conform hărților, aici Computerul Central medita de o veșnicie, supraveghind împlinirea Diasparului.

Sala era mult mai vastă decât îndrăznise Alvin să-și închipuie, dar unde se afla calculatorul? Se așteptase să

găsească o unică și gigantică mașină, deși își dădea seama că reprezentarea respectivă era naivă. Panorama uluitoare, de neînțeles, din fața lui îl determină să se oprească, uimit și nesigur.

Coridorul pe unde veniseră se deschidea sus în peretele încăperii, cu siguranță cea mai voluminoasă cavitate construită vreodată de om, iar de ambele părți, rampe lungi coborau pe o platformă îndepărtată. Acoperind suprafața puternic iluminată se zăreau sute de construcții albe, mari, atât de multe încât un moment Alvin avu impresia că privește un oraș subteran. Imaginea îl tulbură profund și n-avea s-o uite pe de-a-ntregul niciodată. Nu vedea nimic din ce așteptase: sclipirea familiară a metalului pe care, de la începutul timpului, omul se obișnuise să-l asocieze roboților, loialii săi servitori.

Aici se ajunsese la capătul unei evoluții, aproape la fel de îndelungate cât cea a Omului. Începuturile ei se pierdeau în negurile Epocii Zorilor, când omenirea învățase să folosească energia și populase întreaga lume cu aparate zgomotoase. Aburul, apa, vântul fuseseră îmblânzite pentru o vreme, iar apoi abandonate. Secole la rând lumea trăise utilizând energia materiei, după care o înlocuise. Cu fiecare schimbare, vechile mașinării fuseseră uitate și altele noi le luaseră locul. Lent, de-a lungul a mii de ani, idealul mașinii perfecte se conturase tot mai limpede – idealul care cândva fusese un vis, apoi o perspectivă îndepărtată, iar în cele din urmă devenise o realitate.

Nicio mașină nu trebuie să conțină părți în mișcare.

Aceasta reprezenta expresia finală a aceluși vis. Împlinirea lui durase poate o sută de milioane de ani, iar în momentul triumfului, Omul îi întorsese pentru totdeauna spatele. Mașinile atinseseră desăvârșirea, capabile să se auto-întrețină veșnic, slujindu-și în același timp stăpânii.

Alvin nu se întreabă care din structurile albe și tăcute constituia Computerul Central. Știa că acesta le cuprindea pe toate și că se extindea mult în afara sălii, incluzând toate aparatele din Diaspar, fie ele mobile ori fixe. Așa cum propriul său creier însuma miliarde de celule individuale, dispuse într-un spațiu de ordinul miilor de centimetri cubi, la fel elementele fizice ale Computerului Central erau răspândite pe întreaga

suprafață a Diasparului. Poate că încăperea nu conținea decât sistemul de interconectare, prin care se legau laolaltă unitățile dispersate. Tânărul privi în josul rampelor suprafața vastă. Cunoscând ceea ce se petrece în Diaspar, Computerul Central trebuia să știe că el ajunsese acolo. Nu-i rămânea altceva de făcut decât să aștepte instrucțiuni.

Vocea de acum familiară, ce continua să inspire respect, se auzi atât de încet și de aproape încât Alvin fu convins că cei din escortă nu auziseră nimic.

— Coboară pe rampa din stânga. Te voi îndruma după aceea mai departe.

Începu să coboare, cu robotul plutind deasupra. Nu fu urmat nici de Jeserac, nici de custozi. Se întrebă dacă aceștia primiseră dispoziție să rămână pe loc, sau dacă hotărâseră să-l supravegheze de la înălțime, fără a mai efectua lunga coborâre. Ori poate nu cutezau să se apropie mai mult de altarul central al orașului.

La baza rampei, aceeași voce îl călăuzi pe Alvin pe o alee șerpuiind printre titanii adormiți. De trei ori i se mai adresă glasul nevăzut, până ce, deodată, știu că ajunsese la destinație.

Mașina înaintea căreia se oprise era mai mică decât majoritatea celorlalte, totuși alături de ea se simți neînsemnat. Cele cinci nivele, cu benzile lor orizontale, dădeau impresia unui animal ghemuit. Comparând-o cu robotul său, tânărului îi veni greu să creadă că amândouă reprezentau produse ale aceleiași evoluții, și că se defineau prin același termen.

Cam la un metru înălțime, o bandă lată, transparentă, se întindea pe întreaga lungime a structurii. Alvin își lipi fruntea de materialul neted, surprinzător de cald și privi în interiorul mașinii. La început nu zări nimic, apoi, punând palma pavăză la ochi, izbuti să distingă mii de punctulețe luminoase, suspendate în neant. Erau dispuse într-o rețea tridimensională, la fel de stranie și lipsită de sens pentru el cum trebuie să fi fost aștrii pentru oamenii primitivi... Deși le privi multe minute, uitând de scurgerea timpului, luminile colorate nu se clintiră din locul lor și strălucirea lor nu se modifică.

Alvin își dădu seama că, dacă ar fi studiat interiorul propriului creier, ar fi înțeles tot atât de puțin. Computerul părea inert și imobil.

Pentru prima dată începu să priceapă câte ceva despre energiile și forțele ce mențineau orașul. Întreaga viață acceptase fără comentarii miracolul sintetizatoarelor, satisfăcând de atâtea epoci, într-un flux neconținut, nevoile Diasparului. Asistase de mii de ori la acel act de creație, însă rareori se gândise că undeva trebuia să existe un tipar al celor zămislite.

Așa cum o minte omenească se concentrează o vreme asupra unui singur gând, inteligențele infinit mai vaste, constituind doar o porțiune din Computerul Central, abordau și analizau oricât de mult conceptele cele mai sofisticate. Tiparele obiectelor create se păstrau în aceste minți eterne, iar o simplă cerere din partea unei voințe omenești le conferea realitate.

Lumea avansase cu adevărat din clipa când primii locuitori ai peșterilor ciopliseră cu răbdare, oră după oră, vârfuri de săgeți și de pumnale din piatră îndărătnică.

Alvin așteptă, neîndrăznind să vorbească până nu primea un semnal de recunoaștere. Se întrebă cum îi sesiza prezența Computerul Central, cum îl vedea, cum îl auzea. Nicăieri nu se observau senzori-grilele, ecranele sau inexpressivii ochi din cristal prin intermediul cărora roboții luau cunoștință de mediul înconjurător.

— Expune problema, șopti vocea. Părea straniu ca această întindere copleșitoare de aparatură să-și exprime atât de rar gândurile. Apoi, Alvin realizează că se supraaprecia; probabil că nici a milioana parte din creierul Computerului Central nu se ocupa de persoana lui. El nu reprezenta decât unul din nenumăratele evenimente supuse simultan atenției Computerului, în vreme ce veghea asupra Diasparului.

Era dificil să se adreseze unei prezențe umplând întregul spațiu. Cuvintele lui Alvin păreau să se topească în aer.

— Cine sunt eu? întrebă tânărul.

Știa ce răspuns ar fi primit, dacă ar fi întrebat unul din automatele de informații. O făcuse de multe ori și întotdeauna i se răspunsese „Ești un Om”. Astăzi însă discuta cu o inteligență de un alt nivel, iar precizia semantică nu mai era atât de necesară. Computerul Central avea să înțeleagă ce anume dorea el, dar asta nu însemna că urma să-i și răspundă.

Și într-adevăr, se întâmplă lucrul de care se temea.

— Nu pot răspunde la această întrebare. Dacă aş face-o, aş dezvălui intenția creatorilor mei, anulând-o în acest mod.

— Deci rolul meu a fost prevăzut odată cu înălțarea orașului?

— Afirmatia se poate aplica oricui.

Replica îl determină pe Alvin să se oprească. Așa era, componenta umană a Diasparului fusese construită la fel de atent ca și roboții grasului. Faptul că era un „Unic” îi conferea lui Alvin o trăsătură distinctivă, dar asta nu implica în mod necesar valoarea.

Înțeluse că nu avea să afle nimic în legătura cu misterul originii sale. Era inutil să încerce să păcălească vasta inteligență, sau să spere ca ea să-i destăinuie informații secrete. Nu fu dezamăgit; simțea că se apropie de adevăr și oricum, nu răspunsul la întrebare aceea reprezentase principalul motiv pentru prezenței lui acolo.

Privi robotul din Lys, și se gândi cum să procedeze în continuare. Există posibilitatea ca el să reacționeze violent dacă ar fi cunoscut ce anume intenționa Alvin, așa încât părea mai prudent să nu-l lase să audă ce intenționa să-i spună Computerului Central.

— Poți crea o zonă de tăcere?

Simți imediat inconfundabilă senzație de „mort”, completa izolare caracteristică unei astfel de zone. Vocea Computerului, acum ciudat de seacă și lugubră, rosti:

— Nu ne ascultă nimeni. Spune ce dorești.

Tânărul se uită spre robot; nu se clintise din loc. Poate că nu bănuia nimic, iar el greșise închipuindu-și că urmărea un anume obiectiv. Poate că-l însoțise în Diaspar doar ca un servitor credincios, caz în care planul lui Alvin semăna cu un șiretlic urât.

— Cunoști circumstanțele în care am întâlnit acest robot, începu Alvin. Deține probabil date de excepție asupra trecutului, încă din zilele dinainte ca orașul să fie așa cum îl știm noi. E posibil chiar să ne ofere date despre alte lumi decât Pământul, deoarece l-a însoțit pe Stăpân în călătoriile sale. Din nefericire, circuitele vocale îi sunt blocate. Nu știu cât de efectiv este blocajul respectiv, dar vreau să-ți cer să-l îndepărtezi.

Glasul lui Alvin suna sec, deoarece zona de tăcere absorbea cuvintele înainte ca ele să dea naștere ecoului. Așteptă în neantul invizibil și insonorizat.

— Solicitarea ta implică două aspecte, replică Computerul. Unul de ordin moral, celălalt de ordin tehnic. Robotul a fost astfel conceput încât să asculte comenzile unei anumite persoane. Ce drept am eu să-i schimb programul, chiar dacă aş fi în stare?

Alvin se aşteptase la obiecţie şi îşi pregătise câteva argumente.

— Nu cunoaştem forma exactă a restricţiei impusă de Stăpân. Dacă i-ai vorbi, poate l-ai convinge că împrejurările în care i-a fost impus blocajul s-au modificat.

Era, desigur, modalitatea de abordare cea mai evidentă. Alvin o încercase el însuşi, fără de succes, dar spera că resursele mentale infinite mai mari ale Computerului Central să izbândească acolo unde el eşuase.

— Depinde de natura blocajului, veni răspunsul. Există, spre exemplu, blocaje care atunci când sunt forţate distrug conţinutul celulelor de memorie. Consider totuşi că Stăpânul nu deţinea suficiente cunoştinţe pentru aşa ceva; sunt necesare tehnici speciale. Oricum, voi întreba robotul dacă în unităţile lui de memorie a fost instalat un circuit de ştergere.

— Dar dacă ştergerea memoriei o cauzează *chiar* întrebarea respectivă? interveni Alvin.

— Ei, în asemenea cazuri trebuie urmată o procedură standard. Voi prevedea instrucţiuni secundare, care să comande ignorarea întrebării în eventualitatea prezenţei unei astfel de situaţii. După aceea e simplu să-l angajez într-un paradox logic, aşa încât fie că-mi răspunde, fie că nu, să se vadă silit să-şi încalce instrucţiunile. Într-un impas de acest gen, roboţii reacţionează identic pentru a se proteja. Îşi golesc circuitele de intrare, iar întrebarea încetează să mai existe pentru ei.

Alvin regretă că ridicase problema, dar după o clipă de ezitare îşi zise că şi el ar fi adoptat aceeaşi tactică, pretinzând că în fapt nu i s-a pus nicio întrebare. Cel puţin, o latură o avea asigurată – Computerul Central era pregătit să abordeze orice capcane existente în unităţile de memorie ale robotului. Alvin nu dorea să-şi vadă automatul transformat într-un maldăr de fiare vechi. Ca să evite aceasta ar fi fost chiar de acord să-l ducă înapoi în Shalmirane cu secretele neatînse.

Aşteptă cât mai răbdător, în timp ce se desfăşura lupta tăcută, insesizabilă, a celor două inteligenţe. Se încrucişau două

minți, ambele create de geniul uman în epoca lui de glorie, de mult apusă, atunci când obținuse cele mai mărețe realizări. Iar acum ambele depășeau puterea de înțelegere a oricărui om în viață.

După multe minute, vocea lipsită de ecou a Computerului Central se auzi din nou:

— Am stabilit un contact parțial. Cunosc natura blocajului și cred că știu de ce a fost impus. Există însă o singură modalitate de a-l înlătura. Robotul va vorbi numai când Cei Mari se vor întoarce pe Pământ.

— Dar e-un nonsens! protestă Alvin. Și celălalt discipol al Stăpânului credea în ei, încercând să ne explice ce sunt. În cea mai mare parte, explicația a fost irațională și illogică. Cei Mari n-au existat și nici nu vor exista vreodată.

Se părea că impasul era de netrecut, iar Alvin se simți cuprins de dezamăgire, amară, disperată. Calea spre cunoaștere îi era blocată de dorința unui nebun, mort de un miliard de ani.

— Probabil ai dreptate afirmând că Cei Mari nu au existat, ceea ce nu înseamnă totuși că ei nu pot exista de acum încolo.

Urmă o altă tăcere lungă, în care Alvin se strădui să înțeleagă răspunsul Computerului. Cele două inteligențe artificiale intrară din nou în contact. Și apoi, fără niciun avertisment, Alvin se trezi în Shalmirane.

Săptesprezece

Decorul se prezenta cum îl văzuse ultima dată. Uriașul crater de abanos absorbea lumina soarelui fără să reflecte nimic. Alvin ședea între ruinele fortăreței, privind lacul ale cărei ape nemișcate îl determinară să considere că polipul gigant devenise un nor dispersat de microorganisme, și nu o creatură superior organizată.

Robotul se afla lângă el, dar nu și Hilvar. Nu avu timp să se întrebe ce semnifica aceasta, sau să se îngrijoreze de absența prietenului său, întrucât aproape imediat se petrecu ceva atât de fantastic încât orice altă preocupare îi dispăru din minte.

Cerul începu să crape. O linie subțire de întuneric se întinse de la orizont până la zenit, lățindu-se încet de parcă noaptea și haosul ar fi spart Universul, scurgându-se peste ei. Implacabil, întunericul se întindea. Acoperise deja un sfert din boltă. Cu toate cunoștințele sale solide de astronomie, Alvin nu-și înfrânse

impresia copleșitoare că lumea i se afla sub o gigantică cupolă albastră... și că ceva spărgea din exterior cupola.

Apoi fragmentul de noapte încetă să mai crească. Puterile ce-l creaseră priveau în jos, spre Universul-jucărie descoperit, întrebându-se poate dacă merita atenția lor. Alvin nu se simțea nici alarmat, nici înfricoșat de examinarea aceea cosmică. Știa că se află înaintea unor forțe care puteau trezi în oameni venerația, dar niciodată teamă.

Hotărâră: aveau să-și irosească câteva fragmente de Eternitate pentru Pământ și locuitorii lui. Și sosiră prin fereastra deschisă în ceruri. Plutiră spre Pământ aidoma scânteilor unei forțe celeste. Tot mai multe, îndesindu-se treptat, până ce o cascadă de foc se revărsă din văzduh împrôșcând pe sol bălți de lumină lichidă. Alvin nu mai avu nevoie de cuvintele aducând cu o binecuvântare: *„Cei Mari au venit!”*

Focul ajunsese la el și nu-l arse. Se învolbura pretutindeni, umplând craterul uriaș din Shalmirane cu o strălucire aurie. Privind înmărmurit, Alvin observă că torentul de lumină nu era uniform, ci poseda formă și structură. Începuse să se închege în configurații limpezi, strângându-se în vârtejuri mistuitoare ce se roteau tot mai iute în jurul axelor. Centrele li se înălțau în coloane, în interiorul cărora Alvin întrezări stranii siluete efemere. Dinspre Stâlpii totemici, sclipitori, se auzea șoapta unui cântec infinit de îndepărtat și dulce.

„Cei Mari au venit!”

Iar de astă dată sosi răspunsul:

— Servitorii Stăpânului vă salută. Așteptam de mult venirea voastră.

În clipa aceea Alvin înțelesese că blocajele fuseseră îndepărtate. Simultan, Shalmirane și nepământenii ei oaspeți dispărură, iar el se trezi în fața Computerului Central, în străfundurile Diasparului.

Totul fusese o iluzie, cu nimic mai reală decât lumile fantastice de saga unde își petrecuse ceasurile tinereții. Cum fusese însă creată, de unde apăruseră imaginile văzute?

— O problemă neobișnuită, explică Computerul Central. Știam că robotul trebuie să aibă în minte o concepție vizuală asupra Celor Mari. Dacă îl convingeam că impresiile receptate prin simțuri coincid cu imaginea respectivă, restul devenea simplu.

— Dar cum ai procedat?

— În esență, întrebându-l pe robot cum arată Cei Mari și preluând șablonul format de gândurile sale. Șablonul era destul de incomplet; am fost nevoit să improvizez. O dată sau de două ori scena creată de mine a început să se îndepărteze considerabil de concepția robotului, dar de fiecare dată am izbutit să-i sesizez la timp nedumerirea și să aduc modificări înainte de a-l face suspicios. Am folosit sute de circuite, pe când el unul singur, iar imaginile au fost comutate atât de rapid încât schimbările să nu fie percepute. Un soi de scamatorie, care a izbutit să-i satureze circuitele senzoriale și simultan să-i depășească facultățile critice. Ce ai văzut tu era numai imaginea finală, retușată – cea care se potrivea cel mai bine revelației Stăpânului. Oarecum grosolană, dar a avut succes. Robotul a fost de convins de autenticitatea ei ca să înlăture blocajele, iar în clipa aceea am executat contactul total cu mintea lui. În prezent îți va răspunde la orice întrebare.

Alvin era încă năuc; amintirea falsului apocalips continua să-i ardă în creier. Nu pretinse că înțelege pe deplin explicațiile Computerului. Dar asta nu avea importanță; se reușise un miracol terapeutic, porțile se deschiseseră și-i așteptau intrarea.

Atunci își aminti avertismentul Computerului Central și întreabă îngrijorat:

— Care era reținerea de ordin moral avută?

— Descoperisem motivul existenței Celor Mari. Când vei cunoaște în detaliu povestea vieții Stăpânului, lucru ce îți stă în putință chiar acum, vei afla că el prelinsese că a realizat multe minuni. Discipolii l-au crezut, iar convingerea lor i-a întărit puterea. Bineînțeles, acele minuni au explicații extrem de simple. Mi se pare surprinzător că oameni altminteri inteligenți s-au lăsat înșelați în asemenea măsură.

— Așadar a fost doar un escroc?

— Nu. Nu e atât de simplu. Dacă ar fi fost numai un impostor, n-ar fi avut niciodată un asemenea succes, iar cultul lui n-ar fi dăinuit atâta. A fost un om bun; multe din învățăturile sale erau adevărate și pline de înțelepciune. În cele din urmă a crezut el însuși în propriile miracole, deși exista un martor capabil să le denunțe ca falsuri. Robotul îi cunoștea secretele, era partenerul și purtătorul lui de cuvânt. Dacă vreodată ar fi fost supus unui interogatoriu amănunțit, ar fi putut distruge

fundațiile puterii Stăpânului. De ceea i-a poruncit să nu-și dezvăluie nimănui cunoștințele, până în ultima zi a Universului, când Cei Mari urmau să sosească. E greu de crezut că în același individ a coexistat un astfel de amestec de înșelătorie și de sinceritate, însă așa s-au petrecut lucrurile.

Alvin se întrebă ce simțea robotul, eliberat de străvechile restricții. Cu siguranță, complexitatea îi permitea să încerce un sentiment ca indignarea. Ar fi putut să fie furios pe cel care îl înrobise, dar și pe Alvin, pe Computerul Central, ce-l păcăliseră pentru a-i înlătura blocajul.

Zona de tăcere dispăru. Tainele fuseseră dezvăluite; venise în sfârșit clipa cea atât de așteptată de Alvin. Se întoarse spre robot și puse întrebarea care îl obsedase de când auzise istoria Stăpânului.

Iar robotul îi răspunse.

Jeserac și custozii îl așteptau în același loc. Ajuns în vârful rampei, înainte de a pătrunde în coridor, Alvin privi încă o dată sala. Iluzia părea mai puternică ca oricând; la picioarele lui se întindea un oraș mort, cu clădiri albe, ciudate, un oraș decolorat de o lumină orbitoare, greu de suportat de ochii omenești. Poate că era mort, poate nu trăise niciodată, însă pulsa cu energii mult mai vaste decât cele care însuflețiseră materia organică. În vreme ce omenirea își urma destinul mai departe, acele mașini tăcute rămâneau acolo, perpetuând gândurile insuflate cu eoni înainte de oameni de geniu.

Deși pe drumul de înapoiere Jeserac încercă să-l descoase, tânărul nu spuse nimic despre discuția purtată în subteran. Nu era vorba de discreție; Alvin trăia încă în minte minunile văzute și era prea copleșit de reușită ca să întrețină o conversație coerentă. Jeserac fu nevoit să-și stăpânească nerăbdarea și să spere că, în cele din urmă, Alvin avea să iasă din transă.

Străzile Diasparului erau scăldate de o lumină palidă, parcă lipsită de viață după strălucirea orașului din adânc. Alvin abia le privea; nu-l interesau siluetele familiare ale uriașelor turnuri pe lângă care treceau, sau privirile curioase ale trecătorilor. Ciudat, gândi el, că tot ce i se întâmplase convergea de fapt spre acest *moment*. De clipa întâlnirii lui Khedron, evenimentele lăsaseră impresia că înaintează neabătut, spre un țel predestinat. Monitoarele... Lys... Shalmirane... În fiecare etapă ar fi putut porni

pe un drum greșit, dar ceva îl împinsese mai departe în direcția cea bună. El era oare făuritorul propriului destin, sau soarta îl favoriza? Poate că la mijloc era o simplă chestiune de probabilități, de aplicare a legilor șansei. Oricine ar fi găsit cărarea din munți și probabil că, de nenumărate ori în trecut, alții ajunseseră la fel de departe. De pildă, Unicii anteriori lui – ce se întâmplase cu ei? Dar poate că el era primul norocos.

Pe drum, Alvin stabili raporturi din ce în ce mai strânse cu aparatul eliberat din îndelungata robie. De la început acesta fusese capabil să-i recepționeze gândurile, însă până atunci tânărul nu știuse dacă avea să-i asculte eventualele comenzi. Nesiguranța dispăruse; îi vorbea ca unei ființe omenești deși, pentru că alături se mai aflau și alții, îi poruncise să nu folosească cuvinte, ci imagini mentale simple. Uneori îi invidia pe roboți pentru comunicarea liberă dintre ei la nivelul telepatic, în vreme ce oamenii... cu excepția celor din Lys.

Constituia o altă calitate pierdută în Diaspar, sau abandonată în mod deliberat.

Reluă dialogul mental în anticamera sălii Consiliului. Era imposibil să nu compare actuala situație cu cea din Lys, unde Seranis încercase să-l supună voinței ei. Spera că nu mai aibă alt conflict, dar se pregătea pentru orice eventualitate, încă mai bine decât în Lys. Privirea aruncată membrilor Consiliului îi spuse care le era hotărârea. Nu fu nici surprins, nici prea dezamăgit și nu trădă niciunul din sentimentele la care s-ar fi așteptat consilierii, când ascultă concluziile Președintelui.

— Alvin, începu acesta, am analizat cu atenție situația creată de descoperirile tale, și am ajuns la o decizie unanimă. Deoarece nimeni nu dorește modificarea modului nostru de viață, și întrucât doar o dată la câteva milioane de ani se naște cineva capabil să părăsească Diasparul, sistemul de tuneluri către Lys este inutil. Ba reprezintă poate un pericol. De aceea, intrarea în sala căilor mobile a fost sigilată.

Mai mult, întrucât există posibilitatea să fie și alte modalități de părăsire a orașului, se vor investiga toate unitățile de memorie ale monitoarelor. Cercetările respective s-au și declanșat.

Am analizat de asemenea ce măsuri ar trebui luate, și dacă ele sunt necesare în ce te privește. Ținând seama de tinerețe, precum și de condițiile aparte ale originii tale, s-a decis să nu fi

tras la răspundere pentru ce ai făcut. În definitiv, dezvăluind o potențială amenințare la adresa modului nostru de viață, ai adus orașului un serviciu. Vom consemna aprecierile pozitive pentru acest fapt.

Răsunară câteva aplauze, iar pe chipurile Consilierilor se iviră expresii de satisfacție. O situație dificilă fusese rezolvată cu iscusință. Evitaseră pedepsirea lui Alvin, iar în prezent își puteau relua vechile îndeletniciri, mulțumiți că ei, cetățeni de frunte ai Diasparului, își îndepliniseră datoria. Cu puțin noroc, ar fi trecut multe secole până la apariția unei situații similare.

Președintele privi întrebător spre tânăr; probabil aștepta ca el să mulțumească Consiliului pentru bunăvoința. Avea să fie dezamăgit în cazul acesta.

— Vă pot pune o întrebare? rosti politicos Alvin.

— Firește.

— Să înțeleg că decizia a fost aprobată de Computerul Central?

După regulile Diasparului, întrebarea era impertinentă. Consiliul nu trebuia să-și justifice deciziile, sau să le explice. Dar, din motive necunoscute, Computerul îi acordase lui Alvin o întrevvedere. Tânărul deținea o poziție privilegiată.

Întrebarea produse oarecum stânjeneală, iar răspunsul sună sovăielnic.

— Bineînțeles că ne-am consultat cu el. A spus să ne bzuim pe judecata noastră.

Era ceea ce crezuse tânărul. Computerul Central discutase cu ei în același timp în care vorbise cu Alvin – de fapt, soluționând simultan un milion de probleme diferite ale Diasparului. Computerul știa, la fel de bine ca și Alvin, că deciziile Consiliului erau lipsite de reală importanță. Viitorul ieșise complet de sub controlul acestuia când, din inconștientă ignoranță, apreciasse criza ca fiind rezolvată..

Privindu-i pe naivii bătrâni ce se considerau conducătorii Diasparului, Alvin nu simți nici superioritate, nici dulcea anticipare a triumfului. Stătuse înaintea adevăratului conducător, iar acesta îi vorbise în tăcerea gravă a strălucitorului său domeniu subteran. Întâlnirea îi domolise în mare măsură trufia, însă îi mai rămăsese suficient orgoliu pentru o încercare finală, depășind tot ceea ce se petrecuse până atunci.

Luându-și rămas bun, se gândi dacă membrii Consiliului nu fuseseră surprinși de consimțământul lui tăcut, de absența oricărui protest față de închiderea drumului spre Lys. Custozii nu-l însoțiră; nu se mai afla sub observație, cel puțin nu într-o manieră evidentă. Doar Jeserac îl abordă la ieșire, pe străzile multicolore și aglomerate.

— Alvin, te-ai comportat exemplar, dar pe mine nu mă păcălești. Ce ai de gând?

Tânărul surâse.

— Știam că îți vei da seama. Dacă vii cu mine îți voi demonstra de ce drumul subteran nu mai este important. Vreau să încerc ceva nou, nu periculos, însă e foarte posibil să nu îți placă.

— De acord. După obicei, continui să fiu tutorele tău, deși cred că rolurile s-au inversat. Unde mergem?

— În Turnul lui Loranne. De acolo îți voi prezenta lumea din exterior.

Jeserac păli, dar nu dădu înapoi. Parcă lipsit de încredere în propriul glas, încuviință scurt din cap, urmându-l pe Alvin pe suprafața netedă a drumului rulant.

Nu dovedi niciun pic de teamă în tunelul pe unde sufla veșnic în Diaspar vântul înghețat. Locurile se schimbaseră; grilajul de piatră ce bloca accesul spre deșert dispăruse. Nu avea rol constructiv, iar Computerul, Central îl înlăturase fără împotrivire la solicitarea lui Alvin. Mai târziu, monitoarele puteau fi instruite să îl materializeze iarăși, repunându-l la locul lui. Deocamdată, tunelul se căsca, nezidit și nepăzit, în zidul exterior al orașului.

Abia când ajunse la capătul uriașei conducte de aerisire, Jeserac înțelese că se află în pragul lumii dinafară. Privind albastrul cerului, pașii lui deveniră tot mai șovăielnici până când, în cele din urmă se opriră. Alvin își aminti cum Alystra se întorsese, fugind, din același punct și se întrebă dacă îl putea convinge pe Jeserac să înainteze.

— Îți cer doar *să privești* afară, nu să părăsești orașul. Sunt sigur că asta o poți face!

În decursul scurtei sale șederi în Airlee, Alvin văzuse o mamă învâțându-și pruncul să meargă. Amintirea îi reveni obsedant în minte, în vreme ce-l ademenea pe Jeserac mai departe, comentând măgulitor fiecare pas. Spre deosebire de Khedron,

Jeserac nu era laș. Se pregătise să lupte împotriva prejudecății, dar bătălia era cumplită. Alvin se simțea la fel de istovit ca și el în clipa în care reuși să-l aducă într-un punct de unde se vedea întreaga întindere a deșertului.

Odată ajuns acolo, curiozitatea și frumusețea stranie a peisajului, atât de deosebit de ceea ce cunoscuse de-a lungul existenței sale, păsură să învingă spaima lui Jeserac. Panorama dunelor de nisip, dealurile îndepărtate îl fascinau. Era după-amiază, iar curând ținutul avea să fie vizitat de o noapte ce nu coborâse niciodată în Diaspar.

— Ți-am cerut să vii aici, începu Alvin, vorbind repede, abia stăpânindu-și nerăbdarea, pentru că mi-am dat seama că tu, mai mult decât oricare altul, ai câștigat dreptul de a cunoaște locul unde m-au condus pelegrinările mele. Doream să vezi deșertul, să-mi fii martor, astfel încât Consiliul să cunoască ce fac.

După cum am spus-o, am adus acest robot cu speranța că prin Computerul Central voi îndepărta blocajele impuse de așa-numitul Stăpân. A reușit, printr-un șiretlic pe care nu l-am înțeles complet, iar acum am acces la amintirile și capacitățile lui speciale. Voi folosi una din ele. Privește!

Răspunzând unei comenzi mentale, bănuite doar de Jeserac, robotul ieși prin gura tunelului, își spori viteza și în câteva secunde nu se mai distinse decât sub forma unei îndepărtate scânteieri metalice sub razele soarelui. Zbură jos, deasupra deșertului, peste dunele de nisip întinse aidoma unor valuri înghețate. Jeserac avea impresia certă că robotul caută ceva – deși nu-și închipuia ce anume.

Apoi, punctul sclipitor se înalță din pustiu și se opri la trei sute de metri deasupra solului. Alvin scoase un suspin de satisfacție. Privi iute către Jeserac, parcă spunându-i: „Asta e!”

Neștiind la ce să se aștepte, Jeserac nu distinse la început nimic. Apoi, nevenindu-i să-și creadă ochilor, văzu că din deșert se ridica un nor de praf.

Nimic nu este mai teribil decât mișcarea, acolo unde nicio mișcare nu pare a fi posibilă. Jeserac depășise însă hotarele uimirii și ale spaimii când dunele începură să gliseze lateral. Precum un uriaș trezit din somn, sub deșert se mișcă ceva, iar la urechile lui Jeserac ajunse vuietul Pământului despica de forțe

inimaginabile. Brusc, un gheizer gigant de nisip erupse la sute de metri în văzduh și solul fu ascuns vederii.

Încet, praful începu să se așeze în rana deschisă pe obrazul pustiului. Jeserac și Alvin rămăseseră cu privirile ațintite în aer, acolo unde cu puțin timp înainte nu plutise decât robotul, în sfârșit, tutorele înțelese de ce tânărului îi fusese indiferentă decizia Consiliului, de ce nu protestase aflând de sigilarea legăturii subterane.

Învelișul de pământ și piatră estompa, dar nu putea ascunde liniile mândre ale navei înălțate din deșertul spintecat. Pe când priveau, nava se răsuci lent spre ei, transformându-se într-un cerculeț îndepărtat și începu să crească.

Alvin vorbi repede, zorit de timp:

— Robotul a fost destinat să fie însoțitorul și servitorul Stăpânului și, în primul rând, pilotul vasului său. Înainte de a ajunge în Lys, au aterizat în Portul Diaspar, ce zace astăzi sub nisip. Populația lui se afla în scădere atunci; cred că nava Stăpânului s-a numărat printre ultimele sosite pe Pământ. Au stat o vreme în Diaspar, apoi au plecat spre Shalmirane. În zilele acelea căile de acces erau deschise. N-a mai avut nevoie de vas, iar el l-a așteptat sub dune. Aidoma Diasparului, aidoma acestui robot – aidoma a tot ceea ce constructorii din trecut au considerat cu adevărat important – nava a fost păstrată de propriile ei circuite eterne. Câtă vreme avea surse energetice, nu se uza și nici distruge; imaginea existentă în celulele de memorie nu suferea modificări, iar ea controlează structura fizică.

Nava, telecomandată de robot, ajunsese foarte aproape. Jeserac observă că era lungă de aproape treizeci de metri și ascuțită la ambele capete. Nu se zărea niciun chepeng sau hublou, însă stratul gros de pământ făcea imposibilă orice apreciere exactă.

Fură împrăștiați cu pietricele și praf, iar o secțiune a fuselajului basculă în afară. Jeserac văzu o cabină mică, goală, cu o a doua ușă în peretele opus. Nava se opri la numai o jumătate de metru de gura tunelului de ventilație, de care se apropiase cu prudența unei ființe vii.

— Adio, Jeserac, rosti Alvin. Nu mă pot întoarce în Diaspar să-mi iau rămas bun de la prieteni; te rog, face asta în numele meu. Lui Eriston și Etaniei spune-le că voi reveni curând. Dacă

nu va fi așa, le rămân recunoscător pentru tot. Și ție îți sunt recunoscător, chiar dacă nu ești de acord cu modul în care ți-am folosit învățăturile.

În ceea ce privește Consiliul... spune-le că un drum odată deschis, nu mai poate fi închis prin adoptarea unei rezoluții.

Nava se zărea doar ca o pată neagră pe fundul cerului, apoi dispăru. Jeserac n-o mai vedea, dar din ceruri se auzea cel mai impresionant dintre zgomotele produse de Om... vuietul prelung al aerului, prăbușindu-se kilometru după kilometru într-un tunel de vid, sfredelit prin cer.

Bărbatul nu se clinti nici după ce ultimele ecouri se stinseră în deșert. Se gândea la băiatul care plecase, căci pentru el, Alvin rămânea în veci un copil, singurul din Diaspar de când ciclul nașterii și al morții fusese întrerupt. Alvin nu avea să se maturizeze niciodată; pentru el, întregul Univers era o jucărie, un rebus de rezolvat pentru propria satisfacție. În hârjoneala lui descoperise o ultimă jucărie ucigașă, capabilă să distrugă tot ce rămăsese din civilizația umană. Indiferent de rezultat, pentru el era în continuare o joacă.

Soarele se găsea jos, puțin deasupra orizontului. Un vânt rece sufla dinspre pustiu, însă Jeserac aștepta, stăpânindu-și frica. Și deodată, pentru întâia oară în viață, văzu stelele.

Optsprezece

Nici în Diaspar nu văzuse Alvin foarte des un lux ca cel ce-i apăruse în fața ochilor când trapa interioară a ecluzei se deschisese înaintea lui. Stăpânul putea să fi fost orice, însă în niciun caz ascet. Abia mai târziu, Alvin se gândi la faptul că opulența aceea nu constituia o extravaganță deșartă; micuța lume reprezentase singurul lui cămin în decursul deselor călătorii printre aștri.

Nu vedea comenzi, totuși ecranul oval, acoperind în întregime peretele opus ecluzei, dovedea că încăperea nu era una obișnuită. Dispuse în semicerc în fața ecranului se aflau trei canapele joase; restul cabinei era ocupat de două măsuțe și câteva fotolii – unele în mod clar destinate unor pasageri de origine extraterestră.

După ce se instalează confortabil, Alvin privi în jur căutând robotul. Spre surprinderea lui, acesta dispăruse. Îl descoperi într-o nișă situată imediat sub plafon. Îl adusesse pe Stăpân pe Pământ, traversase spațiul, și în calitate de servitor îl urmasese în

Lys. De parcă mileniiile scurse nici nu existaseră, el se pregătise să-și reia vechile îndatoriri.

Alvin încercă o comandă mentală. Ecranul se iluminează; în fața lui apăru Turnul lui Loranne, straniu micșorat, aparent răsturnat pe orizontală. Încercări ulterioare îi oferă imagini ale cerului, ale orașului și deșertului. Rezoluția era excepțională, aproape perfectă, deși lăsa impresia că nu se face nicio amplificare. Alvin experimentă până ce reuși să obțină orice panoramă dorea, apoi fu gata să pornescă.

— Du-mă în Lys.

Comanda era simplă, dar cum să o îndeplinească nava, când el însuși nu avea habar asupra direcției? Nu se gândise la acesta problemă, însă când ea îi veni în minte, traversau deja deșertul cu o viteză extraordinară. Ridică din umeri, acceptând mulțumit faptul că avea servitori mai pricepuți decât el însuși.

Scara peisajelor de pe ecran era dificil de apreciat; cu toate acestea, în fiecare secundă se parcurgeau probabil mai mulți kilometri. Nu departe de oraș, culoarea solului se schimbă brusc într-un cenușiu mohorât, iar Alvin realizează că treceau peste bazinul unuia dintre oceanele dispărute. Cândva, Diasparul trebuie să fi fost aproape de țărm, chiar, dacă nu cunoștea referiri în acest sens nici în cele mai vechi înregistrări. Marile întinderi de apă se evaporaseră cu mult înainte de întemeierea lui.

Peste alte câteva sute de kilometri, terenul urca abrupt. La un moment dat, Alvin opri nava deasupra unei configurații ciudate de linii ce se intersectau vag prin pătura de nisip. Pentru o clipă fusese nedumerit, apoi pricepuse că privea ruinele unui oraș. Nu întârzie; era dureros să constăți că milioane de oameni nu lăsaseră drept urmă a existenței lor decât niște făgașe în nisip.

Curba plană a orizontului începu să se modifice, dezvăluind munții. Nava încetini, coborând într-un arc uriaș, lung de o sută cincizeci de kilometri. Apoi, pe neașteptate, înaintea lui apăru Lysul, pădurile și râurile nesfârșite alcătuind o scenă de o asemenea frumusețe, încât rămase locului un timp. Spre est, ținutul se adumbrea, iar lacurile mari păreau pete de noapte. Dar spre apus, apele jucau și scânteiau în lumină, împrăștiind culori pe care Alvin nu și le închipuise niciodată.

Din fericire, reuși să localizeze repede Airlee, căci mai departe robotul nu cunoștea drumul. Alvin se simțea mulțumit că descoperise una din limitele mașinii. Probabil nu auzise niciodată de așezare și de aceea nu avea stocată poziția ei în memorie.

După câteva încercări, tânărul asoliză nava pe colina de unde privise întâia oară Lysul. Vehiculul se controla ușor; trebuia doar să-și formuleze intențiile generale, iar robotul se ocupa de rest. Bănuia că ordinele periculoase sau imposibile ar fi fost ignorate, deși nu intenționa, pe cât posibil, să dea astfel de ordine. Nimeni nu îi observase sosirea. Constituia un amănunt important, pentru că nu dorea o nouă înțelețare mentală cu Seranis. Nu avea încă un plan bine definit, totuși nu voia să riște până ce nu-și regăsea prietenii. Robotul îi putea fi ambasador, în vreme ce el ar fi rămas în siguranța navei.

Nu întâlnește pe nimeni pe drum. Încearcă o senzație stranie stând în fotoliul din navă, în timp ce câmpul lui vizual se deplasa lin pe cărarea cunoscută și el auzea foșnetele arborilor. Totuși, nu se identifica încă pe deplin cu robotul, iar încordarea mentală continua să fie considerabilă.

În Airlee se înserase; căsuțele pluteau în globuli de lumină. Înapoi la adăpostul întinericului. Ajunsese foarte aproape de locuința lui Seranis când fu descoperit. Se auzi un zumzet furios, strident, iar ecranul fu acoperit de un nor de aripi. Se feri involuntar, apoi realizează ce anume se întâmplase. Krif își exprima din nou resentimentele, față de orice zburătoare lipsită de aripi.

Nedorind să-i pricinuiască vreun rău, Alvin opri robotul și acceptă loviturile revărsate asupra lui. Deși era la doi kilometri depărtare, nu-și stăpâni tresărirea de bucurie în clipa în care Hilvar ieși din casă să vadă ce se întâmplă.

La apariția stăpânului, Krif se îndepărtă, continuând să bâzâie amenințător. În tăcere, Hilvar privi robotul și zâmbi.

— Salut, Alvin. Mă bucur că ai revenit. Sau te afli încă în Diaspar?

Nu pentru prima dată, pe Alvin îl încercă o admirație ușor invidioasă pentru agerimea și precizia minții prietenului său.

— Nu, răspunse minunându-se de acuratețea cu care i se reproducea glasul. Sunt în Airlee. Nu prea departe, însă deocamdată prefer să rămân pe loc.

Hilvar râse.

— Procedezi foarte bine. Seranis te-a iertat, dar Sfatul... În sfârșit, asta-i altă poveste. Chiar acum are loc aici o întrunire; prima de acest fel din Airlee.

— Adică consilierii voștri s-au prezentat în persoană? Credeam că datorita telepatiei asemenea întruniri nu sunt necesare.

— Ele se țin foarte rar, în anumite ocazii sunt considerate utile. Eu unul nu cunosc natura exactă a crizei, dar au sosit deja trei Senatori și cât de curând trebuie să apară ceilalți.

Alvin nu-și putu reține un zâmbet, observând că evenimentele din Diaspar se repetau în Lys. Oriunde ar fi mers, lăsa în urmă un siaj de consternare și alarmă.

— Cred că ar fi o idee bună să mă adresez acestui Sfat al vostru... atâta timp cât o pot face în siguranță.

— Dacă vor promite că nu vor încerca să pună stăpânire pe tine, vino fără grijă. În caz contrar, ar fi mai bine să rămâi unde te găsești. Îți voi conduce robotul înaintea Senatorilor, îi va tulbura destul de mult.

Urmându-l pe Hilvar, Alvin simți din nou o stare acută de satisfacție și ațătare. De astă dată îi întâlnea pe conducătorii Lysului în condiții de egalitate; deși nu le purta pică, era plăcut să se știe stăpân pe situație. În plus, dispunea de puteri enorme, neinventariate în întregime.

Ușa sălii de conferințe era încuiată și trecură câteva minute până Hilvar izbuti să-și anunțe prezența.

Mințile Senatorilor erau atât de preocupate încât fu dificil să le întrerupă discuția. Pereții culisară lent, iar Alvin pătrunse prin intermediul automatului în încăpere.

Cei trei Senatori încremeniră în scaune când robotul pluti spre ei. Pe chipul lui Seranis însă nu înregistră niciun semn de surpriză. Poate că Hilvar o avertizase deja, sau poate că ea însăși se aștepta ca mai devreme ori mai târziu, Alvin să revină.

— Bună seara, rosti politicos, de parcă apariția sa acolo ar fi fost lucrul cel mai natural. Am hotărât să mă întorc.

Cu siguranță, surpriza lor îi depășise așteptările. Unul din Senatori, un tânăr cu păr grizonat, își reveni cel dintâi, şuierând:

— Cum ai ajuns aici?

Motivul uimirii sale era evident. Aidoma Diasparului, Lys sigilase liniile de transport subteran.

— Păi, la fel ca ultima dată, replică Alvin, amuzându-se pe socoteala lor.

Ceilalți doi Senatori îl priviră fix pe primul dintre ei, care-și desfăcu brațele într-un gest de neajutorare resemnată. Apoi, acesta vorbi din nou:

— N-ai întâmpinat... nicio dificultate?

— Absolut niciuna, zise Alvin hotărât să le spotească deruta. Și văzu că reușise. M-am întors, continuă el, din proprie voință, pentru a vă aduce vești importante. Datorită neînțelegerii noastre anterioare, rămân deocamdată la distanță. Dar dacă voi apare în persoană, îmi făgăduiți să nu încercați să-mi controlați acțiunile?

O vreme nimeni nu spuse nimic. Alvin se întrebă ce gânduri se schimbau în liniște. După aceea, Seranis vorbi în numele tuturor:

— Nu vom mai încerca. Deși nu-mi amintesc să fi izbutit nici altă dată.

— Perfect, replică Alvin. Voi ajunge în Airlee cât de repede.

Așteptă întoarcerea robotului, apoi îl instrui amănunțit, punându-l să repete ordinele. Era convins că Seranis nu avea să-și încalce promisiunea, însă prefera să-și asigure o cale de retragere.

Ecluza se închise silențios în urma lui. După încă o clipă auzi un șuierat, aidoma unui prelung suspin de uimire, produs de aerul alungat din calea navei ce se înălța. Un moment, o formă neagră acoperi stelele, apoi nava dispăru.

Abia atunci tânărul realizează că făcuse o greșală: minoră, însă din categoria celor care pot conduce spre dezastru planurile cele mai atent gândite. Uitase că simțurile robotului erau mult mai ascuțite, iar noaptea mai întunecoasă decât se așteptase el. În repetate rânduri pierdu firul potecii, iar de câteva ori evită în ultima clipă să se izbească de copaci. În pădure, bezna era aproape absolută. La un moment dat, o formă masivă înaintă prin tufișuri. Se auzi un foșnet slab, câteva crenguțe se frânseră, iar doi ochi de smarald îl priviră fix de la înălțimea pieptului. Îi vorbi încetișor forme străine; o limba incredibil de lungă îi răzu mâna. După un moment, un trup puternic se frecă afectuos de el, îndepărtându-se fără zgomot. Habar n-avea ce anume întâlnește.

Luminile așezării apărură pe neașteptate printre arborii din față, dar Alvin nu mai avea nevoie de ele. Cărarea de sub picioarele sale devenise un pârau de foc albăstrui. Mușchiul de pe pământ era fosforescent, iar pașii lui lăsau pete întunecate, ce dispăreau lent. Spectacolul vrăjea; tânărul se aplecă și rupse un smoc din mușchiul straniu, care străluci câteva minute în palmele sale înainte de a se stinge.

Lângă casă tot Hilvar îl întâmpină și îl conduse înaintea lui Seranis și a Senatorilor. Aceștia îl salutară politicoși, cu o reținere prudentă. Dacă se întrebau unde dispăruse robotul, nu făcură niciun comentariu.

— Regret foarte mult că am fost nevoit să părăsesc ținutul într-un mod atât de neprotocolar, începu Alvin. Poate v-ar interesa să aflați că mi-a fost aproape la fel de dificil să evadéz din Diaspar. Făcu o pauză semnificativă, apoi reluă: Am povestit celor din orașul meu despre Lys. M-am străduit să creez o impresie favorabilă, totuși Diasparul nu dorește să întrețină nicio legătură cu voi. În ciuda spuselor mele, vrea să evite contactul cu o civilizație inferioară.

Observă extrem de satisfăcut reacția Senatorilor. Până și amabila Seranis se înroșise ușor. Dacă ar fi reușit să ațâțe unul contra altuia Lysul și Diasparul, socotea Alvin, problema ar fi fost pe jumătate rezolvată.

Fiecare și-ar fi dorit să demonstreze superioritatea propriului mod de viață, încât barierele ar fi dispărut în scurtă vreme.

— De ce ai revenit în Lys? întrebă Seranis.

— Pentru că vreau să vă conving, atât pe voi cât și pe cei din Diaspar, că ați comis o greșeală. Nu aminti celălalt motiv – anume că acolo se afla singurul prieten pe care se bizaia și de al cărui ajutor avea nevoie.

Senatorii tăceau, așteptându-l să continue. Alvin știa că prin ochii și urechile lor vedeau și auzeau multe alte inteligențe. El era acum reprezentantul Diasparului și întregul Lys avea să-i judece civilizația după cele afirmate în fața Senatorilor. Constituia o mare responsabilitate ce îl făcu să se simtă neînsemnat ca persoană. Își ordonă în minte ideile și începu să vorbească.

Subiectul îl reprezenta Diasparul. Descrie orașul așa cum îl văzuse ultima dată, visând în mijlocul deșertului, cu turnurile sclipind pe fundalul cerului aidoma unor curcubeie captive. Din

visteria memoriei, rechemă cântările pe care poeți străvechi le scriseră spre lauda Diasparului, vorbi despre nenumărații oameni care-și sacrificaseră viața pentru a-i spori frumusețea. Indiferent cât de mult ar fi trăit cineva, le spuse el, n-ar fi putut cunoaște toate splendorile orașului, mereu apăreau lucruri noi. Înfățișă câteva din minunile create de locuitorii Diasparului, străduindu-se să-i facă să aprecieze măcar capodoperele artiștilor trecutului. Și se întrebă în sinea lui, ușor melancolic, dacă într-adevăr muzica Diasparului constituise ultima șoaptă a Terrei către stele, așa cum le declarase.

Îl ascultară până la sfârșit, fără să-l întrerupă sau să pună întrebări. Se făcuse târziu când termină; se simțea mai obosit decât își amintea să fi fost vreodată. Tensiunea și excitarea zilei prelungite îl copleșiseră în cele din urmă, și el adormi fără să-și dea seama.

Când se trezi, se afla într-o odaie necunoscută. Abia după câteva clipe își reaminti că nu se mai găsea în Diaspar. Pe măsură ce mintea i se limpezea, lumina spori în jurul său, până fu scăldat de razele blânde ale soarelui de dimineață, pătrunzând prin pereții transparenți. Rămase întins, rememorând evenimentele zilei și întrebându-se ce forțe pusese în mișcare.

Cu un sunet muzical, plăcut, unul din pereți se plie în sus, într-un mod atât de complicat încât deruta ochiul. Prin deschiderea creată înăuntru pătrunse Hilvar. Îl privi pe Alvin cu o expresie jumătate amuzată, jumătate preocupată.

— Dacă te-ai trezit, poate-mi spui ce planuri ai în continuare și cum ai izbutit să te întorci. Senatorii tocmai au plecat să cerceteze drumul subteran; nu înțeleg cum ai reușit să-l utilizezi din nou. Pe acolo ai venit?

— Ar fi mai bine să-i ajungem din urmă, spuse Alvin sărind din pat, întinzându-se din toate încheieturile. N-aș vrea să îmi piardă timpul degeaba. În privința primei tale întrebări... nu peste mult îți voi da răspunsul.

Îi ajunseră pe cei trei tocmai lângă lac. Se salutară cu răceală. Comitetul de Investigații pricepuse că Alvin știa încotro se îndreptau, iar neașteptata întâlnire îi descumpănise.

— Mă tem că aseară v-am îndrumat greșit, începu Alvin plin de voioșie. N-am venit în Lys pe drumul cel vechi, așa încât încercarea voastră de a-l închide s-a dovedit zadarnică. De fapt,

Consiliul Diasparului a închis la rândul lui terminalul nostru, cu un succes asemănător.

Chipurile Senatorilor ar fi ilustrat un studiu psihologic despre uimire, în vreme ce mințile le căutau diverse alte soluții.

— Atunci *cum* ai ajuns aici? întrebă conducătorul lor. Brusc, în ochii lui licări înțelegerea, și Alvin realizează că începeau să întrevadă adevărul. Se întrebă dacă nu cumva interceptase comanda trimisă de creierul lui dincolo de munți. Tăcu însă, mulțumindu-se să indice cu mâna nordul.

Prea iute ca să fie urmărit cu privirea, un arc de lumină argintie se ivi peste culmi, lăsând în spate o dâră incandescentă, lungă de peste un kilometru. Se opri la circa șapte kilometri deasupra Lysului. Nu încetinise și nici nu frânase în trepte. Se oprise brusc, încât ochii Continuară din inerție să urmărească cerul, până când mișcarea fu înregistrată în sfârșit. Din văzduh năvăli o limbă de tunet, sunetul aerului izbit și zdrobit de violența trecerii navei. Peste puțin timp ea însăși, scânteind în soare, apăru pe colină, la nicio sută de metri depărtare.

Era greu de spus cine fusese mai surprins. Totuși, Alvin își reveni cel dintâi. Mergând – aproape alergând – spre vas, își puse întrebarea dacă întotdeauna zbura în maniera aceea meteoritică. Ideea îl tulbura, căci pe parcursul călătoriei nu încercase nici cea mai ușoară senzație de mișcare. Mult mai straniu însă era faptul că, numai cu o zi înainte, vehiculul astăzi strălucitor fusese învelit de un strat gros de rocă, cu duritatea fierului, atunci când fusese smulsă din adâncurile deșertului. Abia când ajunse lângă navă și își fripse vârfurile degetelor atingând fuselajul, Alvin pricepu cele întâmplare. Lângă pupă mai existau urme de pământ complet ars. În rest el dispăruse, dezvăluind carcasa de neatins nici pentru timp, nici pentru orice altă forță a naturii.

Însoțit de Hilvar, se opri în cadrul uși deschise și-i privi pe Senatorii amuțiți. Oare ce gândeau? Mai exact, ce gândea întregul Lys? După fețele lor, probabil însă că nu gândea deloc în acel moment.

— Plec în Shalmirane și mă voi întoarce peste o oră, rosti Alvin. Dar acesta e numai un început, iar cât timp voi fi plecat, vreau să reflectați la ce vă spun acum.

Nava aceasta nu e una obișnuită, din tipul utilizat de oameni pentru a călători pe Pământ. Este o navă interstelară, una dintre

cele mai rapide construite vreodată. Dacă doriți să știți unde am găsit-o, puteți afla răspunsul în Diaspar. Însă va trebui să mergeți acolo, pentru că Diasparul nu va veni la voi niciodată.

Se răsuci spre Hilvar și-i făcu semn să intre. Acesta ezită o clipă, cât să mai privească o dată în jur. Apoi pași în ecluza.

Senatorii rămaseră locului până când nava, deplasându-se de astă dată mai încet, dispăru spre sud. Tânărul grizonat ce conducea grupul înălță din umeri resemnat, adresându-se unuia dintre colegi:

— De fiecare dată când am propus schimbări, te-ai opus. Până acum ai avut câștig de cauză. Nu cred însă că viitorul va fi de partea unui singur grup. Atât Lys cât și Diaspar au ajuns la capătul unei perioade, iar momentul trebuie tratat cu cea mai mare atenție.

— Mă tem că ai dreptate, sosi răspunsul morocănos. Străbătem o criză; Alvin știa ce zice când ne-a sfătuit să mergem în Diaspar. Existența noastră este în prezent cunoscută, deci nu are rost să ne mai ascundem. Cred că cel mai potrivit ar fi să luăm legătura cu verii noștri... Poate că în momentul acesta sunt mai dornici de cooperare.

— Dar accesul subteran e închis la ambele capete!

— Vom redeschide terminatul nostru; nu va trece mult și Diasparul va proceda la fel.

Mințile Senatorilor, atât a celor din Airlee cât și a celorlalți răspândiți în întregul Lys, primiră propunerea cu antipatie, dar nu aveau altă alternativă.

Mai curând decât se așteptase, sămânță sădită de Alvin încolțise.

Munții pluteau încă în umbre când ajunseră în Shalmirane. De la înălțime, uriașul crater al fortăreței arăta minuscul; părea imposibil ca soarta Pământului să fi depins cândva de cerculețul respectiv de abanos.

Alvin opri nava printre ruinile de pe malul lacului, iar paragina din jur îl copleși, înfiorându-i sufletul. Deschise ecluza, lăsând tăcerea să pătrundă în navă. Hilvar, care nu rostise nicio vorbă pe întreaga durată a zborului, întrebă în șoaptă:

— De ce te-ai întors aici?

Alvin îi răspunse abia după ce se aflau lângă lac.

— Voiam să-ți arăt nava. Și mai speram ca polipul să se fi refăcut; am senzația că-i sunt dator; doream să-i povestesc ce am descoperit.

— În cazul acesta trebuie să mai aștepți. Te-ai întors mult prea devreme.

Alvin o știa. Nu se simți dezamăgit. Suprafața lacului era perfect nemișcată, nu vibra în ritmul regulat ce-i nedumerise altă dată. Îngenunchie pe mal, scrutând adâncurile reci, întunecate.

Clopoței transparent, cu tentacule aproape invizibile, pluteau ici și colo sub oglinda apei. Tânărul își cufundă mâna și prinse unul în căușul palmei. Îi dădu drumul aproape imediat, cu o exclamație de surpriză. Îl urzicase.

Într-o bună zi – peste câțiva ani, peste câteva secole – meduzele mici, lipsite de rațiune, urmau să se contopească, renăscând uriașul polip, iar memoriile lor se vor contopi din nou în conștiință. Alvin se întrebă cum avea să accepte polipul descoperirile lui; exista posibilitatea ca el să nu fie foarte încântat de adevăr. Da, putea să nu accepte inutilitatea atâtor eoni de așteptare.

Fuseseră însă inutili? Cu toată amăgirea, așteptarea îndelungată și plină de credință a acestori creaturi își găsise în final răsplata. Ca prin minune, ele salvaseră cunoștințe din trecut, care altminteri ar fi fost pierdute pe vecie. Azi aveau dreptul la odihnă, iar credința lor lua calea unui milion de alte religii care cândva se consideraseră veșnice.

Nouăsprezece

Hilvar și Alvin reveniră gânditori la navă și nu după multă vreme fortăreața redeveni o pată întunecată, pierdută printre dealuri. Se micșoră cu repeziciune, deveni un ochi negru, lipsit de pleoape, ațintit de-a pururi asupra cerurilor, apoi se pierdu în panorama generală a Lysului.

Alvin nu dădu nicio comandă; Continuară să se înalțe până ce întreaga regiune apăru sub ei aidoma unei insule verzi pe un ocean gălbui. Niciodată nu urcase atât de sus. Când se opriră din ascensiune, dedesubt se vedea întreaga semilună a Pământului. Lys era foarte mic, o simplă pată de smarald pe deșertul palid, însă foarte departe, lângă curbura globului, ceva scânteia precum un giuvaer. Așa văzu Hilvar, pentru întâia oară, orașul Diaspar.

Rămaseră acolo un timp, privind Pământul în rotație. Dintre străvechile domenii ale Omului, cu siguranță acesta era ultimul pe care și-ar fi permis să îl piardă. Alvin regreta că nu putea înfățișa planeta, așa cum o zărea acum, conducătorilor Lysului și Diasparului.

— Hilvar, vorbi el într-un târziu, crezi că e bine ceea ce fac?

Întrebarea îl surprinse pe Hilvar. El bănuia nimic despre îndoielile ce-l copleșeau uneori pe prietenul său și nici nu știa de întâlnirea cu Computerul Central, de impactul avut de aceasta asupra minții lui Alvin. Nu era o întrebare ușoară, căreia să îi răspunzi imparțial; ca și Khedron, însă cu mai puțin temei, Hilvar simțea că propria sa personalitate era înăbușită. Era absorbit implacabil în vârtejul provocat de Alvin în urma trecerii sale prin viață.

— Cred că da, spuse. Popoarele noastre au fost separate un timp prea lung. Hilvar socotea că nu afirmase niciun neadevăr, dar era conștient că propriile lui sentimente îi afectau răspunsul. Totuși, Alvin încă era îngrijorat.

— Altceva mă neliniștește. Diferența între duratele vieților noastre.

Nu zise mai mult, deoarece fiecare știa ce gândește celălalt.

— M-am gândit și cu la asta, recunosc Hilvar, însă cred că problema se va rezolva de la sine, cu vremea, când cele două civilizații vor ajunge să se cunoască iarăși. Nu pot avea dreptate amândouă - viețile noastre sunt poate prea scurte, iar ale voastre mult prea lungi. În cele din urmă se va ajunge la un compromis.

Alvin căzu pe gânduri. Era adevărat, ar fi fost singura speranță, dar perioada de tranziție urma să fie extrem de dificilă. Își reaminti cuvintele amare ale lui Seranis: *Atât el cât și eu vom fi morți de veacuri, în vreme ce tu vei rămâne mereu tânăr*. Perfect, el avea să accepte orice condiții. Chiar și în Diaspar prietenii se găseau sub amenințarea aceleiași umbre; faptul că aveau să se reînnoade peste o sută, sau peste un milion de ani, era prea puțin important. Tânărul știa, cu o siguranță mai presus de logică, din pura intuiție, că bunăstarea speciei necesita fuziunea celor două culturi; pentru o asemenea cauză, fericirea individuală era lipsită de însemnătate. Un moment, Alvin își imaginează omenirea ca reprezentând mai mult decât fundalul însuflețit al propriei sale vieți și acceptă fără să

clipească greutatea pe care alegerea lui i le putea aduce într-o bună zi.

Dedesubt, planeta își continua rotația eternă. Simțind starea sufletească a tovarășului său, Hilvar rămase tăcut.

— Când am părăsit prima dată Diasparul, începu Alvin mai târziu, nu știam nici eu ce speram să găsesc. Lysul m-ar fi mulțumit cândva – ba chiar mai mult decât atât – dar acum, însuși Pământul mi se pare mic și lipsit de importanță. Fiecare descoperire a ridicat alte întrebări, mai profunde, a lărgit și mai mult orizonturile. Mă întreb când și unde se vor sfârși toate acestea...

Hilvar nu-l văzuse niciodată pe Alvin atât de îngândurat. Nu dorea să-l întrerupă. În ultimele câteva minute aflate nenumărate lucruri noi despre el și gândurile sale.

— Robotul mi-a spus, urmă Alvin, că vasul e în stare să ajungă în mai puțin de o zi la cei Șapte Sori. Crezi că ar trebui să merg acolo?

— Mă crezi capabil să te opresc? îi replică Hilvar.

— Nu e un răspuns. Cine știe ce se găsește în spațiu? Poate că Invadatorii au părăsit Universul, dar dacă există alte inteligențe potrivnice omenirii?

— De ce să fie așa? Problema aceasta a fost dezbătută ere întregi de filosofi noștri. E greu de presupus că o rasă cu adevărat inteligentă poate fi dușmănoasă.

— Dar Invadatorii?...

— De acord, ei reprezintă o enigmă. Dacă într-adevăr erau neîndurători, probabil s-au autodistrus până acum. Și chiar dacă nu s-a întâmplat așa... Hilvar arată pustiul nesfârșit de sub ei. Cândva, noi aveam un imperiu. Ce i-ar mai ispiti acum?

Alvin rămase ușor surprins să constate că există cineva care să-i împărtășească într-atât punctul de vedere.

— La fel gândesc toți cei din Lys?

— Doar o minoritate. Cetățeanul obișnuit nu-și face griji în privința asta, dar consideră că dacă Invadatorii ar fi dorit cu adevărat să distrugă Pământul, ar fi făcut-o cu mult timp în urmă. Nu cred că există cineva care să se teamă cu adevărat de ei.

— În Diaspar, situația e complet diferită. Concetățenii mei sunt niște lași. Îi îngrozește ideea de a părăsi orașul și nu știu ce

se va întâmpla când vor auzi că am găsit o navă. Jeserac anunțat Consiliul; aş vrea să ştiu ce intenționează.

— Îți pot spune eu. Se pregătesc să primească prima delegație din Lys. M-a anunțat Seranis..

Alvin privi ecranul. Ar fi parcurs într-o clipă distanța dintre Lys și Diaspar. Cu toate că își atinsese unul din țeluri, în prezent i se părea neînsemnat. Totuși era mulțumit. În mod clar, lungile epoci de izolare luaseră sfârșit.

Conștiința faptului că izbândise în ceea ce, odată, fusese principalul lui obiectiv, îi alungă și ultimele îndoieli. Își îndeplinisese misiunea pe Pământ, mai repede și mai bine decât îndrăznise să spere. În fața sa se întindea drumul spre ceea ce părea a fi ultima și, cu siguranță, cea mai măreață aventură.

— Hilvar, mă vei însoți? întrebă, conștient de ceea ce-i cerea.

— Nu mai era nevoie să mă întreb. Am anunțat-o pe Seranis și pe ceilalți cunoscuți că voi pleca împreună cu tine cu mai bine de o oră în urmă.

Se aflau deja extrem de sus când Alvin dădu robotului ultimele instrucțiuni. Nava se opri, iar Pământul se găsea la aproape o mie cinci sute de kilometri, acoperind cea mai mare parte a cerului de dedesubt. Nu părea atrăgător. Alvin își închipui cum, în trecut, alte vase poposiseră o vreme acolo, pentru ca apoi să-și continue drumul.

Un răstimp destul de lung, robotul verifică circuitele și comenzile neutilizate de eoni. După aceea răsună un sunet înfundat, primul auzit de Alvin în navă: un zumzet subțire, crescând rapid, octavă după octavă, până la frecvențe ce nu mai fură percepute de urechea omenească. Nu se simțea niciun fel de mișcare, dar pe ecran stelele se deplasau. Pământul reapăru, dispăru – apoi apăru din nou, într-o altă poziție. Nava „adulmeca”, rotindu-se în spațiu precum acul unei busole în căutarea nordului. Timp de câteva minute cerul se învârti în jurul lor, până ce, în sfârșit, nava se stabilizează: un proiectil uriaș ațintit spre stele.

În centrul ecranului strălucea în toată splendoarea lui multicoloră grupul măreț al celor Șapte Sori. Pământul se zărea doar ca o semilună subțire, întunecată, tivită cu auriul și purpuriul apusului. Alvin presimți că urma să se întâmple ceva

ce avea să depășească în amploare experiențele anterioare. Așteptă, încleștându-și ambele brațe de fotoliu, în vreme ce secunde se scurgeau, iar cei Șapte Sori scânteiau ademenitori înainte.

Nu se auzi nimic, doar un tremur scurt ce păru să le încețoșeze vederea – iar Pământul dispăru, ascuns parcă de o mână de iluzionist. Erau singuri în spațiu, singuri cu aștrii și cu un Soare ciudat de mic. Pământul se topise ca și cum n-ar fi existat niciodată.

Trepidația se repetă și odată cu ea se auzi un vuiet surd, căci generatoarele foloseau o parte mai însemnată a puterii lor. Pentru o clipă păru că nu se întâmplase nimic, apoi Alvin își dădu seama că nici Soarele nu se vedea, iar stelele se scurgeau încet pe lângă navă. Privi îndărăt – și nu zări nimic, înapoia lor nu se mai afla decât o emisferă neagră. Chiar în timp ce se uita, văzu stelele dispărând aidoma scânticilor în apă. Nava gonia cu mult peste viteza luminii, iar tânărul înțelese că nu se mai găseau în spațiul familiar al Pământului și Soarelui.

Când vibrația aceea bruscă, amețitoare, se simți pentru a treia oară, inima aproape i se opri. Tulburarea stranie a vederii fusese evidentă: pentru un moment, ceea ce îl înconjura fusese distorsionat dincolo de posibilitatea recunoașterii. Sensul distorsiunii i se dezvălui într-un inexplicabil fulger de intuiție. Aceea era realitatea, *nu o iluzie optică*. Cumva, trecând prin pelicula subțire a Prezentului, întrezărise schimbările petrecute în spațiul înconjurător.

Uruiul generatoarelor se transformă în vacarm, scuturând nava. Un sunet cu atât mai impresionant cu cât era primul strigăt de protest auzit de Alvin din partea unei mașini. Apoi încetă brusc și liniștea neașteptată păru să le răsună în timpane. Generatoarele își făcuseră datoria; până la sfârșitul drumului n-aveau să mai fie necesare. Stelele din față luciră alb-albăstrui și dispărură în banda ultravioletului. Totuși, printr-o scamatorie a Științei sau Naturii, cei Șapte Sori continuau să fie vizibili, deși pozițiile și culorile lor se schimbaseră subtil. Nava gonia într-acolo printr-un tunel întunecat, dincolo de limitele spațiului și ale timpului, cu o viteză prea mare pentru a fi percepută de mintea omenească.

Era greu de crezut că țâșniseră din Sistemul Solar cu o iuțeală care, dacă nu s-ar fi redus, i-ar fi purtat prin inima

Galaxiei și în neantul de dincolo de ea. Nici Alvin, nici Hilvar nu erau capabili să conceapă adevăratele dimensiuni ale călătoriei lor. Marile saga ale exploratorilor stelari modificaseră complet concepția Omului despre Univers și chiar acum, după milioane de secole, străvechile tradiții nu muriseră cu totul. Legende povesteau că existase cândva o navă care ocolise Cosmosul în răstimpul dintre răsăritul și apusul soarelui. Miliardele de kilometri dintre stele nu însemnau nimic pentru astfel de viteze. Alvin considera expediția doar cu puțin mai teribilă și chiar mai lipsită de primejdii decât primul lui drum spre Lys.

În vreme ce sistemul celor Șapte Sori își sporea treptat luminozitatea, Hilvar fu cel care rosti cu glas tare ceea ce gândeau în fapt amândoi:

— Alvin, observă el, formațiunea aceea nu poate fi naturală.

Însoțitorul lui încuviință din cap.

— De ani de zile mi-am spus-o și eu, totuși continuă să îmi pară fantastic.

— Poate că n-a fost creată de Om, continuă Hilvar, dar este opera unor ființe inteligente. Niciodată natura n-ar fi creat un cerc perfect de stele, la fel de strălucitoare. Iar în Universul vizibil nu există absolut nimic similar Soarelui Central.

— Dar pentru ce anume a fost realizat?

— Oha, îți pot oferi mai multe ipoteze. Poate constituie un semnal, astfel încât orice navă pătrunsă în Universul nostru să știe unde să caute prezența rațiunii. Poate că marchează centrul unei administrații galactice. Sau poate (și eu cred că asta-i explicația) e pur și simplu cea mai măreață operă de artă. E însă inutil să speculăm pe tema asta. Peste câteva ore vom cunoaște adevărul.

Vom cunoaște adevărul. Probabil, gândi Alvin... dar ce pârțică din el vom ajunge să cunoaștem? Părea ciudat ca, în vreme ce părăsea Diasparul și Pământul, cu o viteză depășind orice închipuire, mintea lui să revină iarăși asupra tainei originii sale. Dar în realitate nu era atât de surprinzător. Aflase multe din clipa sosirii în Lys, dar nu putuse găsi nici măcar o clipă de intimitate și de liniște.

Nu avea altceva de făcut decât să aștepte. Viitorul lui imediat era controlat de minunata mașină – cu siguranță una dintre supremele realizări inginerești ale tuturor timpurilor – ce-l purta în inima Universului. Acum avea prilejul să gândească și

să reflecteze, indiferent dacă o dorea sau nu. Însă mai întâi trebuia să-i spună lui Hilvar ce i se întâmplase după pripita lor despărțire, cu numai două zile în urmă.

Hilvar ascultă istorisirea fără comentarii și fără să ceară explicații. Lăsa impresia că înțelege instantaneu cele povestite de Alvin și nu păru deloc surprins aflând de întâlnirea cu Computerul Central, de intervenția efectuată asupra minții robotului. Nu pentru că ar fi fost incapabil să se minuneze, însă istoria era plină de splendori narative comparabile cu orice parte a relatării lui Alvin.

— Este limpede, rosti când tânărul termină de povestit, atunci când a fost construit, Computerul Central a primit instrucțiuni speciale în privința ta. Cred că ai ghicit deja de ce.

— Așa cred și eu. O parte a răspunsului mi-a fost dată de Khedron, când mi-a explicat că întemeietorii Diasparului au luat anumite măsuri de precauție pentru a-i preveni declinul.

— Consider că tu - și ceilalți Unici dinaintea ta - faceți parte din mecanismul social care previne stagnarea? Sau că, în vreme ce Bufonii sunt factorii de corecție pe termen scurt, voi sunteți factorii pe termen lung?

Hilvar exprimase ideea mai bine decât ar fi putut-o face el, totuși Alvin nu se gândise numai la așa ceva.

— Eu consider că adevărul e ceva mai complicat. Se pare că în momentul construirii orașului a izbucnit un conflict de idei, între cei ce voiau să-l izoleze complet de lumea exterioară și cei care doreau să mențină unele legături. Prima fracțiune a câștigat, dar ceilalți nu s-au recunoscut înfrânți. Cred că Yarlan Zey a fost unul din conducătorii lor, însă nu era îndeajuns de puternic pentru a acționa direct. A făcut tot posibilul, păstrând sistemul de transport subteran și asigurându-se că, periodic, din Palatul Creației urma să iasă cineva care să nu împărtășească temerile concetățenilor săi. De fapt, mă întreb—

Alvin se opri și privi în gol, atât de concentrat încât nu mai observă nimic în jui.

— La ce te gândești? îl întrebă Hilvar.

— Tocmai m-a izbit ideea că... că *eu* sunt Yarlan Zey. Este perfect posibil. S-ar putea să-și fi introdus personalitatea în Băncile Memoriei, bazându-se pe ea ca să distrugă șablonul Diasparului, până ce acesta nu se întrona definitiv. Într-o bună zi

trebuie să aflu ce s-a întâmplat cu Unicii anteriori. Asta mi-ar completa petele albe ale tabloului.

— Yarlán Zey sau un altul a instruit Computerul Central să ofere asistență Unicilor, ori de câte ori erau creați, murmură Hilvar, urmându-i raționamentul.

— Exact. Ironia cea mare este că puteam obține toate informațiile dorite direct de la Computerul Central, fără niciun fel de ajutor din partea sărmanului Khedron. Mi-ar fi spus mult mai mult decât i-a dezvăluit lui vreodată. Trebuie să recunosc însă că mi-a economisit timp și m-a învățat unele lucruri pe care niciodată nu le-aș fi deprins de unul singur.

— Teoria le acoperă faptele cunoscute, rosti Hilvar cu oarecare prudență. Din păcate, nu rezolvă principala problemă: scopul inițial al Diasparului. De ce concitadinii tăi se încăpățânează să pretindă că în exterior nu există nimic? *Aceasta* este întrebarea la care aș dori eu să aflu răspunsul.

— Iar eu aș vrea să îți răspund. Dar nu știu când, sau cum.

Astfel discutară și visară în timp ce, oră după oră, cei Șapte Sori se distanțau treptat între ei, până umplură tunelul întunecat pe unde înainta nava. Una câte una, cele șapte stele de pe circumferință dispărură la hotarul beznei și, în sfârșit, rămase doar Soarele Central. Deși nu se afla pe de-a-ntregul în spațiul lor, continua să strălucească cu acea lumină perlată ce-l deosebea de toți ceilalți aștri. Scânteierea lui spori progresiv, dintr-un punct se transformă într-un disc mititel, care începu să se lărgască.

Semnalul de avertizare a fost extrem de scurt: pentru o singura clipă, în cabină vibra o notă profundă, cu rezonanța unui clopot. Alvin încleșta palmele pe brațele fotoliului, deși gestul era inutil.

Generatoarele gigantice răbufniră reînviind, și cu o rapiditate aproape insesizabilă, stelele reapărură. Nava revenise în spațiu, în universul soriilor și al planetelor, al lumii naturale unde nimic nu se deplasează mai rapid decât lumina.

Se aflau în sistemul celor Șapte Sori, iar inelul uriaș de globuri colorate domina cerul. Și cât de straniu era acest cer! Dispăruseră aștrii cunoscuți, constelațiile familiare. Calea Lactee nu mai era o dâră vagă, cețoasă, dispusă la extremitatea firmamentului; se găsea în centrul creației primordiale și imaginea ei măreață despărțea Universul în două.

Înaintau cu repeziciune spre Soarele Central. Celelalte șase stele ale sistemului formau un set de balize colorate, risipite în spațiu. Nu departe de cea mai apropiată dintre ele se zăreau scânteile minuscule ale unor planete, lumi probabil gigantice dacă erau vizibile de la asemenea distanță.

Cauza luminii sidefate a Soarelui Central devenise limpede. Un înveliș gazos înconjura steaua atcnuându-i strălucirea și conferindu-i culoarea aparte. Norul se zărea doar indirect. Se răsucea în forme stranii, dezorientând privirea. Era însă prezent și cu cât îl examinau mai mult, cu atât părea mai vast.

— Ei bine, Alvin, spuse Hilvar, avem destule lumi între care să alegem; ori speri să le explorezi pe toate?

— Din fericire cred că nu va fi nevoie de așa ceva, rosti Alvin. Dacă vom stabili un contact, oriunde, vom obține informațiile dorite. Logic ar fi să ne îndreptăm spre planeta cea mai mare a Soarelui Central.

— Dacă nu cumva este prea mare... Știu că unele planete erau atât de uriașe, încât oamenii nu puteau trăi pe suprafața lor datorită gravitației.

— Mă îndoiesc că aici va fi la fel. Sunt sigur că sistemul este complet artificial. Oricum, vom vedea din spațiu dacă există orașe sau clădiri.

Hilvar indică robotul.

— Problema a fost soluționată. Nu uita... Călăuza noastră a mai fost pe aici; în definitiv ne conduce spre căminul ei. Tare sunt curios să știu cu ce gânduri se întoarce.

Aceeași întrebare și-o pusese Alvin. Dar avea oare vreun sens să-și închipuie că robotul simțea ceva analog unor sentimente omenești, acum, când revenea după atâta vreme acasă?

De când Computerul Central îi anulasе blocajele verbale, robotul nu făcuse niciodată dovada unor sentimente sau emoții. Răspunsese la întrebările lui Alvin și-i îndeplinise comenzile, însă adevărata lui personalitate se dovedise complet inaccesibilă. Că posedă o personalitate, Alvin era însă absolut convins, altminteri n-ar fi simțit acea senzație vagă de vinovăție, ce-l încerca ori de câte ori își reamintea șiretlicul care-i păcălise... pe el și pe tovarășul său în prezent lipsit de conștiință.

Încă credea în ceea ce-l învățase Stăpânul. Deși îl privise măsluind miracole și mințind discipolii, loialitatea nu-i fusese cu

nimic afectată. Era capabil, precum mulți oameni înaintea lui, să pună de acord două seturi de date contradictorii.

Acum își urma amintirile imemorale înapoi, către origine. Aproape pierdută în strălucirea Soarelui Central exista o scânteie palidă de lumină, înconjurată de sclipirile și mai vagi ale unor lumi mărunte. Extraordinara lor călătorie se apropia de sfârșit. Peste puțin timp aveau să știe dacă fusese sau nu inutilă.

Douăzeci

Planeta de care se apropiau se afla la numai câteva milioane de kilometri depărtare: o sferă minunată, plină de lumini multicolore. Nicăieri pe suprafața ei nu exista întuneric deoarece, rotindu-se sub razele Soarelui Centrai, celelalte stele îi străbăteau rând pe rând firmamentul. În acel moment Alvin pricepu limpede înțelesul ultimelor cuvinte ale Stăpânului: *E minunat să privești umbrele colorate pe planetele luminii eterne.*

Ajunseseră atât de aproape încât puteau distinge continente și oceane, vâlul subțire al unei atmosfere. Totuși, imaginile păreau oarecum ciudate și brusc realizează că demarcațiile dintre apă și uscat erau curios de regulate. Continentele planetei nu erau așa cum le lăsase Natura – dar cât de neînsemnată trebuie să fi fost modelarea unei lumi pentru cei ce construiseră sorii de pe cer!

— Nu sunt oceane! exclamă Hilvar. Privește... se observă niște linii!

Abia când se apropiară și mai mult, Alvin reuși să vadă clar ce zărise prietenul lui. În interiorul oceanelor, de-a lungul marginilor continentelor, se desenau dungii și linii vagi. Vederea lor îi umplu inima de îndoieli, întrucât știa foarte bine ce reprezentau. Văzuse alte linii similare în deșertul din jurul Diasparului, iar ele îi spuseră că drumul lor fusese zadarnic.

— Planeta e la fel de aridă ca Pământul, rosti mohorât. Apa ei s-a evaporat; dungile acelea sunt depunerile de sare din oceane.

— Ei n-ar fi lăsat să se întâmple așa ceva. Înseamnă că, la urma urmei, am ajuns prea târziu, constată Hilvar.

Dezamăgirea lui suna atât de amar, încât Alvin nu mai spuse nimic. Privi în tăcere înainte. Planeta se rotea lent, iar suprafața ei se ridica maiestuoasă în întâmpinarea navei. Zăreau acum

clădirile, minuscule încrustații albe prezente aproape pretutindeni, exceptând bazinele fostelor mări.

Cândva lumea aceasta constituise centrul Universului. Astăzi era inertă, văzduhul pustiu, iar pe sol nu se zărea niciunul din punctele mișcătoare care înseamnă viață. Totuși, nava continua să alunece hotărâtă deasupra oceanului încremenit... un ocean ce, pe alocuri, se aduna în valuri uriașe amenințând văzduhul.

Se opriă brusc, de parcă robotul ajunsese în sfârșit la capătul amintirilor sale. Dedesubt se găsea o coloană din piatră albă, înățându-se în mijlocul unui uriaș amfiteatru de marmură. Alvin mai așteptă un timp apoi, deoarece continuau să rămână nemișcați, comandă asolizarea.

Până atunci încă mai sperase, în secret, să descopere viață pe planetă. Speranța îi dispăru instantaneu când ecluza se deschise. Niciodată, nici chiar în paragina din Shalmirane, el nu cunoscuse tăcerea absolută. Pe Pământ exista permanent murmurul glasurilor, freământul creaturilor vii, oftatul vântului. Nimic din toate astea nu se auzea aici și nici nu avea să se mai audă vreodată.

— De ce ne-ai adus aici? întrebă. În fapt, răspunsul nu-l interesa cu adevărat. Inerția căutării îl purta însă mai departe, chiar dacă entuziasmul i se spulberase.

— Este punctul de plecare al Stăpânului, răspunse robotul.

— Mă gândisem că asta-i explicația, încuviință Hilvar. Cât de ironică poate fi soarta! A plecat alungat de pe această planetă... iar acum, privește monumentul pe care i l-au înălțat!

Coloana de piatră era de vreo sulă de ori mai înaltă decât un om și fusese plasată pe un postament metalic circular, înălțat deasupra câmpiei. Era lipsită de orice semne distinctive și nu purta nicio inscripție. Oare câte mii ori milioane de ani, se gândi Alvin, se adunaseră aici adepții Stăpânului ca să-l comemoreze? Știuseră ci vreodată că el murise în exil pe îndepărtatul Pământ?

Nu mai avea nicio importanță. Stăpânul și adepții lui dispăruseră cu toții, acoperiți de uitare.

— Să mergem afară, îl îndemnă Hilvar, încercând să-l scoată din starea de deprimare. În definitiv am străbătut jumătate de Univers ca să vedem acest loc. Atâta efort poți face.

Fără să vrea, Alvin zâmbi și-l urmă prin ecluză. Afară își mai reveni. Chiar dacă lumea era moartă, trebuia totuși să conțină

ceva interesant, ceva care să-l ajute să rezolve unele din misterele trecutului.

Aerul era încărcat de praf, însă respirabil, iar în ciuda soriilor de pe boltă temperatura era scăzută. Doar discul alb al Soarelui Central furniza căldură, dar și aceasta părea să-și fi pierdut puterea, trecând prin norul cețos din jurul stelei. Ceilalți sori contribuiau doar cu nuanțe și culori.

După câteva minute, se convinseseră că obeliscul nu le putea oferi nimic. Materialul lui purta semnele vădite ale timpului; muchiile i se rotunjiseră, iar postamentul metalic fusese tocit de tălpile generațiilor de discipoli și vizitatori. Era straniu să se gândească că ei reprezentau, probabil, ultimii din miliardele de ființe omenști ce poposiseră acolo.

Hilvar tocmai voia să propună întoarcerea în navă pentru a zbura până la cea mai apropiată clădire, când Alvin observă o fisură îngustă în pardoseala de marmoră a amfiteatrului. O urmărea pe o distanță considerabilă; se lărgea treptat, până devenea prea lată ca să se mai poată păși peste ea.

După încă un moment ajunseră în locul de unde începea.

Suprafața arenei fusese izbită și afundată într-o gigantică depresiune, puțin adâncă, dar lungă de aproape doi kilometri. Nu-ți trebuia multă imaginație pentru a înțelege ce se petrecuse. Cu mult timp în urmă, dar după abandonarea planetei, acolo coborâse un imens corp cilindric, înălțându-se după aceea iarăși în spațiu și lăsând planeta în solitudinea amintirilor ei.

Ce fel de ființe fuseseră în el? De unde veniseră? Alvin putea doar să privească și să se întrebe. Niciodată nu avea să știe dacă la întâlnirea cu acei vizitatori întârziase cu o mie, zece mii, sau cu un milion de ani.

Reveniră tăcuți la vas (cât de micuț ar fi arătat pe lângă colosul ce se odihnese cândva acolo!) și zburară încet peste amfiteatru, până ajunseră la cea mai impresionantă dintre clădirile înconjurătoare. După ce asolizară în fața intrării complicat ornamentate, Hilvar și Alvin remarcară simultan același lucru:

— Clădirile nu par sigure. Pietrele prăbușite acolo... e un miracol că mai stau în picioare. Dacă pe planeta ar fi furtuni, ar fi dărâmat de mult ruinele acestea. Nu cred că ar fi înțelept să intrăm înăuntru.

— Nici nu intenționez. Vom trimite robotul. Se deplasează mai rapid decât noi și nici nu există riscul ca plafonul să se năruie peste el.

Hilvar aprobă ideea, dar insistă asupra unui aspect neglijat de Alvin. Înainte ca robotul să plece în recunoaștere, Alvin îi ordonă să transmită computerului navei un set complet de instrucțiuni, astfel încât, orice s-ar fi întâmplat cu el, cei doi prieteni să poată reveni în siguranță pe Pământ.

Nu le luă mult să se convingă că planeta nu conținea nimic atrăgător ca să le ofere spre explorare. Priviră scurgându-se pe ecran kilometri întregi de coridoare goale, acoperite de praf, în vreme ce robotul explora labirinturile părăsite. Orice clădire construită de ființe inteligente, indiferent de forma corpului, respecta anumite principii fundamentale. După un timp, până și cele mai stranii forme de arhitectură nu mai surprind, iar mintea este hipnotizată de repetiție și incapabilă de a recepționa impresii noi. Se părea că acele clădiri avuseseră un rol exclusiv rezidențial, iar ființele care locuiseră în ele avuseseră dimensiuni apropiate de cele umane. Poate fuseseră chiar oameni. Totuși exista un număr surprinzător de mare de camere și nișe accesibile numai unor creaturi înaripate. Ceea ce nu însemna, firește, că arhitecții fuseseră înzestrați cu aripi. Ar fi putut utiliza dispozitive antigravitațional individuale, folosite cândva peste tot, dar care dispăruseră cu desăvârșire în Diaspar.

— Alvin, rosti Hilvar în final, nici într-un milion de ani nu vom termina de explorat clădirile. E limpede că n-au fost doar abandonate, ci au fost golite cu atenție de ce era mai valoros. Ne pierdem timpul.

— Ce propui?

— Ar trebui să examinăm alte câteva regiuni ale planetei și să vedem dacă sunt identice... Cel puțin cu așa bănuiesc. Să investigăm rapid celelalte planete și să coborâm numai dacă arată cu totul altfel, sau dacă remarcăm ceva neobișnuit. Asta-i tot ce putem spera să facem, numai să nu vrei să rămânem aici restul vieții.

Avea perfectă dreptate. Veniseră să contacteze alte inteligențe, nu să efectueze cercetări arheologice. Primul obiectiv putea fi realizat în câteva zile. Al doilea necesita secole de trudă, alături de armate de oameni și roboți.

După două ore părăsiră planeta și se simțiră de-a dreptul mulțumiți când o făcură. Chiar în timpurile când lumea aceea clocotea de viață, interminabilele ei clădiri trebuie să fi fost extrem de deprimante. Nu se vedea urmă de parcuri, de spații deschise unde să crească vegetația. Fusesse o lume complet sterilă și era greu să-ți imaginezi psihologia ființelor care o locuiseră. Dacă următoarea planetă avea să fie la fel, probabil că aveau să abandoneze căutările.

Nu era însă, ba chiar o deosebire mai mare era imposibil de imaginat.

Planeta următoare se găsea mai aproape de soare și le părea mult mai caldă. Un plafon coborât de nori o acoperea parțial, indicând abundența apei, dar nu se zărea niciun ocean. De asemenea, nicio urmă de viață inteligentă. Ocoliseră planeta de două ori fără să zărească un singur lucru cu aspect artificial. De la un pol la celălalt, întregul glob era învelit într-o pătură de un verde malign.

— Să fim prudenți, opină Hilvar. Planeta e vie și nu-mi place deloc culoarea vegetației. Ar fi mai bine să rămânem în navă și să nu deschidem ecluza.

— Nici măcar robotul să nu-l trimitem?

— Nu, nici atât. Ai uitat ce înseamnă boala. Deși poporul meu se pricepe la medicină, acum suntem foarte departe de casă. Aici pot exista primejdii invizibile ochiului. Cred că planetă aceasta a luat-o razna. Cândva trebuie să fi fost un soi de grădină gigantică, un parc, dar după ce a fost abandonată, Natura s-a reinstaurat în drepturile ei. Așa ceva nu s-ar fi întâmplat pe vremea când sistemul era populat.

Alvin nu se îndoia că Hilvar avea dreptate. Era ceva rău acolo, ceva ostil ordinii și regularității comune în Lys și Diaspar, un fel de anarhie biologică. De un miliard de ani, pe planetă se purtase un război fără armistiții și era precaut să se ferească de supraviețuitori.

Coborâra încet deasupra unei câmpii uriașe, atât de uniformă încât planeitatea ei ridica o întrebare imediată. O înconjura un teren mai înalt, complet acoperit cu arbori, a căror înălțime putea fi aproximată numai și care, laolaltă cu tufișurile, formau hățișuri atât de dese, încât trunchiurile lor erau practic îngropate. Printre ramurile superioare zburau o mulțime de creaturi înaripate, deplasându-se cu o asemenea iuțeală încât se

dovedea imposibil de spus dacă erau păsări sau insecte... ori cu totul altceva.

Ici-colo, câte un copac gigant reușise să urce cu câțiva metri desupra vecinilor, suficient de mult ca aceștia să formeze o alianță de moment pentru a-i distruge avantajul obținut și să-l doboare. În ciuda războiului purtat în liniște, prea lent ca să fie urmărit de ochii omului, impresia de conflict implacabil, nemilos, copleșea.

Prin comparație, câmpia părea pașnică. Se întindea până la orizont, perfect netedă, cu diferențe ocazionale de câțiva centimetri, acoperită cu o iarbă subțire și sârmoasă. Deși coborâseră până la cincisprezece metri deasupra ei, nu se zărea niciun semn de viață animală, ceea ce Hilvar considera surprinzător. Poate că animalele se ascuseseră speriate de apariția lor.

Plutiră pe loc, în timp ce Alvin încerca să-și convingă prietenul că deschiderea ecluzei n-ar fi comportat niciun pericol. Hilvar îi explică răbdător ce însemnau bacteriile, sporii, virușii și alți microbi, concepte greu de închipuit pentru Alvin și cu atât mai greu de aplicat propriei persoane. Discuția se purta de câteva minute, fără ca ei să remarce un lucru ciudat. Ecranul din cabină, care până atunci înfățișase pădurea îndepărtată, era în prezent lipsit de imagine.

— Tu l-ai închis? Întrebă Hilvar.

— Nu, răspunse tânărul și un fior rece îl străbătu luând în considerație cealaltă explicație posibilă. *Tu* l-ai închis? Întreba robotul.

— Nu, replică ca un ecou automatul.

Oftând ușurat, Alvin abandonează ideea că robotul ar fi început să acționeze conform propriei voințe.

— Atunci de ce nu mai avem imagine?

— Receptorii vizuali au fost acoperiți.

— Nu înțeleg, exclamă Alvin, uitând pentru o clipă că robotul acționa numai în baza unor date precise. Își reveni repede și întrebă: Ce anume a acoperit receptorii?

— Nu știu.

Laconismul roboților exaspera uneori tot atât de mult cât și pălăvrăgeala a oamenilor. Înainte ca Alvin să-și continue interogatoriul, Hilvar îl întrerupse:

— Spune-i să ridice nava încetișor, rosti cu glasul încordat.

Alvin repetă comanda. Nu simți nicio mișcare, dar niciodată nu simțea. Apoi, lent, imaginea reapăru pe ecran, deși vreme de o clipă fu încetoșată și distorsionată. Se vedeau însă destule ca să facă să înceteze orice discuții referitoare la asolizare.

Câmpia nu mai era netedă. Imediat sub ei apăruse o proeminență uriașă, o umflătură spartă în vârf, în locul pe unde ieșise nava. Pseudopode gigantice se agitau peste deschizătură, parcă încercând să prindă iarăși prada ce le scăpase. Privind fascinat și îngrozit, Alvin întrezări un orificiu purpuriu pulsator, tivit cu tentacule asemănătoare unor șerpi biciuind văzduhul și care ar fi târât în gaura căscată orice ajungea în preajmă.

Păcălită de prezumptiva victimă, creatura se afundă lent înapoi și abia atunci Alvin realizează că șesul de sub ei nu era decât o mângă subțire pe suprafața neclintită a unui ocean.

— Ce-a fost... *asta!* icni el.

— Ar trebui să cobor și să o studiez înainte de a-ți da un răspuns, replică Hilvar nonșalant. Probabil un animal primitiv, poate chiar o rudă a prietenului nostru din Shalmirane. Cu siguranță e lipsit de inteligență, altminteri n-ar fi încercat să înghită o navă spațială.

Alvin se simți zguduit, deși știa că nu se aflaseră câtuși de puțin în primejdie. Se întrebă oare ce altceva mai trăia sub iarba aceea inocentă, care pur și simplu îi invitase să coboare și să alerge pe suprafața ei elastică.

— Aș putea rămâne mult timp aici, urmă Hilvar, evident fascinat de cele văzute. În condițiile de aici, evoluția trebuie să fi produs rezultate deosebit de interesante. Nu numai evoluția, ci și *involuția*, pentru că după abandonarea planetei, anumite forme superioare de viață au regresat. Cred că s-a atins un echilibru și... doar nu vrei să plecăm deja? Glasul lui căpătă o notă de tânguire, pe măsură ce peisajul se micșora sub ei.

— Ba dă, încuviință Alvin. Am văzut o planetă lipsită de viață, alta cu o viață excesivă și n-aș putea spune care mi-a plăcut mai mult.

La două mii de metri deasupra câmpiei, planeta le oferi o ultimă surpriză. Întâlniră o adevărată flotilă de baloane uriașe, flasce, plutind în vânt. Din fiecare glob semitransparent atârnavă mănunchiuri de tentacule, formând practic o pădure răsturnată. Unele plante, în strădania de a scăpa de conflictul feroce de la sol, izbutiseră să cucerească văzduhul. Printr-un miracol al

adaptării, reușiseră să sintetizeze hidrogen și să-l stocheze în pungi etanșe, așa încât să se înalțe în relativa liniște a atmosferei.

Cu toate acestea, nu era deloc sigur că își găsiseră pacea. Frunzele și tulpinile ce atârnavă în jos erau infestate de o întreagă faună, cîmpusă din creaturi cu aspect de păianjen, care trăiau la rîndul lor deasupra suprafeței planetare, continuând universala bătălie pentru existență pe singuraticile insule aeriene. Probabil că, din timp în timp, aveau unele contacte cu solul. Alvin văzu unul din baloane dezumflându-se brusc și căzând din cer, membrana pliată jucând aproximativ rolul unei parașute. Se întrebă dacă fusese un accident, sau dacă făcea parte din ciclul de viață al bizarelor creaturi.

Hilvar se culcă în așteptarea următoarei vizite planetare. Dintr-un motiv pe care robotul nu-l lămurise, nava călătorea încet – cel puțin în comparație cu viteza de până atunci – în interiorul unui sistem solar. Avură nevoie de aproape două ore să ajungă la corpul ceresc ales drept a treia escală. Alvin rămase ușor surprins că o simplă călătorie interplanetară dura atât de mult.

Când pătrunseră în atmosferă, își trezi partenerul.

— Ce crezi despre *asta*? întrebă indicând ecranul.

Peisajul era mohorât; predominau tonurile negre și cenușii, nu se distingeau niciun semn de vegetație, sau orice altă prezență a vieții. Existau însă dovezi indirecte; dealurile scunde și văile puțin adânci erau presărate de emisfere absolut perfecte, unele dispuse în desene complexe, simetrice.

Pe ultima planetă învățaseră ce sensul prudenței. După ce analizară cu atenție toate posibilitățile, rămaseră în văzduh, la o înălțime destul de mare, trimițând robotul să investigheze. Prin ochii lui, văzură apropiindu-se una dintre emisfere. Robotul plutea la numai câțiva metri de suprafața netedă, lipsită de semne distinctive.

Nu se zărea nicio intrare și nici vreo indicație asupra scopului emisferei. Era destul de mare, cu peste treizeci de metri înălțime. Altele erau chiar și mai mari. Dacă constituia o clădire, se părea că nu dispunea de nimic asemănător unei intrări sau ieșiri.

După ce șovăi un timp, Alvin comandă robotului să înainteze și să atingă cupola. Spre marea lui surprindere, mașina refuză să-l asculte.

— De ce nu execuți ordinul? întrebă Alvin revenindu-și din uimire.

— Este interzis, veni răspunsul.

— Interzis de către cine?

— Nu știu.

— Atunci cum... Nu, anulez întrebarea. Este o interdicție programată în interiorul tău?

— Negativ.

Eliminase o posibilitate. Fusesse posibil ca ei, constructorii cupolelor, să fi fost și constructorii robotului, capabili să includă interdicția respectivă în programul original.

— Când ai primit ordinul? întrebă Alvin.

— Atunci când am coborât.

Alvin se întoarse către Hilvar, cu lumina unei noi speranțe arzându-i în ochi.

— Aici există viață inteligentă! Simți ceva?

— Nu. Locul mi se parc la fel de mort ca prima planetă vizitată.

— Mă duc la robot. Să vedem dacă restricția se aplică și ființelor vii.

Hilvar nu comentă, deși nu părea deosebit de încântat. Coborârea nava pe sol, la treizeci de metri de emisferă, nu departe de robot și deschisera ecluza.

Alvin știa că ecluza nu se deschidea decât dacă creierul navei se convingea că atmosfera e respirabilă. O secundă crezu că acesta comisese o greșeală. Acrul era extrem de rarefiat și abia îi alimenta plămânii. Apoi, inhalând adânc, descoperi că putea absorbi suficient oxigen ca să supraviețuiască, deși simțea că nu avea să reziste mai mult de câteva minute acolo.

Gâfâind din greu, se apropiară de robot și de peretele curb al domului misterios. Făcură încă un pas – apoi se opriră simultan, izbiți de aceeași neașteptată lovitură. Precum dangătul unui clopot uriaș, în mințile lor răsunase un mesaj:

PERICOL. NU VĂ APROPIAȚI.

Asta fusese tot. Nu un mesaj exprimat în cuvinte, ci exclusiv prin gânduri. Alvin era sigur că orice creatură, indiferent de nivelul de inteligență, ar fi primit același avertisment, în aceeași manieră perfect inteligibilă – în străfundul minții lui.

Un avertisment, nu o amenințare. Cumva, știau că avea în vedere propria lor protecție. Aici, părea să spună, se găsește ceva foarte periculos, iar noi, creatorii lui, suntem preocupați ca nimeni să nu sufere, apropiindu-se în necunoștință de cauză.

Cei doi tineri se retraseră câțiva pași și se priviră, fiecare așteptându-l pe celălalt să rostească ce gândea. Hilvar sintetiză cel dintâi situația.

— Am avut dreptate, Alvin, zise el. Aici nu există viață inteligentă. Semnalul de avertizare e automat, declanșându-se atunci când te apropii la o anumită distanță.

Alvin încuviință și adăugă: .

— Mă întreb ce anume încercau să protejeze? Sub cupolele acestea încap clădiri!... Orice!...

— N-avem cum să aflăm dacă toate impun aceeași restricție. Mai interesante mi se par diferențele dintre cele trei planete vizitate. Au golit-o complet pe prima... pe a doua au abandonat-o fără mari probleme... iar aici au devenit extrem de grijulii. Poate că plănuiau să revină într-o bună zi și dpreau ca totul să fie în perfectă ordine.

— Dar nu s-au mai întors și de atunci a trecut foarte mult timp.

— Poate s-au răzgândit.

Curios, medită Alvin, cum atât el cât și Hilvar începuseră, în mod inconștient, să se refere la niște ipotetici „ei”. Indiferent cine fuseseră aceștia, prezența lor se simțise limpede pe prima planeta, iar aici devenise chiar foarte puternică. Lumea de față fusese ambalată eu grijă și pusă la păstrare, parcă în vederea unei utilizări viitoare.

— Să ne-ntoarcem, găfâi Alvin. Abia mai respira.

După ce ecluza se închise îndărătul lor și ei își reveniră, discutară următorul pas. Pentru o cercetare corespunzătoare ar fi trebuit să testeze un număr mare de cupole, cu speranța de a găsi una care să nu emită semnalul de avertisment, unde să poată să pătrundă. Dacă încercarea eșuă... dar Alvin nici nu voia să se ia în considerare această posibilitate.

Fu însă nevoit să o facă peste mai puțin de jumătate de ceas, într-un mod mult mai dramatic decât și-ar fi închipuit. Robotul investigase fără rezultat șase cupole, când întâlnește ceva ce nu-și găsea locul în ordinea și aranjamentul respectiv.

Dedesubt se afla o vale largă, mai puțin împetrișată de impenetrabilele și misterioasele emisfere. În centrul văii se zărea cicatricea distinctă a unei gigantice explozii – o explozie care azvârlise schije pe mai mulți kilometri, în toate direcțiile, și care pârjolise solul, formând un crater puțin adânc.

Iar lângă crater se afla epava unei nave.

Douăzeci și unu

Asolizară aproape de locul străvechii tragedii și porniră încet, drămuindu-și respirația, spre giganticul fuselaj înălțat deasupra lor. Din navă rămăsese numai o secțiune scurtă, probabil prova ori pupa, restul fiind distrus de explozie. În vreme ce se apropiau de epavă, un gând se înfiripă treptat în mintea lui Alvin, devenind tot mai puternic, până atinse statutul unei certitudini.

— Hilvar, articulează el cu greutate, descoperind că abia reușea să vorbească și să umble în același timp, cred că asta-i nava care a coborât pe cea dintâi planetă.

Prietenul său încuviință din cap, preferând să nu-și piardă suflul. Și pe e îl izbise aceleași idei. Soarta acelor primi vizitatori reprezenta o lecție bună pentru imprudenți. Spera ca Alvin să nu uite ceea ce vedea.

Ajunseră lângă fuselaj și ridicară privirile spre interiorul navei. Priveau parcă într-o clădire uriașă, despicață cu brutalitate; podelele, pereții și plafoanele, rupte în planul exploziei, ofereau imaginea distorsionată a unei secțiuni de-a lungul navei. Oare ce ființe, se întrebă Alvin, zăceau acolo, în epava propriului vas?

— Nu înțeleg ceva, rosti brusc Hilvar. Acest segment este aproape intact. Unde-i restul? S-a rupt în două în spațiu, iar bucata asta a căzut aici?

Descoperiră răspunsul după ce trimiseră robotul în explorare și examinară ei înșiși împrejurimile. Nu era urmă de îndoială; dubiile dispărură când Alvin găsi șirul de moviște lungi de trei metri, pe colina de lângă navă.

— Așadar au coborât aici ignorând avertismentul, concluzionă Hilvar. Erau curioși, la fel ca tine. Au încercat să deschidă cupola...

Arată spre versantul opus al craterului, spre scoica netedă, lipsită de semne, unde locuitorii lumii își pecetluiseră comorile la plecare. Nu mai era o emisferă; acum era o sferă aproape completă, căci în jurul ei solul fusese spulberat de explozie.

— Nava a fost grav avariata și mulți dintre ocupanți au fost uciși. Au reușit totuși s-o repare și au plecat din nou, abandonând secțiunea asta după ce au evacuat din ea ceea ce era valoros. Ce muncă trebuie să fi fost!

Alvin nu îl auzea. Privea însemnul ciudat care-i atrăsese inițial în locul acela: o tijă subțire, susținând un disc la o treime din lungime față de vârf. Deși străin și nefamiliar, obiectul îl făcea să perceapă un mesaj mut, purtat de-a lungul erelor.

Dedesubtul pietrelor de la baza ei se găsea răspunsul la cel puțin o întrebare, însă deocamdată se putea lipsi de răspuns. Indiferent cum ar fi arătat ființele acelea, își meritau dreptul la odihnă veșnică.

Revenind la navă, Hilvar abia auzi șoapta lui Alvin.

— Sper că au ajuns cu bine acasă...

— Și acum încotro? întrebă Hilvar.

Alvin privea gânditor ecranul.

— Crezi că ar trebui să ne întoarcem? replică el.

— Îmi pare ideea cea mai bună. S-ar putea ca norocul nostru să se schimbe; cine știe ce alte surprize ne așteaptă pe celelalte planete?

Era glasul rațiunii și al prudenței, iar Alvin învățase să-i acorde mai multă atenție decât cu câteva zile în urmă. Însă străbătuse un drum lung și întreaga viață așteptase acest moment; nu dorea să renunțe, atâta timp cât mai erau lucruri de văzut.

— Rămânem în navă; nu vom mai asoliza nicăieri. Cred că e suficient ca măsură de precauție.

Hilvar înălță din umeri, parcă refuzând să accepte orice responsabilitate pentru ce urma să se întâmple. Acum când Alvin însuși dovedea o oarecare prudență, nu era înțelept să recunoască că el unul dorea de astă dată să continue cercetarea, deși abandonase speranța de a întâlni viață inteligentă pe vreuna din planete.

Înaintea lor se afla un sistem dublu, o planetă mare însoțită de un satelit mai mic. Primara sistemului putea fi soră geamănă cu cea de a doua planetă explorată de ei, înveșmântată în aceeași pătură de un verde livid. Era inutil să se apropie; cunoșteau deja ce anume acoperea.

Alvin coborî cu nava deasupra satelitului. Nu-i trebuia avertismentul complexei mașinării ca să știe că atmosfera nu era prezentă. Umbrele aveau contururi clare, precis delimitate și nu exista o trecere gradată de la noapte la zi. Constituia cel dintâi corp ceresc unde vedea ceva similar unei înnoptări. În regiunea unde se găseau, doar unul din sorii colorați se ridica deasupra orizontului. Peisajul era scăldat într-o lumină roșiatică, mohorâtă, de parcă fusese cufundat în sânge.

Zburară mulți kilometri deasupra unor munți rămași la fel de colțuroși și de ascuțiți ca în epocile îndepărtate ale genezei. Era o lume care nu cunoscuse niciodată schimbarea, descompunerea, o lume ce nu fusese niciodată roasa de vânturi și de ploi. Aici nu erau necesare circuite de eternitate, să păstreze obiectele cu tinerețea inițială.

Dar dacă nu era aer, nu era nici viață... sau oare exista?

— Din punct de vedere biologic, ideea nu e absurdă, răspunse Hilvar întrebării lui Alvin. În general viața nu apare într-un spațiu lipsit de aer, deși poate dezvolta forme care să supraviețuiască acolo. Așa ceva trebuie să se fi petrecut în milioane de cazuri, ori de câte ori o planetă populată își pierdea treptat atmosfera.

— Dar te-ai aștepta ca în vid să existe forme de viață *inteligentă*! Nu s-ar fi protejat ele însele împotriva pierderii atmosferei?

— Numai dacă dezastrul s-ar fi produs *după* ce și-au dezvoltat suficient intelectul pentru a-l stăvili. Dar dacă atmosfera s-a destrămat în vreme ce ele se găseau într-o fază primitivă, nu le rămânea decât să se adapteze, altminteri ar fi pierit. Iar după adaptare, puteau să nască o inteligență extrem de ridicată. Probabil că așa s-a și întâmplat în fapt – stimulenta era cu totul deosebit.

În privința respectivului corp ceresc, discuția celor doi avea un caracter pur teoretic. Nu se zăreau nicăieri semne că ar fi adăpostit vreodată viață ori inteligență. Atunci, ce scop avusese? Alvin nutrea convingerea că sistemul multiplu al celor

Șapte Sori era complet artificial, iar lumea aceea făcea parte dintr-un plan general.

Desigur, se putea să fi fost concepută pur și simplu ca ornament, ca să ofere un satelit giganticului ei însoțitor. Și în acest caz însă, plauzibil era să i se fi atribuit *un* scop.

— Uite, indică Hilvar ecranul. Acolo... În dreapta...

Alvin modifică traiectoria navei și peisajul se înclină în jurul lor. Datorită vitezei, Stâncile înroșite se contopiră într-o dungă cețoasă, apoi imaginea se stabilizează. Dedesubt începură să se perinde dovezile incontestabile ale vieții.

Incontestabile – și în același timp de neînțeles. Se prezentau sub forma unor șiruri de coloane subțiri, înalte de șazeci de metri și distanțate cam la treizeci una de cealaltă. Se pierdeau în depărtare, micșorându-se într-o perspectivă hipnotică până ce orizontul le înghițea.

Alvin coti spre dreapta, să zboare împrejurul lor, încercând să le ghicească rolul jucat cândva. Erau absolut regulate, continuându-se neîntrerupt peste dealuri și văi. Nu se zărea nicio urmă că ar fi susținut cândva ceva: netede și lipsite de ornamente, fiecare îngustându-se puțin spre vârf.

Destul de brusc, șirul coti în unghi drept. Alvin mai parcurse câțiva kilometri înainte să reacționeze și să vireze în noua direcție.

Coloanele de desfășurau înainte cu pasul perfect egal. Apoi, la optzeci de kilometri de acea modificare de direcție, făceau pe neașteptate un alt unghi drept. În ritmul ăsta, socoti Alvin, în curând ne întoarcem de unde am pornit. Monotonia coloanelor îi hipnotizase în asemenea măsură, încât atunci când lanțul lor se întrerupse, depășiseră cu mai mulți kilometri discontinuitatea. Hilvar îi strigă lui Alvin să întoarcă nava. Coborâra încetișor, iar ocolind porțiunea respectivă, o bănuială fantastică le încolți în minte. La început, niciunul din ei nu avu curajul să i-o mărturisească celuilalt.

Două coloane se rupseseră în apropierea bazelor. Rămăseseră întinse în locul unde căzuseră, dar asta nu era totul. O forță teribilă îndoise spre exterior coloanele adiacente golului format.

Nu puteau evita concluzia. Alvin înțelesese peste ce zburaseră: ceva ce observase adesea în Lys, însă schimbarea

șocantă a proporțiilor îl împiedicase să-și dea seama din primul moment.

— Hilvar, grăi el, abia îndrăznind să-și rostească gândurile, știi ce e ?

— Pare greu de crezut, dar am ocolit un țarc pentru animale. Coloanele formează un gard... un gard ce nu a fost suficient de rezistent.

— Persoanele care cresc animale, rosti Alvin cu râsul nervos folosit atunci când oamenii își maschează stupoarea, ar trebui să se asigure că știu cum să le țină închise.

Hilvar nu reacționează la gluma forțată; privea încruntat și gânditor coloanele doborâte.

— Nu înțeleg, spuse în cele din urmă. De unde avea hrană pe o asemenea planetă? Și de ce a evadat din țarc? Aș da orice să aflu ce fel de animal era.

— Poate că a fost abandonat aici și a rupt îngrăditura tocmai pentru că era înfometat, reflectă Alvin. Sau l-a iritat ceva.

— Să coborâm puțin. Vreau să privesc solul.

Se apropiară până când nava fu gata să atingă piatra stearpă și abia atunci observară că nenumărate gropițe, largi de patru-cinci centimetri, presărau solul. În afara țarcului însă, terenul nu prezenta găurile respective; ele se încetau la limita coloanelor.

— Ai avut dreptate, era flămând, încuviință Hilvar. Dar n-a fost un animal, e mai corect să-i spunem plantă. Terminase solul din interiorul țarcului și fusese nevoită să găsească hrană. Probabil se deplasa destul de lent; i-au luat ani de zile până a dărâmat pilonii.

Imaginația lui Alvin completă rapid detaliile de care nu avea să fie sigur niciodată. Nu se îndoia de corectitudinea analizei lui Hilvar și de faptul că un monstru botanic, ale cărui mișcări erau probabil atât de lente încât nu puteau fi urmărite cu ochiul liber, purtase o bătălie greoaie, dar neconținută împotriva barelor ce-l întemnițau.

Putea fi încă viu chiar după atâtea milenii, rătăcind liber pe suprafața planetei. Căutarea lui constituia însă o sarcină lipsită de speranță, întrucât ar fi însemnat cercetarea suprafeței întregului glob. Încercară o examinare nesistematică în cei câțiva kilometri pătrați din jurul deschiderii și descoperiră găuri asemănătoare într-o zonă circulară cu diametrul de peste o sută

cincizeci de metri, unde creatura se opriase să se hrănească – dacă termenul era aplicabil unui organism ce părea să-și extragă substanțele vitale direct din rocă.

Înălțându-se mai mult în spațiu, Alvin se simți copleșit de o oboseală ciudată. Văzuse foarte multe lucruri, însă aflase prea puțin. Pe toate aceste planete existau minuni, dar ceea ce căutau le părăsise cu multă vreme în urmă. Știa că ar fi fost inutil să viziteze alte lumi ale celor Șapte Sori. Chiar dacă în Univers se mai afla inteligență, unde o puteau căuta în prezent? Privi stelele risipite pe ecran aidoma pulberii de diamant și știu că timpul rămas nu era suficient pentru a le explora pe toate.

Părea că se scufundă într-un ocean de singurătate și deprimare, de o profunzime neîncercată până atunci. Acum înțelegea spaima Diasparului față de dimensiunile uriașe ale Universului, teroarea care-l făcuse pe cei din specia lui să se adune în microcosmosul propriului oraș. Era greu însă de crezut că, la urma urmei, ei avuseseră dreptate.

Se întoarse către Hilvar, căutând sprijin. Prietenul său stătea cu pumnii încleștați și cu o privire absorbită. Ținea capul aplecat într-o parte, părând să asculte, încordându-și fiecare simț în pustietatea din jur.

— Ce e? Întrbă Alvin neliniștit. Fu nevoit să repete întrebarea înaintea lui Hilvar să reacționeze în vreun fel. Când îi răspunse, privea în continuare în gol.

— Vine ceva, șopti el. Ceva ce nu înțeleg.

Alvin avu impresia că în cabină se lăsase brusc frigul. Coșmarul Invadatorilor îi reînvie în minte, confruntându-l cu toată grozăvia lui închipuită. Cu un efort epuizant de voință, alungă panica din minte.

— E prietenos? Să pornim înapoi către Pământ?

Hilvar nu răspunse primei întrebări – doar celei de-a doua. Glasul lui era slab, dar nu speriat. Părea mai degrabă surprins și curios, de parcă întâlnise ceva atât de uimitor încât nu-și permitea să piardă timpul răspunzând întrebărilor îngrijorate ale lui Alvin.

— Prea târziu. Este deja aici.

Galaxia se rotise de multe ori în jurul axei din clipa în care Vanamonde devenise conștient. Puține lucruri își amintea despre cei dintâi eoni și despre creaturile ce-l îngrijiseră atunci... totuși nu uitase disperarea lui când acestea plecaseră, lăsându-l

singur printre aștri. Din momentul acela rătăcise de la o stea la alta, evoluând lent, sporindu-și treptat puterile. Odată, visase că îi regăsise pe cei ce asistaseră la nașterea sa; cu toate că visul se estompase încet-încet, niciodată nu-l uitase pe deplin.

Pe nenumărate lumi descoperise ruine, însă inteligență descoperise o singură dată... și fugise înspăimântat din fața Soarelui Negru. Numai că Universul este foarte mare, iar căutarea abia începuse.

Deși îndepărtată în spațiu și timp, gigantica emisie energetică din inima Galaxiei îl ademenise pe Vanamonde de peste ani-lumină. Nu aducea câtuși de puțin cu radiația stelară și se ivise în câmpul conștiinței lui la fel de brusc precum dâra unui meteor pe un cer senin. Prin spațiu și timp porni într-acolo, spre ultimul moment al existenței sale, desprins din el asemeni timpului trecut, mort și încremenit.

Prelunga formă metalică, cu infinite complexități de structură, era de neînțeles, la fel de străină ca majoritatea obiectelor din lumea fizică. În jurul ei însă exista aura energetică ce-l atrăsese de-a curmezișul Universului, dar nu asta îl interesa în prezent. Precaut, cu prudența delicată a unui animal sălbatic gata oricând să fugă, atinse cele două minți descoperite.

Și atunci știi că lunga lui căutare luase sfârșit.

Alvin își prinse prietenul de umeri și-l scutură cu violență, încercând să-l trezească.

— Spune-mi ce se întâmplă! îl imploră el. Ce vrei să fac?

Privirea pierdută, inexpressivă, dispăru treptat din ochii lui Hilvar.

— Tot nu pricep, rosti el, dar nu trebuie să ne speriem... De asta sunt convins. Indiferent ce e, nu ne va face niciun rău. Pare pur și simplu... curios.

Alvin era gata să răspundă când, deodată, îl copleși o senzație care nu semăna cu nimic cunoscut până atunci. Încerca senzația că prin corp i se răspândește o căldură ușor pișcătoare. Impresia dură numai câteva secunde, însă când dispăru, el nu mai era același Alvin. Ceva îi împărțea creierul în două, suprapunându-se peste el așa cum un cerc poate acoperi parțial un altul. Era conștient de mintea lui Hilvar, în apropiere, și deopotrivă de ocupată cu creatura coborâtă asupra lor. Senzația se dovedea mai degrabă stranie decât neplăcută și-i oferea lui Alvin primul contact telepatic – capabilitatea degenerată în

asemenea măsură la semenii săi din Diaspar încât nu mai putea fi utilizată decât în comenzile adresate roboților.

Atunci când Seranis încercase să-i ia în stăpânire mintea, tânărul se revoltase. Acum nu se mai împotrivi. Ar fi fost zadarnic, și în plus știa că ființa necunoscută, indiferent de natura ei, nu era dușmănoasă. Se relaxă, acceptând fără împotrivire o inteligență infinit superioară să-i exploreze creierul. Însă, în acest considerent nu avea dreptate întru totul.

Vanamonde își dădu seama imediat că una din minți era mai accesibilă și mai deschisă decât cealaltă. Prezența sa le uluia pe amândouă și asta îl mira nespus. Îi venea greu să creadă că uitaseră; uitarea, ca și moartea, constituiau noțiuni dincolo de înțelegerea lui.

Comunicarea era foarte dificilă. Gândurile-imagini din creierele lor arătau atât de bizar încât cu greu le recunoștea. Îl uimea și chiar îl alarma puțin obsesia spaimei recurente față de Invadatori. Îi reamintea de propriile sale sentimente încercate pentru întâia dată în apropierea Soarelui Negru.

Ei însă nu știau nimic despre Soarele Negru, iar întrebările lor începeau să i se contureze în minte.

— *Ce ești?*

La asta putea răspunde un singur lucru.

— Sunt Vanamonde.

Urmă o pauză (ce încet gândeau!), apoi întrebarea se repetă. Nu priceuseră. Ciudat, deoarece cu siguranță numele i-l dăruiseră alții asemeni lor, ca să-l pună alături de amintirile nașterii sale. Foarte puține erau acele amintiri; începeau în mod inexplicabil dintr-un singur punct temporal, dar atâtea câte erau se dovedeau limpezi precum cristalul.

Din nou firavele lor gânduri i se infiltrară în conștiință.

— Unde sunt cei care au creat cei Șapte Sori? Ce s-a întâmplat cu ei?

Nu știa. Îi convinse cu greutate, iar dezamăgirea lor răsună clar și distinct peste abisul ce le separa mințile. Însă se arătau răbdători și el fu fericit să-i ajute, căci căinarea lor semăna cu a lui, iar ei erau primii săi prieteni.

Alvin aprecia că niciodată în decursul vieții nu avea să mai trăiască o experiență la fel de stranie ca această conversație tăcută. Îi venea greu să accepte că el reprezenta ceva mai mult decât un spectator. Nu voia să recunoască nici în sinea lui că în

multe privințe mintea lui Hilvar era mai capabilă decât a sa. Putea doar să aștepte și să se minuneze, pe jumătate năucit de torentul de gânduri la limita înțelegerii lui.

Brusc, palid și tulburat, Hilvar întrerupse contactul și se întoarse către prietenul său.

— Alvin, este ceva ciudat aici. Nu înțeleg deloc.

Cuvintele sale zgândăriră orgoliul lui Alvin. Chipul îi trădă probabil acest lucru, căci Hilvar surâse înțelegător.

— Nu-mi pot da seama ce este... Vanamonde, continuă el. Deține cunoștințe extraordinare, și totuși inteligența nu o are dezvoltată în aceeași măsură. Bineînțeles, există posibilitatea să aibă o minte de o natură într-atât de diferită, încât noi să n-o putem pricepe... deși nu-mi vine să cred că asta ar fi explicația.

— Bine, și ce ai aflat până acum? întrebă Alvin nerăbdător. Știe ceva despre cei Șapte Sori?

Hilvar părea să se găsească foarte departe.

— Au fost construiți de mai multe rase, printre care se afla și cea umană, răspunse el absent. Vanamonde îmi furnizează astfel de răspunsuri, dar se pare el nu înțelege semnificația lor. Cunoaște, cred, trecutul, fără a fi capabil să-l interpreteze. Evenimentele istoriei sunt amestecate în mintea lui.

Se opri gânditor, apoi se luminează la față:

— Putem întreprinde un singur lucru: să-l aducem pe Pământ, să fie studiat de învățații noștri.

— Dar e prudent să procedăm astfel?

— Da, replică Hilvar surprins de întrebarea însoțitorului său. Vanamonde este prietenos, mai mult, chiar afectuos față de noi.

Brusc, gândul ce dădea târcoale la hotarul conștiinței lui Alvin se limpezi. Și-l aminti pe Krif, pe animalele care evadau permanent, alarmând sau nemulțumind prietenii lui Hilvar. Și își aminti – ce mult timp i se părea că se scursese de atunci! – scopul zoologic al expediției lor în Shalmirane.

Hilvar descoperise un nou animal de casă.

Douăzeci și doi

Cât de improbabilă ar fi părut această conferință cu numai câteva zile în urma, gândea Jeserac. Cei șase vizitatori din Lys se aflau în fața Consiliului, așezați la o masă instalată în partea deschisă a potcoavei. Ca o ironie a soartei, nu cu mult înainte, Alvin șezuse exact în același loc și auzise Consiliul hotărând ca

Diasparul să fie izolat de lume. Acum lumea se năpustise cu înverșunare asupra lor... și nu numai ea, ci însuși Universul.

Consiliul se schimbase, lipseau nu mai puțin de cinci dintre membrii săi. Nu reușiseră să facă față noilor responsabilități și probleme, și aleseseră drumul lui Khedron. Era dovada faptului că Diasparul dăduse greș, dacă atât de mulți dintre locuitorii săi nu izbutiseră să țină piept primei dificultăți reale apărute după milioane de ani. Câteva mii fugiseră în uitarea Băncilor Memoriei, sperând ca la următoarea trezire, criza să fie depășită, iar Diasparul să fi revenit la aspectul lui familiar. Aveau însă să fie dezamăgiți.

Jeserac fusese cooptat într-unul din locurile vacante. Deși oarecum izolat datorită rolului de tutore al lui Alvin, prezența sa era într-atât de necesară încât nimeni nu obiectase. Ședea la unul din capetele mesei în formă de potcoavă, o poziție ce îi conferea unele avantaje. Nu numai că putea studia profilurile vizitatorilor, ci vedea la fel de ușor chipurile tovarășilor săi din Consiliu – iar expresiile lor erau foarte sugestive.

Fără îndoială, Alvin avusese dreptate, iar Consiliul înțelegea treptat neplăcutul adevăr. Delegații din Lys gândeau mai rapid decât cele mai inteligente minți ale Diasparului, ceea ce nu reprezenta unicul lor avantaj, întrucât dovedeau și un grad extraordinar de coordonare, datorat, bănuia Jeserac, facultăților telepatice. Se întrebă dacă nu cumva citeau gândurile Consilierilor, deși nu credea că ar fi încălcat promisiunea solemnă, în lipsa căreia întâlnirea respectivă n-ar fi fost posibilă.

Jeserac nu considera că se înregistraseră progrese importante. De fapt, nici nu știa cum s-ar fi putut obține ele. Consiliul, care cu greu acceptase existența Lysului, părea incapabil să priceapă ce se petrece. Dar în mod limpede erau speriați... și la fel, presupunea el, erau și musafirii, chiar dacă ei izbuteau să-și camufleze sentimentele mai birje.

El unul nu era atât de înspăimântat pe cât se așteptase; temerile nu-i pieriseră, însă reușise să le înfrunte. Ceva din imprudența lui Alvin (sau era oare curaj?) începuse să-i modifice concepțiile, deschizându-i noi orizonturi. Nu credea că va fi capabil să părăsească vreodată Diasparul, dar în prezent măcar înțelegea impulsul ce-l mânase pe Alvin să o facă.

Întrebarea Președintelui îl surprinse nepregătit, totuși își reveni rapid.

— Consider, spuse el, că doar din pură întâmplare actuala situație s-a ivit abia acum. Știm că au existat alți paisprezece Unici anteriori; apariția lor trebuie să fi avut o motivație clară. Eu cred că ea a constatat în asigurarea faptului că Lys și Diaspar nu vor rămâne separate pe vecie. Alvin a rezolvat acest aspect, dar a întreprins și altceva ce bănuiesc că n-a existat în schema inițială. Computerul Central mi-o poate confirma?

Vocea impersonală răspunse instantaneu:

— Consilierul știe că nu-mi este permis să comentez instrucțiunile programate de constructorii mei.

— Indiferent de motiv, urmă Jeserac, faptele sunt limpezi. Alvin a ieșit în spațiul cosmic. Când se va întoarce, puteți încerca să-l opriți să mai plece – deși mă îndoiesc că veți reuși, deoarece între timp a învățat probabil multe. Și dacă s-a întâmplat lucrul de care vă temeți, atunci nimeni dintre noi nu poate face nimic. Pământul este complet neajutorat, așa cum a fost de fapt de milioane de ani.

Se opri și privi în roată. Cuvintele lui nu făcuseră plăcere nimănui, însă nici nu se așteptase să facă și nici nu o dorise.

— Totuși, nu pricep de ce trebuie să fim alarmați. Pământul nu se află într-un pericol mai mare decât altă dată. De ce doi oameni, într-o navă micuță, ar abate din nou mânia Invadatorilor asupra noastră? Dacă suntem cinstiți cu noi înșine, trebuie să recunoaștem că Invadatorii ne-ar fi putut distruge planeta cu epoci în urmă.

Urmă o tăcere dezaprobată. Era o erezie... și cândva, Jeserac însuși ar fi condamnat-o ca atare.

Președintele interveni, încruntându-se preocupat:

— Nu cumva există o legendă potrivit căreia Invadatorii au cruțat Pământul, cu singura condiție ca Omul să nu mai iasă niciodată în spațiu? Nu cumva tocmai le-am încălcat condiția?

— O legendă, da, încuviință Jeserac. Acceptăm multe lucruri fără să ne punem întrebări și acesta e unul din ele. În privința legendei respective nu avem nicio dovadă. Îmi vine greu să cred că un eveniment de o asemenea importanță nu e înregistrat în memoriile Computerului Central. El nu știe nimic despre o asemenea înțelegere. L-am chestionat, deși numai prin automatele de informații. La dorința Consiliului, întrebarea i se poate pune direct.

Jeserac nu vedea motivul să fie dojenit din nou pentru încălcarea unui tabu. Așteptă.

Răspunsul însă nu sosi, căci în momentul acela solii din Lys tresăriră simultan în fotolii, în vreme ce fețele le încremeneau în expresii neîncrezătoare și speriate. Lăsau impresia că ascultă mesajul unui glas teribil de îndepărtat.

Consilierii așteptară, propria lor neliniște sporind minut după minut, în vreme ce conversația continua silențios. Apoi conducătorul delegației ieși din transă și se întoarse către Președinte, scuzându-se:

— Am primit vești extrem de ciudale și de tulburătoare din Lys.

— Alvin a revenit pe Pământ?

— Nu, nu Alvin. Altceva!

Coborându-și nava credincioasă în poiana din Airlee, Alvin se întrebă dacă în istorie mai existase vreun vas care să aducă o asemenea încărcătură pe Pământ... Presupunând că Vanamonde era localizat într-adevăr în interior. Pe durata călătoriei nu dăduse niciun semn de viață. Hilvar considera, iar cunoașterea lui era mult mai directă, că doar sfera de atenție a lui Vanamonde putea fi definită spațial. Vanamonde în sine nu era localizat niciunde... poate chiar *nicicând*!

Seranis și cei cinci Senatori așteptau lângă navă. Pe unul din ei Alvin îl cunoștea de la ultima vizită. Bănuia că ceilalți doi întâlniți atunci se găseau în prezent în Diaspar. Era curios să afle ce rezultate obținuse delegația și cum reacționase orașul față de primii intruși din exterior după atâta timp.

— Se pare, Alvin, rosti Seranis pe un ton sec, după ce-și îmbrățișase fiul, că ai un talent aparte de a descoperi entități ieșite din comun. Cred însă că va trece mult până îți vei depăși actuala realizare.

Fu rândul lui Alvin să fie surprins.

— Vanamonde e deja aici?

— Da, de câteva ore. Nu știm în ce mod a reușit să urmărească traseul vostru inițial - o performanță de-a dreptul stupefiantă și care ridică o serie de probleme filosofice interesante. Sunt dovezi că a ajuns în Lys exact în clipa în care l-ați descoperit, deci e capabil de viteze infinite. Asta nu e totul. În ultimele ceasuri ne-a învățat mai multă istorie decât crezusem vreodată că există.

Tânărul o privi uluit, apoi înțelese. Nu era greu de imaginat impactul lui Vanamonde asupra acestor oameni, cu simțurile lor ascuțite și mințile superb angrenate laolaltă. Reacționaseră cu o viteză surprinzătoare. Se amuză închipuindu-și scena absurdă a unui Vanamonde înspăimântat, înconjurat de spiritele luminate ale Lysului.

— Ați descoperit ce este?

— Da. Asta a fost simplu, deși tot nu-i cunoaștem originea. Este o rațiune pură, însă copilăroasă, în pofida unei cunoașteri aproape nelimitate, și o spun în sensul strict al cuvântului.

— Firește! strigă Hilvar. Trebuia să-mi fi dat seama!

Alvin îl privi derutat. Seranis îi explică răbdătoare:

— Cu toate că Vanamonde are o minte colosală, se arată a fi necopt, nedezvoltat. Inteligența lui reală se găsește sub nivelul celei a unei ființe omenești - femeia zâmbi ironic - chiar dacă procesele gândirii sunt mult mai rapide și învață foarte repede. De asemenea, posedă unele puteri pe care deocamdată nu le înțelegem. Se pare că trecutul îi este accesibil, într-un mod dificil de descris. S-ar putea să fi utilizat această aptitudine pentru a vă reconstitui drumul de pe Pământ.

Alvin rămase tăcut, copleșit. Realiză câtă dreptate avusese Hilvar, aducându-l pe Vanamonde în Lys. Și pricepu cât de norocos fusese păcălind-o pe Seranis - nu era ceva repetabil într-o viață.

— Vrei să spui, întrebă el, că Vanamonde de-abia s-a născut?

— După normele sale, da. Vârsta lui e foarte mare, deși probabil nu cât a civilizației umane. Lucrul cel mai extraordinar este că insistă să susțină că noi l-am creat. Nu poate fi însă nici urmă de îndoială că originea i se leagă de misterele trecutului.

— Ce se întâmplă acum cu el? interveni Hilvar cu un ton ușor posesiv.

— Istoricii din Grevam îl chestionează. Se încearcă reconstituirea principalelor evenimente ale trecutului, dar va dura ani de zile. Vanamonde îl descrie în cele mai mici detalii, dar din cauză că nu înțelege nimic din el progresăm foarte încet.

Alvin se întrebă cum aflase Seranis aceste amănunte, dându-și seama apoi că probabil fiecare creier trează din Lys asista la cercetări. Se simți mândru știind că lăsase în Lys o urmă la fel de importantă ca cea din Diaspar, dar mândria i se împletea cu frustrarea. Exista ceva care nu va înțelege sau

împărtăși pe deplin niciodată: contactul direct între gânduri, fie ele și numai omenești, reprezenta pentru el un mister la fel de mare pe cât este muzica pentru un surd, ori culoarea pentru orbi. Totuși, în prezent locuitorii Lysului comunicau mental cu inimaginabila creatură extraterestră pe care el o condusesese spre Pământ, și pe care n-ar fi descoperit-o nicicând numai cu ajutorul simțurilor sale.

Nu mai avea ce face aici; rezultatele investigației urmau să-i fie comunicate la sfârșit. Deschisese porțile infinitului și se simțea copleșit, speriat de ceea ce făcuse. Pentru propria lui liniște sufletească, trebuia să revină în micuța și familiara lume a Diasparului, să caute adăpost pentru a-și analiza visele și aspirațiile. Ironia soartei: cel ce respinsese plin de dispreț orașul ca să se avânte printre stele, se întorcea acasă, așa cum un copil înspăimântat se refugiază în brațele mamei.

Douăzeci și trei

Diasparul nu fu prea încântat să-l revadă pe Alvin. Orașul continua să fie în fierbere, aidoma unui mușuroi imens, zgândărit violent cu bățul de un copil neastâmpărat. Încă șovăia în a înfrunta realitatea, dar cei ce refuzau să admită existența Lysului și a lumii exterioare nu mai aveau unde să se ascundă. Băncile Memoriei încetaseră să-i mai accepte. Indivizi încercând să se agațe de visele lor și să se refugieze în viitor, intrau acum zadarnic în Palatul Creației: Flacăra dizolvatoare refuza să-i mai întâmpine, refuzând să-i mai deștepte peste o sută de mii de ani depărtare pe fluviul temporal. Orice apel adresat Computerului Central se dovedea inutil, iar acesta nu explica nimănui logica acțiunilor sale. Respinșii se vedeau nevoiți să revină în oraș, pentru a se confrunta cu problemele propriei epoci.

Alvin și Hilvar aterizaseră la periferia parcului, nu departe de Palatul Consiliului. Până în ultima clipă Alvin nu fusese sigur dacă nava putea coborî prin ecranele protective ale orașului. Cerul Diasparului, ca de altfel totul legat de el, era artificial. Noaptea, cu amintirile înstelate de ceea ce pierduse Omul, nu era niciodată lăsată să pogoare aici, și în plus se asigura în acest mod paza împotriva furtunilor bântuind uneori deșertul și acoperind cerul cu perdele mișcătoare de nisip.

Paznicii invizibili le permisese însă trecerea, iar când Diasparul apărură dedesubt, Alvin știu că ajunsese acasă. Oricât l-ar fi atras Universul și tainele sale, el se născuse și aparținea

acestui loc. Nu avea să-l satisfacă niciodată, dar de revenit va reveni mereu. Traversase jumătate din galaxie ca să afle acest simplu adevăr.

Mulțimea se adună înainte ca vasul să aterizeze. Alvin își puse întrebarea cum urmau să-l primească concitadinii. Le distingea perfect chipurile, privindu-i pe ecran. Sentimentul dominant părea a fi curiozitatea – în sine, ceva nou pentru Diaspar. Curiozitatease amesteca cu neliniștea, iar ici-colo i se observau semne clare de teamă. Nimeni, gândi oarecum trist tânărul, nu arăta bucuros de întoarcerea lui.

Pe de altă parte, Consiliul îl întâmpină cu brațele deschise – deși din pură prietenie. Cu toate că el provocase criza respectivă, era singurul în stare să pună bazele viitoarei politici a Diasparului. Îl ascultară cu atenție povestindu-și drumul spre sistemul celor Șapte Sori și întâlnirea cu Vanamonde. Le răspunse la întrebări cu o răbdare surprinzătoare probabil pentru toți. Alvin descoperi destul de repede că pe primul loc, în mințile lor, se situa frica față de Invadatori, chiar dacă evitau s-o pomenească. Figurile lor indicară clar posomorârea când el abordă subiectul în mod deschis.

— Dacă Invadatorii se mai găsesc în Univers, atunci cu siguranță ar fi trebuit să-i întâlnesc în centrul galaxiei. Dar în preajma celor Șapte Sori nu există viață inteligentă și o bănuiam încă înainte ca Vanamonde să ne-o confirme. Eu cred că Invadatorii au dispărut de multe ere. În mod cert, Vanamonde, probabil de o vârstă cu Diasparul, nu știe nimic despre ei.

— Să discutăm următoarea ipoteză, interveni unul dintre Consilieri. Dacă, într-un mod ce depășește actuala noastră înțelegere, Vanamonde e un urmaș al Invadatorilor. Și-a uitat originea, fapt care nu înseamnă că într-o bună zi nu poate redeveni periculos.

Hilvar, asistând doar ca spectator, nu așteptă permisiunea să vorbească. Pentru prima dată Alvin îl văzu într-atât de furios.

— Vanamonde a privit în mintea mea, rosti Hilvar, iar eu am întrezărit ceva din mintea lui. Lysul a aflat deja multe despre el, deși nu a descoperit încă ce anume este. Un lucru însă-i sigur: este prietenos. S-a bucurat când ne-a întâlnit. Nu avem de ce ne teme de el.

După această izbucnire urmă un moment de tăcere, iar Hilvar se așează la loc cu o expresie puțin stânjenită. Din acea

clipă tensiunea din Sala Consiliului se micșoră considerabil, de parcă o povară se ridicase de pe inimile celor prezenți. Și firește, Președintele nu încercă, cum i-ar fi cerut datoria, să-l mustre pe Hilvar pentru întrerupere.

Audiind dezbaterile, Alvin observă destul de repede că în cadrul Consiliului se conturaseră trei curenți. Conservatorii, în minoritate, continuau să spere că timpul putea fi întors înapoi și să se reinstaureze vechea ordine. Oricât de absurd ar fi părut, ei se agățau de speranța că Diaspar și Lys puteau fi convinse să uite iarăși una de cealaltă.

Progresiștii alcătuiau un alt grup minoritar, dar prezența lor în Consiliu îl surprindea în mod plăcut pe Alvin. Fără să fie tocmai încântați de invazia din exterior, se hotărâseră să o utilizeze cât mai bine în folosul lor. Unii dintre ei ajunseseră chiar să sugereze modalități de a depăși barierele psihologice care izolaseră Diasparul mai eficient decât cele fizice.

Majoritatea membrilor Consiliului, reflectând cu exactitate starea de spirit a cetățenilor, adoptase o atitudine de expectativă, așteptând o clarificare a tendințelor în evoluție, înțelegeau că nu se punea problema planificării pe termen lung și până nu se limpezea situația nu încercau să urmeze o cale bine definită.

Când ședința luă sfârșit, Jeserac se alătură celor doi tineri. Părea schimbat de la ultima întâlnire – și despărțire – din Turnul lui Loranne, atunci când pustiul se întinsese sub ei. Schimbarea nu era una la care Alvin să se fi așteptat, deși se încadra într-o categorie pe care avea s-o întâlnească tot mai frecvent în zilele următoare.

Tutorele său arăta mai tânăr, ca și cum trupul lui găsisese un combustibil nou, mai puternic, în adâncul său. În ciuda vârstei, se număra printre cei capabili să răspundă provocării azvârlite Diasparului de către Alvin.

— Am noutăți pentru tine, începu el. Îl cunoști pe senatorul Gerane, nu-i așa?

După o clipă de nedumerire, tânărul își aminti.

— Sigur că da... a fost unul dintre primii oameni pe care i-am întâlnit în Lys. Nu face parte din delegația lor?

— Ba da. Am ajuns la o înțelegere reciprocă excelentă. E un individ scilicet; cunoaște despre mintea omenească mai multe lucruri decât aș fi crezut că e posibil – deși mi-a spus că după

normele Lysului, el este un începător. La noi a inițiat un proiect care sunt sigur că-ți va place. Dorește să analizeze cauzele ce ne rețin în oraș și crede că, atunci când va descoperi modul cum ne-au fost impuse, le va putea înlătura. Lucrează deja cu vreo douăzeci dintre noi.

— Și cu tine?

— Da, încuviință Jeserac, trădând o modestie pe care Alvin rareori o întâlnește. Nu este ușor și nici plăcut... dar te stimulează.

— Cum lucrează Gerane?

— Folosește mai multe povești-saga. A creat o întreagă serie și ne studiază reacțiile la parcurgerea lor. N-am bănuț că la vârsta mea am să revin la amuzamentele copilăriei.

— Ce sunt astea, saga? Întrebă Hilvar.

— Lumi de vis, imaginare, răspunse Alvin. De fapt, majoritatea sunt imaginare, pentru că unele se bazează probabil pe fapte istorice. În celulele de memorie ale orașului sunt înregistrate mii și milioane; îți poți alege orice dorești, aventuri, experiențe inedite, și întotdeauna ele îți vor părea absolut veridice atât timp cât impulsurile aparatelor îți alimentează creierul.

Se întoarse către Jeserac:

— Ce tip de saga folosește?

— După cum era de așteptat, majoritatea se referă la părăsirea Diasparului. Unele ne poartă în perioada primelor noastre vieți, cât mai aproape de timpul întemeierii orașului. Gerane consideră că apropiindu-se mai mult de originea acestor constrângeri mentale, îi va fi mai ușor să le analizeze.

Alvin se simți extrem de încurajat. Strădaniile lui ar fi fost doar pe jumătate împlinite dacă, deschizând porțile Diasparului, ar fi constatat că nimeni nu iese prin ele.

— Chiar *dorești* să fii în stare să ieși din Diaspar? Întrebă viclean Hilvar.

— Nu, răspunse Jeserac fără ezitare. Ideea mă îngrozește. Totuși, înțeleg că am greșit fundamental considerând Diasparul singurul lucru important de pe lume, iar rațiunea îmi spune că ceva trebuie făcut pentru a îndrepta greșeala. Din punct de vedere emoțional, nu sunt capabil deocamdată să părăsesc orașul. Poate niciodată nu voi izbuti. Oricum, Gerane apreciază că unii dintre noi vor reuși să ajungă în, Lys, iar eu sunt dispus

să-l ajut în experiment... deși pe jumătate, continui să sper că va eșua.

Alvin își privi cu un respect înnoit bătrânul tutore. Nu avea să mai nesocotească niciodată puterea sugestiei și nici să subestimeze forțele capabile să împingă un om la acțiuni împotriva logicii. Nu se putea reține să nu compare curajul calm al lui Jeserac cu fuga speriată a lui Khedron, chiar dacă, luând în considerare cele învățate în ultima vreme despre natura umană, îi venea greu să-l condamne pe Bufon pentru fapta sa.

Era convins de succesul încercării lui Gerane. Poate Jeserac era prea bătrân pentru a sparge șablonul atâtor vieți, indiferent cât ar fi dorit să pășească pe un drum nou. Chestiunea avea puțină importanță, deoarece aveau să reușească alții, conduși de priceperea psihologilor din Lys. Iar în clipa în care primii urmau să scape din tiparele vechi de un miliard de ani, rămânea doar o chestiune de timp ca și restul să-i urmeze.

Se întrebă ce se va întâmpla cu Diaspar, cu Lys, când barierele vor dispărea complet. Cumva, din ambele civilizații trebuiau salvate elementele cele mai capabile și contopite într-o cultură nouă, mai sănătoasă. O sarcină dificilă ce necesita înțelepciunea și răbdarea ambelor părți.

Unele dificultăți apăruseră deja, pricestindu-le pe cele viitoare. Vizitatorii din Lys refuzaseră cu politețe să locuiască în casele oferite în oraș. Își instalaseră corturile în parc, într-un peisaj reamintindu-le ținutul lor. Hilvar constituise singura excepție. Deși nu-i plăcea să stea într-o odaie cu mobilier efemer și pereți mișcători, acceptase cu bravură ospitalitatea lui Alvin, asigurat de promisiunea unei șederi scurte.

Până atunci, Hilvar nu se simțise niciodată singur. În Diaspar cunoscuse totuși singurătatea. Pentru el, orașul era mai straniu decât fusese Lys pentru Alvin. Se simțea oprimat și copleșit de infinită lui complexitate, de nenumărații străini părănd să umple fiecare centimetru de spațiu din jur. În Lys îi cunoștea aproximativ pe toți, fie că îi întâlneau fizic, fie că nu. O mie de vieți nu i-ar fi ajuns însă să-i cunoască pe toți cetățenii Diasparului, și cu toate că înțelegea că sentimentului respectiv îi lipsea logica, se simțea deprimat. Doar loialitatea față de Alvin îl reținea acolo, într-un mediu ce nu avea nimic comun cu lumea sa și cu el însuși.

Încercase adesea să analizeze simțămintele ce-l legau de Alvin. Era conștient că prietenia lui izvora din aceeași sursă care-l făcea să iubească creaturile mici și dârze, și i-ar fi uimit pe toți aceia ce-l considerau pe Alvin un individ hotărât, încăpățânat, interiorizat, neavând nevoie de afecțiunea nimănui și incapabil s-o ofere în schimb chiar dacă ar fi primit-o.

Hilvar însă știa mai bine. Instinctiv, o înțelesese încă de la început. Alvin era un explorator și toți exploratorii caută ceva pierdut. Rareori izbutesc să-l găsească, dar aproape niciodată reușita nu le oferă satisfacții mai mari decât căutarea în sine.

El nu știa ce anume căuta Alvin. Pe prietenul lui îl mâneau forțe declanșate cu eoni în urmă, de către plănuitorii de geniu ai Diasparului, ori de către oamenii încă mai geniali care li se împotriviseră. Aidoma oricărei ființe umane, Alvin era într-o anumită măsură o mașină, acțiunile fiindu-i determinate de moștenirea lui ereditară. Amănuntul nu influențase cu nimic nevoia lui de înțelegere și simpatie și nu-l făcea imun în fața singurătății ori frustrării. Pentru concitadinii săi reprezenta un individ atât de surprinzător încât uneori, uitau că și el împărtășea aceleași sentimente. Numai un străin, provenind dintr-un mediu cu totul diferit, putea să-l privească ca pe o ființă umană.

În numai câteva zile de la sosirea în Diaspar, Hilvar întâlnise mai mulți oameni decât în toată viața sa de până atunci. Întâlnise... dar practic nu ajunsese să cunoască pe niciunul. Deoarece trăiau laolaltă într-un spațiu atât de restrâns, locuitorii orașului păstrau mereu o rezervă greu de învins. Singura izolare cunoscută era aceea a minții și se agățau de ea chiar atunci când participau la nesfârșitele activități sociale din oraș. Lui Hilvar îi părea rău pentru ei, chiar dacă știa că ei nu aveau nevoie de simpatia lui. Nu realizau ce anume le lipsea, nu înțelegeau sentimentul cald al apartenenței la comunitate, la un grup care îi unea pe toți în societatea telepatică a Lysului. Deși îndeajuns de politicoși pentru a se preface, era evident că cei mai mulți dintre interlocutorii lui îl priveau compătitori, bănuindu-l că ducea o existență teribil de monotonă și de plictisitoare.

Pe Eriston și Etania, părinții lui Alvin, Hilvar îi etichetase destul de repede ca lipsiți de personalitate, oameni blajini, total dezorientați. I se părea foarte derutant să-l audă pe prietenul

său numindu-i mamă și tată – cuvinte care, în Lys, continuau să-și mențină străvechiul înțeles biologic. Avea nevoie de un permanent efort de imaginație ca să-și amintească faptul că legile vieții și ale morții fuseseră abrogate de creatorii Diasparului. Existau momente când considera că, în ciuda activităților din jur, orașul era pe jumătate mort, pentru că nu avea copii.

Se întreba ce avea să se întâmple cu Diaspar acum, când lunga lui izolare luase sfârșit. Credea că lucrul cel mai nimerit ar fi fost distrugerea Băncilor Memoriei, ce mențineau orașul în tipare rigide de atâtea epoci. Oricât de miraculoase – poate constituiau apogeul unei științe – ele reprezentau creația unei civilizații bolnave, o civilizație înspăimântată de prea multe lucruri. Unele dintre acele temeri se bazau pe realități, însă altele erau simple produse ale închipuirii. Hilvar cunoștea câte ceva din primele rezultate ale explorării minții lui Vanamonde. În câteva zile urmau să le afle și locuitorii Diasparului... și să descopere cât anume din trecutul său fusese mit.

Lipsit de Băncile Memoriei, orașul avea să moară într-o sută de ani, căci oamenii lui pierduseră capacitatea de a se reproduce singuri. Asta era dilema ce trebuia soluționată. Hilvar întrezărise deja o posibilă rezolvare. Orice problemă tehnică are întotdeauna un răspuns, iar concetățenii lui erau experți în științele biologice. Ce fusese legat se putea desface; evident, dacă Diasparul o dorea.

În primul rând însă, orașul trebuia să înțeleagă ce pierduse. Iar pentru aceasta era nevoie de mulți ani, poate de secole. Prima lecție începuse, iar impactul ei avea să zdruncine Diasparul tot atât de profund pe cât o făcuse însuși contactul cu exteriorul.

Desigur, Lysul va fi zguduit la rândul său. În ciuda diferențelor dintre cele două civilizații, ele proveneau din aceeași tulpină... și împărțiseră aceleași vise. Amândouă aveau să fie mai sănătoase după o privire, curioasă și neclintită, aruncată în trecutul pierdut de atâta vreme.

Douăzeci și patru

Amfiteatrul fusese conceput să cuprindă întreaga populație trează a Diasparului. Niciunul din cele zece milioane de locuri nu rămăsese neocupat. Privind în josul giganticei curbe, Alvin își amintea fără să vrea de Shalmirane. Aveau aceeași formă și

aproape aceeași mărime. Dacă cineva ar fi umplut cu oameni craterul lui Shalmirane, el ar fi semănat mult cu amfiteatrul plin din Diaspar.

Exista totuși o diferență fundamentală. Cupa uriașă a lui Shalmirane era reală, amfiteatrul nu. Și nu existase niciodată, era doar o fantomă, un model de sarcini electronice, dormind în Computerul Central până la ivirea necesității rechemării sale. De fapt, tânărul se găsea în camera lui, iar sutele de mii de oameni ce păreau să-l înconjoare se aflau în locuințele lor. Atât timp cât nu încerca să se miște, iluzia se păstra perfectă. Putea crede foarte bine că Diasparul dispăruse și toți locuitorii se adunaseră în enorma cavitate.

Nici măcar o dată la un mileniu viața orașului nu se oprea, ca populația să se întâlnească în Marea Adunare. Dar simultan, în Lys se desfășura o adunare similară. Acolo era o întrunire a minților, și poate că asociată ei exista o reuniune a trupurilor, la fel de imaginară și de amăgitoare ca aceasta.

Alvin recunoștea majoritatea chipurilor din jur. La aproape doi kilometri depărtare și cu irei sute de metri mai jos, se alia micuța platformă circulară asupra căreia se îndrepta atenția tuturor. Era greu de crezut că de la o asemenea distanță se distingea ceva, însă Alvin știa că în momentul începerii adunării, urma să audă și să vadă lotul, la fel de limpede ca oricare alt cetățean al orașului.

Platforma se umplu de fum și din el se întrupa Callitrax, conducătorul grupului însărcinat cu reconstituirea trecutului din informațiile oferite de Vanamonde. Fusesse o misiune dificilă, aproape imposibilă, nu numai din cauza uriașelor perioade de timp implicate. O singură dată, cu ajutorul lui Hilvar, Alvin pătrunsese vreme de o clipă în mintea ciudatei creaturi pe care o descoperiseră – ori care îi descoperise. Pentru Alvin, gândurile lui Vanamonde se dovediseră la fel de neinteligibile precum o mie de voci strigând împreună într-o peșteră imensă, cu ecou.

Totuși, locuitorii Lysului le deslușeau, izolându-le și înregistrându-le pentru a fi studiate în voie. Se zvonea, deși Hilvar nu voia nici să confirme, nici să nege, că ceea ce obținuseră era atât de straniu, încât abia semăna cu istoria acceptată de specia umană de un miliard de ani încoace.

Callitrax începu să vorbească. Pentru Alvin, ca și pentru oricare altul, glasul clar și precis părea să vină de la o distanță

de numai câțiva centrimetri. Apoi, printr-o modalitate dificil de definit, la fel cum construcția unui vis contrazice logica dar nu produce nicio surpriză în mintea visătorului, Alvin se trezi lângă Callitrax, chiar dacă, în același timp, își menținea locul sus pe panta amfiteatrului. Paradoxul nu-l mira pe tânăr, îl accepta ca atare, fără întrebări, aidoma celorlalte fenomene de modificare a timpului și spațiului oferite de știință.

Foarte sumar, Callitrax rezumă istoria acceptată. Aminti de necunoscuții din Civilizațiile Zorilor, care nu lăsaseră în urma lor decât nume glorioase și legende învăluite în ceață ale Imperiului. Chiar de la începuturi, spunea el, Omul dorise stelele – și în cele din urmă le obținuse. Vreme de milioane de ani cutreierase prin Galaxie, cucerind sistemele stelare unul după altul. Apoi, din bezna de dincolo de marginea Universului, Invadatorii îl loviseră și-i smulseseră tot ceea ce câștigase.

Retragerea în Sistemul Solar fusese amară și durase probabil mai multe epoci. Pământul însuși fusese salvat cu greu în urma fabuloaselor bătălii purtate în jurul lui Shalmirane. Când totul luase sfârșit, Omului îi rămăseseră numai amintirile și planeta lui natală.

De atunci avusese loc un declin prelung. Ca o ironie finală, rasa ce sperase să conducă Universul, abandonase și cea mai mare parte a micuței sale lumi, despărțindu-se în două civilizații izolate, Lys și Diaspar, oaze de viață într-un deșert ce le separa tot atât de eficient ca și hăurile interstele.

Callitrax făcu o pauză. Alvin și ceilalți participanți la adunare avură impresia că istoricul se uita în ochii fiecăruia, cu o privire martoră a unor evenimente pe care nici acum nu le putea crede.

— Deci, continuă el, acestea au fost legende în care am crezut cu toții. Astăzi vă pot spune că sunt false, false în totalitatea detaliilor lor, *atât de false încât nici măcar acum nu le-am pus complet de acord cu adevărul.*

Tăcu, așteptând efectul cuvintelor sale. După aceea, încet și răspicat, oferi atât Lysului cât și Diasparului cunoștințele obținute din mintea lui Vanamonde.

Nu era câtuși de puțin adevărat că Omul atinsese stelele. Micul lui imperiu se mărginise la oabitele lui Pluto și Persefona. Spațiul interstelar se dovedise o barieră mai presus de puterile sale. Întreaga civilizație i se dezvoltase în jurul Soarelui și era încă foarte tânără, când... aștrii au venit către Pământ.

Impactul trebuie să fi fost zguduitor. În ciuda eșecurilor, Omul nu se îndoie niciodată că într-o bună zi avea să cucerească abisurile Cosmosului. Crezuse, de asemenea, că dacă în Univers existau civilizații egale cu a sa, nu existau altele superioare. În momentul respectiv înțelesese că ambele credințe se dovediseră neîntemeiate, iar printre stele se găseau minți cu mult mai evoluat.

Timp de mai multe veacuri, mai întâi în navele altor rase, apoi în vehicule construite cu o tehnică împrumutată, Omul explorase Galaxia. Pretutindeni găsise culturi pe care era în stare să le înțeleagă, dar nu să le și egaleze, iar alteori întâlneau minți ce urmau curând să-l depășească cu totul.

Șocul s-a dovedit teribil, însă a declanșat și modelarea speciei. Trist și infinit mai înțelept, revenise în Sistemul Solar ca să reflecte asupra cunoștințelor dobândite. Acceptă provocarea și treptat, imaginează un plan conferind speranțe pentru viitor.

Cândva, științele fizice constituiseră principalul său interes. Se întoarse cu și mai multă hotărâre asupra geneticii și studiului creierului. Indiferent de preț, avea să-și accelereze evoluția până la limitele posibilului.

Experimentul îi epuizase energia pentru milioane de ani. Lupta, sacrificiile și strădaniile acelea Callitrax le cuprinse în doar câteva cuvinte. Omul obținuse marile victorii. Învinsese boala și dacă dorea, putea trăi veșnic, iar prin stăpânirea telepatiei, supusese voinței sale cea mai subtilă dintre forțe: cea mentală.

Bazându-se pe propriile resurse, se pregătise să se aventureze iarăși în spațiile uriașe ale Galaxiei, să întâlnească de pe poziții de egalitate civilizațiile care îl respinseseră cândva, și să-și joace rolul în istoria Universului.

Toate acestea au fost îndeplinite. Din epoca aceea, poate cea mai întinsă din întreaga istorie, umană, proveneau Legende Imperiului. Imperiul fusese un conglomerat de rase, dar adevărul fusese uitat în tragedia zguduitoare care îi marcase sfârșitul.

Durase cel puțin un milion de ani. Trebuie să fi cunoscut destule crize, războaie chiar, însă ele se pierduseră în valul măreț al speciilor înaintând împreună spre maturitate.

— Putem fi mândri de rolul strămoșilor noștri în evenimentele respective, continuă Callitrax. Chiar atunci când

au atins nivelul maxim, ei nu au pierdut nimic din inițiativă. Discutăm în prezent despre conjuncturi, nu despre fapte dovedite, dar se pare că experimentele ce au constituit deopotrivă prăbușirea și încununarea glorioasă a Imperiului au fost inspirate și dirijate de Om.

Filosofia ascunsă în spatele lor pare să fi fost următoarea: contactul cu alte civilizații demonstrase cât de mult depindea imaginea unei ființe de aspectul ei fizic, de organele de simț cu care era înzestrată. S-a argumentat că o imagine reală a Universului nu putea fi obținută decât de o minte eliberată de asemenea limitări fizice – în fapt, o rațiune pură. Ideea fusese răspândită printre numeroase religii străvechi ale Pământului; e ciudat cum un concept lipsit de origine rațională a ajuns în cele din urmă unul dintre țelurile cele mai de seamă ale științei.

În Universul natural nu se descoperise niciodată o inteligență imaterială; Imperiul s-a decis să o creeze.

Noi am uitat, pe lângă multe altele, cunoștințele și aptitudinile care au făcut posibilă o astfel de realizare. Savanții Imperiului stăpâneau forțele Naturii, secretele timpului și ale spațiului. Deoarece creierele noastre sunt produsul unei dispunerii extraordinar de complexq a celulelor cerebrale, cuplate prin rețeaua sistemului nervos, ei s-au străduit să obțină un creier ale cărui componente să nu fie fizice, ci tipare impuse direct spațiului. Un asemenea creier, dacă poate fi numit astfel, ar utiliza forțe electrice, ori de altă natură și ar fi complet eliberat de tirania materiei. Ar gândi cu o viteză superioară oricărei inteligențe organice, dăinuind atât timp cât exista un erg de energie liber în Univers și dispunând de puteri nelimitate. Odată construit, ar fi oferit posibilități inimaginabile chiar pentru proprii creatori.

Bazându-se în mare măsură pe experiența câștigată în procesul propriei regenerări, Omul a sugerat crearea unor astfel de ființe. Reprezenta cea mai măreață provocare aruncata vreodată inteligenței, iar după secole de dezbateri ea a fost acceptată. Toate speciile galactice s-au unit în înfăptuirea acestui plan.

Peste un milion de ani vor separa visul de realitate. Civilizații vor înflori și vor decade, strădania de ere a lumilor va fi risipită iarăși și iarăși, dar țelul, țelul nu avea să fie uitat niciodată. Într-o buna zi va fi posibil să cunoaștem întreaga poveste, cel

mai de seamă efort de durată din istorie. Astăzi știm doar că sfârșitul lui a însemnat un dezastru care aproape a distrus întreaga Galaxie.

Mintea lui Vanamondc refuză să pătrundă în perioada aceasta, o perioadă relativ îngustă de timp unde nu are acces, dar bănuim că la mijloc este un blocaj datorat propriilor temeri. La începutul intervalului respectiv, Imperiul apare în culmea gloriei, încordându-se în așteptarea succesului inevitabil. La sfârșitul lui, peste numai câteva mii de ani, Imperiul este zguduit, stelele însele sunt mai palide, secătuite parcă de putere. Peste Galaxiei atârna o cortină de spaimă, o spaimă legată de numele: „Mintea Nebună”.

Nu-i greu de presupus ce s-a petrecut în acel scurt răstimp. S-a obținut o rațiune pură, însă ea era fie nebună, fie, așa cum pare și mai plauzibil, complet ostilă față de materie. Timp de secole a răvășit Universul, până a s-a reușit să fie îngrădită de forțe pe care nu ni le imaginăm. Probabil că armele utilizate în cele din urma de Imperiu au redus mult resursele sale. Din amintirea conflictului au rămas anumite legende, nu toate despre Invadatori. Dar în legătură cu asta, vă voi spune de îndată mai multe lucruri.

Mintea Nebună nu putea fi distrusă, căci din construcție ea s-a dorit nemuritoare. A fost condusă la marginea Galaxiei și întemnițată într-un mod deocamdată incomprehensibil, închisoarea ei este o stea artificială, denumită Soarele Negru și acolo se găsește și în ziua de azi. Când Soarele Negru va muri, entitatea va fi iarăși liberă. Nu știm când va veni ziua aceea.

Callitrax tăcu, pierdut în propriile-i reverii, fără să realizeze că ochii întregii lumi se așteptau asupra sa. În răstimpul acelei tăceri prelungi, Alvin privi roata, căutând să citească pe chipurile mulțimii efectul celor aflate, al amenințărilor nedefinite care înlocuiseră în prezent mitul Invadatorilor. Majoritatea oamenilor încremeniseră neîncredători; încă se străduiau să alunge trecutul plăsmuit, dar deocamdată nu puteau accepta realitatea mult mai stranie care îi lua locul.

Cu glas scăzut, Callitrax începu să descrie ultimele zile ale Imperiului. Pe măsură ce tabloul se contura înaintea lui, Alvin își dădea seama că ar fi preferat să trăiască atunci, în vremurile când existase adevărata aventură și un curaj superb – curajul de a smulge victoria din ghearele dezastrului.

— Deși Mintea Nebună pârjolisise Galaxia, resursele Imperiului rămăseseră încă uriașe, iar spiritul lui neînfrânt. Cu un curaj ce nu poate decât uluiască, experimentul a fost dus până la capăt. A început căutarea erorii ce declanșase catastrofa. Desigur, s-au ridicau mulți împotrivindu-se cercetărilor, profetind alte dezastre, dar erau în minoritate. Proiectul a fost continuat și, cu cunoștințele dobândite (deși cu plata unui tribut atât de greu) de astă dată a reușit. Rațiunea nou născută poseda un potențial intelectual atât de mare încât nici nu putea fi măsurat; era însă complet infantilă. Nu știm dacă făuritorii ei se așteptau la un asemenea rezultat, dar se pare că l-au anticipat. Abia după milioane de ani creația lor avea să atingă maturitatea. Nu se putea face nimic pentru a iuți procesul.

Vanamonde a fost prima dintre aceste minți. În Galaxie trebuie să mai existe altele, însă noi credem că au fost create extrem de puține, întrucât Vanamonde nu și-a întâlnit niciodată semenii.

Realizarea rațiunilor pure a constituit cea mai importanta operă a civilizației galactice, în care Omul a jucat un rol de frunte, poate chiar predominant.

Nu m-am referit la Pământ în sine, pentru că istoria lui nu reprezintă decât un firicel într-o enormă tapiserie. Fiind permanent secătuită prin plecarea făpturilor ei mai aventuroase, planeta noastră a devenit, inevitabil, conservatoare, în cele din urmă s-a opus creatorilor lui Vanamonde și, cu siguranță, n-a avut niciun aport în actul final. Munca Imperiului luase sfârșit. Privind în jurul lor, la stelele pe care le stinseseră mânați de disperare și pericol, oamenii acelui timp au hotărât să-i lase Universul lui Vanamonde.

Aici dăm peste o enigmă... o enigmă pe care, probabil, n-o vom rezolva, iar Vanamonde nu ne poate da ajutor. Știm numai că Imperiul a intrat în contact cu ceva straniu și măreț, situat foarte departe pe curba Cosmosului, în cealaltă extremitate a spațiului însuși. Bănui doar ce anume era, însă solicitarea respectivă trebuie să fi sunat teribil de urgent și de promițător.

Într-un răstimp foarte scurt, strămoșii noștri și rasele asociate lor au pornit într-o călătorie pe care noi nu suntem în stare s-o refacem. Gândurile lui Vanamonde par a se limita la hotarele Galaxiei, dar prin el am asistat totuși la începuturile acestei aventuri mărețe și misterioase. Iată imaginea ei

reconstituită; veți fi martorii unor evenimente petrecute în urmă cu un miliard de ani...

Palid spectru al fostei sale glorii, discul rotitor al Galaxiei atârna în neant. Pe întreaga sa lungime se zăreau uriașele goluri lăsate de Mintea Nebuna – răni care, în următoarele epoci, aveau să fie umplute de stele plutitoare. Dar niciodată ele nu aveau să înlocuiască pe deplin pierdutele splendori.

Omul se afla pe punctul de a-și părăsi Universul, tot așa cum, cu multă vreme în urmă, își părăsise planeta. Și nu doar Omul, ci o mie de specii ce trudiseră alături de el la făurirea Imperiului.

Se adunaseră aici, la marginea Galaxiei, cu toată imensitatea acesteia între ei și destinația pe care erau capabili s-o atingă doar peste multe ere.

Adunaseră o flotă înaintea căreia orice imaginație pălea. Navele amiral erau sori, cele mai mici, planete. Un întreg nor globular, cu sistemele lui solare și lumile asociate acestora se pregătea să pornească în infinit.

Lunga linie de foc țâșni prin inima Galaxiei, sărind de la o stea la alta. Într-o secundă muriră o mie de sori, alimentând cu energiile lor forma teribilă care accelerase de-a lungul Galaxiei, dispărând apoi în abis...

— În acest fel, Imperiul a părăsit Universul cunoscut, ca să-și întâlnească destinul altundeva. Când moștenitorii săi, rațiunile pure, vor ajunge la maturitate, s-ar putea să se întoarcă. Dar ziua aceea este încă foarte departe.

Iată pe scurt istoria civilizației galactice; propria noastră istorie, ce nouă ni se pare atât de importantă, nu reprezintă decât un epilog banal, chiar dacă atât de complex încât n-am izbutit să-i deslușim complet toate amănuntele.

Se pare că unele dintre speciile vechi, mai conservatoare, au refuzat să-și părăsească lumile. Printre ele s-au numărat și strămoșii noștri. Cele mai multe au decăzut, treptat au dispărut, totuși e posibil ca unele să mai supraviețuiască. Chiar Pământul a scăpat cu greu de aceeași soartă. În timpul Secolelor de Tranziție – care în fapt, au durat milioane de ani – cunoștințele trecutului s-au pierdut, sau au fost distruse în mod intenționat.

Deși mai greu de crezut, a doua variantă este totuși mai probabilă.

De-a lungul vremurilor, Omul s-a cufundat într-o barbarie superstițioasă, deși încă accepta știința. A deformat istoria pentru a scăpa de sentimentul neputinței și eșecului. Legende despre Invadatori sunt complet false. Ele au fost inspirate, neîndoielnic, de bătălia dusă împotriva Minții Nebune. Strămoșii ne-au fost alungați înapoi pe Pământ numai de boala cuibărită în sufletele lor și de nimic altceva.

Când am descoperit acest lucru, noi, cei din Lys, am avut o nedumerire. Bătălia de la Shalmirane nu a avut loc niciodată... totuși Shalmirane a existat și încă mai există. Mai mult chiar, adăpostește una dintre cele mai teribile arme construite vreodată.

A durat o vreme până am aflat răspunsul; este foarte simplu. Cu mult în urmă, Pământul a avut un unic satelit uriaș, Luna. Când în vâltoarea luptelor, sub acțiunea gravitației și a mareelor, Luna a început să se apropie de planetă, a devenit necesară distrugerea ei. Shalmirane a fost construit special în acest scop, iar în jurul misiunii sale s-au țesut legende pe care le cunoașteți cu toții.

Callitrax zâmbi, întristat:

— Trecutul nostru abundă în asemenea legende, parțial false și parțial adevărate, precum și în alte paradoxuri ce n-au fost încă soluționate. Problema ține mai degrabă de domeniul psihologicului decât de al istoricului. Nici chiar înregistrările Computerului Central nu pot fi în totalitate crezute. Oricum, ele poartă urme clare ale unor intervenții din trecutul foarte îndepărtat.

Pe Pământ, doar Diaspar și Lys au supraviețuit declinului: Diaspar grație perfecțiunii mașinilor, Lys datorită relativei izolări și a capacităților intelectuale aparte, deținute de locuitorii săi. Dar ambele civilizații, cu toate strădaniile de a reveni la nivelul inițial, au fost impregnate de temerile și miturile moștenite.

Aceste temeri nu trebuie să ne mai obsedeze. Ca istoric, datoria mea nu este să prevăd viitorului, ci doar să observ și să interpretez trecutul. Iar lecția lui e destul de limpede: am trăit prea mult timp ruși de realitate, iar acum a venit vremea să ne refacem viețile.

Douăzeci și cinci

Jeserac pășea, tăcut și năucit, pe străzile unui Diâspar pe care nu-l mai văzuse niciodată. Într-adevăr, diferea atât de mult de orașul unde își trăise viețile, încât aproape nu-l mai recunoștea. Știa că era Diasparul, deși nu se oprise nicio clipă să se întrebe *cum* anume îl identificase.

Străzile erau înguste, clădirile mai scunde... iar parcul dispăruse. Sau mai exact, încă nu exista. Era Diasparul dinaintea transformării, Diasparul deschis lumii și Universului. Deasupra orașului, cerul era albastru și presărat cu ghemotoace albe de nori, răsucindu-se și învârtindu-se lent în vântul cae sufla peste chipul unui Pământ mai tânăr...

Trecând prin și pe sub nori, se zăreau călători ai văzduhului mult mai substanțiali. La kilometri deasupra, brăzdând cerurile cu dantelăria lor tăcută, soseau și plecau navele legând Diasparul de lumile exterioare. Jeserac privi îndelung misterul și splendoarea cerului deschis. Pentru o clipă, spaima îi străpunse inima. Se simțea gol, lipsit de apărare, conștient că acoperișul albastru și liniștit nu era decât o coajă subțire, îndărătul căreia se întindea spațiul, cu tainele și primejdiile sale.

Teama nu era îndeajuns de puternică pentru a-i paraliza voința. O parte a creierului său știa că totul nu e decât un vis, iar un vis nu-i putea face rău. Avea să plutească prin el, savurând ceea ce îi prezenta, până când se va trezi iarăși în orașul familiar.

Umbla prin Diaspar mergând spre punctul unde se înălțase odată Mausoleul lui Yarlan Zey. Acum nu se mai afla niciun monument – doar o clădire circulară scundă, cu multe intrări boltite. La una din ele îl aștepta un bărbat.

Jeserac ar fi trebuit să fie copleșit de uimire, dar în prezent nimic nu-l mai putea surprinde. Cumva, i se părea normal să se afle față în față cu constructorul Diasparului.

— Presupun că m-ai recunoscut, vorbe Yarlan Zey.

— Bineînțeles. Ți-am văzut statuia de o mie de ori. Știu că visezi și că în fapt, niciunul dintre noi nu este aici.

— Orice s-ar întâmpla nu trebuie să te sperii. Urmează-mă și nu uita că nimic nu te poate atinge întrucât, când vei dori, te vei deștepta în Diaspar, în epoca ta.

Ascultător, Jeserac îl însoți, cu mintea ca un receptor lipsit de spirit critic. O amintire, ori ecoul unei amintiri îl preveni asupra

celor ce aveau să se întâmple. Știa că altă dată ar fi tresărit îngrozit, dar astăzi nu simțea nimic, nicio teamă. Era liniștit, conștient de irealitatea experienței, iar prezența lui Yarlán Zey părea un talisman împotriva oricăror primejdii.

Puțini coborau pe căile mobile conducând în adâncurile clădirii; erau singuri atunci când se opriă tăcuți lângă cilindrul prelung, aerodinamic, capabil să îi scoată din oraș într-o călătorie ce altă dată lui Jeserac i-ar fi distrus mintea.

Când călăuza îi indică ușa deschisă, ezită o clipă în prag, apoi păși înăuntru.

— Vezi? surâse Yarlán Zey. Relaxează-te și nu uita că ești în siguranță... Nimic nu te poate atinge.

Și Jeserac îl crezu. Simți un fior vag de neliniște când intrarea tunelului lunecă silențios spre el, iar vehiculul începu să-și sporească viteza, gonind prin adâncurile Pământului. Indiferent ce spaime ar fi nutrit, le uită în dorința de a se adresa legendarului personaj.

— Nu ți se pare ciudat că, deși cerurile ne sunt deschise, am încercat să ne îngropăm în Pământ? rosti Yarlán Zey. Este numai începutul bolii la al cărei sfârșit asisti în epoca de unde vii. Omenirea a fost înspăimântată de ceea ce se află acolo, în spațiu, și curând va închide toate ușile ce duc spre Univrs.

— Dar am zărit multe nave pe cerul Diasparului!

— N-o să le mai vezi mult timp. Am pierdut contactul cu stelele. Până și planetele vor deveni pustii. Ne-au trebuit milioane de ani ca să parcurgem drumul spre exterior și doar câteva secole ca să revenim acasă. Iar peste puțin timp vom abandona cea mai mare parte a Terrei însăși.

— De ce ați făcut-o însă? întrebă Jeserac. Cunoștea răspunsul, totuși se simțea obligat să pună întrebarea.

— Ne trebuia un adăpost care să ne apere de două lucruri: teama de moarte și teama de spațiu. Eram o rasă bolnavă și nu mai doream să jucăm un rol în Univers... și de aceea am pretins că el nici nu există. Privisem haosul bântuind printre stele și am tânjit după stabilitate și pace. Diaspar trebuia închis, încât nimic nou să nu pătrundă vreodată în el.

Am conceput orașul pe care îl cunoști și am inventat un trecut fals să ne ascundă lașitatea. Ah, n-am fost primii care să o facă, dar am fost primii ce au făcut-o cu atâta grijă. Am

remodelat sufletul omenesc, răpindu-i ambiția și pasiunile înflăcărâte, să fie mulțumit cu lumea oferită lui acum.

Construirea orașului și a mașinilor sale a luat o mie de ani. Pe măsură ce fiecare constructor își sfârșea sarcina, mintea îi era ștearsă de orice amintiri, i se implanta un set amănunțit de memorii false, iar identitatea i se stoca în circuite până la momentul potrivit pentru a fi rechemată.

În cele din urmă a sosit și ziua când în Diaspar n-a mai rămas niciun singur om în viață; doar Computerul Central, urmând instrucțiunile programate și controlind Băncile Memoriei unde dormeam cu toții. Nu mai exista nimeni care să fi avut contact cu trecutul – și astfel, din acest punct, istoria a început din nou.

Unul câte unul, într-o ordine prestabilită, am fost rechemați din circuitele de memorie, căpătând iarăși trupuri. Aidoma unei mașini de-abia puse în funcțiune, Diasparul a început să-și îndeplinească misiunea pentru care fusese creat.

Totuși, încă de la început, unii dintre noi au avut îndoieli. Eternitatea înseamnă foarte mult. Înțelegeam riscul de a nu lăsa nicio cale de ieșire, izolându-ne total de Univers. Nu ne puteam opune dorinței civilizației noastre, de aceea am acționat în secret, operând modificările pe care le consideram necesare.

Unicii au reprezentat invenția noastră. Urmau să apară la intervale mari de timp și, dacă circumstanțele le permiteau, urmau să afle dacă în afara Diasparului se găsea și altceva care să merite să fie contactat.

Nu ne-am închipuit niciodată că va dura atât până când unul din ei va reuși – dar nici n-am bănuțit că succesul va fi atât de grandios.

În ciuda suspendării facultăților critice, constituind însăși esența unui vis, Jeserac se întrebă cum de reușea Yarlán Zey să vorbească cu atâta siguranță despre lucruri petrecute la un miliard de ani după moartea lui. Îl descumpănea – nu mai știa unde se găsește în spațiu și în timp.

Drumul se apropia de final. Pereții, tunelului nu mai fulgerau pe lângă el cu viteze amețitoare Yarlán Zey vorbi cu o forță și o autoritate nedovedită până atunci.

— Trecutul s-a dus, ne-am îndeplinit sarcina, fie ea bună sau rea. Când ai fost creat, Jeserac, ți s-a implantat teama de lumea

exterioară și predispoziția de a rămâne în interiorul orașului – caracteristici comune tuturor celor din Diaspar.

Acum știi că teama aceasta e lipsită de temei, că ți-a fost impusă artificial. Eu, Yarlán Zey care ți-am impus-o, te eliberez de ea. Ai înțeles?

Cu acele ultime cuvinte, glasul lui crescuse, până păru să răsună pretutindeni. Transportorul subteran în care goneau pâlpâi și tremură în jurul lui Jeserac, de parcă visul se apropia de sfârșit. Totuși, pe măsură ce imaginile se destrămau, continua să audă glasul poruncitor tunându-i în creier:

— Nu-ți mai este frică, Jeserac.

Nu-ți mai este frică.

Se zbătu, înotând spre realitate tot așa cum un scufundător urcă din adâncurile oceanului spre suprafață. Yarlán Zey dispăruse, lăsând în urma lui un vălmășag de glasuri cunoscute, dar pe care nu le identifica. Ele îi vorbeau încurajator, se simți sprijinit de mâini prietenoase. Apoi, ca un revărsat de zori, realitatea revent. Deschise ochii și-i văzu alături pe Alvin, Hilvar și Gerane, ușor neliniștiți. Îi ignoră; spiritul îi era prea copleșit de minunățiile așternute înaintea lui – panorama pădurilor și a râurilor, cupola de smarald a cerului deschis.

Se afla în Lys și nu-i mai era frică.

Nimeni nu-l tulbură, în vreme ce momentul respectiv i se imprima în minte pentru vecie. În final, când se convinge că era înconjurat de un prezent real, se întoarse către ceilalți.

— Mulțumesc, Gerane. N-am crezut că vei reuși.

Psihologul zâmbi mulțumit de sine și reglă o mașinărie micuță ce plutea în aer.

— Ne-ai speriat de câteva ori, recunosc eu. O dată sau de două ori, ai început să pui întrebări la care nu ți se putea răspunde logic și m-am temut că voi fi nevoit să întrerup secvența.

— Dar dacă Yarlán Zey nu m-ar fi convins... ce-ai fi făcut!

— Te-am fi păstrat în stare de inconștiență și te-am fi dus înapoi în Diaspar, unde te-ai fi trezit în mod natural, fără să știi nimic de călătoria în Lys.

— Acel Yarlán Zey... câte din spusesele lui sunt adevărate?

— Cred că majoritatea. Dar pe mine nu mă interesa atât respectarea adevărului istoric, cât autenticitatea acestei saga. Callitrax a vizionat-o și n-a găsit nicio eroare. Bineînțeles, se

bazează pe datele cunoscute despre Yarlan Zey și despre originea Diasparului.

— Acum vom deschide cu adevărat orașul, interveni Alvin. Probabil va dura mult, dar în cele din urmă cred că vom izbuti să neutralizăm această teamă, ca oricine dorește să și poată părăsi Diasparul.

— *Sigur* va dura mult, replică sec Gerane. Nu uitați că Lys n-are cum să primească câteva sute de milioane de oaspeți, dacă toți cei din Diaspar vor decide să vină aici. Nu cred că ipoteza e probabilă, totuși posibilitatea există.

— Lucrurile se vor rezolva de la sine. O fi Lysul mic, dar lumea-i largă. De ce s-o lăsăm în stăpânirea deșertului?

— Continui să visezi, Alvin, tocmai mă întrebam ce vei face de-acum încolo, zâmbi Jeserac.

Tânărul nu răspunse. În ultimele săptămâni, aceeași întrebare îl frământase tot mai mult. Coborând spre Airlee, rămase în urma celorlalți, dus pe gânduri. Oare veacurile pe care ie avea înaintea aveau să însemne doar o lungă coborâre?

Răspunsul se afla în mâinile lui. Se eliberase de destin, așa încât putea începe să trăiască.

Douăzeci și șase

Orice realizare lasă în urma ei o umbră de tristețe fiindcă, după ce un țel mult râvnit a fost în sfârșit atins, simți lipsa unei noi ținte spre care să te îndrepti. Pe Alvin îl încerca această mâhnire, și rătăcea singur prin pădurile și câmpiile Lysului. Nu-l însoțea nici Hilvar, deoarece sunt momente când un om simte nevoia să se izoleze chiar și de cei mai buni prieteni.

Nu mergea la întâmplare, deși unde avea să poposească nu știa. Nu căuta un loc anume, ci o stare, o influență... mai exact, un mod de viață.

Diasparul nu mai avea nevoie de el. Catalizatorii introduși în oraș acționau rapid și nimic din ce-ar mai fi fost în stare să facă n-ar fi influențat schimbările ce se produceau acolo.

Și acest ținut pașnic urma să se transforme. Adeseori se întreba dacă nu cumva greșise lăsându-se mânat de satisfacerea propriei curiozități, când deschisese străvechiul drum dintre cele două civilizații. Totuși, cu siguranță era mai bine ca Lys să cunoască adevărul... să știe că, aidoma Diasparului, fusese întemeiat pe spaime și minciuni.

Se întreba ce formă va lua noua societate. Considera că Diasparul trebuie să scape din temnița Băncilor de Memorie, să reinstaureze ciclul vieții și al morții. Știa că Hilvar era convins de posibilitatea acestui lucru, deși propunerile sale sunau prea tehnic pentru Alvin. Și poate că avea să vină din nou o vreme când dragostea să nu mai fie complet stearpă.

Oare acest lucru să-i fi lipsit în permanență în Oraș? Acesta să fi fost adevăratul obiectiv? Învățase în prezent că atunci când puterea, curiozitatea, ambiția sunt satisfăcute, încă rămân dorurile inimii. Nimeni nu trăiește cu adevărat până nu atinge armonia dintre iubire și dorință, ce până nu ajunsese în Lys, nici nu visase că ar exista.

Pășise pe planeta celor Șapte Sori, primul om după un milion de ani. Acum, lucrul acesta nu prea reprezenta ceva deosebit pentru el. Se gândea că ar fi renunțat la toate reușitele pentru strigătul unui copil nou născut pe care să-l știe al lui.

Poate că într-o bună zi va descoperi în Lys ceea ce voia. Oamenii de acolo aveau o căldură și o înțelegere care, își dădea seama, lipseau în Diaspar. Însă înainte de-a se odihni, înainte de a-și găsi tihna, mai trebuia să ia o hotărâre.

Mâinele sale dețineau puterea. Odată, căutase și acceptase cu nerăbdare responsabilitatea, însă astăzi știa că nu putea să aibă liniște atât timp cât ea îi aparținea. Iar dacă ar fi abandonat-o, însemna să trădeze încrederea pusă în el.

Când se decise, se afla deja într-o așezare străbătută de canale micuțe, situată la marginea unui lac. Casele multicolore, părând să plutească ancorate pe valuri, formau o scenă de o frumusețe diafană. Aici exista viață și căldură și confort – tot ceea ce-i lipsise în mijlocul măreției abandonate a celor Șapte Sori.

Într-o buna zi, omenirea avea să fie pregătită să atace iarăși spațiul. Alvin nu știa ce nou capitol de Istorie urma să scrie Omul printre stele. Nu era grija lui. Viitorul său se găsea aici, pe Pământ.

Însă înainte de a întoarce spatele stelelor, mai avea de făcut un drum.

Alvin verifică altitudinea. Orașul era prea departe pentru a fi recunoscut ca eperă a Omului, iar curbura planetei devenise vizibilă. Aproape imediat zăriră linia de crepuscul, la mii de kilometri depărtare, în marșul ei etern peste deșert.

Deasupra și în jur se vedeau stelele, încă sclipitoare, pentru toată gloria pierdută.

Hilvar și Jeserac tăceau, bănuind motivul pentru care Alvin îi rugase să-l însoțească în zbor. Niciunul nu avea chef de vorbă, în vreme ce peisajul sterp defila dedesubt. Pustietatea îi copleșea pe amândoi, și brusc Jeserac încercă o mânie încărcată de dispreț pentru oamenii trecutului, pentru nepăsarea cu care lăsaseră să moară frumusețile Pământului.

Spera ca Alvin să nu greșească visând că situația putea fi schimbată. Mijloacele și știința nu dispăruseră, trebuia doar voință să întorci veacurile înapoi, să faci oceanele să spumege din nou. Apa încă exista, ascunsă adânc în măruntaiele Pământului, iar dacă era necesar, pentru crearea ei se puteau construi uzine de transmutație.

Multe erau de făcut în anii următori. Jeserac știa că se găsește la hotarul dintre două epoci și simțea în jurul său iuțindu-se din nou pulsul omenirii. Erau multe probleme, dar Diaspar avea să le înfrunte. Refacerea trecutului urma să dureze secole, însă la sfârșitul lor, Omul urma să recupereze ceea ce pierduse.

Putea să recâștige *totul*? se întreba Jeserac. Greu de crezut și chiar în această ipoteză, la ce bun să recucerească Galaxia?

— Am dorit să vedeți aceste imagini, rosti încet Alvin, întrerupându-i șirul gândurilor. S-ar putea să nu mai aveți niciodată o astfel de șansă.

— Intenționezi să pleci din nou?

— Nu. Spațiul nu mă mai interesează. Chiar dacă în Galaxie ar mai supraviețui alte civilizații, mă îndoiesc că ele merită efortul să fie căutate. Sunt multe de făcut pe Pământ. Știu acum că el este casa mea și nu-l voi mai părăsi.

Privi în jos, spre întinsul deșert, dar ochii lui vedeau deja mările ce aveau să le acopere peste o mie de ani. Omul își redescoperise planeta, și avea s-o facă minunată atât timp cât urma să rămână acolo. Apoi...

— Încă nu suntem pregătiți să pornim spre stele, și va dura mult timp înainte de-a înfrunta iarăși provocarea lor.

M-am întrebat ce ar trebui să fac cu această navă. Dacă ar rămâne aici, pe Pământ, aș fi în permanență ispitit s-o folosesc, și nu mi-aș găsi liniștea. Totuși nu-i pot irosi potențialul. Simt că

mi-a fost dată în grijă și că trebuie s-o folosesc în beneficiul lumii.

De aceea, iată ce-am hotărât. O voi trimite împreună cu robotul în afara Galaxiei, să descopere ce s-a întâmplat cu strămoșii noștri... iar dacă e posibil, să afle ce anume au plecat să caute, când au părăsit Universul nostru. Trebuie să fi fost ceva cu totul deosebit ca să renunțe la toate realizările de aici.

Indiferent cât ar dura călătoria, robotul nu va obosi niciodată. Într-o bună zi, verii noștri vor primi mesajul, și vor ști că îi așteptăm aici, pe Pământ. Se vor întoarce; sper că până atunci să devenim demni de ei, indiferent cât de extraordinari au devenit între timp.

Alvin amuți, privind în viitorul schițat, la care era posibil să nu fie niciodată martor. În timp ce Omul își reclădea lumea, nava urma să traverseze întunericul dintre galaxii, întorcându-se peste mii de ani. Poate că el avea să fie prezent să o întâmpine, dar dacă nu, tot se simțea mulțumit.

— Cred că procedezi înțelept, rosti Jeserac.

Apoi, pentru ultima dată, ecoul unei spaime străvechi învie, neliniștindu-l.

— Dar să presupunem, adăugă el, că nava ia contact cu ceva ce nu dorim să întâlnim...

Glasul i se stinse. Recunoscuse temerea și cu un zâmbet ironic, auto-dezaprobat, alungă din minle ultimele fantome ale Invadatorilor.

Alvin îi răspunse, luându-l mai în serios decât se așteptase:

— Ai uitat că în curând îl vom avea pe Vanamonde în ajutor? Nu știm încă ce puteri are, însă cei din Lys par să-i considere potențialul fără limite. Nu-i așa, Hilvar?

Prietenul său nu-i răspunse imediat. Într-adevăr, Vanamonde reprezenta cealaltă mare enigmă, semnul de întrebare de-a pururi așezat în fața viitorului, atât timp cât rămânea pe Pământ. Era clar că evoluția lui Vanamonde spre maturitate și conștiință fusese accelerată în urma contactului cu filosofii Lysuii. Aceștia își puneau speranțe mari în privința viitoarelor colaborări cu supermintea aceea de copil, apreciind că ar fi putut reduce eonii necesari unei dezvoltări normale.

— Nu sunt sigur, mărturisi Hilvar. Cumva, nu cred că trebuie să ne așteptăm la prea mult din partea lui. Acum noi îl ajutăm,

dar pentru el nu vom însemna decât un episod efemer. Nu cred că destinul lui se leagă neapărat de al nostru.

— De ce ? întrebă surprins Alvin.

— Nu-ți pot explica, este numai o intuiție.

Deși ar fi putut spune mai multe, Hilvar păstră tăcerea. Asemenea chestiuni nu se discutau prin viu grai și, cu toate că Alvin n-ar fi râs de visul său, nu dorea să i-l pomenească nici chiar lui.

Fusese mai mult decât un vis, de asta era sigur, un vis ce avea să-l urmărească întreaga viață. Îi pătrunsese în minte, în decursul aceluia indescritibil și de neîmpărtășit contact trăit cu Vanamonde. Oare Vanamonde însuși știa ce îi rezerva teribilul destin?

Într-o bună zi, Soarele Negru își va secătui energiile, eliberându-și prizonierul. Atunci, la capătul Universului, când timpul însuși va ajunge să șchioapete, gata de a se opri, Vanamonde și Mintea Nebună vor trebui să se înfrunte printre cadavrele stelelor.

Conflictul putea să aducă coborârea cortinei peste întreaga Creație. Va fi un conflict fără legătură cu Omul, și al cărui deznodământ n-avea să-i fie niciodată cunoscut...

— Priviți! exclamă brusc Alvin. Asta voiam să vă arăt! Înțelegeți ce semnifică?

Nava se afla deasupra polului. Sub ei, planeta prezenta o emisferă completă. Privind în jos, spre centura de crepuscul, Jeserac și Hilvar zăriră în aceeași clipă atât răsăritul cât și apusul, în părți opuse ale lumii. Simbolismul era atât de perfect, atât de izbitor, încât nu aveau să uite momentul niciodată.

În acest Univers se lăsă noaptea. Umbrele se lungeau către un est ce n-avea să mai cunoască alți zoi. Dar altundeva, stelele erau încă tinere și lumina dimineții zăbovea; și într-o bună zi, Omul urma să pornească iarăși pe drumul străbătut cândva...

CUPRINS

Unu.....	3
Doi.....	9
Trei.....	14
Patru.....	20
Cinci.....	33
Şase.....	40
Şapte.....	47
Opt.....	55
Nouă.....	64
Zece.....	72
Unsprezece.....	87
Doisprezece.....	104
Treisprezece.....	116
Paisprezece.....	124
Cincisprezece.....	130
Şaisprezece.....	139
Şaptesprezece.....	149
Optsprezece.....	159
Nouăsprezece.....	169
Douăzeci.....	179
Douăzeci şi unu.....	190
Douăzeci şi doi.....	200
Douăzeci şi trei.....	205
Douăzeci şi patru.....	212
Douăzeci şi cinci.....	221
Douăzeci şi şase.....	226